

M A G Y A R

TÖRTÉNELMI TÁR.

A TÖRTÉNETI KÚTFÖK ISMERETÉNEK

ELŐMOZDÍTÁSÁRA

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA
TÖRTÉNELMI BIZOTTMÁNYA.

TIZENKETTEDIK KÖTET.

PESTEN,
EGGENBERGER NÁNDOR M. AKAD. KÖNYVÁRUSNÁL.

M. DCCC. LXIII.

A M. TUDOM. AKADEMIA
TÖRTÉNELMI BIZOTTMÁNYA

1862-ben.

B. EÖTVÖS JÓZSEF, bizottn. elnök.

CSENGERY ANTAL.

ÉRDY JÁNOS.

NAGY IVÁN.

PODHRADCZKY JÓZSEF.

SALAMON FERENCZ.

SZALAY LÁSZLÓ.

TOLDY FERENCZ, bizottn. előadó és szerkesztő.

WENZEL GUSZTÁV.

TARTALOM.

I. A budai káptalan regestái 1148—1649. K n a u z N á n d o r t ó l.	3
II. Temes vármegye főispánjai, a temesvári pasák és tartományi elnökök. P e s t y F r í g y e s t ő l .	157
III. Okmányi adalék Borbála és Erzsébet magyar királynék birtokáról. W e n z e l G u s z t á v t ó l.	268

I g a z í t á s o k.

I. Liptay Imre török követségéhez (N a g y I v á n.)	287
II. Utójegyzet a Sárospataki Krónikához. (T o l d y F e r e n c z).	288
A Történelmi Tár első tizenkét kötetének rendszeres tárgymutatója.	289

I.

A BUDAI KÁPTALAN REGESTÁI.

1148—1649.

KNAUZ NÁNDOR LT.

ÁLTAL.

A cím után indulva ne gondolja senki, hogy én itt a budai káptalannak teljes regestáit adom. Nem, ezt nem adom; sőt nem is adhatom. Én itt a buda-káptalani magánlevéltár azon maradványának, mely a pozsonykáptalani levéltárban található, közlöm regestáit; közlöm pedig a még meg nem jelent okmányokat kivonatban, megtartva az eredetinek saját szavait; az érdekesbeket pedig a mellékletekben teljesen adom. Tevém ezt, hogy a minden okmányban eléforduló egyféle beszéd mód kihagyása által a lehető legrövidebb lehessen; de csak is e beszéd módokat hagytam ki, mindazt pedig, mi bármely irányban érdekes, lelkismeretesen közlöm. A legrégibb okmányokat kiadta már Fejér. Ezeket a Fejérféle kiadással egybevetém s a hibákat feljegyzém, ily módon: Fejér codexéből, kötet- és lapokon kívül a sorokat is kijelelem, melyekben e hibás szavak olvashatók, a sorokat felülről lefelé számláltam; azon lapon pedig, melyen valamely okmány kezdetik, csak az illető okmány első sorától, ide nem számítva a homloktartalmat, kezdém a sorszámlálást. Így szinte az okmányok végén olvasható észrevételek sem számíttattak. Továbbá a hibák felsorolásában előre bocsátám a Fejérféle hibás olvasást, utána két vizirányos vonal jő, mely azt jelenti, hogy e vonalakat megelőző szó vagy szavak helyett a vonalak után következő szavak olvashatók az eredetiben, melyeket, még biztosb tájékozhatásul, dőlt betűkkel jelelek; például mindjárt az első számban olvasható ez: *sanctissimae* = *sancte*; azaz a Fejérnél olvasható: *sanctissimae* szó helyén az eredetiben áll: *sancte*. Ezen jel pedig // azt jelenti, hogy az utána következő szó, vagy szavak Fejérnél kimaradtak, és pedig azon szó után, mely e jegy előtt áll; például a 2. számban olvasható ez: *illorum* // *tamquam*; azaz a Fejérnél eléjövő e szó után: *illorum*, az eredetiben következik: *tamquam*, s az így feljelelt kihagyott szavakat szinte dőlt betűkkel adom.

Van ez okmányokon kívül a pozsonykáptalani levéltárban egy protocollum (Nro. 3. jelelve) is, mely szinte a budai káptalané volt, s melyet, miután belőle is közlök itt néhány okmányt, helyén látok itt közelebb megismertetni, hogy egy úttal beváltsam ez iránt régebben adott szavamat. — E protocollum 330 papirlevélből áll. A lapok számozvák; de az utolsó lapon levő 630. szám csak úgy jő ki, hogy több levél egy s ugyanazon folyószámmal van ellátva; így például a 6. szám után következő 5 levél, tehát 10 lap, mind 7. folyószámmal bír. Több lap össze van foltozva, s az írás több helyt olvashatlan, jelélül, hogy valaha rossz karban lehetett s csak újabb időkben köttetvén be, nyerte jelen alakját. Első lapján e bár sokat mondó, de ízléstelen versek:

Pulchrius instructa nihil est, quam Bibliotheca
Pactoli fundo dignior avrifero.

Cur gemmas emitis, haec est speciosior illis,
Qui negat hoc; sanos non habet ille oculos.

Illic thesaurum claudi noscas super aurum
Prorsus formosum super et lapidem speciosum.

Pulvis et umbra sumus, pulvis nihil est nisi fumus,
Nil nisi terra sumus, sed terra nihil nisi fumus,
Et nihil est fumus, nos nihil ergo sumus.

A tulsó oldalon ezek:

Non sine sudore vero potieris honore
Ocia per cunctas quisquis produxerit horas,
Quaerat Posonii Budam multi sudoris amicam.
Ocia qui sequitur sine crimine vix reperitur
Huic hebes et sensus, venter pinguedine tensus
Oculique pigri scrutandi litteras Gothi 1812
Ocia dant vitia, fugias ergo procul illa.

Utolsó lapján pedig ezek:

Qui bene concoquit escas, est bene corpore sanus,
Qui male discit, is esse solet male mente profanus,
Qui bene ligna ferit fragmina pauca terit 1812.

Ez itt feljegyzett évben köttethetett be e könyv. Első lapjának alján még e szavak olvashatók „traminis instar serviat pag. 328“. Azaz e lapon eléjövő okmány sorai fölé valaki utánírta mostani írásmóddal a szavakat, hogy e szerint in-

dúlva el lehessen olvasni a többi okmányokat is. — Alig egy két helyen van több egymásután következő okmány ugyanazon kéztől írva. Legtöbb okmány telve van javításokkal; sőt több a rossz irány miatt egészen kitörölve érvénytelenített; így például a 209. l. levő, melyhez a lapszálon e szavak irvák: „*Lecta et extradata, sed reportata propter certos errores. Non valet. Verte folium, et in alia forma reperies*“, s csakugyan a 213. lapon újra eléjő. Mindez arra mutat, hogy a budai káptalannak e korban nem volt úgynevezett „Notarius-“a; különben a sok javítás és változó írás annyira elé nem jöhetne. E véleményem bizonyosságot nyer László budai prépostnak Schomberg György pozsonyi préposthoz 1485-ben intézett levelének, melyet adandó alkalommal egészen fogok közölni, e szavai: „*Ex parte Notarij, ita dico Dominacioni Vestre, quod in veritate non sunt eciam in alijs Ecclesijs, in Albaregali, Vacie, et in alijs multis locis carent ijs Notarijs, et per Deum neque in Ecclesia mea aliquis specialis Notarius, sed solus lector, et certi Canonici mei, qui in Cancellaria steterunt, omnes litteras ex Capitulo expediunt et supportant.*“ — Áll e protocollum összesen 867 okiratból, melyek nem a káptalan magánviszonyait, hanem ezen káptalan, mint hiedelmes hely előtt, elvégzett ügyeket tartalmazzák. Az okmányok többnyire így kezdődnek: *Quod* — — — *stb.* Tehát rövidség okáért a szokásos bevezetés ki nem íratott. Minden okmánynak elején a lapszálon áll: „*Lecta et extradata*“ egy vagy két példányban. Tartalmát illetőleg közlök a Mellékletekben a XIII. számtól végig mutatványokat.

Hogy a budai káptalannak e levéltára és protocolluma mint került e pozsony-káptalani levéltárba? nem mondhatom meg határozottan. Jóformán a törökök elől menekülve, ide, mint biztos helyre, tevék le.

Ha t. olvasóim az illető, itt feljelelt okmányokat Fejérnél megnézik, tapasztalni fogják majd, hogy Fejér ez okmányokat többnyire Hevenesy kézírataiból közlötte, ki megint „*ex originali Archivi Cameralis*“, mint Fejérnél olvasható, írta le. Már most mit tartsunk? A kamarai levéltárban is megvannak ezen általam itt közlött okmányok *eredetijei*? E kérdésre nem tudok felelni. Annyi bizonyos, hogy én ez okmá-

nyokat mind a *pozsonykáptalani levéltárban őrzött eredetiekből* irtam le.

1.

1148. — II. Gejza megerősíti és nagyobbítja a budai káptalan szabadalmait. — Kiírva a 6. számból.

Kijött Fejérnél Cod. dipl. II. 129. l. e hibákkal: 1. sor: sanctissimae = *sancte*. — 4. sor: fidei = *religioni*. — 15. sor: Miko = *Micu* (Zsigmond átíratában l. 30. szám: *Mycii*). — 16. sor: Geyzae = *Geysa*. — 21. sor: Tonya = *Tvna*. — 23. sor: eiusdem = *eisdem*. — 24. sor: corroborari = *roborari*. — 26. sor: ibidem = *ibi*; és: Et si quis in posterum quoque = *Harum siquis in posterum eo quod*. — 28. sor: signata = *assignata*. — 30. sor: Antonii = *Antimii*. — 130. l. 2. sor: Appa = *Apa*, és Zaith = *Zasit*. — 4. sor: pincernarum = *pincerne*, és Bogislai = *Bogoslao* (így). — 6. sor: permaneat = *permaneret*.

2.

1212. — II. Endre visszaadja a budai káptalantól jogtalanul elvett jószág- és szabadalmakat. — Kiírva a 14. számból.

Közölte Fejér. Cod. dipl. III. I. 121 l. 29. sor: illorum // *tanquam* és propria = *proprie*. — 32. sor: eiusdem = *Budensis*. — 122. l. 3. sor: Nos igitur // *quorum interest*. — 16. sor: Babashegye = *Wzahas Hege*. — 17. sor: Morallhel = *Morolhel* és dicitur // *Inde ad lapidem, qui wlgó dicitur Chemarkw*. — 19. sor: redit = *uadit* és Verhardi = *Verhardy*. — 23. sor: Hegyes = *Hyges*. — 24. sor: meta // *de terra* és inde vadit // *metatim ad uiam transeundo collem et ibi est meta, et inde uadit*. — 25. sor: Pilishegy = *Pilisheg*. — 27. sor: Tabeura = *Tebewra*. — 29. sor: Passanduk = *Pazanduk* és venit = *uadit*. — 30. sor: ergo = *vero*. — 123. l. 14. sor: Budensem in // *Budensi*. — 30. sor: Kalano = *Kalamano* (nem lehetne innen következtetni, hogy az okiratainkban többször előforduló *Kalán* nem más mint Kálmán?) 32. sor: Chanadiensi = *Chenadiensi* és Willermo = *Vyllamo*. — 124. l. 1. sor: Kewiensi = *Keursiensi* utána pedig e Fejérnél kimaradt nevek: *Michael Bano existentibus Jula Bachiensis et curiali comite*. — 2. sor: Mike Pistoriensi = *Myke Byzoriensi* (így).

3.

1212. — II. Endre király visszaadja a budai káptalannak elleneinek áskálódásaira elvett jószágait és szabadalmait. — Eredeti. I. 1. 1. ¹⁾.

Hártyán írva. A függő pecsét már leszakadt. Kijött Fejérnél Cod. dipl. III. k. I. r. 118.l. e hibákkal. 119.l. 9.sorban levő két vizirányos vonás helyén az eredetiben áll *aut per Mussun.* — 10.sor: *Regis Hungariae* = *H.* (bizonyosan: *Hemerici*) *Regis.* — 13.sor: *et vitare* = *et ueritatem.* — 27.sor: *Vzahaz-hegye* = *Vzhashage.* — 33. sor: *Guerse* = *Guerche.* — 34. sor: melyben a zárjel csak sajtóhiba lehet; mert a befoglalt szavak megvannak az eredetiben, mit az egyéb zárjel közti szavakról nem mondhatni, *terrea // et inde uadit ad finem uille Guerche et ibi est meta.* — 120.l. 1.sor: *Hegyes* = *hegest.* — 2. sor: *meta // de terra.* — Ugyanott: *vadit // ad uiam transeundo collem et ibi est meta, et inde metatim uadit.* — 3.sor: *Pelishegy* = *Pelishig.* — 5.sor: *Tebeura* = *Tebevra.* 7.sor: *Megyer és Poucerne* = *Meger és Poucerme.* — 11.sor: *firmamus* = *sancimus.* — 15.sorban az első szó elé: *de cetero.* — 19.sor: *ex* = *et.* — 26.sor: *Bertholdo Colocensi Archiepiscopo et Vajuoda* = *Reuerendo Colocensi Bertholdo archiepiscopo et Woiauada* (igy). — 28. sor: *seuerensi* = *Keweisiensi.* 31.sor: *octauo* az eredetiben többé nem olvasható. — Külczime: *super iudicio ville Budensis, tributo fori cum chibrionibus vinearum et quatuor tyminis salium extra Regnum effendis sine tributo, et territorio ac metis.*

4.

Év nélkül. — II. Endre király visszaadja a budai káptalannak a jogtalanul elvett jószágok- és szabadalmakat. — (L. melléklet: I.)

---

¹⁾ E számok alatt feltalálható a levéltárban az eredeti, így: az első, vagy is római, szám jelenti a *Capsát*, a második a *fasciculust*, a harmadik pedig a *Numerust*, így: *Capsa 1. fasc. 1. Nro. 1.* — Ugyanez áll a többi okmányra nézve is.

5.

1243. Jul. 5. — IV. Béla a budai káptalannak ítéli oda a város feletti biráskodást. — Datum *Albe* — tercio nonas Julij. — Kiírva a 14. számból.

Kiadta Fejér C. d. IV. I. 296. A 17. sorban ez értelem zavaró *Itaque* helyett olvasandó: *Ita*. Többiben hibátlan.

6.

1253. Jun. 1. — A budai káptalan II. Gejzának kegylevelét IV. Incze pápa által megerősíttetni kéri. — Datum in die Nicomedis martiris. — Ered. I. 1. 2.

Hártyán írva. Négy függő pecsét volt rajta. Kettőnek hártyazsinege még megvan. — Kijött Fejérnél C. d. IV. II. 204. l.— 2. sor. IV. az eredetiben nincs. 5. sor: *pedum* // *beatorum*. — 11. sor: *ab omni* = *de eius*. — 12. sor: *Heymo* = *Hem*. — 17. sor: *certo cercius* // *intuendo*. — 205. l. 1. sor: *praetexata* = *pretaxati*. — 9. sor: *Transiluanus* = *ultrasiluanus*. — 11. sor: *abolitum* = *olitum*. 12. sor: *parte* // *sui*. — Külczime: „Rescriptum priuilegij gloriose memorie Regis Geyche (későbbi kéz föléje írta: Bele) super maiori tributo et piscatura pro eccl. Buden. $\frac{1}{1}\frac{1}{2}\frac{4}{5}\frac{8}{3}$. —“

7.

1268. oct. 18.—Walter budai várnagy előtt a budai káptalan és pesti hajósok közti ügy elintéztetik. Datum in festo Luce euuangeliste (így). — Ered. I. 1. 3.

Hártyán írva. Zöld selymen függ a pecsét; de czimere már kiesett.— Kijött Fejérnél C. d. IV. III. 479. l. 3. sor: *Rector* = *Lector*. — 4. sor: *magistratus* = *magistri Acus* (!). — 5. sor: *traxerit* = *traxit*. 11. sor: *nauibus* // *suis*. — 12. sor: *soluto* = *persoluto*. — 21. sor: *Heymo* = *Heijm*. — 22. sor: *Lifardo* = *Lyphartha*. — 24. sor: *iuribus* // *suis*. — 29. sor: *nomine* // *omnium*. — — Újra kiadta Fejér de szinte hibákkal C. d. V. II. 114. l.

8.

1273. Aug. 24. — IV. László átírja és megerősíti a 7. számot. — Datum Nono Kalendas Septembris Indiccione prima. — Eredeti. I. 1. 4.

Hártyán szépen írva. A pecsétnek csak veres selyemzsigne van meg. — Kijött Fejérnél C. d. V. II. 114.l. 13. sor: nostri magistratus = *virī magister Acus*. — 17. sor: rasas // *non abholitas* (így). — 20. sor: renouare = *innouare*. — 116. l. 5. sor: gratam // *pariter*. — 6. sor: ipsis facientes = *inseri facientes*. — 10. sor: continuare = *generari*. — 23. sor: Cancellario // *et comite Neugradiensi, Paulo Wesprimiensi aule nostre Cancellario*. — 25. sor: ipsis = *episcopis*. — 26. sor: Oguthio = *Matheo*. — 27. sor: Bania = *Bana*, és Chenrico = *Herrico*. — 29. sor: Szolnok = *zonuk*, és Schewrino = *Sceurino*. — 30. sor: nostrorum, az eredetiben nincs. — 31. sor: Pilis = *Plijs* és Reginaldo = *Reijnoldo*. — 32. sor: Moyse = *Moys*. — 117. l. 1. sor: nostri, az eredetiben nincs.

9.

1274. Marc. 9. — IV. László átírja és megerősíti az I. számot. — Datum — — Septimo ydus Marcij. — Kiírva a 30. számból.

Közölte hibátlanul Fejér C. d. VII. II. 221. l.

10.

1285. Jun. 14. — Lodomér esztergomi érsek a budai káptalannak oda itéli a sóadót s a pest- és jenői vámnak harmadrészét a pesti hajósok ellenében. — Datum feria quinta proxima post festum b. Barnabe apost. — Ered. I. 1. 5.

Hártyán szépen írva. A pecsétnek veresfehér selyme még megvan. Kiadta Fejér C. d. V. III. 299.l. 5. sor: Jenő = *Yneu*. — 7. sor: Kata = *Katha*. — 16. sor: modo aut, az eredetiben nincs. — 302. l. 1. sor: iuris sui = *iuribus suis*. — 3. sor: St = *A*. — Külczime: Littere domini archiepiscopi strigon. contra Nautas de Pest et de Yeneu super Tributo Salium et super Naulo.

11.

1285. Jul. 7. — IV. László átírja és megerősíti a 10. számot. — Datum — — nonas Julij. — Ered. I. 1. 6.

Hártyán gyönyörűen írva, az első betű nagy szorgalommal kiczifrázva. — A kettős pecsét még meglevő veres selyemzsinegen függött. Közölte Fejér C. d. V. III. 285. minden lényeges hiba nélkül.

12.

1287. Jul. 6. — VI. László visszaveszi a pesti hajósoktól a hajóvámot s újra a budai káptalannak ítéli oda. — Datum *Bude* in octauis petri et pauli apostolorum. — Ered. I. 1. 7.

Kilencz soros apró hárt yaszeleten írva. Küljén a pecsét nyoma. — Kiadta hibátlanul Fejér Cod. dipl. V. III. 349. l.

13.

1292. Máj. 6. — Lodomér esztergomi érsek az Esztergomban tartományi zsinatra összegyűlt püspökökkel a budai káptalan panasza folytán intőlevelet meneszt ki. — Datum *strigonij*. In concilio prouinciali — — pridie Nonas May. — Ered. I. 1. 8.

Szakadozott hárt yán írva apró de olvasható betűkkel, alján 7 pecsétnek van nyoma. — Kijött Fejérnél Cod. dipl. VI. I. 223. l. 4. sor: *Andreas Vesprim.* = *Benedictus Vespr.* — 7. sor: *Prouinciae* // *in prouinciali concilio considerantes.* — 224. l. 2. sor: *protestacionem* // *huiusmodi.* — 4. sor: *metropolitanae* = *metropolitico.* — 7. sor: *venerabili* = *vobis.* — 10. sor: *episcopis* = *Coepiscopis* és *nostris* = *uestris.* — 11. sor: *venerabili* = *Honorabili.* — 12. sor: *abbatibus* // *Prioribus.* — 33. sor: *tributarios* = *presbiteros.* — 225. l. 6. sor: *priuilegium B(eati)* // *regis.* — 226. l. 11. sor: *culpa* = *ex crimine.*

14.

1295. Jan. 12. — János kalocsai érsek átírja II. Gejza, II. Endre és IV. Bélának a budai káptalan részére kiadott kegyleveleit. --- Datum in Castro Budensi — pridie Idus Januarij. Ered. I. 1. 10.

Hártyán szorgalommal írva. A függő pecsét már elveszett. Kiadta Fejér C. d. VI. I. 378. l. 1. sor: praesentes // *Johannes*. 6. sor: *Ecclesiae // cum quibusdam senioribus de Capitulo eiusdem Budensis Ecclesie*. — 12. sor: ad regem aliaue loca = *ad alia loca*. — 13. sor: nequant // *uel*. — 21. sor: secreto = *serico*. — 22. sor: inserto = *interserto*. — 26. sor: ad verbum // *presentibus*. — 379. l. 2. sor: firmiorem = *plenior*.

15.

1295. oct. 18. — III. Endre a budai káptalan és budai lakosok közt a vám felett eredt pernek eldöntését Lodomér érsekre bizza. — Datum *Bude* in festo *Luce* ewangeliste. — Kiírva a 16. számból.

Közölte Fejér C. d. VI. I. 357. l. 358. l. 2. sor: contra // *comitem*. — 4. sor: nobis // *mouere*. 5. sor: *mouere* az eredetiben nincs. — 9. sor: fuerint és vestra = *sicut* és *vestri*.

16.

1295. oct. 21. — Lodomér esztergomi érsek kiközösítés (excommunicatio) büntetése alatt kényszeríti a budai lakosokat, hogy a feljáró hajóktól a budai káptalannak vámot fizessenek. — Datum *Bude* tercio die post festum b. *Luce* ewangeliste. — Ered. I. 1. 9.

Összeszakadozott hártán nagy szorgalommal írva. A pecsét, kilyukadozván az okirat, zsinegével együtt elveszett. Közelte Fejér VI. I. 359. l. 7. sor: iudicandum = *uidendam*. 9. sor: Rector = *Lector* és cantor // *Custos*. — 35. l. 7. sor: continuandam = *terminandam*. — 8. sor: vltiorem tutelam = *vberiore* *cautelam*. — 10. sor: continentes // *hunc tenorem*. — 14. sor: quidem = *quoddam*. — 15. sor: coram és 16. sor: in loco = *cera in serico* és tanquam a // *domino*. — 18. sor: cetera és sic = *ceteros* és *hijs*. — 26. sor: Budensis Ecclesiae = *Budense* és *Geyzae secundi*, Belae Regis filii = *Geyza secundi*, *secundi Bele Regis filii*. — 30. sor: in aliud = *navium*. — 31. sor: seu cum // *alijs*. — 33. sor: annuisset = *curauisset*. — 34. sor: ciues // *Budenses*. — 360. l. 4. sor: ex-

stitit quo = *existit, quod*. — 5. sor: *praeexistit* = *perstiterit*.
 — 6. sor: *igitur // ipsa*. — 14. és 15. sor: *et non minui, vel
 augeri* = *et non minui, sed augeri*. — 21. sor: *vel sub* — *castri*
 = *vel subcastri*.

17.

1297. Jun. 4. — III. Endre megerősíti és átírja a 10. számot. — Datum *Bude* — *Pridie nonas Junij*. — Ered. I. 1. 11.

Hártyán szép apró betűkkel írva. Küloldalán a rá nyomva volt fejedelmi pecsétnek (s. *majestaticum*) nyoma. — Kiadta Fejér C. d. VI. II. 66. l. 3. sor: *fidelis noster* = *fideles nostri*. — 4. sor: *exhibuerunt // litteras*. — 7. sor: *nauclos* = *nauclos*. — Végén *die mensis Junii* = *Pridie nonas Junii*.

18.

1301. Máj 29. — Miklós pápai követ a budai várlakosokat a budai káptalant illető hajóvámnak megadására kényszeríti kiközösítés fenyegetésével. — Datum *Pos nij XII. Kalendas Junii*. — Ered. I. 2. 10.

Hártyán szépen írva. Hártyazsinegről függ a tojásdad, veres viaszos pecsét. — Kiadta Fejér C. d. VI. II. 319. l. a 4. 5. s több sorokban előforduló — — helyett, az eredetiben . . áll. — 8. sor: *beatae* = *sancti*. — 12 sor: *consueuere* = *consueuerunt*. — 120. l. 18. sor: *aliarum* = *alias contra eos*.

19.

1326. Jun. 2. — Róbert Károly kiegyenlíti a budai káptalan és pesti hatóság közt a sóvám ügyében támadt pert. — Datum — — *Quinto (így) Nonas Junij*. — Ered. I. 2. 1. (L. melléklet: II.)

20.

1326. Jul. 20. — Róbert Károly megerősíti a budai káptalan és pesti hajósok közt a szekér- és hajóvám ügyében ő előtte létre jött egyezményt. — Datum — — *Tredecimo Kalendas augusti*. — Ered. I. 2. 2.

Hártyán írva. Alján Nagy Lajosnak szokásos megerősítése: de teljesen elmosódva. A róla függött két pecsét közül csak az egyiknek maradt fen egy kis töredéke ibolyaszínű és sárga selymen. Kiadta Fejér C. d. VIII. III. 56. l. 21. sor: Henth = *Hench*. — 57. l. 2. sor: qua = *quam*. — 13. sor: inclytis = *multis*. — 16. sor: magistro (?) = *magistro Simone*. — 21. sor: maza = *masa*. — 26. sor: currentes = *discurrentes*. — 33. sor: vero = *quidem*. — 58. l. 10. sor: fratres // sui és nomine // *misericorditer*. — 13. sor: siue currus = *siue curru*. — 59. l. 13. sor: XI kalendas = *Tredecimo Kalendas*. — 15. sor: Patribus // *dominis*. — 18. sor: Joanne = *Iwanka*.

21.

1328. Mart. 9. — Róbert Károly átírja és megerősíti a budai káptalannak II. Gejzától és IV. Lászlótól nyert kegyleveleit. — — Datum — septimo ydus Marcij. — Ered. I. 2. 3.

Összeszakadozott hártán nagy szorgalommal írva. Kiadta Fejér C. d. VIII. III. 285. l. e két nagyobb eltéréssel: 287. l. 21. sor: Andreae = *Endre*, és 288. l. 5. sor: Michael = *Mykch*. — Alján balról középig terjedő 14. sorban áll Nagy Lajos megerősítése, melyet, olvasható levén még, összevetetem Pray de Sig. 18. l. 2. sor: in regno nostro Bosnae = *in regno nostro Wzure*. — 3. sor: haereticorum // *patarinorum*. 10. sor: quidam familiares = *quidam famulus*. — és 12. sor: sigilli nostri autentici = *dicti sigilli nostri*. — Végén pedig, vagyis a Datum előtt levő e szavak után „obtectura firmitatem etc.” következik: Inter que presens privilegium paternum omni suspicione destitutun et omnia in eo superius contenta et expressa pro predicta Ecclesia Buden. ac preposito et Capitulo eiusdem dicti sigilli nostri noui duplicis et autentici appensione innouamus et perpetuo confirmamus. Ezután jó csak a „Datum per manus eiusdem domini Nicolai Archyepiscopi Cancellarij nostri Pridie Idus Aprilis (Apr. 12.) A. d. Millesimo ^{mo}ccc ^{mo}lX quinto Regni autem nostri vigesimo primo“. Az egyik pecsét-töredék veressárga, a második pedig ibolyaszínű és fehérselymen függ.

22.

1345. Aug. 1. — [Erzsébet királyné megerősíti Róbert Károly rendeletét, mely szerint minden, Pestről a Dunán átszállítandó, mázsa sótól 3 kő a budai káptalané legyen. Datum Bude in festo ad vincula b. Petri apost. — Ered. I. 2. 4.

Szakadozott hártján írva. Pecsétnek semmi nyoma. Kiadta Fejér C. d. IX. I. 307. l. 3. sor: Benedictus // *lector*. — 4. sor: communita = *communitatis*. — 5. sor: seu = *scilicet*. — 8. sor: regiminis // *Regni*. — 9. sor: inter // *cetera inter*. — 14. sor: exigere // *est* és talem = *talis*. — utolsó sor: et = *in*. — 308. l. 1. sor: actorem = *accione*. — 4. sor: aliis az eredetiben nincs. — 6. sor: regnicolarum // *nostrorum*.

23.

1355. Aug. 17. — Nagy Lajos és anyja Erzsébet Ó-Budának egy részeért más helységet adnak cserében. — Datum — — sedecimo Kalendas septembris. — Kiírva az I. 2. 5. számból.

Kiadta Fejér C. d. IX. II. 370. l. — 371. l. 8. sor: specialius = *spiritualius*. — 24. sor: reginali // *excellencie*. — 25. sor: tempore = *ex eo*. — 31. sor: ducentes affectu = *ducimur affectione*. — 372. l. 14. sor: Cancellarii = *vicecancellarij*. — 18. sor: deuotorum nostrorum Capellanorum = *Decretorum doctoris Capellanorum nostrorum*. — 25. sor: sacro diademati et = *sancte*. — 26. sor: deliberationem // *habitam super ipsis*. — 32. sor: quod = *quo*. — 373. l. 2. sor: vetuisse = *vel fuisse*. — 4. sor: ut inter eos hic = *et ut inter illic*. — 15. sor: eorum = *etiam*. — 16. sor: pacifica et quieta persistebant = *prelibati existebant*. — 374. l. 8. sor: nostrorum // *communitum*. — 23. sor: Zent-Petur = *Scenpetur*. — 24. sor: Karus = *Kourus*. — 25. sor: possessionibus az eredetiben nincs. — 375. l. 9 sor: possidebant // *et* és specialiter // *quod homines*. — 11. sor: territoria = *territorium* és utána következnek ezen Fejérnél kihagyott szavak: *habitantes non alterius alicuius, nisi prepositi Buden. et Capituli Iudicio astare teneantur, et quod nullus Iudicum, seu Baronum Regni nostri cuiuscun-*

que Baronatus prefulgerent dignitate in ipsis villis, vel ipsorum territorio. — 16 — 18 sor: Ipsique habitantes non alterius alicujus, nisi prepositi ac Capituli adstare Judicio teneantur kimaradnak. 20. sor: Szent Geroth = *Scentheroullh* és scepus = *Segezdino*. — 26. sor: successores // *et heredes* és Conuerso = *E conuerso*. — 376. l. 3. sor transtulerunt // *Jure*. 11. sor: parochialiter = *parochialem*. — 377. l. 8. sor: obseruamus = *reseruamus*. — 14. sor: hinc = *sic*. — 15. sor: dissensione = *discussione* — 18. sor: oppidi // *latere*, és constitutum // *in*. — 29. sor: reginalem = *Regiam*. — Utolsó sor: semitis kimaradt. — 378. l. 15. sor: Thobsa = *Topsa*. — 18. sor: Huza-hazahegye = *uzahashege*. — 379. l. 17. sor: perueniendo = *parum eundo*. — 380. l. 3. sor: per eundem montem = *ad verticem ipsius montis*. — A negyedik sor egészen kimarad. — 14. sor: pertranseundo = *et transeundo*. — 25. sor: et abinde peruenit ad = *et inde per quamdam*. — 26. sor: terrae = *terream*. — 30. sor: currit = *curie*. — 381. l. 3. sor: cedentem = *cedenti*. — 4. sor: regalem = *Regali*. 6. sor: Tompa = *Tumpa*. — 18. sor: praesentes // *litteras*. — 19. sor: priuilegiales // *feri*. — 20. sor: duplicatorum = *duplicium*. — 24. sor: septimo = *sedecimo*. — 382. l. 9. sor: regni // *nostri*. — Nagy Lajosnak ez okmányát e jelen számban „magistri Ladislaus dictus de Orod, Mychael de Panchata, Cosmas, et Nicolaus de Patha domini et Canonici ecclesie Budensis“ kérésére átírja a fehérvári káptalan. Ez okmány alja letépetvén, kelte hiányzik s így meg nem mondhatom, ha kijött-e Fejérnél. Az írás külalakja után még Nagy Lajos alatt íráthatott. Az aláírva volt kanonokok közül ezek olvashatók még: — Johanne Cantore, Marko Custode et Ladislao decano ecclesie nostre existentibus. Elrongyollott hártján írva. A pecsét elveszett.

24.

1361. Jan. 13. — A budai káptalan átírja a 23. számot. — Datum — in octauis Epiphanie Domini. — Ered. I. 2. 6.

Szakadozott hártján nagyrészt elmosódott betűkkel írva. A pecsét veres-zöld selymen függ. Kiadta hibátlanul Fejér C. d. IX. III. 274. l.

25.

1375. Máj. 23. — A budai káptalan és margitszigeti apácák a jenői hajóvám felett egyezkednek az esztergami káptalan előtt. — Datum feria quarta proxima ante festum Urbani pape. — Ered. I. 2. 7.

Szakadozott hártján írva. Veres-zöld selymen függött a már leesett pecsét. — Kiadta Fejér. C. d. IX. V. 57. l. 8. sor: emanatis // *ab una*. — 15. sor: instrumento = *ministerium*. — 20. sor: praedicti = *pridem*. — 21. sor: contentionis = *questionis*. — 23. sor: et Dominum, az *et* kimarad. — 59. l. 13. sor: laboribus // *et expensis*. — 29. sor: nautiales = *nauliales*. — 60. l. 5. sor: extantem = *habitam*. — 14. sor: singulis // *persistens contra partem alteram in premissis, vel premissorum singulis*. — 17. sor volens = *nolens*.

26.

1376.— Stephan hern Jacobs dez Alten Richter sun, dem got genad, zu der czeit Richter ze Prespurch vnd der Gesworn Rat bizonyítják, hogy „vrow Elspet, die waylant Petreins dez Richter von sand mareyn (Somorja) witib gewesen ist, und die no ist Wentzlabs dez Greliczer vnsers mitpurger hausvrow vnd Stephan vnd Peter ir Sön die sie mit dem egenanten Petrein irm ersten manne gehabt hat“ örökre odaajándékozzák az említett wentzlabnak „ir haws, daz do weylent vnd ee dez Pauls von Misenburch gewesen ist vnd leit in der Stat ze Prespurch gegen der Münich Chloster über cze nest Nyclas dez Plikchindhell haws vnd anderthalben cze nest Nyclas dez Mezzerer haws. — Der brief ist geben nach Christs gepurd 1376. iar, dez nesten Mitichens vor dem *Palintag* (?)

Hártján szépen írva, s hártjazsinegen függ az „anhangunder Insigel vnser Stat ze Prespurch“; de már eltöredezett. — I. 2. 8.

27.

1392. Dec. 9. -- Zsigmond király megparancsolja, hogy a pesti hajósok a 20. számban levő egyezményt a budai káp-

talan irányában megtartsák, mely számot itt át is ír. — Datum *Bude secundo die termini* (vagyis festi *Concepcionis virginis gloriosse*). Ered. I. 2. 9.

Hártyán hanyagúl írva, a sorok alatt a papirszelettel fedett gyűrűpecsét. — Kijött Fejérnél X. II. 39, 40. l. (melynek helyén sajtóhibából 38. áll). 12. sor: *rebus materiae* = *rebus quibuscunque materie*. — 17. sor: *soluendam* = *faciendam*. — 41. l. 14. sor: *sancimus // et decrevimus ac deliberando statuimus et commisimus*.

28.

1407. Febr. 9. — A budai káptalan bérbe adja Pilis megyében fekvő szenchei részjórészágát Buda városának Zsigmond király előtt. — Datum *Bude in die Cinerum*. — Ered. I. 3. 1.

Hártyán írva. Küljén a pecsétnyom. Közölte Fejér C. d. X. IV. 795. l. — 596. l. 6. sor: *Szemcze* = *Senche*. — 9. sor: *Jobagionibus* = *Jobagionum*. — 24. sor: *tuellam* = *tunellam*.

29.

1412. Aug. 19. — Zsigmond király átírja és megerősíti a 20. számot. — Datum *quartodecimo Kalendas Septembris*. — Ered. I. 3. 3.

A hártya már annyira elrongyollott, s az írás vízfoltok által már annyira elmosódott, hogy lehetetlen elolvasni. Úgy látszik, Fejérnél nem jött ki; legalább 1412. évben hiában kerestem.

30.

1412. Aug. 19. — Zsigmond király átírja és megerősíti a 21. és 9. számot. — Datum *Quartodecimo kalendas Septembris*. — Ered. I. 3. 2.

Hártyán nagy olvasható betűkkel írva. A pecsét vereskék selymen függött. — Kiadta Fejér Cod. dipl. X. V. 319. l. 8. sor: *largitore // quia diuine maiestatis reuerencia cordi nostro vehementer insidet et ad ejus nominis cultum mentis nostre acies sedule occupatur; tanto enim nos ante oculos ipsius cre-*

dimus maioris gratie dona promereri, quanto sanctam matrem ecclesiam, quam xp̄us. in ewangelio domum suam fatetur, in suis Iuribus studuerimus propensius conservare. Proinde. — 320. l. 16. sor: Cardinis = carminis. — 321. l. 10. sor: supplicationibus // antefatis. — 322. l. 7. sor: nostrae // maiestatis — 24. sor: Stiborich = Stibrich. — 30. sor: Wubek = Bubek.

31.

1413. Jan. 9. — Mátyás esztergomi érsek-helyettes a budai káptalannak itéli oda az óbudai apáczaárda körüli földektől járó tizedet. — Datum — — nona die — mensis Januarij. Ered. I. 3. 4.

Behajtásainál már elszakadozott hártján írva. A pecsét setétkék selymen függött. Kiadta Fejér C. d. X. V. 429. l. 22. sor: et // *consuetudinem*. — 26. sor: — — = *carinarum*. — 430. l. 1. sor: dicto // *domino*. — 4. sor: quoddam // *haberent*. — 12. sor: initium = *iniciū*. — 14. sor: ob = *et*. — 29. sor: et quomodo = *clarius*. — 431. l. 10. sor: dictas = *dicta et*. — 19. sor: instantes = *instanti*. — 32. sor: et = *de*, és ipsius // *ecclesie*. — 33. sor: antedictis = *antedicte*. — 432. l. 2. sor: Kuwaczi = *Koachy*. — utolsóelőtti sor: *personalem // presenciam*. — 434. l. 3. sor: — — = *certa*. — 5. sor: — — — = *receptorum necnon*. — 6. sor: Egidius = *Eligius*. — 435. l. 3. sor vel // *in*. — 6. sor: — — — = *prefato domino Eligio*. — 13 és 14. sor: 1413 = 1373. — 15. sor: Kenhordo = *Kwhordo*. — 436. l. 8. sor: Demum // *vero*. — 16. sor: finitum *decisum = finem decisium*. — 437. l. 27. sor: *vet. Bud. // eisdem preposito et Capitulo ecclesie vet. Budensis*. Az okmány utolsó sorában: *Et ego // Siffridus de Wartberg Clericus Paderbornensis diocesis*. — — Fejér ugyan mondja, hogy „ex originali in *archivo Camerae* existenti“ vette másolatát; de én nagyon hajlandó vagyok hinni, hogy ez előttem fekvő okmányról van, s jóformán Hevenessy által, lemásolva; mert ebben éppen azon szavak olvashatának, melyek Fejérnél is kimaradva, vonalok által jelentetnek; ki higgye pedig, hogy ezen és az állítólagos kamarai példány éppen ugyanazon helyeken legyenek összeszakadozva? . . .

32.

1437. Máj. 1. — Zsigmond király meghagyja Rozgonyi János tárnokmesternek, hogy a budai káptalannak a pesti hajósok ellenében a jenői vámharmadrészt illetőleg igazságot szolgáltatasson. Datum *Vacije* (nem pedig mint Fejér mondja: *Pragae*.) in festo beatorum Philippi et Jacobi Apost. — Ered. II. 1. 2.

Papiron írva. A sorok alatt a papírral fedett titkos pecsét. Kiadta Fejér Cod. dipl. X. VII. 862. l. Az okirat homlokzatán ezen Fejérnél kihagyott szavak olvashatók: *ex deliberacione prelatorum et Baronum*. A többiben hibátlanúl van kiadva.

33.

1444. Jun. 13. — A sümegi nemesség gyűlésén bizonyítja Imre budai kanonok, hogy Komár, Karos stb. helységek a budai prépost és káptalanéi, s hogy e helységeket a Rozgonyi- és Marczalyak jogtalanúl bírják; mire Újlaky Miklós és Thamásy Henrik főispányok a prépostot és káptalant e jószágok birtokába újra beigtatják. — Datum sexto die diei possessionarie statucionis (vagyis secundi diei festi s. Trinitatis). — Ered. I. 3. 6. (L. Melléklet: III.)

34.

1448. Nov. 17. — Lőrincz molnár, Egyed és István pékek a budai káptalantól hűbérileg kapott malmok felett egyezkednek ugyane káptalan előtt. — Datum Die Dominico proximo post festum B. Martini Episc. et confess. — Ered. II. 1. 3.

Nos *Nicolaus Stock* decretorum doctor prepositus et Capitulum Eccl. Bud. — — — Quod — *laurencius molendinator* hospes seu inhabitator Ciuitatis weterisbudensis Reginalis ab vna, parte vero ab alia *Egidius et Stephanus pinsores* Sanctimonialium (?) inhabitatores suburbij Ciuitatis Budensis coram nobis personaliter constituti — — confessum extitit — — Quod quoniam inter partes pretextu purgacionis fossati et fluuij *Kantorfoka* — ac superflue eleuacionis Cisterne molendini

ipsius Laurencij — — — litis — — — materia fuerit suscitata — — — Tamen ipsi ex benigna annuencia dicti domini nostri Nicolai prepositi — — — talem pacis — — — ipse partes inijsent unionem, Quod annotati Egidius et Stephanus a molendino Ecclesie Sancti Spiritus usque ad eorum molendinum in dicto fluuio habitum, ipsis per nos fendaliter traditum, fossatum purgare meatumque aque in suo vero cursu tenere — — — Deberent — — — Ipseque laurencius dictum fossatum ipsius fluuij infra molendinum — Egidi et Stephani vsque ad suum molendinum in eodem fluuio habitum per nosque similiter feudalliter eidem traditum purgare — — — Cisternamque, seu clausuram sui molendini Idem laurencius Juxta mensuram per magistros aquarum mensuratorum sibi datum — conseruare — — — deberet et teneretur, mely egyezménynek megerősítésére a káptalan presentes litteras nostras pendentibus sigillis *dicti domini prepositi et prelati nostri* ac nostri autenticorum consignatas — — — duximus concedendas. — — — Hártján írva, mely valaha nedves helyen tartatván, már nehezen olvasható. A prépost pecsétje már leesett; a káptalané, mely veres selymen függ, még megvan.

35.

1454. Jun. 5. — V. László meghagyja Hunyadi Jánosnak és a budai várnagyoknak, hogy kényszerítsék a hajósmestereket, miszerint a budai káptalannak adják meg a budapesti hajóvárnak harmadrészét. — Datum *Prage* feria quarta proxima ante festum penthecostes. 1454. Regnorum autem nostrorum Anno hungarie etc. 14°, Bohemie vero primo. — Ered. II. 1. 4.

commissio dominj Regis.

Ladislaus — — — spectabili et magnifico *Johanni Comiti Bistriciensi* generalique Capitaneo in Regno nostro Hungarie etc. ac Egregijs *Gregorio Bodo* et *ladislauo de Buzla Castellanis Castri* nostri *Budensis* futurisque Castellanis eiusdem Castri nostri — — — fidelitati vestre seriusus commitentes, vt in recepcione huiusmodi tercię partis Nauli predictarum Carinarum annotatos — prepositum et Capitulum — —

indebite et sine lege non impediatis (hát ez itt megnevezettek is a hajósokkal tartottak?) et neque alijs impedire permittatis. — — — Szakadozott papíron írva, a sorok alatt a már lemál-
lott pecsét, mely alatt a homlokzaton levő szavak olvashatók.

36.

1454. Jun. 14. — V. László átírja és megerősíti a 37. számot. — Datum *prage* feria sexta proxima post festum Penthecostes. A. d. 1454. Regnorum autem nostrum Anno Hungarie etc. Quintodecimo; Bohemie vero primo. — Ered. I. 3. 8.

Szakadozott hártván írva. Az írás nedves helyen tartatván az okmány, sokat szenvedett. A pecsét zöldfehér selymen függött. — Homlokzatán és a sorok alatt e szavak: commissio domini Regis.

37.

1454. Jun. 17. — Perényi János oda itéli a budai káptalannak a budapesti hajósok ellenében a hajóvám harmadát, s helyettese — Zemchey László által beigtatja. — Datum — sexto die termini (vagyis Ferie quarte ante Festum b. Antho-
nij conf.) — Ered. I. 3. 7. — Vagy ezen, vagy a főnebbi szám hibás keltű, mint a figyelmes olvasó önként észreveszi. (L. melléklet: IV.)

38.

1465. Dec. 16. — A pilismegyei szolgabírák Palóczy László országbíró felszólítására vizsgálatot tartván, igaznak találják a budai káptalannak a budai városhatóság ellen a felhévizi vám miatt támasztott panaszát. — Datum quarto die festi b. Lucie virg. — Ered. II. 1. 6.

Licet ijdem domini prepositus et Capitulum Buden. — így ír Palóczy — habeant quoddam tributum circa Calidas aquas superiores Buden. in portu danobij in Cottu pilis., quod condam Excellentissimus princeps dominus Geysa secundus Rex Hung. — — prefate ecclesie eorum donasset, quodque Tributum *fori Geysa* vocaretur; — — Tamen Ciuitas Buden. et ejus Ciues — — exactionem ipsius Tributi tam tempore

nundinarum in ipsa — Ciuitate Buden. et in suburbijs eius celebrarij solitarum, quam eciam alijs temporibus — impedire consueuissent — — —, et non obstante eo, quod lis ipsa adhuc inter partes penderet, — — circa festum omnium sanctorum (Nov. 1.) proxime preteritum, misso quodam *Johanne Berky* Inhabitatore dicte Ciuitatis — — armatis manibus — — ad exactorem ipsius tributj, qui dum ipsum locum tributj cum nauj sua et hominibus ac Rebus in eadem existentibus nullum tributum solvendo preterisset, ac per decanum et officialem eorundem prepositj et Capituli requisitus fuisset super solucone tributi, tunc cum suis complicitibus intensis arcubus et alijs armis areptis Irruisset in eundem decanum et suos, vbi eosdem, si se defendere nequiuissent, ibidem interimere voluissent. Insuper hys eadem Ciuitas et eius Ciues — — non contentj ipsis — preposito et Capitulo tot et tantas minas imposuissent — — minando eis mortem et tormenta personarum, ac depredacionem bonorum, vt ijdem ab eo tempore ipsum tributum nequaquam exigere ausi fuissent. In quibus omnibus premissis eisdem exponentibus 400 florenorum auri dampna intulissent — —. Erre felszólítja a szolgabírákat, hogy super premissis experiantur certitudinis veritatem. — — Datum *Bude* in festo Concepcionis b. Marie virg. (Dec. 8.) 1465. — Mire ezek visszaírnak Mátyás királynak, hogy a tett vizsgálatok szerint csakugyan ekép áll az ügy. — Papiron írva, a sorok alatt két pecsétnek látszik nyoma.

39.

1467. April 12. — Mátyás király előtt bizonyíttatik, hogy a budai káptalan és jobbágysai szabad bormérési joggal bírnak. — Datum Tricesimo nono die Congregationis. — Ered. I. 4. 2.

Nos Mathias — — Quod *In Congregatione generalj vniuersitatj Nobilium Pesthien. et pilisien. Comitatum* feria quinta proxima ante dominicam letare (marc. 5) *prope Ciuitatem nostram pesthien.* per maiestatem nostram celebrata, Honorabilis magister *Benedictus de wyfalw* Canonicus et decanus ecclesie Buden. — — proposuit eo modo, Quod — prepositus et Capitu-

lum, necnon populi et Jobagiones eorundem in porcione eorum possessionaria in veteribuda — habita commorantes semper et ab antiquo vina forensia propinare et propinari facere liberi fuissent et essent — —, s midőn a szolgabírákat e felől megkérdezte, azok omnia premissa suo modo et ordine facta fuisse — — affirmarunt.

Papiron írva. A sorok alatt a papirszelettel fedett pecsét. Maga az okmány már szakadozott.

40.

1467. April. 12. — Mátyás király előtt bizonyíttatik, hogy egy ház cum Curia nobilitari et eiusdem quibusvis appertinencijs in possessione *Zemche Cottus*. Pilis. ingremiata, a budai káptalan birtoka. Datum Tricesimo nono die Congregationis. — Ered. I. 4. 3.

A főnebbi 39. számban említett gyűlésen ugyanazon kanonok adá elé az ügyet, s ott bizonyítnak mellette a szolgabírák. — Hártyán írva. A sorok alatt a főnebbi száméhoz hasonló pecsét.

41.

1467. April 26. — A budai káptalan tiltakozik Révész György s társai ellen, kik őt Rozsszigettől egész Csepelszigetig kiterjedő szabad halászatukban malmaik által annyira gátolják, hogy félannyi halat sem fognak, mint azelőtt. — Datum Quinquagesimo tercio die Congregationis. — Ered. II. 1. 7.

Nos Mathias — — Quod a 39. számban említett gyűlésen magister *ladislaus* Custos et Canonicus ecclesie Buden. in sua ac *Johannis* prepositi et Capituli eiusdem ecclesie — personis — — proposuerat —, Quod quamvis ipsa ecclesia Buden. ad piscaturam danobij, *vlgo Thanya* dictam, ab *Insula Roszygethe* et *portu Megyer* incipiendo, vsque *ad magnam Insulam Regis* plenum Jus habeat, huiusmodi que piscatura, sew *Thanya* ab eadem *Insula Roszygethe* usque ad *aliam Insulam Regis Chepel* dictam liberum transitum et meatum habuerit, ita vt recia piscatorum, in quibus vzones et *Thukones* prenderent, vllo vmquam obstaculo impedita sint;

Tamen nunc quidam *Georgius Rewez, paulus Aurifaber* et magister hospitalis S. Nicolai confessoris de pesth in medio meatus ipsius piscature prope *Murum Beethwara*, vbi numquam alias Molendina fuissent, senticulis suis firmiter in profundo danobij fixis, Molendina sua locassent, perque Recia et pisca- tores ipsos ita turbarent, vt vix medietatem piscium, quam antea prendidissent, prendere possent. — — A bizonyságúl fel- hitt szolgabírák omnia premissa suo modo et ordine facta fu- isse — — affirmarunt. — Papiron írva. A sorok alatt a papir- szelettel fedett titkos pecsét.

42.

1468. Jul. 23. — Hunyadi Mátyás bizonyítja, hogy Bu- da hatósága a budai káptalantól évenkénti 10 arany forintért 10 évre kibérelte a felhévvi vámot. — Datum *Bude* Sabbato proximo ante festum b. Jacobi apost. — Kiírva a 46. számból.

Nos Mathias — — — Quod — — Venerabilis et hono- rabiles virj *Ladislaus* prepositus, dominus Cantor et *Ladislaus* Custos ecclesie Buden. ab vna, parte vero ex altera Circum- spectj *Stephanus Angyal* Judex et Jurati Ciues Ciuitatis no- stre Buden. coram nobis — — sunt confessi — —, Quomodo ipsi — Judex et Jurati Ciues — — a prefatis preposito et Ca- pitulo — — Tributum eorundem *In superioribus Calidis aquis cis Danubium* exigi solitum, infra spacium decem annorum arendassent — — tali modo, vt ipsi quolibet anno in festo ad uincula b. petri apost. (Aug. 1.) singulos decem florenos auri — preposito et Capitulo — — soluere, elapsis vero ipsis 10 annis prescriptum Tributum — — pacifice et quiete remittere et re- signare debeant. Ha pedig e feltéteket a hatóság meg nem tar- taná, extunc in 200 florenis aurj purj conuincantur — — eo facto.

43.

1469. Máj. 29. — Thelegdy János szükségeinek fede- zésére eladja 400 arany forinton themerkeni részjóságát a bu- dai káptalannak. — Datum — — feria secunda proxima post festum B. vrbani pape. — Fred. I. 4. 6.

A B C.

Capitulum Ecclesie Chanadien. — — Quod *Johannes* filius condam *paulj filij Clementis de Thelegd* — — pro non modica pecunia, quam *in redempcione capitis sui de captiuitate Turcorum Seuissimorum crucis xpi. emulorum* ad presens soluere haberet — — porcionem suam possessionariam in possessione *Themerken* in Cottu Chanadiensi habitam végkép eladta, azon hozzáadott feltéttel, vt ipsos — prepositum et Capitulum in dominio — prefate porcionis — — conseruabit-, vbi autem Id facere nollet aut non posset, extunc ijdem — prepositus et Capitulum prefate ecclesie Buden. in aliam porcionem possessionariam — — — equiualentem — — vigore presencium valeant condescendi. Datum per manus Magistri *Balthasar* lectoris socij et concanonicej nostrj — — —. Presentibus ibidem honorabilibus viris dominis *Paulo* preposito, *Petro* Cantore, *Alberto* Custode, *Johanne* Themesiensi, altero *Johanne* Orodiensi, Tercio *Johanne* vltamorosiensi, *Clemente* Thorontalensi, *Matheo* Bekesiensi et *Ambrosio* Crassoicensi Archidiaconis Ceterisque dominis Canonicis et fratribus nostris in dicta Ecclesia Regi iugiter famulantibus sempiterno. — Hártya. A pecsét vereskék selyemről függ, de czímere s körírata már lesett. — Hozzácsatolva egykorú, de nem „patenter“ kiadott mása s egy későbbi másolata.

44.

1469. Jun. 13. — A csanádi káptalan Mátyás király parancsára beigtatja a budai káptalant a themerkeni részjószágba. — Datum Octauo die diej Introduccionis. — Ered. I. 4. 7.

Dicitur nobis — szól Hunyadi Mátyás — in personis venerabilis *ludislai* prepositi et Capituli ecclesie Buden. quod in dominijum Totalis medietatis possessionis *Themerken* in Cottu Chanad. habite — — vellent Introduci, ideo — — vestrum mitatis hominem — — quo presente *paulus de erwes*, vel *oswaldus* de eadem, aut *Gregorius de pade*, vel *Michael forgacz* de eadem, seu *Anthonius litteratus de syldeak* — homo regius — — Introducat eosdem. — — Datum *Bachie* sabbato proximo post festum Sacratissimi corporis xti. (Jun. 3.) 1469. — Erre

a káptalan vna cum Oswaldo de Erwes-, *Johannem de Tasnad* Archidiaconum Orodien. — concanonicum nostrum — misimus-, Qui — ad nos reuersi — retulerunt, Quod Idem homo Regius — — feria Tercia proxima post festum sacr. corporis xti. (Jun. 6.) — — presentibus *paulo de erwes, Martino magno de Czoka*, Nobilis domine Relicte condam *Alberti litterati de Sewenhaza, Briccio Thagle de Zanad, Stephani Mako, Jacobo Thegez*, Nobilis domine Relicte condam *laurencij de Thelegd, laurencij feyes de Choka, ladislai orrus, Thoma kardus de Zanad* Magnifici *francisci de Chak* Jobagionibus in personis ipsorum inibi existentibus Introduxisset — — nullo contradictore apparente. — — Az aláírások a főnebbi száméhoz hasonlóak. Hártyán írva. A pecsét setétveres és hamuszínű selymen függött. Későbbi másolata hozzá csatolva, miután az eredeti több helyt vízfoltok miatt csak nehezen olvasható.

45.

1469. Oct. 16. — A budai káptalan tiltakozik a hajós-mesterek ellen a budapesti hajóvámnak őket illető harmadrésze miatt a váci káptalan előtt. — Datum In festo b. Galli conf. — Ered. II. 1. 8.

ijdem Carinarij — — Ipsam terciam partem Naulium — — ab anno dom. 1467. elapso vsque modo — — eisdem preposito et Capitulo Buden. reddere — — Recusarent. — Tiltakoztak pedig Magistri *Benedictus de wyfalw* et *Matheus de Thewkewl* Canonici eccl. Budensis. — Papíron írva. Hátulján a pecsét.

46.

1472. Sept. 1. — Hunyadi Mátyás átírja és megerősíti „Magister *Matheus de Thewkel* Canonicus ecclesie Buden.“ kérésére a 42. számot. — Ered. II. 1. 12.

Papíron anyagúl írva. A sorok alatt a még eléggé ép „Siggillum nostrum minus“.

47.

1475. Aug. 18. — A budai káptalan tiltakozik a csanádi előtt Chanád megyei „*Zenthmyclos*“ birtoknak eladása el-

len. Datum feria sexta proxima post festum assumptionis b. Marie virg. — Ered. I. 4. 8.

Tiltakozott magister *Michael de Karc* Canonicus ecclesie Buden. — — In personis honorabilis domini *Ladislai* prepositi et Capituli ecclesie Buden. A kérdéses jószágot el akarta adni Nobilis domina Relicta condam *Johannis Zombory de Thelegd*; megvenni pedig akarták Egregij *Stephanus et Demeetrius Jaxith de Naglak*. — Papiron írva küljén a pecsétnyom. E tiltakozás okát megtudjuk az okiratnak külszélén levő e szavakból: „Prohibitorie super Zenthmyklos *que alias, vt dicitur, habentur pro pignore apud nos*“.

48.

1475. Dec. 5. — Ernst János királyi kincstárnok bizonyítja, hogy Hunyadi Mátyás, László óbudai préposttól 1474. évben 8000 forintot vett kölcsön, s kötelezi magát ez összeg megtérítésére, ha ezt Mátyás király elmúlasztaná, s azon felül még 400 forintot ígér a prépostnak fáradságaért. — Datum in profesto b. Nicolai conf. — Kiírva a 65. számból. (L. melléklet. V.)

49.

1476. Máj. 2. — Mátyás király „Magister *Ladislaus de Marczelhaza* Custos et Canonicus eccl. Buden. kérésére átírja és megerősíti a 40. számot. — Datum *Bude* feria quinta proxima post festum bb. Philippi et Jacobi Apost. — Ered. I.4.9.

A sorok alatt a titkos pecsét nyoma, mellette jobbra e szavak „lecta et correcta“. Hozzá mellékelve másolata, miután a papírra írt eredeti már elszakadozott s egy része hiányzik is.

50.

1479. Febr. 21. — Hunyadi Mátyás Szemcse helység határait a budai káptalan részére kiméreti. — Datum *Bude* in profesto Cathedre b. Petri Apost. — Ered. I. 4. 12. (I. Melléklet: VI.)

51.

1479. Mart. 25. — Országgh Mihály nádor bizonyítja, hogy Nobilis domina *Agatha Relicta* condam *Demetrij Konya de Mwron*, filia vero — *Thome* filij *detrici pozthos de zayhan* néhány részjóságát a budai káptalannak adományozta. — Datum In festo Annunciacionis b. Marie virg. — Ered. I. 4.11.

Eladományozta pedig porciones suas possessionarias scilicet et impignoraticias in possessionibus *zayhan*, *sooth*, *falu-hel*, *Themerdeghez*, *Komlos*, *Nyolczzegew*, *petherd*, *damijan-falu*, *Zakalhaza*, *Kencz*, *Chychked*, *Ewche*, *Thornos* In Chana-diensi ac *Mwron* in Thoronthal et *Bozijasthelek* in Themisiensi Comitatibus existentes — — Ecclesie b. petrj in Ciuitate Veteribuda et preposito ac Capitulo eiusdem ecclesie — donauit in perpetuam elemosinam — — In cuius rei memoriam — — presentes litteras nostras priuilegiales pendentis et Autentici *sigillj nostri maioris* munimine roboratas duximus concedendas. — — Elszakadozott hártján írva, csak nehezen olvasható. A pecsétnek zöld selyemzsinórja még megvan.

52.

1479. Jul. 29. — A köi káptalan Mátyás király parancsára beigtatja a budai káptalant az 51. számban megnevezett részjóságokba. — Datum decimo octauo die diei Introduccionis et statucionis (vagyis festi B. Magdalene). — Ered. I. 4. 10. (I. Melléklet: VII.)

53.

1491. Maj. 1. — Zakách Miklós a kölcsönvett 200 magyar arany forint fejében a budai határban levő malmát *Tamás* budai éneklő kanonoknak adja, oly feltét alatt, hogy 100 misét mondjon el az ő s szüléi üdvéért. — Datum in festo Bb. Philippi et Jacobi apost. — Ered. I. 4. 13.

Nos Capitulum Ecclesie Buden. — — — Quod — *Nicolaus* filius quondam *Simonis Zakach de suburbio Castri Buden*. — — onera — — *Emerici*, *Michaelis*, *Mathei* ac *Valentini* fratrum, ac puelle *Clare* sororis suorum carnalium super

se assumendo proposuit — —, Quod quia ipse tum in redemptionem et recuperacionem certarum hereditatum suarum, puta domus vinearumque *apud manus Judaicas ex Impignoracione et obligacione dicti* — — *genitoris sui, pro notabili pecuniarum summa, habitarum*, tum eciam ad desponsacionem et annupciacionem — puelle Clare—, enutricionemque et sustentacionem predictorum fratrum suorum, protunc in tenera etate constitutorum a mondott kanonoktól a ducentos florenos auri puri hungaricales felvette, s hogy kielégítse őt, molendinum suum hic Bude veteri in territorio nostro in fluuio *Kanthorfoka* vocato decurrens — — — dedit, vendidit et ascripsit — Jure perpetuo. — — — Hártyán írva igen szép, olvasható betűkkel, s az első sor cifrázattal. A pecsét még eléggé ép, s zöldfehér selymen függ.

54.

1492. Sept. 25. — A váci káptalan Ulászló király elé idézi, ennek parancsára, a pesti hajósmestereket a budai káptalantól elvont vámharmadrész miatt. — Datum quarto die diei Euocacionis (vagyis sabbathi proximi post festum b. Mathei apost. et Ewang.) — Ered. II. 1. 13.

Wladislaus — — Capitulo ecclesie Wacien. — — dicitur nobis in personis *Francisci* prepositj et Capitulj ecclesie Buden., Quomodo Magistri Carinarij, seu Naute portus pesthi-en. et Buden. in Ciuitate pesthiensi constituti, terciam partem Naulium, seu prouentus Carinarum ipsis — preposito et Capitulo, exigentibus eorum Juribus, prouenire debentibus, ab Anno dom. 1467. elapso; *quo scilicet Judicium generale Nobilium Comitatum pesthien. et pilisiensis, prope Ciuitatem pesthien. in Zenthfalwa, de commissione condam potentissimi dominj Mathie Regis, nouissim? celebratum extitisset*, vsque modo — persoluere neglexissent — — et recusarent Circumspectj *Anthonijs Rewez* magister Carinariorum ac *Petrus Ray*, et *Stephanus Nagh*, Ceterique Naute — — In quibus eisdem preposito et Capitulo — — plus quam *decem milium florenorum auri* dampna intulissent — —. Super quo fidelitatj vestre — — mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem — —, Quo pre-

sente *dionisius litteratus de Tlag (?)* vel *Nicolaus Zay de Chemer*, aut *Johannes de Byzere Curie nostre Notarius* alijs absentibus homo noster de Curia nostra Regia ad Id specialiter transmissus — — megidézze öket ad octauas festi b. Michaelis Archang. nunc venturas. — Datum *Bude* in vigilia festj b. Mathei Apost. et Ewang. (sept. 20.) 1492. — Mire e káptalan vna cum Magistro Johanne de Byzere, kiküldé *Michaelem de peleske* Archidiaconum de Zolnok in nostra ecclesia, kik Sabato proximo post festum b. Mathei Apost. (sept. 22.) — — prefatum Anthonium Rewez et alios magistros nautas — in dicta Ciuitate pesthien., domibus scilicet habitacionum eorum — — a kitüzött időre megidézték. — Papír. Küljén a pecsét. — Külső szélén más, de egykorú kéztől: p. a. Thomas Cantor cum eiusdem Capituli, p. In. scilicet Anthonium Rewez, Thoma Kownczy et Benedicto Horwath Magistri Nautarum, Barnabas de Baban cum Comite M. petit par. Tandem Indixit habere litteralia Instrumenta, Que exhibet in Georgij absque vltioris prorogacionis confidencia. — Másik szélén pedig: Iste littere sortite sunt finem. Nam posteriores littere adiudicatorie exinde subsequute sunt pariter et Restatatorie.

55.

1493. Febr. 24. — II. Ulászló bizonyítván, hogy előde Mátyás király mindazon adósságokról, melyeket Ernst János kincstárnoki hivatala kezdetétől egész halálaig tesz, a felelőséget magára vállalta, ő is hasonlóra kötelezi magát ezen tett adósságokra nézve. — Datum *Bude* In festo B. Mathie Apost. — Kiírva a 65. számból. (I. Melléklet: VIII.)

56.

MOL OL. 106. 027.

1495. sept. 25. A váczai káptalan tudósítja Zápolyai Istvánt, hogy levele folytán megidézteté a budai káptalant Ulászló király ellenében, a jogtalanul követelt pesti vámharmadrész miatt. — Datum Sexto die diej Ammonicionis (vagyis dominice proxime ante fest. b. Mathei Apost.) Kiírva a 62. számból.

— — — Capitulo Eccl. Wacien. Stephanus de Zapolya

Comes perpetuus terre Scepus. Regni Hung. palatinus et Judex Comanorum — — Noueritis, quod Nobis *in presentj dieta sew conuencione generalj prelatorum et Baronum Regnique Nobilium per* — — *wladislaum Regem Edita et Celebrata* vnacum Nonnullis Regni Nobilibus *Bude* constitutis et Existentibus, Magister *Benedictus de Borswa* director causarum Regalium nostram personaliter veniens in presenciam, in persona dictis — — domini Wladislai — — Regis Hung. — —, ad modum grauis querele nobis significare Curauit in hunc modum, Quod licet olim condam dominus Geycha secundus Rex secundj Bele regis filius solummodo tributum fori *Geycha* ac Tributum portus *pesth* et *kerepes*, Nauium eciam cum Vino, siue cum salibus ascendentes, siue cum alijs Rebus Victualibus descendentes, ecclesie Buden. condonauit; prout in Eisdem litteris Geyche Regis clarius denotatur, Que Tandem tributa condam dominus lodouicus Rex simulcum oppido veterisbudensis via permutacionis et concambij pro possessionibus suis Regalibus, *Comar, Galombok, Zenthpether* et *Kewres* vocatis in Cottibus, Zaladien. et simigien. existentibus, — ad Manus suas Regales Receperit; quemadmodum hoc et Id in ipsis litteris — — lodouici Regis clarius Exprimitur; Et licet eciam nec Vmquam directe ex aliqua donacione aliquorum Regum In portu sew Vado Regali pestien. aliquod Jus vel dominium ipsa Ecclesia Buden. — — habuerit; sed semper ipse portus sew vadum pestien. ad Coronam Regnj et per consequens fisco Regio pertinerit; Tamen in Anno dom. 1454, tempore videlicet condam domini ladislai Regis, prepositus et Capitulum — Ecclesie Buden. exhibitis coram domino *Johanne de peren* Thaurnicorum Regalium Magistro quibusdam litteris compositionalibus et confirmatorijs condam dominj Karolj et lodouicj Regum super concordia vnacum Carinarijs et Nautis portus pestien. inita, confectis —, ad quos Jus — ipsius portus — minime pertinebat, vigoribus quarum terciam partem Carinarum, sew questus Nauium a Carinarijs sew Nautis — — per eundem — Johannem de peren pro se adiudicarj (l. a 37. számot) et Tandem per prefatum — *Wladislaum* Regem ipsas litteras — roborarj procurasset. (Nyilván V. Lászlót akarta itt felemlíteni; mert ez erősíté meg Perényinek említett levelét. l. a

36. számot). Expost vero superiorj anno Reuerendus dominus *Franciscus* prepositus et Capitulum — Buden. Judicem et Magistros Nautarum dicti portus Regalis pestien., prout Nobiles et possessionatos homines in presenciam — Regie maiestatis ad octavas, *contra leges et consuetudines Regni*, euocari fecissent; sicque in octauis festi Epiphaniarum dominj (Jan. 13.) 1494. Celebratis Vigoribus prescriptarum — — litterarum terciam partem Tributj — — in vtrisque porcionibus Regalibus pestien. et Buden. Exigi soliti pro se, Saluis tamen Juribus Regalibus, adiudicari minus licite procurassent, In preiudicium et derogamen Jurium Regalium — — manifestum; Cum tamen siquid Juris in prescripto portu — — habere sperassent, Id *lege et consuetudine Regni huius ab antiquis hactenus Illese obseruata*, non ab ipsis nautis condicionarijs Regalibus; verum a Regia maiestate ordine Judiciario requiri debuissent. In quibus omnibus — — — prepositus et Capitulum Eccl. Buden. eisdem Nautis plus, quam mille florenorum auri dampna Intulissent — — — Super quo vestrum mittatis hominem — —, quo presente *Johannes de Bylye*, aut alter *Johannes Blasko de halom*, vel *albertus Thewrek de pechery*, sin *paulus de leb*, sew *Nicolaus de Alberthy*, siue *petrus de Rada*, Neue *paulus Ethele de Sywl* — — homo noster — — Euocet prefatos — — prepositum et Capitulum Eccl. Buden. Contra — — Wladislaum Regem ad octauas festi B. Michaelis Archang: — — nostram in presenciam — — — Datum *Bude* In Vigilia festj Visitacionis B. Marie Virg. (Jul. 1.) — — A váczí káptalan e levél folytán kiküldé vnacum Petro de Rada, Magistrum *Matheum de Zathmar* concanonicum nostrum — — Qui — — — retulcerunt —, Quod ipsi die dominica proxima ante festum b. Mathei apost. (sept. 20.) — — — prefatos — Franciscum prepositum et Capitulum Ecclesie Buden. de porcionibus ipsorum possessionarijs in possessione *Kapozthasme-ger* In dicto Cottu. pestien. existenti habitas — — Euocasset.—

57.

1496. April 2. Gayr Gáspár Budán és Esztergomban pappá felszenteltetik. — Datum in Sacro Sabbato. — Ered.—
II. 1. 15. (Lásd Melléklet IX.)

58.

1496. Jún. 29. — A budai káptalan és Dombóy Dávid közti ügy, ez utóbbi által fizetendő 150 aranyforinttal kiegyenlítettik Zápolyay István nádor előtt. — Datum *Bude* feria sexta proxima ante festum Aduincula B. petri Apost. — Ered. II. 1. 14. —

Nos Stephanus de Zapolya Comes perpetuus terre Scopusiensis, Regni Hung. palatinus et Judex Comonorum — — Quod Magister *Johannes de Warad* Canonicus ecclesie Buden. — pro — Capitulo eiusdem ecclesie — — ab vna, parte vero ab alia *franciscus Bakocha de Zolathzenthersebeth* pro egregio *dauid de Dombo* cum procuratorijs litteris Judicis Curie Regie coram nobis constitutj — — confessum extitit — — Quod quamuis — — in humanis agente condam francisco de dicta dombo fratre ipsius Daudid carnali, Idem franciscus — contra — Capitulum — Buden. quibusdam ex causis ordine Judiciario in certis oneribus — — agrauatus extiterit, Tamen nunc — — — ad talem pacis — — vnionem deuenerunt coram nobis —, vt — franciscus Bakocha in persona dauid de dombo — Capitulo ecclesie Buden. in festo B. Michaelis Archang. nunc proxime venturo Coram Conuentu Ecclesie Simigien. 150 florenos auri puri dare et persoluere — — tartozék; ellenkező esetben Idem Capitulum — in et ad totalem porcionem possessionariam prefati dauid in possessione *Adoryan* in Cottu Simigien. — — habitam condescendere eandemque tamdiu, donec de prescriptis 150 florenis auri satisfactum fuerit — — tenere — fructusque — percipere haberet potestatis facultatem. — — Papíron írva, mely nedves helyen tartatván, már elszakadozott sorok alatt a pecsétteredék.

59.

1497. April 21. — A váczi káptalan Ulászló elé idézi, ennek parancsa folytán, Pethő Jánost és Györgyöt; mert Fénék birtoknak igtatása alkalmával a királynak és budai káptalannak kiküldötteit elfogva bántalmazták. — Datum Octauo die diei Euocationis (vagyis festi bb. Thiburci et Valeriani Mart.) — Ered. II. 1. 16.

Wladislaus — — — Capitulo ecclesie wacien. — — — dicitur nobis in personis Capituli — Buden., Quomodo circa festum OO. Sanctorum (Nov. 1.) in Anno dom. 1491. — — Egregij *Johannes et Georgius pethew de Gerse* ex suggestione, vt creditur, Magnifici *Nicolai* similiter pethew — — vna cum compluribus — Jobagionibus atque — complicibus, puta *Benedicto Bewder, Matheo Veller, Benedicto fabro, Philippo Raacz, Blasio* similiter *Raacz, Benedicto lewkes, Matheo Zabo, demetrio Thoth Stephano Chak, Matheo Bacho, Brictio Chyk, Ladislao pohy, Blasio Nagfew, Michaelae farkas, Blasio* similiter *farkas, Odrico hella, Gallo* similiter *hella, Benedicto Cheplez, philippo Barlath, petro Barath, Benedicto Varga, altero Benedicto Beller, Matheo* similiter *Beller, petro wayos, Luca dethman, Mathia Kazas, Gregorio Oldor et Thoma Rewhordo* in oppido ipsorum *Kezthel* vocato in Cottu. Zaladien. — commorantibus aduersus — Magistrum *paulum de Weded* Canonicum et decanum ecclesie Buden in possessione *fenek* — in eodem Cottu. — pro statucione — — vna cum Nobili *Sigismundo de orozthou* homine nostro Regio — — Juxta legem et consuetudinem Regni facienda, constitutum Irruentes eundem magistrum paulum — — vna cum homine Regio — capi ac vestibus et omnibus Rebus eorum secum habitis spoliari, captosque et spoliatos nudis pene capitibus et pedibus ad dictum Oppidum ipsorum *Kezthel* deduci facientes per dies aliquot immaniter tractari, et nisi ceterorum proborum pro eis intercessisset supplicatio eosdem ibidem interficere conati fuissent. — — Ideo — — Vestrum mittatis hominem — — quo presente *Vrbanus, vel Benedictus de dijud, aut Matheus de herand, vel Thomas, siue Sigismundus de orozthou, sin petrus Cherwel de Zenth Jakab, neue paulus litteratus de ormand* Alijs absentibus homo noster Regius megidézze a tetteseket ad octauas festi b. Georgij mart. — — — Datum *Bude* feria tertia proxima post dominicam Judica (Marc. 14.) Anno dom. 1497. A káptalan tehát kiküldé *Michaellem de peleske* Archidiaconum de Zolnok — — socium et concanonicum, kivel ipse *Benedictus de dijud* in festo bb. Thiburci et valeriani martirum (April 14.) proxime preterito in Ciuitate Budensi, *instanti scilicet pro nunc Breuium Euocationum Iudicio*, simul procedentes, a

Nobilibus — Cottus Zaladiensis *inibi pro causarum suarum prosecucione conuenientibus* megtudták, hogy a dolog csakugyan a mondottak szerint történt. Ezután die dominico immediate sequenti (April 16.) prefatos Nicolaum, Georgium et Johannem de Gerse in porcionibus eorum possessionarijs in possessione *Marthonwassara* habitis felkeresve a király elé megidézték. — — — Szakadozott papíron írva. Külsején a pecsétnyom.

60.

1498. Nov. 10. — Kömlödy György az Antal óbudai kanonoktól kölcsön vett 351 magyar aranyforintért kötelezi magát, Budán az Olaszutcán levő házából évenként az óbudai templomra fordítandó 15 forint lefizetésére. — Datum *Bude* in profesto B. Martinj Episcopi et Confessoris *eximij*. — Kiírva a 103. számból.

Nos *Johannes Kanczelyr* Judex Juratique Ciues Castri Noui montis Pesthiensis *alias Budensis* — — — Quod nostri in presencia — constituti Circumspectus *Gregorius Krews alias Kewmlewdy* vocitatus conCiuis noster et honesta domina Vrsula consors eiusdem legitima, Relicta condam — Gallj Kewmlewdy, Necnon Nicolaus filius Eorundem Galli — et Vrsule, per eosdem — — sponte — — confessum extitit — —, Quomodo ipsi — — certis Necessitatibus ipsos ad presens summe vrgentibus Euitandis, honorabilj domino *Anthonio* presbitero, Canonico et SubCustodj Ecclesie Buden. *pro conseruacione lampadis in Eadem Ecclesia ante diuinum sacramentum* temporum in processu cremande, atque conseruande, Necnon *Candelarum Cerearum tempore diuini officij, puta Missarum celebracionis, in Altaribus accendendarum* dispositione Annuum Censum siue redditum wlgo *pwrkeytn* dictum, Quindecim florenos aurj, aut monete tunc currentis Equiualentis, de quadam domo Eorum Hic nostri in medio *in platea Italicorum* (igy) in vicinitatibus domorum Heredum condam *Dionisij litteratj* ab vna, partibus siquidem ab altera Relicte condam *ambrosij pellificis* sita et existenti, Annuatim soluendum et censuandum pro Trecentis et Quinquaginta vno florenis auri hungaricalibus ab ipso domino Anthonio —, — — plene et

cum effectu habitis — et leuatis — — legittime vendidissent ; Ita videlicet, Quod Annuatim dicto domino Anthonio — aut suis successoribus ad conseruacionem lampadis et candelarum — — modo premissis per — Capitulum dicte Ecclesie deputatis —. Quindecim florenos aurj in duobus terminis — —, vt puta in festo B. Georgij mart. (April 24.) florenos auri septem et in festo B. Michaelis Archang. (Sept. 29.) florenos octo Singulis annis soluere et expedire promisissent — — et assumpserunt — —. Casu vero, quo ipsi Censum — — infra triennium, facta prius legitima Ammonicione Ipsi — Anthonio, aut suis successoribus quouis exquisito colore soluere recusarent —, Extunc Idem Anthonius — et sui successores — — in prefatam domum per nos, *Juxta Ciuitatis nostre libertatem*, Introducj valeant atque possint, ac tandem Eandem domum tenere, vendere et Impignorare — — pro prefata pensione — — plenum habere debeat potestatis facultatem. Preterea ipse dominus Anthonius Canonicus — ipsis Georgio Krews et — Vr-sule — ipsorumque heredibus — — in premissis talem amicitie exhibuit fauorem, vt dum ipsi prefatum Censum — — ab ipso domino Anthonio aut suis Successoribus redimere voluerint Extunc restitutis prefatis 351 florenis — — et Censibus illius Anni nondum solutis ab Vltiorj pensione — Census — — liberi sint — — ; Ita tamen, Quod legitima talismodi redempcionis insinuacio ante vnus quartalis anni spacia — — domino Anthonio ipsiusque Successoribus — — premittatur — — — In quorum omnium fidem — — litteras nostras *alphabeto intercisas* ¹⁾ sigillique nostrj munimine roboratas du-ximus concedendas — —

61.

1503. Febr. 3. — Szabó Márton budai polgár elzálogítja 32 aranyforinton Budán levő házának felét Czeplédi Endre kanonoknak a budai káptalan előtt. — Datum in festo B. Blasij Mart. — Ered. II. 1. 17.

Nos Capitulum Eccl. Buden. — — — Quod prouidus

---

¹⁾ Városi hatóságtól kelt levélben ez szokatlan kifejezés.

Martinus Zabo Ciuis Ciuitatis Budens. az ő et domine *Margarethe* consortis aliorumque — — fratrum — et consanguineorum suorum nevében — — pro quibusdam suis arduis Necessitatibus — — Euitandis Quamdā mediam domum suam *Bude in platea Sanctj Johannis Ewangeliste* In Vicinitatibus domorum *Gasparis Sellatoris* ab vna, et *pauli Zabo, alias Zulay* dictj Ciuium dicte Cittis. Bud. partibus ab altera sitam — — — — honorabilj Magistro *Andree de Czegled* socio et concanonico nostro pro Triginta duobus florenis aurj puri hungaricalibus veri et Justi ponderis ab eodem iam leuatis — — vsque tempus redemptionis eiusdem Titulo pignoris — — obligauit et inscripsit — — — Papiron írva. Külsején a pecsétnyom.

62.

MOL DE 106.024

1503. — Nov. 9. — Raskay Balázs tárnokmester az óbudai káptalannak, ügynöke kivánságára kiadja az 56. számú másolatát. — Datum *Bude* Tricesimo quinto die octauarum festi b. Michaelis archang. — Ered. I. 5. 1.

Nos *Blasius de Raska* Thauernicorum Regalium Magister ac in causis in presencia Palatinali vertentibus per — — *Wladislaum* — — Regem Hung. — — *Judex deputatus*. — — Quod cum in causa inter prefatum — — Regem, vt actorem, ab vna, ac Reuerendum dominum *Sigismundum* prepositum Ecclesie Buden., in quem per Translacionem eiusdem prepositure a Reuerendo domino *Francisco* alias preposito eiusdem ecclesie Buden., presens causa est condescensa, et Capitulum Eiusdem Ecclesie —, vt in causam attractos ab altera, in presentibus octauis festi b. Michaelis archang. Coram nobis mota — per Magistrum *Benedictum de Borswa* directorem Causarum Regalium in persona Eiusdem quedam littere Capitulj Ecclesie Waciensis (l. az 56.számot) Coram nobis in Iudicio fuissent exhibite — —, Mox *Simon Machkas de persehaza* pro — preposito et Capitulo Ecclesie Buden. in — nostram exurgendo presenciam paria Eorundem per nos Eisdem In causam attractis dari petijt, Quarum tenor talis est (l. az 56. számot). — — — Quas Nos — — presentibus litteris nostris patentibus inseri — — Et Eisdem — — preposito et

Capitulo — — duximus concedendas. — Papíron írva. — A sorok alatt jobbról: Lecta cum Tenore per —. Középen a pecsétnyom.

63.

1506. Febr. 1. — II. Ulászló a budai káptalannak Szentá nevű helységét városi rangra emeli, a szegedi városszabádmakkal felruházza, s pecsétüket, melylyel ezentúl élhetnek, leírja. — Datum *Bude* die dominico proximo ante festum purificationis B. Marie virg. — Ered. I. 5. 2. (1. Melléklet: X.)

64.

1506. Oct. 13. — II. Ulászló a budapesti hajósmestereket a budai káptalan ellenében megnemjelenési birságban (per non venit) elmarasztalja. — Datum *Bude* octauo die octavarum festi B. Michaelis archang. — Ered. II. 1. 18.

Nos Wladislaus — — — — Quod *Franciscus literatus* de Veteribuda pro Venerabili *Johanne Gozthon de Zelesthye* preposito ecclesie Buden. In quem per successionem prepositure ipsius presens causa est condescensa, et honorabili Capitulo eiusdem eccl. Bud. — — contra Magistros Nautas portus pesthiensis et Budensis ab octauis festi B. Michaelis Archang. — — septem diebus continuis legitime stetit in termino coram nostra personali presencia Qui (nautae) — — responsuri — — non venerunt neque miserunt, Vnde Nos ipsos In Judicijs commisimus fore conuictos, si se rationabiliter non poterint excusare. — — Papír. Külbehajtásain a pecsétnyom. Külczime „Pro — Johanne Gozthon — — — In quem per successionem prepositure ipsius a Reverendo domino *Francisco episcopo* alias eius ecclesie preposito, presens causa est condescensa. —“

65.

1506. Nov. 14. — Gróf Szentgyörgyi Péter országbíró elmarasztalja Ernsth Jánost azon összeg megfizetésében, melyet atyja, Hunyadi Mátyás részére, László budai prépost-

tól felvett. — Datum *Bude* Quadragesimo die Octauarum festi B. Michaelis Archang. — Ered. II. 1. 19.

László budai prépost, mint a 48. számban láttuk, Hunyadi Mátyásnak, Ernsth János közbejöttével, 8000 forintot kölcsönzött, azon Ernsth által hozzáadott feltétellel, hogy ez összeget, hozzá értve a fáradságáért ígért 400 forintot is, Ernsth János fogja sajátjából visszafizetni, ha Hunyadi Mátyás elmulasztaná. Mátyás király csak 4000 forintot fizetett vissza, és neque prefatus dominus Mathias Rex plus quam Quatuor Milia florenorum auri persoluisse, Residuitatem siquidem, puta 4000 flor., neque prefatus dominus Mathias Rex, sed neque Idem condam Johannes Ernnsth vita Comite Juxta premissa sua promissa et obligamina simul cum 400 flor. auri; Tandemque post decessum eius Nec Reuerendus in xpo. pater dominus *Sigismundus Episcopus* Ecclesie Quinqueecclesiensis et prefatus Johannes filij eiusdem Johannis Ernnsth ipsi condam *ladislao* preposito ad sepissimas eiusdem petitiones Reddere et persolvere curauissent. Tehát Mátyás király meg Ernsth János meghaltak, a nélkül, hogy ez adósságot kifizették volna; László prépost is meghalt, de végrendeletében a budai és esztergomi káptalanoknak hagyományozta e 4400 forintot „Quos Honorabilibus Capitulis Strigonien. et mee Budensis Ecclesiarum Taliter lego et committo ac dispono, vt eosdem Jure mediante super eosdem filios et heredes eius sibi exquirant, prout eciam Causa mota est inter ipsos et Inter me pretextu dictorum florenorum. Ezek folytán tehát *Franciscus literatus* de Weteribuda e két káptalan nevében megidézteté „Comes *Petrus Comes de S. Georgio et de Bozyn* Judex Curie — — Wladislai — Regis — — ac wayda (igy) Transiluanus által Ernsth Jánost. Mire *Valentinus palfy de Zenth Myhal* pro prefato Johanne Ernnsth In causam attracto, cum procuratorijs litteris Regalibus megjelenvén, Responderat ex aduerso Tali modo, Quomodo ipse Johannes Ernnsth in causam attractus, Causa in premissa prefatum — Wladislaum Regem pro se haberet tutorem et expeditorem. Azaz, az 55. számra hivatkozott, állítván, hogy ez oklevél tartalma folytán ez adósságról maga a király felelős. Sz. Györgyi Péter tehát „ad octavas festi B. Georgij Mart.“ megidézteté a királyt, ferja

quarta proxima post festum B. Pauli primi heremite In anno domini 1505. transacto elapsum per *Nicolaum de ladan* tamquam hominem nostrum presente religioso fratre *Anthonio* presbitero Crucifero ipsius Conuentus (Cruciferorum Ecclesie de alba) Conuentuali prefatum dominum nostrum Regem de *Ciuitate sua Alba Regali* — — fore euocatum. Az ügy azonban elnapoltatott „ad presentes octavas festi B. Michaelis Archangeli.“ Ekkor *Georgius Moczkos de Nyemme*, mint a két káptalan felhatalmazottja, előmutatá a 48. szám alatti okmányt s újra az adósság visszafizetésére szólítá fel Ernstet. De Ernst előbbi állítása mellett megmaradt. Mire „Magister *Stephanus Henczelffy de Petrocz* director causarum prefati domini nostri Regis cum procuratorijs litteris eiusdem — — Respondit Quod ipse in persona prenominati domini nostri Regis causa In prescripta prefato Johanni Ernsth Interim Respondere non teneretur, donec Idem Johannes Ernsth hoc, et Id, vt videlicet ipse dominus noster Rex Eundem Johannem Ernsth Causa sua in premissa expedire deberet, legitimo et probabili documento Efficacissimarumque literarum vigoribus comprobaret.“ Ernst tehát előmutatá Ulászlónak az 55. számban levő okmányát. E szerint tehát csakugyan Ulászlónak kellett volna ez összeget megfizetni; de íme mi történik? Henczelfy hamar feltalálja magát; kétségbe vonja tudnillik ez előmutatott okmánynak törvényes értékét *Ex eo, Quod originalia ipsarum literarum, ad quos* (így) *videlicet eedem preexhibite litere demonstrarent, producte minime forent*, Quos mox per procuratorem dicti Johannis Ernsth coram nobis in Iudicio produci et Exhiberi postulavit. De miután ez eredeti okmány „ad legittimam ternariam requisicionem“ elé nem mutattathatott, követelte Henczelfy, hogy Ulászló a fizetés alól felmentessék. Halljuk tehát ezek után a végítéletet: „Nos itaque de dominorum prelatorum, Baronum, Magistrorumque prothonotariorum et Regni Nobilium accepto consilio et deliberacione prematura ipsum dominum nostrum Regem Racionibus ex prenarratis ab Impetitione dicti Johannis Ernsth causa In premissa absoluentes et exonerantes dictamque Summam prescriptorum Quatuor Millium et Quadringentorum florenorum auri Jamfatis Capitulis agentibus persolui debere decernentes et committentes, megkéri a székesfe-

hervári káptalant „quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, Quo presente Magistri *Petrus de Bochar*, aut *Franciscus de hetheny*, siue *Stephanus de Kalanda*, sew *Franciscus Komlosi de orshaza Curie Regie Notarius*, alijs absentibus homo Regius de Curia Regia per nos ad Id specialiter transmissus ad facies Cunctorum Jurium possessionariorum prenominati *Johannis Ernnsth* vbiuis intra ambitum huius Regni hungarie ac partibus eidem subiectis existencium et habitorum — accedendo — — Ex eisdem — tot et tantum, quot scilicet et quantum ad valorem dictorum 4000 florenorum auri extendere videbitur excindendo et sequestrando occupet, occupatamque prefatorum Capitulorum agencium manibus Infra tempus Redempcionis earundem det, statuatur et applicet titulo pignoris possidenda — Contradiccione prefati *Johannis Ernnsth* — et aliorum quorumlibet preuia Racione non obstante. — — Datum *Bude* Quadragesimo die octauarum festi B. Michaelis Archangeli predictarum Anno domini 1506.“ — A t. olvasóra bizom már most elhatározni, ha törvényt szerinti ítélet volt-e ez, s ha nem látjuk-e meg, hogy itt királyról, ha mindjárt is csak egy *Ulászlóról*, van szó. — Maga az okmány két darab papíron van írva. Külöldalán ez áll: *Lecta, presentata et extradata In Sede per Me Magistrum Stephanum de Werbewecz.* — A papírszelet alatti pecsét ki nem vehető.

66.

1507. Mart. 28. — Czeglédy Endre budai kanonok budai házát s mézsárszékét a budai alörkanonokságnak adományozza örök időkre, oly feltét alatt, hogy minden szombaton a szűz Mária szeplőtelen fogantatásáról mise az ő- és jóltevőinek üdvéért elmondassék a sz. keresztoltárnál. — Datum in dominica Ramispalmarum. — Ered. I. 5. 3. (1. Melléklet: XI.)

67.

1508. Máj 22. — II. Ulászló megtiltja a budai káptalannak, hogy míg csak a vácsi káptalan Üllő és Farkasd birtokekről szóló igtató-levelét ki nem veszi, Bánfy Bertalan és testvéreinek, mint kik ez igtatásnak ellenmondtak, a levél

párját kiadni ne merészeljék. — Datum *Bude* feria 2. proxima ante festum b. Urbani pape. — Ered. II. 1. 20. (l. Meléklet: XII.)

68.

1510. Jan. 20. — Perényi Imre nádor megparancsoltatta a váczai káptalan által Óbuda hatóságának, hogy a káptalan földterülete feletti biráskodástól óvakodjanak. — Datum Tercio die festi B. prisce virg. et mart. — Ered. II. 1. 25.

Emericus de Peren — — — Judici et Juratis Ciuibus Ciuitatis Budeueteris — — — Exponitur nobis in personis Hon. Capituli Eccl. Buden., Quod licet alias, dum scilicet ipsi Exponentes predictam Ciuitatem vestram excellentissimo principi quondam domino Lodouico Regi hung. eiusque genitricj In concambium dedissent et permutassent, promontoria vinearum inibi existentia, certa eciam alia ibidem territoria, vtputa incipiendo a via quadam, a parte scilicet meridionalj In fine Orti (igy) Religiosorum fratrum heremitarum apud *albam Ecclesiam*, supra scilicet eandem Veterem Budam (vagyis a mai *Kisczell*) fundatam, degencium ad montem sursum ascendente et ab eadem via descendente ad viam publicam strigoniensem, et eundo in eadem via ad plagam septemtrionalem vsque ad promontorium siue predium *Ewrs* vocatum, quicquid scilicet ad plagam occidentalem via ipsa strigoniensis includeret, ea ijdem exponentes cum omni Jurisdiccione — — sibi ipsi, retinentes — — ab alijs — terris — — Ciuitati vestre datis — signis metalibus — — separauerunt — —, prout videlicet — — ex illis promontorijs reseruatis ab eo tempore eisdem exponentibus vltra veras decimas, sicuti eciam ante concambium premisum, sic et imposterum In signum et proprietatem ac Racionem dominij eorum vsque Impresenciarum de singulis semper vineis vestris Chibrionem siue tinam soluissetis et deinceps annuatim soluere teneremini; Tamen vos, Nescitur quali astucia excogitata — — —, Indicatum pretactorum promontorium et territoriorum — — sub silencio vobismeth sinistre vsurpare — intendentes, ad nonnullas Jam causas ex parte vinearum — — — emergentes — — vosmeth temere intromisissetis et huiusmodi causantes, eciam quidem forenses, vestro astare Ju-

dicio compellentes — — easdem adiudicassetis ac preterea super vineis ipsis litteras vendicionales et alias — — emanarij procurassetis, — — prout et Nunc quoque Nouiter ad instantiam Cuiusdam conCiuis vestri Contra — *Johannem Nyrew* Ciuem Ciuitatis Buden., ex parte Cuiusdam vinee ipsius Johannis Nyrew in predicto promontorio — — situate — —, Judicium facere et eandem vineam ab eodem Johanne Nyrew alienare velletis, vel Jam de facto — — alienassetis — — — —, Pro eo — — comittimus vobis et mandamus, Quatenus acceptis presentibus a modo imposterum ab huiusmodi — — adiudicatione et litterarum dacione desistere et nec de cetero aliquatenus ingerere — — presummat — — — Datum Bude feria Tercia proxima ante festum b. prisce virg. et mart. (Jan. 15.) E levelet kézbesítendő a váczy káptalan, *Nicolaum de Homonna* Archidiaconum Chongrad. — kiküldé, Qui — — In profesto B. prisce (Jan. 17.) — — prescriptas litteras — — *Gregorio futhamoth* Judici — — Bude veteris — — In domo — habitacionis sue personaliter reperto exhibuisset, Qui mox Juratis conciuibus suis, illac accersitis et congregatis, earundemque litterarum — — Continenciam *ex interpretatione Notarij eorum* inibj plene intellectis — — taliter respondissent, Quod ipsi sine scitu — *Ladislai litterati de Zalka* — — ad prescriptas litteras — — Nihil auderent facere, vel Respondere — —. Két darab papíron írva. Külsején a pecsét.

69.

1510. Jan. 24. — A váczy káptalan tudósítja Perényi Imre nádort, hogy ő felszólítása szerint kiküldvén emberét, ez igaznak találta a budai káptalanak panaszát, mely szerint Zalka László egy kanonok-házba erővel betöretett. — Miért is Zalka megidézttetett. — Datum octauo die diej Inquisitionis prenotate (vagyis ferie 5. proxime ante festum b. prisce virg. et mart.) — Ered. II. 1. 31.

Emericus de Peren — — — Capitulo Ecclesie wacien-sis — — — Exponitur nobis In personis — Capituli eccl. Buden., Quomodo circa dominicam letare proxime preteritam, *post Exitum scilicet prefati domini nostri hinc ad Bohemiam,*

Circumspectj *Valentinus Nyeky* Eo tunc *Judex*, *Sigismundus Kewer*, *anthonius Zabo*, *Blasius Mezaros* et *Nicolaus Nagh* — — Jurati ciues — — Budeweteris de propria commissione — — *ladislai literati de Zalka* — — — Missis et destinatis prouidis *Valentino Seres* (Szörös) alias *Hayas*, dicto, *Francisco pays*, *Emerico Somoghy*, *Andrea filio pauli Sydo*, *Ladislao ossad*, *petro filio Benedicti Mezaros*, *Johanne filio Bartholomei Pazthor*, *Jacobo lenghel*, *Clemente lossonczy* et *petro zytha* — — — Manibus armatis — — noctis in silencio ad porcionem possessionariam prefatorum Exponencium in dicta Weteri Buda — — habitam, consequenterque domum paternam — magistri *Johannis Bak* eadem Weteri Buda concanonij — — tanquam sessionem, sew domum Jobagionalem eorundem Exponencium in eadem porcione possessionaria situatam, vbi ijdem confractis primum portis Curie eiusdem domus eandem intrantes, honestam dominam *Claram* Relictam condam *fabiani syweg* hospitam et ceteros Inquilinos — — Jobagiones videlicet Jamfatorum exponencium — — domo in eadem commorantes — — varijs verbis Illicitis et Inhonestis turpissimisque vituperijs affecissent, deinde domum eandem diucius expugnantes, disseratisque et ipsius domus Januis atque eandem intrantes, si ijdem Jobagiones ab tectum, siue tabularium, sursum ascendere nequiuissent, et ex post eciam defensio proborum eisdem non subuenisset, eosdem Ibidem nece miserabili interemissent — — — datum *Bude* feria Tercia proxima ante festum B. prisce virginis (Jan. 15.) 1510. E levél folytán a káptalan cum *Valentino lean de Gerche* homine palatinali — — *Nicolaum de Homonna* Archidiaconum Chongradiensem socium — nostrum kiküldte, kik feria 5 proxima ante festum b. prisce virginis et mart. proxime preteritum — omnia premissa — — suo modo facta fuisse — — rescuiissent. — — — Habitaque huiusmodi Inquisicione idem homo vester — — eodem die — *ladislaum* — de *Zalka* — — *Juxta vim et formam generalis noui decreti* ad tricesimum secundum diem diej euocationis — — euocasset. — — — Papír. Külsején a pecsét.

70.

1510. Jan. 24. — A váczi káptalan Perényi Imre nádor felszólítása folytán, kiküldvén emberét, ez igaznak találta a

budai káptalannak Zalka László a királyné jószágigazgatója elleni panaszát, hogy tudnillik az óbudai városhatóság Zalka izgatására egy kanonokházból 3 lovat erővel elhajtattott. — Datum octauo die diej Inquisicionis (vagyis ferie quinte proxime ante fest. B. prisce virg. et mart.) — Ered. II. 1. 37.

Capitulo ecclesie Waciensis *Emericus de Peren* Comes perpetuus Comitatus abawywariensis, Regni Hung. palatinus et Judex Comanorum, ac — — — *Wladislai* — — Regis hung. — — *impresenciarum in absencia sue Maiestatis*, locumtenens — — — Exponitur nobis in personis — Capituli Eccl. Budens., Quod cum circa festum Exaltacionis s. Crucis proxime preteritum (sept. 14. bizonyosan a mult 1509. évről; hacsak azt nem akarnók állítani, hogy mart. 25. kezdetett az év. l. Horvát István Tud. Gyűjt. 1821. 68—77. l. és Perger Diplom. III. 154. l.) *post Exitum scilicet domini nostri Regis hinc ad Bohemiam*, — Magister *Ladislaus de Gywla* concanonicus et decanus ipsorum Quosdam Tres Equos absque scilicet vlla licencia ad Insulam — Exponencium *Kenczelzygethy alio nomine Radwan* vocatam, Juxta scilicet situm porcionis possessionarie ipsorum exponencium in Ciuitate *Bude veteris* — — habite, Intra videlicet Insulam prepositure eiusdem Bud. eccl. In danubio adiacentem, Qua quidem insula specialiter ijdem exponentes pro seipsis duntaxat pro prato seu feneto vterentur, impositos et adductos, de commissione Jamfatorum Exponencium de eadem Insula — — exigere expellereque et ad domum suam Canonicalem Ibidem in Buda veterj in dicta porcione — exponencium, in *ordine scilicet domorum Canonicalium* constructam, adigere et concludere fecisset, Extunc — *Gregorius fwthamoth* Judex, *Sigismundus Kewer*, *Gaspar Salmay*, *Albertus Somoghy* et *Paulus Fekethe* Jurati Ciues dicte Ciuitatis Reginalis Bude Vet. de — — speciali Mandato egregij *ladislai literati de Zalka* Gubernatoris eiusdem Ciuitatis Bude Vet. et aliorum Bonorum tam Reginalis Maiestatis, quam eciam liberorum dicti — Regis, Missis et destinatis prouidis *Andrea Thaligas*, *laurencio Kenczel*, *Petro Zytha* et alijs — — Incolis — — Bude Vet. — — Manibus armatis — ad pretactam domum Canonicalem — — abinde prescriptos equos vi — excipere — et quo eorum placuisset voluntati asportari fecissent

potencia eorum mediante — — ; *Et quia tempore recessus prefati domini nostri Regis hinc versus Regnum suum Bohemie, antequam iter arripere voluisset, de quieciori statu et conservacione huius Regni sui hungarie inter cetera decreuit, ut Racione quorumcunque actuum potenciorum et Malorum Generum, ab ipso tempore Recessus sue Maiestatis, vtpote post festum conversionis b. pauli (Jan. 25.) Apostoli Jam elapsam, per quampiam committendorum, ad tricesimum secundum diem, Juxta contenta generalis decreti huius Regni superinde editi, Breves Euocaciones decerni et dari atque vniverse huiusmodi cause, vsque felicem reditum sue Maiestatis mouende, absque vltioris prorogacionis confidencia per Nos ac Magistros prothonotarios, Juratosque assessores per suam Maiestatem ad id deputatos adiudicari ac Sentencionaliter et finaliter decidi debeant et terminari, pro eo vestram amicitiam — — petimus — — quatenus vestrum Mittatis hominem — — Quo presente *Valentinus Lean de Gerche*, aut *dionisius dawyth* vel *Nicolaus Henczy*, Ceu *Matheus* filius eiusdem, sin *Gregorius* similiter *Henczy*, seu *Jacobus Buza*, siue *Zorardus* de eadem *Gerche* alijs absentibus homo noster — — Euocet prefatum *ladislaum* litteratum — — *Juxta Vim et formam Generalis Noui decretj* ad 32 diem diej Euocacionis ex hinc fiende — — — Datum *Bude* feria tertia proxima ante festum Bte. prisce virg. et Mart. — — Mire a káptalan vnacum — *Valentino Lean de Gerche* — — *Nicolaum de homonna* Archidiaconum Chongradiensem socium et concanonicum kiküldi, kik feria quinta proxima ante festum Beate prisce (Jan. 17.) megtudakolván ez ügyet, igaznak találták a főnebb mondottakat; azért eodem die Zalkát megidéztek. — Papír. Külbehajtásain a pecsét. — Figyelmeztetnem sem kell, hogy ez okiratban hibás az időszámlálás.*

71.

1510. Febr. 7. — A fehérvári káptalan Perényi Imre nádor felszólítására „vnacum *dionisio dawyth de Gerche* kiküldé Magistrum *Thomam de labad* concanonicum, kik feria 2. proxima post festum purificationis B. Marie Virg. (Febr. 4.) tartott nyomozás után igaznak találták a budai káptalannak a

69. számban levő panaszát. — Datum Quarto die diej Inquisitionis. — Ered. II. 1. 30. Papíron írva. Külsején a pecsét. Tárgya hasonló a 69. számhoz.

72.

1510. Febr. 7. — A fehérvári káptalan tudósítja Perényi Imre nádort, hogy felszólítása folytán „vnacum *dionisio dawyth de Gerche* homine vestre Magnificencie, kiküldé *Magistrum Thomam de labad* conCanonicum nostrum“, Kik feria 2-a proxima post fest. purificationis B. Marie Virg. (Febr. 4.) megvizsgálván az ügyet, úgy találták hogy Óbuda hatósága csakugyan Zalka izgatására hajtattott el egy kanonokházból 3 lovat. — Datum Quarto die diei Inquisitionis. — Ered. II. 1. 38. — Papíron írva. Külsején a pecsét. Tárgyra nézve egyez a 70. számmal.

73.

1510. Febr. 13. — Bársony Albert és Zoerard Pilis megyei szolgabírák tudósítják Perényi Imre nádort, hogy ők megvizsgálván a rájuk bízott dolgot, úgy találták, hogy Zalka László egy kanonok-házba csakugyan betöretett. — Datum octauo die diej Inquisitionis (vagyis festi B. Dorothee virg. et mart.) — Ered. II. 1. 21. A. — Mindenben hasonló a 69. számhoz. — Papíron írva; Külsején két apró körirat nélküli gyűrűpecsét.

74.

1510. Febr. 13. Bársony Albert és Zoerard Pilis megyei szolgabírák Perényi Imre parancsára in festo B. Dorothee virg. et mart. végzett nyomozás után bizonyítják, hogy Óbuda hatósága Zalka parancsából egy kanonok-házból 3 lovat elhajtattott. — Datum Octauo die Diej Inquisitionis. — Ered. II. 1. 33. — Papíron írva. Külszélén két apró körirat-nélküli-pecsét. — Tárgya hasonló a 70. számhoz.

75.

1410. Febr. 24. — Perényi Imre nádor az óbudai káptalan és Zalka László a királyné jószágigazgatója közt az utóbbi által állítólagosan okozott sérelmek folytán támadt ügy elintézésére, a káptalant eskü-, Zalkát pedig elégtételre szorítja. — Datum Sexto die termini prenotati (vagyis ferie tercię proxime post dominicam Inuocauit) — Ered. II. 1. 21.

Nos Emericus de Peren Comes Perpetuus Comitatus abawywariensis Regni Hung. Palatinus et Iudex comonorum ac — — Wladislai — — Regis Hung. — — *impresenciarum in absentia sue maiestatis* locumtenens — — — Quod *Antonius litteratus de Bathe* pro — Capitulo eccl. Buden. — — feria 3. proxima post dominicam Inuocauit — — in figura nostri Iudicij comparando Contra egregium *Ladislauum literatum de Zalka* Gubernatorem Bonorum Reginalis Maiestatis et liberorum Regie maiestatis, accionem — eiusdem capituli proposuit eomodo; Quomodo Circa festum Exaltacionis S. Crucis proxime preteritum (sept. 14.) *Post Exitum scilicet prefati* — — *Regis hinc ad Bohemiam*, — magister *Ladislauus de Gyula* concanonicus et decanus ipsorum Quosdam Tres equos absque scilicet vlla licencia ad insulam prefatorum agencium *Kenczelzygethy* alio nomine *Radwan* vocatum, Juxta scilicet situm porcionis possessionarie ipsorum agencium in ciuitate Bude veteris — — habite, intra videlicet insulam prepositure eiusdem Buden. eccl. in danubio adiacentem, Qua quidem insula specialiter ijdem exponentes pro se ipsis dumtaxat pro prato sew feneto vterentur, impositos et adductos de commissione — exponencium — — exigere expellereque et ad domum suam Canonicalem Ibidem in Buda veteri — — in ordine scilicet domorum Canonicalium constructam adigere et concludere fecisset, Extunc Circumspecti *Gregorius fwthamoth* Iudex, *Sigismundus Kewer Gaspar Salmay*, *Albertus Somogy* et *Paulus fekeste* Jurati Ciues — Ciuitatis Reginalis Bude Veteris de — — specialj mandato predicti *Ladislai de Zalka* Gubernatoris eiusdem Ciuitatis Bude veteris — — missis et destinatis prouidis *Andrea Thalygas*, *Laurencio Kenczel*, *Petro Zytha* et — alijs — — incolis dicte Ciuitatis Bude Vet. —

— — manibus armatis — ad pretactam domum Canonicalem
 — — abinde prescriptos equos vi ac violenter exigere et —
 — asportari fecissent — — Quo audito *Michael litteratus*
de donathhaza pro prefato Ladisl. litterato — — — Respon-
 dit ex aduerso, Quod premissa in dicta accione — — — Idem
 in causam attractus — — — — Innocens esset penitus et Im-
 munis, ex parte autem Iudicis et Juratorum ciuium — — —
 Ciuitatis — Bude Vet. — — Juxta Regni consuetudinem Ju-
 dicium et Justiciam facere et impendere promptus esset et pa-
 ratus. — — — — Pro eo Nos hys perceptis Judicando com-
 misimus — vt ex — dominis Capitularibus — — vtpota pre-
 positus, Lector, custos, cantor aut decanus — — sola sua
 in persona vndecimo die festi pasce dominj nunc venturi Co-
 ram — capitulo eccl. Waciensis super eo quod premissa — —
 de propria commissione — — in causam attracti — — patrata
 fuerint, sacramentum prestare, Tandem vero Quintodecimo
 die diei huiusmodi Juramentalis deposicionis prefatus Ladis-
 laus Litteratus — — aut officialis eiusdem in eadem ciuitate
 Buda vet. constitutus ex parte Iudicis et Juratorum ciuium —
 — coram vno Iudlium — — ipsi Capitulo Iudicium et Justi-
 ciam facere — — — — teneantur — —. Papír. Külbehajtásain
 a papírszelettel fedett pecsét. — Mindenben hasonló a II. 1
 29. szám; azért csak egyszerűn megemlítjük.

76.

1510. Mart. 18. — A váczai káptalan visszaír Perényi
 Imre nádornak, hogy kiküldötte igaznak találván a budai káp-
 talan ellen egyik szölejében elkövetett méltatlanságot, ennek
 okozóját Szalkait megidézte. — Datum octauo die diei Euoca-
 tionis (vagyis ferie 2-e proxime post Dominicam letare). —
 Ered. II. 1. 32.

Capitulo Eccl. Waciensis Emericus de Peren — — Ex-
 ponitur Nobis In personis — Capituli Eccl. Budens., Quomo-
 do hoc die Sabbatj proxime preterito (Mart. 9.) — Gregorius
 fwthamoth Iudex, Albertus Somogy, Sigismundus Kewer, Gas-
 par Salmay et petrus Fekethe Jurati Ciues — — Budeuete-
 ris de — — specialj Mandato — ladislai — de Zalka — —

assumptis — Damiano Thalygas, petro Seres, Emerico fabro, Benedicto similiter fabro, Thoma alth, Matheo Ispan, Andrea Janossa, Nicolao Zewch, Johanne Igaly, Clemente Cheh, Benedicto Mezaros, Mathia similiter Mezaros, conciuibus — et alijs complicibus eorum manibus armatis — ad promontorium prefatorum Exponencium *Kegyos* vocatum in Territorio porcionis posesionarie Eorundem Exponencium in dicta Ciuitate Budeueteris — — adiacens consequenterque Vineam prouidi *Michaelis Fekethe* Jobagionis ipsorum exponencium In possessione eorum *Zenth lazlo* — commorantis In eodem promontorio habitam hostiliter Irruissent, Ibique — *Gregorium Thrinchyny Matheum Tholway, Valentinum Garanchy, Stephanum Hege-deus* et *Johannem Benge* Cultores scilicet dicti Michaelis Fekethe vinea In eadem laborantes — — Captiuassent, Captosque ad — Ciuitatem Budeueteris domum scilicet ipsius Judicis Introduxissent et dum tandem eorum placuisset voluntatj de eorum Captiuitate Emisissent — — — super quo — — Committimus vobis — quatenus vestrum mittatis hominem — Quo presente Valentinus lean de Gerche, aut dionisius dawyd, vel Nicolaus Henczy ceu Matheus filius eiusdem, sin Gregorius similiter Henczy, seu Jacobus Bwza, siue Zorardus de eadem Gerche — — Euocet prefatum ladislaum — —, *Juxta vim et formam generalis Noui decretj*, ad 32. diem diej Euocacionis — — Nostram in Presenciam — — — Datum *Bude* In dominica letare (Mart. 10.) Mire a káptalan vnacum — Nicolao Henczy de Gerche — — Nicolaum de Homonna Archidiaconum Chongradiensem — Concanonicum kiküldé, Kik feria secunda proxima post dominicam letare a főnebb mondottak igazságáról meggyőződven, Memoratum Ladislaum litteratum — — ad 32. diem diej Euocacionis exhinc facte megidézték. Papíron írva. Külbehajtásain a pecsét.

77.

1510. April 7. — Perényi Inre nádor bizonyítja, hogy az óbudai apácák mint alperesek, a budai káptalannak és a margitszigeti apácáknak mint felpereseknek, a malmaikat illetőleg hozott ítéletnek eleget nem tettek. — Datum quarto die reuisionis (vagyis festi B. Ambrosij.) Ered. II. 1. 26.

Nos Emericus de Peren Comes Perpetuus Comitatus Abawywariensis, Regni Hung. Palatinus et Judex comanorum Memoriae Commendamus — — Quod cum Nos In causa alias scilicet *nobis in absencia* — — *Wladislai Regis* — — *Honore locumtenencie eiusdem* — — *Regis fungentibus*, inter — Capitulum Eccl. Bud. et Religiosas dominas sanctimoniales *de Insula leporum*, vt actores ab vna et alias dominas sanctimoniales de Veteri buda veluti in causam attractas, ab alia partibus ratione — diminucionis aque Molendinorum ipsorum actorum *In superioribus Calidis aquis Budensibus* decurrencium et per hoc nonnullorum eciam dampnorum eis illacionis — — per prefatas — Sanctimoniales de Veteribuda patratorum, Coram nobis mota, Ex quo procurator — — Sanctimonialium in causam attractarum post habitam Jam *Strigonij* finaliter superinde nostre Iudiciarie — — sentencie pronunciacionem — easdem dominas Sanctimoniales In causam attractas, premissam aquam Jam dictis Molendinis dictorum actorum, tam ad lacum, quam eciam ad Cannale absque omni diminucione — — restitui et in statu illo, in quo ante renouacionem Cisternee (igy) subterrane (igy) cuiusdam Molendini — — sanctimonialium In causam attractarum in eisdem superioribus Calidis aquis Buden. fundati extitisset, relinquifecisse allegabat. Et conuerso vero — — et ipse procurator — — actorum az ellenkezőt állítá, azért Perényi nostra Iudiciaria auctoritate decreuissemus, vt Egregius Magister *Johannes de Ellyewewlgh prothonotarius noster* — — ad facies prescriptorum Molendinorum accedere, és ott a dolgok állásáról meggyőződni, deinde nobis ordine suo refere debeat et teneatur. Tandem Idem Magister Johannes — — nobis retulit Eomodo, Quod ipse feria quinta In festo videlicet Bti. Ambrosij Eppli. et confessoris — — ad facies prescriptorum Molendinorum — — personaliter accessisset ibique — — — — conuocatis eciam Magistris Molendinatoribus, puta *Georgio et Sigismundo Semellarijs de Buda, Farkas Thymar, Martino et Michaele* similiter *Thymar, Anthonio Chapo* similiter de Buda, *Johanne Molnar de superioribus Calidis aquis Buden.*, *Benedicto* similiter *Molnar de Veteribuda* et *petro Ferenczy de Sancto Petro Martire* et alijs testibus — ad fidem eorum deo debitam fide-

litemque — domino nostro Regi et sacro suo diademati obseruandam — — — diligenter — examinatis, Idem Magister Johannes — — cognouisset, quamuis — — sanctimoniales in causam attracte aliquantulum aque dictis Molendinis — actorum restituisset apparuerint; Tamen — — aquas — — actorum — — Contra premissam nostram Judiciarum deliberacionem — pro se ipsis conseruando tam in lacu, quam In Canalj, vbique in altitudine compressionis trium digitorum vsque modo non restituisset vidisset — — et cognouisset — — —
—Papíron írva. A sorok alatt a pecsét. Egyik külszélén ez: p. a. vtrisque Anthonius litteratus de Bache cum eorundem.

78.

1510. Máj. 5. — A fehérvári káptalan Perényi Imre nádor felszólítása folytán kiküldvén emberét, ez igaznak találja az óbudai káptalannak Szalkai elleni szőlőhegyében elkövetett jogtalanságok miatti panaszát. — Datum Octauo die diej Inquisicionis (vagyis dominice Cantate). Ered. II. 1. 36.

Átírja a 68. számnak szövegét azon hozzáadással hogy az ott említett Johannis Nijrew szöleje *Naghkereked*-nek nevezetett, és az ott elsoroltak „ad instanciam *Gaspar Salmarij* Conciuis ipsorum“ történtek. — Továbbá elmondja a 76. számnak szövegét azon hozzáadással, hogy „ex eadem vinea (Michaelis Fekethe) quamplures vites sew truncos exsecassent et in ea, in medio, semitam parantes eandem in duas partes diuisissent et alteram medietatem eiusdem vinee *petri pynter* de Buda assignassent — In quibus eisdem exponentibus plus quam 25 florenorum auri dampna Intulissent — —“ Papíron írva. Egyik külszélén a pecsét.

79.

1510. — Máj. 7. — Bársony Albert és Zoerard pilismedgyei szolgabírák igaznak találván a budai káptalannak Szalkai ellen, a szőlőhegyében elkövetet jogtalanságok folytán emelt panaszát, tudósítják erről Perényi Imre nádort. — Datum Altero die diej Inquisicionis (vagy ferie secunde Rogacionum). Ered. II. 1. 34.

Tartalma hasonló egészen a 78. száméhoz. — Papíron írva. Külszélén a már említett két apró, körirat nélküli gyűrűpecsét.

80.

1510. Máj. 23. — Perényi Imre nádor a budai káptalan és Szalkai közt a szőlőhegyekben elkövetett jogtalanságok miatt pert akép dönti el, hogy a felperes állításának igazolására esküt tegyen le a váczai káptalan előtt, az alperest pedig elégtételre szorítja. — Datum Bude sexto die terminj (vagyis Sabbathi proximi ante festum Penthecostes.) — Ered. II. 1. 27. és II. 1. 39. Tehát 2. példány.

Nos Emericus de Peren — — — Quod *laurencius de pothyond* pro — Capitulo Ecclesie Buden. — — — Sabbato proximo ante festum penthecostes, *vndecimo videlicet die quintidecimi diei festi b. Georgij martiris proxime preteriti*, ad quem *scilicet terminum vniuerse cause breues, ac breues breuium pariter et transmissionales Regnicolarum post exitum Regie Maiestatis hinc ad Bohemiam infra felicem sue Maiestatis ad hoc Regnum suum Hungarie Regressum mote, per suam Maiestatem de consilio dominorum prelatorum Baronum et Regnicolarum generaliter fuerunt prorogate*, In figura nostri Iudicij comparando Contra — *ladislaum litteratum de Zalka* — — — proposuit Eo modo — — — (Elmondja itt a 76. szám tartalmát) — — — Quo audito *Michael litteratus de Donathhaza* pro prefato *ladislao* — — Respondit ex aduerso, Quod premissa in dicta accione ipsius Capituli — expressa, de — Speciali Mandato eiusdem in causam attracti — — patrata non fuissent. — — — Pro eo Nos hys perceptis Judicantes commissimus Eomodo, vt vnus ex dictis dominis Capitularibus — — duodecimo die festi Sacratissimi corporis xpi. (Jun. 10.) — Coram — Capitulo Eccl. Wac. Super eo, quod premissa — — de propria Commissione — — eiusdem in causam attracti — — patrata fuerunt, sacramentum prestare; Tandem vero 15-o die diej huiusmodi Juramentalis deposicionis prefatus *ladislaus* — — aut officialis eiusdem — — Ex parte — — Iudicis et Juratorum Ciuium — — — Budeueteris — — coram vno Iudlium — — Juxta huius Regni consuetudinem ipsi Capitulo agenti Iudicium

et Justiciam facere et impendere et dehinc huiusmodi Juramentalis deposicionis ac Judicij et Justicie impensionis series — — Nobis Reportare teneantur. — — Papíron írva. Külbehajtásain két pecsét. Egyik Perényié, a másik ki nem vehető; talán az illető káptalan küldte vissza Perényinek „*sub capite Sigilli*“ mint mondani szokás? . . .

81.

1510. Jun. 10. A váczi káptalan bizonyítja, hogy a Perényi Imre nádor által a 80. számban megparancsolt esküt a budai káptalan nevében a kitűzött határnapon, vagyis duodecimo die festi sacratissimi Corporis xpi. — — hoc est die datarum presencium, Magister *Blasius de Thekel* concanonicus et decanus — capituli eccl. Bud. *juxta huius Regni consuetudinem cum solemnitate consueta ac debita* letette. — Datum feria Secunda proxima ante festum B. Barnabe apostoli. — Ered. II. 1. 23. — Papíron írva. Külsején a pecsét. Egyik külszélén ez: p. a. Benedictus Balassa cum eiusdem p. I. Johannes de Bathor cum eiusdem I. petit par. — A II. 1. 24. szám szinte ez eskütételről bizonyít. Külsején e szavak: p. a. Anthonius Bathe cum eorundem p. I. Johannes de Bathor cum nostris I. petit par. I. convictus est In centum florenis et dampnis scilicet 24 florenis.

82.

1510. Jul. 1. — A pilismegyei szolgabírák tudósítják Perényi Imre nádort, hogy Szalkai László az óbudai káptalannak a városi hatóság részéről igazságot szolgáltatni elmulasztotta. — Datum *In superioribus Calidis aquis, loco scilicet sedis nostre Judiciarie*, feria 2. proxima post festum B. petri et paulj apost. — Ered. II. 1. 22.

Nos Johannes *Zomory de felkezy* et *Thobias de Bija* Judlium. Cottus. Pilis — — Quod cum — — — — ladislaus — de Zalka — — — aut officialis eius — — super factis in eisdem (Perényinek) litteris — contentis Ex parte — Gregorij fwthamoth Judicis, Alberti somogy, Sigismundi Kewer, Gaspar Salmarij et pauli fekethe Juratorum Ciuium, Item

Damiani Thalygas, petri Seres, Emerici fabri, Benedicti similiter fabri, Thome alth, Mathei Ispan, Andree Janossa, Nicolaj Zewch, Johannis Igaly, Clementis Cheh, Benedicti Mezaros et Mathie similiter Mezaros — — Incolarum — Ciuitatis Bude Veteris Contra — Capitulum Ecclesie Buden. In festo Natiuitatis B. Johannis Bapt. (Jun. 24.) — Quinto scilicet decimo die duodecimj diej festi Ss. Corporis xpi. — — Coram vno ex nobis — — Justiciam impendere debuisset Nos — — Johannem Zomory Judlium. — — duximus destinandum — — Qui — — retulit — Quod ipse in prescripto festo — — ad domum Judicis Cittis. Bude Vet. accessisset ibique — ladislaus (Zalka) et suus officialis — — — non venissent neque Mississent — — — Papir. Külsején 2. apró körirat nélküli gyűrűpecsét. Hasonló tartalmú és keltű a II. 1 35. szám is, melynek egyik külszélén ez áll „p. a. Anthonius literatus de Bathe cum eorundem.“

83.

1510. — Szalkai László mint alperes, a budai káptalan mint felperes ellenében elégtételre; az utóbbi pedig eskütételre szoríttatik. — Többet, miután az okirat maga elveszett s csak a leltárból ismerem, nem mondhatok róla. Ugyanaz lesz a főnebbi 80. számmal.

84.

1511. Febr. 3. — A váczi káptalan gróf Szentgyörgyi Péter országbíró levele folytán Pecsétes Imrét Pohárnok Györgynek a budai káptalan birtokában levő györki részjószágaiba beigtatja. — Datum Sexagesimo die diej statutionis (vagyis: festi B. Nicolai Episc.). — Másolat. I. 5. 4.

Nos Capitulum Ecclesiae Waciensis — — Quod — nos — receptis Litteris Magnifici Comitis *Petri Comitis de S. Georgio et de Bozin* Judicis Curiae — — Wladislai — — Regis Hung. — — — pro parte Egregij *Emerici Pecsétes de Palotha* contra — Capitulum Ecclesiae Buden. ac Nobiles *Michaelem et Franciscum Ethele de Süll*, necnon *Sigismundum de Karthal* et *Nicolaum Glesan de Tottffalu*, — — — una cum Magistro *Petro de Komloos* homine Regio, — — de Curia

Regia — — ad id specialiter deputato, — — Magistrum *Laurentium de Csege*, Cantorem et Canonicum — Ecclesiae nostrae — — duximus transmittendum. Qui — — reuersi — — retulerunt — —, Quod ipsi in festo B. Nicolai Episc. et Conf. proxime preterito, ad facies — possessionis *Györk*, alio nomine *Vámos Györk*, consequenterque — portionis possessionariae — condam Georgij Pohárnok in eadem habitae, praemanibus — antefati Capituli Buden. existentis, Vicinis et Commetaneis suis vniuersis, videlicet Venerabile et Religioso Fratre *Ladislao Abbate de Monostor*, *Melchiore de Hatvan*, *Georgio de Derencsen*, *Bartholomaeo de Aszow*, *Petro de Bay*; Item *Prouidis Simone Thott*, *Blasio Filler* et *Alberto* similiter *Totth in Hewviz*, in magistri *Stephani de Rozgon*; Item *Joanne Kelemen* *Judice de Györk* et *Petro Kenczöl* in eadem Györk, in Magnifici *Andreae de Bathor* Jobagionibus ipsorum — — personis jnibi legitime conuocatis et praesentibus, accessissent ibique memoratus homo Regius — nostro Testimonio praesente, Eandem portionem possessionariam — condam Georgij Pohárnok — — — Emerico Pecsétes de Palotha ac suis haeredibus — — jure Eisdem ex praemissis jncumbenti sub Conditionibus in dictis litteris adiudicatorijs (de mely levél nincs meg) praedeclaratis statuisset perpetuo possidendam. Contradictione — — — quorumlibet non obstante.

Papíron írva a XVII. században. Nem hitelesített másolat. — Figyelmet érdemel ez okmányban az időszámítás.

85.

1511. Mart. 15. — Perényi Imre Borbély Istvánt a budai káptalan ellen megnevezési bírságban elmarasztalja. — Datum *Bude*, septimo die termini prenotati (vagyis dominice Inuocauit). Ered. II. 2. 2.

Nos Emericus de Peren Comes perpetuus Cottus. Abawywar. Regni Hung. palatinus et Judex Comanorum ac serenissimi principis — Wladislai — — impresenciarum *In absentia sue Maiestatis locumtenens* damus pro Memoria, Quod *Anthonijs litteratus de Bathe* pro — Capitulo eccl. Bud. — — contra Nobilem *Stephanum Barbel* Bude commorantem a do-

minica Inuocauit — — *ad quem scilicet terminum vniuerse cause Regnicolarum breues, necnon breues breuium pariter et transmissionales per Regiam Maiestatem de consilio dominorum prelatorum et Baronum Regnique Nobilium generaliter fuerant prorogate*, sex diebus continuis legitime stetit In termino coram nobis, Qui (Barbel) — — super factis in eisdem (litteris Capituli Strigon.) contentis discussionem reportate seriei cuiusdam Juramentalis non deposicionis ac Iudicij ac Justicie non impensionis recepturus, nostram in presenciam non venit, neque misit, Vnde ipsum in Iudicio consueto commisimus fore conuictum, si se rationabiliter non poterit excusare.

Papíron írva. Külbehajtásain a pecsét. Küljén e szavak „*Tempore prioris absencie Regie Maiestatis*“ és alább „*Extradata in sede per Ellgn (Elövölgyi? lásd a 77. számot) feria quarta post Annunciacionem Marie*“ (Mart. 26.)

86.

1511. Mart. 22. — Perényi Imre Szalkai Lászlót, miután rendelete folytán a budai káptalannak eleget nem tett, három márka pénzbírságban elmarasztalja. — Datum *Bude* decimo quarto die termini prenotati (vagyis dominice Inuocauit.) Ered. II. 2. 6.

Nos Emericus de Peren — — — Quod cum Juxta nostram Judiciariam deliberacionem litterarumque nostrarum adiudicatoriarum — hic *Bude* sexto die ferie Tercie proxime ante festum B. Mathie Apost. (Febr. 24.) In Anno proxime transacto preteritum pro parte — Capituli Eccl. Bud. — — Contra — ladislaum — de Zalka — — confectarum continencium modum et formam cuiusdam Iudicij et Justicie Impensionis, — — ipsa — Justicie impensio ex parte Iudicis ac Juratorum Ciuium — — — Quintodecimo die vndecimi diei festi pasce domini proxime preteriti per eundem ladislaum litteratum — — ipsi Capitulo — — fieri et Tandem huiusmodi — Justicie impensionis series — — ad Tricesimum secundum diem diej huiusmodi Justicie Impensionis — — nobis reportari debuissent. A quo quidem 32. die tandem causa parcium prescripta — — ad presentem terminum diei dominice Inuo-

cavit Nouiter elapso (Mart. 9.) *instar aliarum causarum Breuium, ac Breuis Breuium pariter et Transmissionalium in utraque absentia Regie Maiestatis coram nobis notarum de consilio dominorum prelatorum et Baronum fuerat prorogata* —; ipso itaque termino instante *Benedictus Balassa de Felchwth* pro predicto Capitulo — — nostram veniens in presenciam presente Ibidem — *Johanne de Bathor*, qui pro — *ladislao* litterato — — coram nobis astabat, Quasdam litteras — *Judlium*. — — Relatorias nostro Judiciario examini curauit producere, In quibus vidimus contineri, Quod cum ijdem *Judlium*, eotunc alio prepediti *Negocio*, *Nobiles* *petrum lean*, *Jacobum Bwza*, et *Johannem demether de Gerche* — — — duxissent destinandos, tandem ijdem — reuersi — retulissent — Quod ipsi in festo *B. Georgij mart.* (April. 24.) — — domum *Judicis* — *Budeueteris* accessissent, *Ibique* — *ladislaus* litteratus et suus officialis — — ad *Justicie Impensionem* — — — non venissent neque misissent. — — — Pro eo Nos de — dominorum prelatorum Baronum Magistrorumque *Prothonotariorum* et sedis nostre assessorum consilio et deliberacione prematura memoratum *ladislaum* litteratum — pro non obseruacione — nostre *Judiciarie* deliberacionis in — *Tribus Marcis* grauis ponderis condempnatum, conuictum fore, ac cum onere aliarum trium *Marcarum* Ex parte — *Judicis* *Juratorumque Ciuium* — *Budeueteris* per eundem *ladislaum* — — denuo — *Justiciam* impendi debere decernentes *Judicando* commisimus — vt ipse *ladislaus* — aut suus officialis — — 24. die festi *B. Georgij mart.* (Maj. 17.) proxime venturj — — — coram vno *Judlium*. — — eidem Capitulo agenti *Judicium* et *Justiciam* facere et impendere, et tandem huiusmodi — — *Impensionis* seriem partes in litteris — *Judlium*. ad 32. diem diej huiusmodi — — *Impensionis* (Jun. 17.) — — nobis reportari teneantur — — *Papíron írva. Külbehajtásain a pecsét. Alsó szélén e név: Bolyary.* — A II. 2. 4. szám ugyanily keltű és tartalmu.

1511. Mart. 24. — *Perényi Imre Szalkai Lászlót*, mert a budai káptalannak eleget nem tett, 3 marka birságban elma-

raszta. — Datum Bude sedecimo die termini (vagyis dominice Inuocauit.)—Ered. II. 2. 7.—Papíron írva. Külbehajtásain a pecsét. Szövege egészen hasonló a 86. száméhoz. E jelen okirattal egy keltű s szövegű a II. 2. 9. szám, melynek legalján apró betűkkel e szavak: „ex his debent emanari.“

88.

1511. Mart. 24. — Perényi Imre a 80. számban eléso-
rult erőszakoskodások miatt 25 márkában s azonfelül bánat-
pénz fejében 200 aranyforintban marasztalja el Szalkai Lász-
lót a budai káptalan ellenében. — Datum *Bude* sedecimo die
termini (vagyis Dominice Inuocauit.) — Ered. II. 2. 5.

— — Capitulo Eccl. Wac. Emericus de Peren — —
Elmondja a 80. számnak tartalmát és továbbá elmondja a 86.
számnak szavaival, hogy ez ügy ad presentem terminum diei
dominice Inuocauit, elnapoltatott. Ipso Itaque termino instan-
te, Nobisque vnacum Nonnullis dominis prelati, Baronibus
Magistrisque prothonotarijs ac Sedis nostre Judiciarie assesso-
ribus In eadem sede nostra Judiciaria Tribunal Judiciale con-
sedentibus, *Anthonijs de Bathe* pro — Capitulo Eccl. Bud.
— litteras vestras — curauit exhibere hunc Tenorem conti-
nentes (Következik szóról szóra a 81. szám.) — — Quibus
exhibitis — — Judicium et Justiciam postulauit elargiri. —
— vnde quia — — — Magister *Blasius de Thekel* conca-
nonicus — — prelibati Capituli — — — Contra et aduersus
— ladislaum (Zalka) iuxta continenciam pretactarum littera-
rum uestrarum — — coram vobis — — sacramentum pre-
stitisse et deposuisse — reperiatur manifeste; *Consuetudi-
naria vero lege huius Regni, ab antiquo obseruari solita, requi-
rente, Quicumque Regnicolarum tempore Judiciarie deliberati-
onis alicuius cause se Juramento solius Actoris ad actionem
eiusdem deponendam submiserint, et Actor suum Juramentum
de facto deposuerit, Ex tunc Reus, siue in causam actus, in
accione et acquisitione ipsius Actoris de facto conuinci debet et
aggrauari;* propter quod prefatus ladislaus (Zalka) — — pro
premissis actibus potenciaris modo premissis ex commissione
et mandato suo — — patrat, *Juxta contenta generalis decreti*

nouissime superinde editi et stabilitj, In facto Minoris potencie ex eoque in 25 Marcis grauis ponderis — — et Insuper in singulis Homagijs prescriptorum Gregorij Thrynychyny, Mathei Tholway, Valentini Garanchy, Stephani Hegedews et Johannis Benge, cultorum scilicet et laboratorum Michaelis Fekethe, — vtpota In singulis decem Marcis Homagialibus — — conuinci et aggrauarj debere — — — cernebatur Manifeste. — Itaque dominorum prelatorum et Baronum, necnon Magistrorum prothonotariorum et Regni Nobilium quesito et assumpto superinde consilio — — eundem ladislaum (Zalka) — — pro premissis actibus potenciaris — — in ipso facto Minoris potencie Ex eoque in 25 Marcis grauis ponderis Centum florenos auri facientibus in vna directa nobis, vt Judici, In alia vero — directa medietatibus — — Capitulo agenti — — persoluendis et Insuper in prescriptis homagijs memorati Gregorij Thrynychyny et aliorum prescriptorum laboratorum — — —, videlicet in prenarratis singulis decem Marcis homagialibus singulos 40 florenos auri facientibus memorato solummodo Capitulo persoluendis conuictum et aggrauatum fore decernentes, vestram Amiciciam — petimus —, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, Quo presente Magistri *Thomas de Baba*, aut *Stephanus*, vel *Johannes Joso de peruez*, sin *Benedictus de Zabar*, sew *Johannes de Myskolcz*, siue *leonardus de Naghmyhal* alijs absentibus homo noster de Curia Regia per Nos ad Id specialiter transmissus, ad facies vniuersarum possessionum — — ac hereditatum ladislai (Zalka) conuicti — — accedendo — — — primo de Rebus et Bonis Mobilibus, — — si que reperiri poterint, Tandemque si Necesse fuerit, Juribus possessionarijs aut hereditatibus, de eisdem tot et tantum, quot — et quantum se ad valorem prescriptarum 25 Marcarum grauis ponderis — — extendere videbuntur, separatim excindendo, occupet, occupataque In Vna Directa nostris — — In alia — directa medietatibus prefati Capituli agentis — manibus det statuatur et applicet Titulo pignoris possidenda. Tandem — — de eisdem Juribus possessionarijs — —, si Res mobiles — reperiri non poterunt — — similiter tot et tantum quot — et quantum se ad valorem prescriptarum singularum decem Marcarum homagialium —

—, In toto — 200 florenos auri faciencium, Extendere visa fuerint similiter occupet, occupataque manibus eiusdem Capituli agentis dumtaxat Infra tempus Redempcionis eorundem Titulo pignoris — statuatur possidenda, semper contradiccione dictj ladislai — conuictj et aliorum quorumlibet preuia Racione non obstante. Illis autem, qui se dicta Jura possessionaria occupata redimere velle asseruerint, 32. diem, a die huius Execucionis computando, ad assumendum terminum redempcionis Eorundem coram nobis comparendi — assignet. Et posthec huiusmodi — — — — satisfaccionis series ad 32. diem diej huiusmodi Execucionis — — nobis amicabiliter suo modo rescribatis. — — Papíron, mely már elszakadozott, írva. Külbehajtásain a pecsét. Küloldalán e szavak „Presentata, Lecta et extratata per Magistrum Johannem Ellgñ (Talán Elővölgyi, ki a 77. szám szerint Perényi főjegyzője volt) s valamivel alább e név „Bolyary.

89.

1511. April. 1. — Perényi Imre Borbély Istvant a budai káptalan részére 3 márka birságban elmarasztalja. — Datum Bude 24. die termini (vagyis dominice Inuocauit). — Ered. II. 2. 1.

Egészen úgy van szerkesztve, a szükséges változásokat kivéve, mint a 86. szám. Csak azt jegyezzük meg, hogy e Borbely ex parte familiarium suorum in possessione *Zenth Jakabfalwa* tartozott elégtétellel a budai káptalannak, s hogy e káptalannak procuratora *Anthonijs litteratus de Bathe* volt; a pilismegyei szolgabírák kiküldötte pedig, ki előtt az elégtételnek végbe kellett volna menni, *Nobilis Zorardus de Gerche* volt. — Papíron írva. Külbehajtásain a pecsét.

90.

1511. Máj. 26. — Lábadi György óbudai kanonok káptalanja nevében Perényi ítélőszéke elé felebbezi a városhatósággal vitt, szőlőhegyüket illető pert. — Datum In felhewyz loco scilicet sedis nostre Judiciarie feria secunda proxima post festum B. Vrbanj pape. — Ered. II. 2. 8.

— — Emerico de Peren — — *Zorardus Zomorj de Gerche* et *Michael Nemes de felkezy* Judlium. Ceterique Assesores Cottus. pilisiensis — — Vestra Nouerit Magnificencia Quod cum Nos vigoribus quarumdam litterarum adiudicatoriarum — vestre Magnificencie — — pro parte — Capituli Eccl. Bud. — — Contra — Ladislaum litteratum de Zalka — — Bude sedecimo die diej dominice Inuocauit (Mart. 24.) — — Emanatarum — — Requisiti fuisset — — vnum ex nobis — — Michaellem Nemes Judlium — — duximus transmittendum — — Qui — — Reuersus — Retulit —, Quod ipse in festo B. Sophie et filiarum eius (Máj. 15.), vigesimo scilicet secundo die festi B. Georgij mart. — — ad Ciuitatem Budeueteris consequenterque domum — *Valentini Magni* — — accessisset, vbi dum Nobilis *Matheus litteratus de pesth* officialis prefati ladislai litterati — vice et nomine eiusdem ladislai — domini sui vnacum certis probis et Nobilibus viris in presencia eiusdem Mathei Nemes — pro faciendo Iudicio ex parte Iudicis Juratorumque et aliorum Ciuium — — Budeueteris — consedissent, Honorabilis Magister *Georgius de Labad* Canonicus — Eccl. Bud. — — pro antedicto Capitulo — — Contra Iudicem ac Juratos et alios Ciues — — quasdam litteras — — Capituli Eccl. Wac. — — produxisset, Asserens accionem — Capituli agentis litteris contineri in eisdem (Elémuttera a 76. számot, melynek tartalma itt el is mondatik — —) — — Quibus perceptis — — Gregorius fwthamoth — — et Jurati — ac alij conciuces — — Ex aduerso Respondissent, Quod quia pretactum promontorium Kegyos cum alijs promontorijs semper ad predictam Ciuitatem eorum consequenterque Iudicatum Ipsorum pertinuisset, ex eo eciam ipsi, tamquam Iudices Naturales — — ob non paricionem memorati Michaelis fekethe Jobagionis sepefatorum agencium sentencie et Adiudicacioni ipsorum super dicta Vineae facte, pre-nominatos Cultores eiusdem Michaelis fekethe Captiuassent. — — ex altera siquidem parte — Magister Georgius de labad — — Replicando, dictum promontorium Kegyos — — — omnibus — allegacionibus et Racionibus et litteralium instrumentorum et aliarum vigoribus, prout videlicet in alijs litteris Nostris transmissionalibus — — specificaretur, (l. a 91. szá-

mot) semper et ab antiquo ad prefatos agentes pertinuisse —
 — et impresenciarum quoque existere Econuerso allegasset.
 — — — ; quibus propositis et partibus quoque ipsis ad id
 interrogatis et nihil amplius Respondentibus; quia prememo-
 ratus ladislaus (Zalka) in priori Judicij et Justicie Impensione,
 per ipsum videlicet tercio die Ante Instantem Judicij impen-
 sionem facta — — Judicatum omnium promontiorum sic —
 etiam promontorij Kegyos ad dictos Ciues de veteribuda ab
 antiquo pertinuisse et deinceps pertinere debere — — et Ju-
 dicatum eorum in ipsis promontorijs libere exercendj faculta-
 tem dedisse et — adiudicasse constabat; pro eo prelibatus
 Matheus litteratus — cum Nobili *Gabriele litterato* similiter
 familiari dicti ladislai (Zalka) — — Judicando deliberassent,
 Quod quicquid prefati — Judex, Jurati et alij Ciues In dicta
 vinea — Michaelis fekethe Egissent, veluti Iudices Naturales
 dictorum promontiorum — — merito ac Juridice fecissent,
 Et sic Iudicem et Juratos, ac alios ciues — ab impetitione
 — agencium plenarie absoluisset coram prelibato Michael
 Nemes Judlium. — — Vnde hys auditis Magister Georgius
 de Labad — — superinde minime contentus, causam prescrip-
 tam, cum tota eius serie mox in Curiam Regiam, eiusdem
 scilicet vestre Magnificencie appellasset in presenciam, Quam
 dictus Matheus et Gabriel litterati in persona dicti ladislai lit-
 terati, domini scilicet eorum, ad 32. diem huiusmodi Judicij
 et Justicie Impensionis Eorum cum tota sua serie in presen-
 ciam Eiusdem vestre Magnificencie Beniuole duxissent trans-
 mittendam. — — Papíron írva. Külszélén két apró, körirat
 nélküli gyűrűpecsét.

91.

1511. Máj. 26. — Szalkai László, az elémutatott okiratok
 daczára az óbudai hatóságnak ítélvén oda a káptalan szölöhe-
 gyei feletti bíráskodási jogot, Lábadi György kanonok a káp-
 talan nevében Perényi elé felebbezi az ügyet. — Datum feria
 secunda proxima post fest. B. Urbanj pape. — Ered. II. 2. 12.

Ez okiratot Zorardus Zomory de Gerche et Michael Ne-
 mes de felkezy meneszti Perényihez. Tárgyra hasonló a 90.
 számhoz; azért itt csak röviden ennyit mondunk: Michael

Nemes Judlium — — In festo B. Seruacij Episc. et Conf. (Maj. 13.) vigesimo videlicet die festi b. Georgij Mart. — ad — Ciuitatem — Budeueteris consequenterque domum egregij *francisci litterati* de Eadem veteribuda Ibidem habitam vbi scilicet prefatus ladislaus — de Zalka — Judicij et Justicie vice iterata impensionem, Ex parte Judicis Juratorumque Ciuium et Incolarum — — Budeueteris — — facere voluisset, accessisset, vbi dum — ladislaus Zalka — personaliter vnacum certis probis et Nobilibus viris — — pro tribunali condisset Magister Georgius de Labad Canonicus, eccl. Bud. — — In figuram Judicij ipsius ladislai comparendo, elémutatá a 76. számot, követelve igazságszolgáltatást, s hogy a káptalan jogát bebizonyítsa, litteras Ipsius condam domini lodouicij Regis concambiales pariter et Metales, Insuper plurima eciam *antiqua Registra decimalia*, quibus Mediantibus decimatores dictorum agencium decimas ipsas pluribus retroactis annis, simulcum prenotatis tinis et Chibronibus in dictis promontorijs reseruatis exegissent et extorsissent, ac preterea multa et varia vetustissima litterarum paria, *de more eorum Capitulari, Alphabeto intercisa* super vineis in eisdem promontorijs reseruatis emanata, coram — ladislao (Zalka) Exhibuisset — — — Quibus perceptis — — Judex et Jurati — ac alij Conciues — — Ex aduerso Respondissent, Quod hoc Bene Verum esset, Quod ipsi prenomintas Tinas sew Chibrones (így) — — de singulis vineis eorum semper percepissent; Tamen pretacta promontoria, sew territoria litigiosa ab antiquo ad — Ciuitatem eorum pertinuissent — — et consequenter — — omnem Judicij et Justicie impensionem ex parte pretitulatorum promonteriorum ab olim ipsi exercuissent, sed et litteras et litteralia Instrumenta de singulis vineis In ipsis promontorijs adiacentibus *sub sigillo Ciuitatis eorum* Ipsi dedissent et Emanari fecissent — — produxissent —. Ex altera siquidem parte — — Georgius de Labad — — Replicasset, possibile fore Ipsos Judicem et Juratos Ciues in dictis promontorijs reseruatis furtim et clandestine huiusmodi Judicatum et litterarum daciones — — exercuisse; postquam tamen Id ad Noticiam Ipsorum agencium deuenisset, prima Racione quamprimum in Instantem et presentem causam conuenissent. (Za-

vart itt az értelem, talán azt akarja mondani, hogy ily esetekben mindjárt perbe idézték a hatóságot?) Quibus sic habitis et partibus eciam ipsis — nichil plus Respondentibus — — prefatus ladislaus (Zalka) — — hijs perceptis Judicando deliberasset et Conclussisset Eomodo, Quod Ex quo priores Eciam Judices et Juratos Ciues — — a pluribus retroactis Annis In ipsis promontorijs et Territorijs litigiosis — — Judicatum Ipsorum vsque impresenciarum exercuisse — — constabat, sic similimodo et ipsi Idem Gregorius fwthamoth Judex — — et — Jurati Ciues, Tamquam veri Judices Ordinarij, Et non prophani Quibus videlicet eciam deinceps huiusmodi Judicandj Judicatumque eorum libere exercendi atque litteras dandj per Ipsum ladislaum (Zalka) Ibidem comissa fuisset et adiudicata facultas, pretitulatos Johannem Nyrew Ciuem Budensem et Michaellem fekethe de Zentlaslo — — In premissis omnibus rite condemnassent, Ex eo eciam quidquid in prenotatis vineis Exigissent, vti Judices Naturales merito et Juridice fecissent. Et sic sepenotatos Judicem ac Juratos Ciues — Ab Impetitione memoratorum Actorum plenarie absoluisset. Ez igazságtalan ítéllettel Lábady György természetesen meg nem elégedvén, causam prescriptam cum tota eiusdem serie Mox In Curiam Regiam, eiusdem scilicet vestre Magnificencie appellasset in presenciam, Quam ipse ladislaus (Zalka) ad 32 diem diej huiusmodj Judicij et Justicie Impensionis sue In presenciam eiusdem Vestre Magnificencie benivole duxisset Transmittendum — — —. Szakadozott papíron igen hanyagul írva. Külszélén két apró gyűrűpecsét.

92.

1511. Jul. 3. — II. Ulászló meghagyja az alább megnevezetteknek, hogy az óbudai káptalan és város közt fenforgó vizsályt nevében egyenlítsék ki. — Datum *Bude* feria Quinta proxima post festum Visitacionis beatissime Marie Virg. — Ered. II. 1. 1.

comissio propria domini Regis.

Wladislaus — — — Reuerendo *Petro Beryzlo* preposito Albensi secretario nostro, ac Egregio Magistro *Stephano Henczelffy* directori Causarum nostrarum necnon Egregio *Ge-*

orgio de Nekche ac Magistro *Paulo de Bolyar* Jurato Assessori sedis nostre Judiciarie et *Gaspar Czyko de Basth* — — Quia nos diferencias et dissensiones illas que inter — — Capitulum Eccl. Buden. — ac Ciues — eiusdem loci, videlicet Veteris Budensis, ratione proprietatis quarundam terrarum et promonteriorum et cum hoc prouentibus eciam certis vinorum ab alia partibus orte sunt, — — nos ipsi cognoscere volentes, Reuisionem — earundem nostra in persona vobis committendum duximus et committimus per presentes. — — — — Papír, a sorok alatt a papírszelettel fedett titkos pecsét.

93.

1511. Jul. 16. — A budai városhatóság átküldi a budai káptalannak járó (l. a 60. számot) évenkénti 13 forint miatt eredt s Raskay Balázs tárnokmester elé felebbezett pert. Egerszersmind megírja e tárgyban hozott ítéletét. — Datum *Bude* Quintodecimo die diei Adiudicacionis nostre (vagyis circa fest. Visitacionis b. Marie virg.) Kiírva a 103. számból.

Magnifice domine (t. i. Raskay Balázs) — — littere eiusdem vestre Magnificencie super transmissione Cause infrascripte Nobis — — allate et exhibite sunt — —; *et licet tenorem Earundem de verbo ad verbum presentibus inscribi facere debuissimus; Tamen per Mortem Notarij nostri ad Cuius manus huiusmodi littere deunte forent et eciam per obitum angelonis Kanczelyr, qui successor, seu executor eiusdem Notarij fuerat, predictas litteras — Inuenire minime poteramus; Volentes Nichilominus — — parere mandatis, ipsius Cause processum, prout Eadem coram Nobis mota actitataque (így) extitit — — transmittimus, Cuius quidem Series Is est, Quod nobis — — circa fest. Visitacionis beatissime Marie Virg. — — in officio Justicie pro tribunali consedentibus — —, Venerunt in nostri presenciam — — Nicolaus de Dengeleg Cantor et Magister Georgius de Labad Canonicj Eccl. Buden. in Eorum et dicti Capituli — — nominibus, tanquam actores contra et aduersus Nicolaum Kewmlewdy conciuem nostrum — —, proposuerunt Eo modo, Quod licet annis superioribus prefatus Nicolaus Kewmlewdy, sed et Georgius Krews Juratus*

Ciuis noster priuignus suus et condam domina Vrsula consors eiusdem Georgij, mater videlicet carnalis dicti Nicolaj, Juxta — — contenta litterarum — Ciuitatis Budensis ad Relacionem duorum Juratorum Ciuium nostrorum, *Johannis Arnolth* et *Georgij Sweg* (Süveg?) Emanatarum, — condam magistro *Anthonio* concanonico — in — Eccl. Buden., quoad in humanis egisset, perceptis — — ab eodem 351 florenis, et consequenter ipso e seculo sublato ex testamentaria legacione eiusdem, Annotato Capitulo ad lampadem — — — Necnon candelas — — de domo Eorum Ibidem Bude in *plateae Italica* in Vicinitatibus domus heredum condam dionisij litterati ab vna, parte — ex altera *Andree litterati alias prouisoris Curie Buden.* sita — — singulis annis in perpetuum — — 15 florenos aurj — — — soluere debuerint; — — — — Tamen sepefatus Nicolaus Kewmlewdy non curato prenominato obligamine suo, a tempore Judicatus — domini *Johannis Harber* in Anno dom. 1507., quo iamdictus Nicolaus Kewmlewdy a pretacto Georgio Krews in omnibus Rebus ipsorum per modum amicabilis concordie sequestratus esset et disiunctus, et directa medietas dicte domus diuisionaliter sibj cessisset, — — medietatem pretacte pensionis, septem scilicet florenos cum medio facientis, ad dictam medietatem — domus ipsius Nicolai — — cedentem, Memorato Capitulo longe post Reuolucionem dictorum trium Annorum ad sepissimas petitiones eiusdem Capituli persolvere hucusque Neglexissent et nec vllum obolum persoluisset; Quamobrem prememoratj dominus Cantor et Magister Georgius de Labad — — Nicolaum Kewmlewdy — — per Nos Juridice condemnari Idemque Capitulum — — in dominium medietatis antelate domus — — secundum consuetudinem Ciuitatis nostre Introducj — — postulabant. In Cuius quidem obligacionis eorum verificacionem — — litteras Ciuitatis — — similiter eciam testamentum dicti condam Magistri anthonij in nostri presenciam obtulerunt tenoris infrascripti (Következék a 60. szám) — — — — — Articuli vero in testamento ipsius — condam Magistri Anthonij — — positi — — Hanc per omnia seruabant continenciam: Item habeo 351 florenos apud Georgium Kewmlewdy vxorem et filium eiusdem — Bude ad feudum domus eorum, et an-

nuatim soluunt 15 florenos, quos littere Ciuitatis in se continent, Et Hoc ad lampadem Ecclesie SS. petri et pauli Apost. die noctu lucencium et ad paruas Candelas Missantibus (így) — — —. Item litteras et litteralia Instrumenta domorum omnia habeo in manibus meis, si autem deposuerint Summas pecuniarum, tunc illo modo disponat Capitulum, collacionem autem et deuocionem istorum officiorum habeat totum Jus Capitulum. Item adhuc habeo 100 florenos aureos in hoc Almario meo et dehoc consulo vt perpetuitates domus Kewmlewdy, sin autem ad possessionem aliquam, quam voluerit Capitulum. Item quas domus habeo in Buda in feudo, reuideant eorum litteras — — littere autem eorum sunt in almario in sacristia. Item peto totum Capitulum, vt litteralia Instrumenta Buden. in Bono loco teneant, Ne aliqua fraus Inde oriatur, et non altariste teneant. Quo audito domina Barbara consors — ipsius Nicolai Kewmlewdy et Benedictus Balassa procurator — Eorundem — — responderunt ex aduerso, Quod ipse Nicolaus annotato Capitulo in Nichilo teneretur nec quitquam vellet soluere, ex eo, quia ipse de illis 351 — — Nichil penitus porcionis habuisset, sed ijdem Georgius Krews et Mater sua pro se ipsis consumpsissent, et sic Obligamen superius declaratum in — — — dictum Georgium Krews ex integro deriuari — et Redundari posset et debeat; Maxime ex eo, quia prefata domus a condam Gallo Kewmlewdy — genitore ipsius Nicolaj in Eum Jure paterno et successorio, tamquam hereditas libera, absque omni onere pensionis — deuoluta esset. Hys intellectis Idem Georgius Krews Juratus Ciuis Exurgens E medio nostrj A tercia parte Respondit; Qualiter dictam domum ipse pariter cum dicto Nicolao Vnanimi Voluntate et pro communj Necessitate eorum et presertim ad soluendum debitum condam Galli Kewmlewdy patris ipsius Nicolaj effecissent pensionalem — —, Maiorem eciam partem ex premissis leuatis pecunijs ad Eundem Nicolaum, dum ipsum cum familia et Equis ac Vestimentis armisque et alijs Necessarijs apparatibus certis Vicibus ad seruiendum preparasset, Exposuisse dixerat, quemadmodum eciam prius illa et queuis alia Negotia inter ipsos habita, coram dominis arbitris tempore vnionis et concordie per vtrasque partes — — finaliter conclusa

— — et concordata essent et forent, super qua quidem concordia Idem Nicolaus peroptime contentus fuisset, et inter alias Hereditates diuisionales ex Nostra deliberacione per Reuisionem Juratorum Magistrorum Ceharum lapicidarum et Carpentariorum conCiuium nostrorum factam Idem Nicolaus prefatam mediam domum, porcionem scilicet meliorem et potiore sibi in Diuisione cessam pro sua Beneplacita voluntate cum medietate predictae pensionis, solucione scilicet 15 florenorum pro seipso Elegisset, prout series ipsius concordie per arbitros inter partes, vt premissum est, facte, *in protocollo sew libro Ciuitatis nostre, quo in hys utimur*, Juxta fassionem Eorundem arbitrorum desuper factam conscripte clarius appareret, Et sic ipse Nicolaus de Consuetudine Ciuitatis nostre per certos Juratos Ciues nostros ad Id deputatos ad prefatam Mediam domum Introductus Extitisset — — —. Vnde nos Cauciorj via in Ea parte procedere volentes, adducto coram Nobis predicto libro Nostro et per Nos diligenter Reuiso et perlecto, in quo — comperimus — — prenotatam concordiam modo et ordine, prout — Georgius Krews hic superius Mentionem fecit, ordinatam — — extitisse — — — ismétlik röviden a főnebb mondottakat — — — Quibus ex Causis superius declaratis per Nos Judicialiter deliberatum — extiterat; Quod si Idem Nicolaus infra 15 dierum spacium — — pensionis solucionem hactenus per ipsum neglectam — Capitulo Buden., totaliter persoluerit, de medietate eciam 351 florenorum — eidem Capitulo satis fecerit — —, Bene quidem; Alioquin Elapso prescripto termino, medietas ipsius domus — — Ad manus ipsius Capituli — — assignari possit et debeat. Deinde ipso termino Elapso et dicto Nicolao premissas omnes soluciones omnino Negligente, Cum Nos — — ipsum Capitulum — — in dominium ipsius medie domus Introducuj et manibus eiusdem assignari facere voluissemus; Extunc dicta Barbara consors Nicolaj Kewmlewdy in contrarium quasdam litteras Nouj Judicij dominj Regis — — exhibuit Et sic — — Eotunc contradixit. Nos vero Mandatis — — dominj nostri Regis — obedire Cupientes, tandem ex post in termino Juridico pro tunc adueniente, in facto Noui Judicij comparuerunt coram Nobis prefate ambe partes, et sic — principales ac-

tores, videlicet dominus Cantor, et Magister Georgius de Labad vnacum moderno subcustode — Eccl. Bud. — — accionem — — ex Nouo proposuerunt. Quo percepto — domina Barbara — — et Benedictus Balassa procurator — — — replicarunt — —; Qualiter ipse Nicolaus (Kewmlewdy) non fecisset prenotatam fassionem, eciam si Eam fecisset, tamen Eotunc Habilis ac potens non fuisset, Neque annos discrecionis sue etatis habuisset ad faciendam domum suam paternam pensionalem; testamentum autem ipsius — condam Magistri Anthonij per — Capitulum coram Nobis in Iudicio exhibitum non verum testamentum — — foret, sed aliud et efficacius testamentum suum apud manus amicorum et Consanguineorum ipsius — — conseruari dicerent; Itaque huiusmodj pensio annualis non ipsum Capitulum, sed subcustodem illius Ecclesie Bud. concerneret. Qui quidem subcustos modernus, successor videlicet ipsius Magistri Anthonij — — viua voce retulit et dixit, se temporaneum seruitorem ipsius Ecclesie Bud. esse et subcustodiam suam a dicto Capitulo tanquam vero patrono dependere, Illudque Capitulum tum vigore testamenti — sepefatj Magistri Anthonij et patronatus, tum eciam de voluntate ipsius subcustodis, memoratam pensionem petendj et recuperandj, plenam Haberet potestatis facultatem. Ad hec verba — Benedictus Balassa procurator dicebat, Quod si eciam Idem Nicolaus ipsam pensionem de Jure soluere teneretur, iam autem et in futurum eandem soluere non esset obligatus, Ex eo; quia in hoc prescripcio dudum transacta esset; Nam neque Capitulum, neque subcustos in ipso Triennio et Neque ex post huiusmodj pensionem ab eo Nicolao expostulassent, sed Id hucusque Silencio preterissent. In oppositum autem — — predictj — Canonicj preter — superius — — specificata, Causa Breuitatis Nichil allegare volebant. — — — Verum licet — Benedictus Balassa Nomine ipsius Nicolaj — de quopiam alio testamento ipsius Magistrj Anthonij — — Mencionem fecerit; Tamen Nullum Euidens testimonium — — — offerre potuit. — — — De Ammonicione autem prescripte pensionis — — soluende, Tam infra Triennium, quam eciam ex post per ipsum Capitulum facta, et super non solucione ipsius pensionis sepissima protestacione coram Consulatu Bu-

den. — — dictum Capitulum se in hoc attestacionibus — — nostris submittebat. Quod autem predictus Nicolaus Kewmlewdy super prescripta fassione et obligacione Sufficientem etatem Habuerit, Hoc idem testantur littere Ciuitatis nostre superius inserte, ac Relacio condam seniorum Juratorum Ciuium nostrorum, videlicet *Johannis Arnolth* et *Georgij Sweg*, coram quibus predicta fassio et obligacio trium personarum facta, et tandem tunc in comunj consilio per eosdem promulgata extitit. *Qui quidem Jurati Ciues tante prouidencie et Humanitatis viri fuisse censentur, Quod nisi Eundem Nicolaum Kewmlewdy — — personaliter coram ipsis astantem sufficientem etatem ad faciendam fassionem seu obligacionem more et consuetudine Ciuitatis nostre Habuisse cognouissent; procul dubio ijdem huiusmodi fassionem — — non assumpsissent; Nam de vetusta Consuetudine Ciuitatis a Nemine penitus, qui videretur imperfecte etatis fore, fassio aliqua acceptatur et Nec superinde littere Ciuitatis fassionales extradantur.* De repetitione vero — pensionis ab ipso Nicolao, et super non solucione — per Capitulum coram Nobis protestacione facta — — vt — veritas rei magis liqueat predecessores Judices et Juratos Ciues nostros — — Interrogatos habuimus, Qui publice recognouerunt ipsis peroptime constare, Quod — sepissime — Capitulum — — protestacionem fecisse — — —. Vnde nos exauditis ambarum parcium Nouis proposicionibus — — —, Quia — domina Barbara et Benedictus Balassa — — pro tutamine — — Noui Iudicij eorum Nullas sufficientes Raciones — — allegare — — potuerunt; Ideo per nostram diffinitiuam sentenciam Judicauimus decernentes priorem nostram Iudicariam deliberacionem superius inscriptam in suo Vigore relinquimus; Ita tamen; Quod si temporum in successu pretactum Capitulum ipsam mediam domum, porcionem scilicet ipsius Nicolaj Vendibilem faceret, aut Venderet; Extunc excepta prius medietate — 351 florenorum, similiter pensione — per ipsum Nicolaum hucusque Neglecta, Residuitatem ex precio domus, si quid supererit, ipsi Nicolao restituere teneatur. De quo quidem Iudicio nostro ijdem domina Barbara et Benedictus Balassa — non contentj ad Sedem vestre Magnificencie, et consequenter liberarum Ciuitatum duxerunt appellandum,

Quam quidem nostram — sentenciam cum tota serie — — ad Sedem vestre Magnificencie finaliter determinandam — remittimus. — —

94.

1511. Sept. 8. — A budai káptalan bizonyítja, hogy az óbudai apácák azon 50 forintot, melyben malmuk vizének lecsapolása miatt elmarasztaltattak, ügynökök által lefizették. — Datum In festo Natiuitatis B. V. Marie. — Protoc. 108. l.

Quod quia Nobilis *Johannes litteratus de Leb* prouisor curie Religiosarum Dominarum sanctimonialium de Veteribuda nomine et pro eisdem dominabus — — Nobis Illos Quinquaginta florenos auri, quos videlicet Eedem domine Juxta quandam compositionem Inter Nos, vt actores — et ipsas dominas, vt in causam attractas — — Racione — diminucionis Aque Molendini nostri In superioribus Calidis aquis Buden. decurrentis factam et Initam soluere debuissent, — parata In pecunia plenarie persoluit. Ideo Nos — — easdem dominas — — modis omnibus absolutas Reddidimus et commisimus.

95.

1511. Sept. 26. — A váczy káptalan tudósítja Perényi Imrét, hogy Szalkai László a 88. számban foglalt ítéletnek végrehajtását erőhatalommal gátolta. — Datum Sexto die diej Repulsionis (vagyis festi B. Mathej Apost.) Ered. II. 2. 11.

— — Emerico de Peren — — — Capitulum Ecclesie Waciensis — — — Nos Peticionibus vestre Magnificencie — — obtemperare volentes — vnacum Nobili Magistro *leonardo de Nagh Myhal* — — de Curia Regia — — ad Id specialiter transmisso — — Venerabilem dominum *Blasium de Mochmolua* Archidiaconum Pesthiensem — concanonicum nostrum — — duximus destinandum, Qui — — Reuersi — Retulerunt, Quod ipsi in festo B. Mathej apostoli (sept. 21.) ad facies domus lapidee Eiusdem ladislai (Zalka) In suburbio Budensi in *plathea Chapowcha* vocata; In Vicinitatibus vtputa domorum A Meridionalj Circumspecti *Stephani Semlyesythe*, A Septemtrionalj Egregij *Johannis litterati de dyenesfalwa* et

ab Orientalj plagis *Gregorij Chyzar* site, accedentes, vicinis et commetaneis Eiusdem vniuersis inibi legitime conuocatis et presertim Nobilibus *Jacobo Bwza de Gerche*, et *Johanne Deme-ther* de eadem Gerche necnon *Circumspectis Thoma Zabo* in sua ac *Georgio Dyaky* In prefati *Stephani Semlyesythe* hospitis sui, necnon *Matheo Zenthlazlay* et *Johanne Cheh* Reuerendi domini *Georgij Episcopi Ecclesie Quinque Ecclesiensis In Oppido Felhewyz* et *Matheo Balassy* Jobagionibus Venerabilis domini *Stephani abbatis pilisiensis* In possessione *Zantho* commorantibus, In eorundem dominorum ipsorum Nominibus et personis presentibus, habita prius eiusdem domus condigna estimacione, exclusisque prius porcionibus aliorum quorumlibet de eadem, dum Idem homo vestre Magnificencie — — de eadem domo tot et tantum, quot — et quantum se ad Valorem 25 Marcarum grauis Ponderis — — extendere visum fuisset — occupare — — et tandem — — Modo simili tot et tantum, quot et quantum se ad Valorem singularum 10 Marcarum homagialium — — In toto scilicet 200 florenos auri faciencium extendere visum fuisset similiter occupare occupataque — infra tempus redempcionis — titulo pignoris possidenda, semper contradiccione dicti *ladislai (Zalka)* et aliorum quorumlibet non obstante statuere voluisset: Extunc Quidam *Paulus Nagh* dictus familiaris — *ladislai (Zalka)* — — In persona eiusdem *ladislai* — — domini scilicet sui Euaginato gladio Eisdem — — ab execucione — — premissorum Repulisset — — Seriem itaque huiusmodi execucionis ad 32. diem diej huiusmodi execucionis — — duximus Rescribendam. — — Papíron írva. Külbehajtásain a pecsét. — A II. 2. 10. szám szinte ily keltű és tartalmu; csakhogy *Perényinek* egy „decimo octauo die diej dominice Inuocauit“ mart. 26.) kelt levelére hivatkozik, és a jelen számban említett „singularum 10 Marcarum homagialium“ helyett „viginti quinque florenos dampnorum“ említ; tehát jóformán a 78. számra vonatkozik, miután ott van e 25 forintnyi kárról szó. — Szinte papíron írva. Külbehajtásain a pecsét. Egyik legalsóbb szélén e szavak: „signacio exinde fienda est“. Másik szélén: „p. a. Anthonius de Bathe cum eorundem“.

96.

1511. Dec. 10. — Gróf Szentgyörgyi Péter országbíró a budai káptalannak elengedi az ügynöke visszahívása miatti bírságot. — Datum *Bude* feria 4. proxima post festum Conceptionis beatissime Marie Virginis. — Ered. II. 2. 3.

Nos Comes Petrus Comes de Sancto Georgio et de Bozyn Judex curie Serenissimj principis — Wladislai — — Regis Hung. — — Quod Nos debitum habentes respectum ad gratuitas complacencias — Capituli Eccl. Bud., certis eciam bonis Respectibus nos ad Id mouentibus, illas duas partes Judiciarias, In quibus Idem Capitulum In processibus Cause pre-textu possessionis *Gewrk* In Comitatu pesth. existentis habite Contra Egregium *Emericum perhethews de palotha* in reuocatione procuratoris sui conuinceretur — — duximus relaxandas, ymo relaxamus — — —

Ex personali Comissione domini
Comitis etc.

Papiron írva. A sorok alatt a pecsét.

97.

1512. Nov. 25. — A budai káptalan egyik budahegyi szölejét eladja 12 forinton János óbudai áldozárnak. — Datum In festo Beate Katherine Virg. et Mart. — Protoc. 156. l.

Lecta et
extradata Quod Nos — — Quasdam vineas Honorabilis condam Magistri *Kilianj de Buda* — concanonici nostri, vnam supra *albam Ecclesiam loppan* (?) dictam, Cui ab occidentali Custodie Ecclesie nostre, — ab orientalj vero plagis — *Valentini Hosszyw* de superioribus Calidis aquis Buden. vinee dicuntur vicinarj; Aliam vero in monte inferiori *Reethzeg* nuncupato In vicinitatibus vinearum Circumspectorum a septemtrionalj *Ambrosij Alth* In Suburbio Castri Buden., et a Meridionalj plagis *Michaelis Horwath* Bude ueterj commorancium, sitas —, quas videlicet Idem condam Magister Kilianus In vltima sua Voluntate seu Testamentaria dispositione *ad Edificia nostre Ecclesie* — legasset, simul cum cunctis vtilitatibus — —; locis scilicet Torcularijs et vijs communibus discreto *Johanni presbitero de Buda ueterj* —, pro duodecim

florenis auri plene iam leuatis et Receptis dedimus, Vendidimus. — — — —

98.

1512. Nov. 29. — A váczi káptalan tudósítja Perényi Imrét, hogy parancsa folytán kiküldvén emberét, ez igaznak találta a budai káptalannak a hatóság ellen, szőlőhegyében elkövetett jogtalanságok miatt emelt panaszát. --- Datum Octauo die diej Inquisicionis (vagyis festi B. Cecilie virg. et mart.) — Ered. II. 2. 13.

— — Capitulo Eccl. Wac. Emericus de Peren Comes perpetuus Cottus. Abawyvariensis Regni hungarie palatinus et Judex comonorum. — — dicitur nobis in personis — Capituli Eccl. Bud., Quod licet Causa ipsa, alias videlicet inter ipsos — — ac — Judicem et Juratos certosque alios Ciues — — Budeueteris — — precipue — — Racione Judicatus ac Judicij impensionis, per ipsos scilicet Judicem et Juratos Ciues in facto Cuiusdam vinee, In promontorio prefatorum exponencium — — habite, minus iuste et indebite facte, mota et suscitata, et modo quoque pendeat indecisa; Tamen Cum circa festum B. Michaelis Archangeli — — prouidus *Albertus Marthon* Jobagio Religiosarum Dominarum Sanctimonialium de — Veteribuda in porcione Earum possessionaria in Eadem Veteribuda habita commorans, — Magistrum *Johannem Bak* — concanonicum — Exponencium in presencia — *Gregorij fwthamoth* Judicis, *Anthonij Kappas*, *Gaspar* (így) *Salmary*, *petri Bolyaar*, et *Mathei Ossad* Juratorum Ciuium — — Budeueteris, Ab Empcione et detencione Cuiusdam vinee, quam alias idem Magister Johannes Bak ab honesta domina Relicta condam *Martini Ispan* de — Veteribuda precio emisset, in promontorio — exponencium *Kyskereked* vocato — — habite Inhibuisset; Extunc feria tertia proxima post festum B. francisci confessoris (Oct. 5.) — — Memoratus --- Judex, non Curata huiusmodi litispendencia, medio tempore ad prelibatum — Johannem Bak Accedendo eum occasione Inhibicionis premisse ad Juris adstanciam, ad instanciam — Alberti Marthon, Coram ipso temere — amonuisset; deinde altero die, ex quo ipse Magister Johannes Coram ipso Gregorio fwthamoth, veluti prophano Iudice dicto-

rum promonteriorum pariter et vinee, comparere et Judicio eius Astare Renaisset, vnacum prenominate Juratis Ciuibus eandem vineam dicto Alberto Marthon sinistre adiudicasset; Postremo vero tercia die, diebus scilicet post se se imediate sequentibus, prelibati — Judex — — et Jurati Cives, de propria Commissione et Mandato — Ladislai — de Zalka — —, assumptis secum — *Georgio Kezy, Blasio Mezaros, Emerico fabro, Benedicto similiter fabro, Elia sutore, Demetrio Nagh, Valentino Cheh, laurencio dany, Michaelae Kalmar, Georgio Mezaros, Matheo Zykszay, Andrea thoth sutore, altero Andrea similiter sutore, Andrea Janossa, luca Mezaros et Matheo Nemes* — — Jobagionibus in eadem — Budaueteri — — commorantibus, similimodo Eciam die in Eodem Religiosa domina *Elizabeth, Abbatissa* Et totus Conuentus — — sanctimonialium de Veteribuda Misso et destinato predicto *Alberto Marthon*, Jobagione scilicet ipsarum vnacum prefatis Judice et Juratis Ciuibus Ac Ceteris populis — — Coaptatis Cuspidibus Gladijsque et alijs Armorum generibus Manibus Armatis et potenciaris ad — — dictam Vineam Empticiam — Magistri *Johannis Bak* — — — —, Ibique — *Michaellem Bady, Albertum Borsos, Stephanum Santha, Matheum generum eiusdem, Albertum Bende, Alterum Albertum Zalay et Anthonium Thoth* Jobagiones — exponencium, Cultores scilicet — Magistri *Johannis* vinea in eadem laborantes Captiuassent — — Et per hoc vineam — — Indebite occupassent occupatamque Manibus — Alberti Marthon tradidissent et Assignassent, quam Idem Albertus Marthon occupatiue teneret et conseruaret Etiam de presentj. — — Super quo Amiciciam vestram — — petimus —, quatenus vestrum mittatis hominem — —, Quo presente *Nicolaus Henczy de Gerche*, aut *Matheus* vel *Gregorius* similiter *Henczy*, sin *Valentinus lean*, seu *Gregorius, Andreas*, siue *Johannes demether*, vel *Jacobus Bwza, Neue petrus lean* de eadem Gerche alijs absentibus homo noster, scita prius premissorum mera veritate Memoratos Ladislaum (Zalka), ac dominam Elizabeth Abbatissam et totum Conuentum — — Sanctimonialium, Contra annotatos Exponentes *Juxta vim et formam generalis Nouj decreti Inter cetera superinde editi et stabilitj*, ad 32. diem a die Euocaonis — — Nostram

Euocet in presenciam — — — Datum *Bude* in festo B. Briccij Epist. et Conf. (Nov. 13.) — E levél folytán a káptalan vna-cum Nicolao Henczy kiküldé *Blasium de Mochmolua* Archidiaconum Pesthiensem, kik in festo B. Cecilie Virg. et Mart. (Nov. 22.) e parancsnak elegettettek. — — Papíron írva. Külbehajtásain a pecsét. —

99.

1512. Dec. 11. — A fehérvári káptalan szinte tudósítja Perényi Imrét a 98. számban foglaltakról. — Datum Octauo die vltime diej Inquisicionis (vagy festi B. Barbare virg. et Mart.) Ered. II. 2. 14.

Szövege az említettem számhoz mindenben hasonló. Perényi embere volt *petrus lean de Gerche*, a káptalané pedig Magister *Thomas de Labad* socius et concanonicus, kik a vizsgálatot in festo B. Barbarae virg. et mart. (Dec. 4.) végrehajtották. — Különös itt e főnebbi kifejezés „*vltime diej Inquisicionis*”; miután ez Inquisicio tartásánál, mint láttuk, csak egy nap (fest. B. Barb.) említettik. — — Papíron írva. Külbehajtásain a pecsét.

100.

1513. Jan. 22. — A pilismegyei szolgabírák Perényi parancsa folytán kiküldvén emberüket, ez igaznak találta a budai káptalannak a hatóság ellen egy szőlőnek jogtalan lefoglalása miatt emelt panaszát. — Datum Sexto die diej Inquisicionis (vagyis ferie secunde proxime ante festum Kathedre B. petri apost.) Ered. II. 2. 16.

— — Emerico de Peren — — *Johannes Zomorj de felkezy* et *Nicolaus de Thah* Judlium Ceterique Assessores Sedis Cottus. pilis — — Vestra Nouerit Magnificencia Nos literas eiusdem vestre Magnificencie — — recepisse in hec verba (Következik szóról szóra, ugyanazon kelet alatt Perényinek a 98. számban felhozott levele.) Mely levélnek eleget teendők Nobilem *petrum lean de Gerche* Juratum assessorem Sedis nostre Judiciarie — — duximus transmittendum, Qui — — feria 2. proxima ante festum Kathedre B. petri apost. — — omnia premissa — — sic et suo modo facta fuisse et esse Resciuisset — — Papíron írva. Egyik külszélén 2 apró körírat nélküli gyűrűpecsét.

101.

1513. Febr. 28. — Perényi Imre Szalkai Lászlót meg-nem-jelenési birságban elmarasztalja. — Datum *Bude* Quinto die termini (vagyis festi B. Mathie Apost.) Ered. II. 2. 15.

Nos Emericus de Peren Comes perpetuus Cottus. Abawywariensis Regni hung. Palatinus et Judex comanorum — — Quod *Anthonius de Bathe* Pro — Capitulo Ecclesie Buden. — — Contra Egregium *Ladislau litteratum de Zalka* — — In festo B. Mathie Apost. proxime preterito, *ad quem scilicet terminum Vniuerse cause Breues, necnon Breues Breuium, pariter transmissionales Regnicolarum per Regiam maiestatem generaliter fuerant prorogate*, Tribus diebus legitime stetit in termino coram nobis, Qui (Zalka) — — super factis — — Cuiusdam violente repulsionis (talán a 95. számra vonatkozik) nostram in presenciam non venit, neque misit, vnde ipsum — in Judicijs consuetis commissimus fore conuictum, si se rationabiliter non poterit excusare. — — Papíron írva. Külbehajtásain a pecsét. Egyik külszélén: *Palatini in Absencia Regia* és alább: *Extradata in 2-a per Ellgñ. (Elövölgyi.)* Másik részen pedig: p. J. Johannes de Bathor cum suis, petit par Repulsionis, tenetur (így).

102.

1513. Máj. 15. — A budai káptalan a szentai csizmadia-czéh számára átírja s engedményezi a szegedi czéhnek szabadságait. — Datum In loco nostro Capitulari in festo penthecostes. — Protoc. 201. l.

Nos *Blasius de pakos* prepositus et Capitulum ecclesie Buden. — — Quod prouidus *Martinus* Sutor Magister Cehe vniuersorum Magistrorum Sutorum nominibus — — Exhibuit (így) nobis — Quasdam litteras — *francisci litterati* Judicis ac Juratorum Ciuium Ciuitatis *Zegedien*. Transsumpcionales illic *Zegedini* feria tertia In festo animarum (Nov. 2.) In Anno dom. 1507., — In pergamento sub Maiori sigillo — Ciuitatis Eorum In pendentí priuilegialiter confectas —, statuta vtpota et ordinationes atque de creta (így) Magistrorum Suto-

rum Zegedien. articulatum in se continentes, quarum tenorem propter celeriore earum expeditionem ac Breuitatis causa presentibus Inseri facere Omissimus; post quarum — exhibitionem Nobis — — supplicauit, Quatenus premissa statuta — — pro eisdem Magistris Sutoribus — oppidi nostri (Zyntha) — — confirmare dignaremur. Vnde nos — — — — per omnia ratas gratas et accepta habendo pro prefatis Magistris Sutoribus, sed et Magistris Corigiparis, quos eciam pro augmento Cehe dictorum — Sutorum, ex quo perpauci et eorum eciam artes, in quantum scilicet eorum Artificium vtrinque in Cutibus et per consuciones exercere solent, prope similime habeantur, eisdem Magistris Sutoribus et eorum Cehe amodo duximus aggregandos, auctoritate nostri domini (így) et ex gracia nostra speciali perpetuo — valituras — — confirmauimus; constituentes — preterea, Quod a modo impostorum — — semper Magister Cehe; vnus videlicet ex — Sutoribus, atque alter — ex Corigiparis, nisi forte defectus aliquando alterius Magistratus huic nostre ordinacioni obuiaret, eligi constituique possint. — — — Ugyanez napon átírja és engedményezi „Johannes Zabo et Matheus similiter Zabo Magistri Cehe Magistrorum sartorum oppidi nostri Zyntha“ kérésére a szegedi szabóczéhnek szabadalmait a szentai czéh javára. Szövege az iménti sorokhoz hasonló. — Protoc. 202. l.

103.

1513. Dec. 16. — Raskay Balázs tárnokmester helyben hagyja s megerősíti a budai hatóságnak a 93. számban hozott s az alperes által eléje felebbezett pert. — Datum Bude tercio die termini (vagyis Noni diej festi b. Nicolai Episc. et Conf.) Ered. II. 2. 17. —

Nos Blasius de Raska Thauronicorum serenissimi Principis et domini domini Wladislai Dei gracia Regis Hung. Bohemie etc. Magister — —, Quod Nobis Nono die festi b. Nicolai Episc. et Conf. proxime preteritj, *ad quem scilicet terminum vniuerse Cause de liberis Ciuitatibus Regalibus de mandato — domini nostri Regis ad sedem nostram Judiciariam, et per consequens nostram in presenciam deducte et prouocate, generaliter*

fuertant prorogate, vnacum Iudicibus, Iuratis, Electis Senioribus — liberarum Ciuitatum, nostris videlicet ac dicte sedis nostre Iudiciarie assessoribus pro faciendo moderatiuo Iudicio Causantibus, in eadem Sede nostra Iudiciaria pro tribunali sedentibus, *Benedictus Balassa de felchwth* pro Nicolao *Kewmlewdy de Buda* cum sufficienti procuracionis Mandato, presente ibidem — *Nicolao dengelegy* Cantore et Canonico Eccl. Buden., qui pro — Capitulo eiusdem Ecclesie — — coram nobis astabat, — — — in figura nostri Iudicij comparendo, litteras — Iudicis et Iuratorum Ciuium Ciuitatis Buden. adiudicatorias transmissionales in papiro clause confectas sigillo eiusdem Ciuitatis consignatas, nobis presentauit et exhibuit, Quarum suprascripcio ab extra talis erat: Magnifico domino Blasio de Raska Thauarnicorum Regalium Magistro pro Circumspecto Nicolao *Kewmlewdy de Buda* contra et aduersus Venerabile Capitulum *alme* Ecclesie Buden. transmissionalis ad infrascripta. Ab intra vero in inferiori margine hee diccioncs Habebantur: Iudex et Iurati Ciues Ciuitatis Buden. Tenor autem et series prescriptarum litterarum — — hanc Verbalem seruabat continenciam — — (Következik a 93. szám) — — — Quarum quidem litterarum — — continencijs — — perlectis — — parciūque procuratoribus — Iuxta morem et consuetudinem — liberarum Ciuitatum Iudicium et Justiciam preberi — postulantibus, Quia prescripti Iudex et Iurati Ciues — — Buden. Causa in prescripta omnino Rite ac legittime et Iusto modo processisse — — — Manifeste reperiēbantur. Racionibus Igitur et Causis ex premissis, Eorundem eciam Iuratorum Electorum Seniorum quesito et assumpto superinde consilio prematuro, prescriptum Iudicium Iudiciariamque vestram deliberacionem, quoad omnes suas Clausulas punctos (igy) et articulos, acceptantes — et Ratificantes, ac dictum Nicolaum *Kewmlewdy* in Expensis, *precio videlicet presencium litterarum Nostrarum adiudicatoriarum, Remissionalium 13 Florenos facienti paratis cum pecunijs dicto Capitulo persoluendis*, conuictum et aggrauatum fore decernentes, Causamque eandem pro finalj eiusdem Execucione et perfeccione in presenciam memoratorum Iudicis et Iuratorum Ciuium — — duximus Remittendam. — Papíron írva. Külbehajtásain a pecsétnyom.

104.

1514. April. 24. — A budai káptalan hűbérbe adja folthi malmát Albert Péter folthi lakosnak. — Datum in festo B. Georgij Mart. — Protoc. 271. l.

Nos *Blasius de pakos* prepositus et Capitulum Eccl. Buden. — — Quod nos pij, boni ac probi ciuis nostrj Circumspectj *Petri Alberth* inhabitatoris possessionis nostre *folth* vocate — — — — suplicacione exaudita, — — molendinum, ac piscinullam (így) — In — folth habitas, alias videlicet per prouidum *Barnabam alcz* edificata et possessas; sed ex eo per nos ab eodem Jure ablatas, Quod idem certis Jam Retroactis annis feudum seu emphytheosim ipsam Annuatim Nobis ex eis soluere debendam; sed et muneralia Nobis persoluere Neglexisset, et ex eo potissimum, quod postquam alio se de possessione ipsa nostra recepisset moraturum, Juxta condiciones in litteris nostris superinde emanatis expressatas, mox et in continentj Jus suum amittendo, Molendinum — et piscinulla — — In Nos Jure condescense forent ac deuolute, — — — — exnunc Memorato petro albert (így) suisque heredibus In perpetuum dedimus, donauimus et contulimus — — tali modo — —, Quod videlicet Idem petrus alberth (így) — et successores In singulis festis B. Martinj episc. conf. (Nov. 11.) — singulos Quinquaginta denarios ac *unum caponem bonum*, et *duos fortes, siue circulatos panes Magnos* Nobis — — hic in Capitulo soluere teneantur. Ita eciam, vt alio se de ipsa possessione nostra moraturos transferre omnino Nequeant, insuper, quod pretactum Molendinum et piscinullam Nemini vmquam — — vendere — — vel alio quouis modo transscribere possent —, nisi solis ciuibz nostris in dicta possessione nostra commorantibus et Id quidem eciam non aliter, nisi quesito prius et optento nostro superinde consensu, preterea, Quod dictum Molendinum et piscinullam — ad destructionem — deuenire et Redigere non permittant, Quod si forte — — premissis condicionibus — — contrauenire attemptarent — —; extunc mox — dominium — — — molendini et piscinulle — — rurssus In Nos redundarj et ex integro condescendj deberet — — Ipso facto. — — —

105.

1514. April 29. — Boldogfalvai Gábor 40 forinton eladja Rasan- és sz.-miklósi részjóságait a budai káptalannak. — Datum Sabbato proximo ante festum bb. philippi et Jacobo apost. — Ered. I. 5. 6.

Nos Capitulum Ecclesie Chanad. — — Quod Nobilis *Gabriel* filius *Egregij* condam *francisci litterati de Bodogfalwa* Ex Nobili domina *Katherina Relicta* eiusdem — francisci —, filia videlicet condam *Johannis Thelegdy de Zombor*, procreatus pro se personaliter ac pro Eadem — *Katherina* matre sua — — Coram Nobis constitutus —, onera — Nobilium *Ladislai Nicolai Andree* fratrum, ac puellarum *Katherine* et *frusine* sororum suorum — — super se assumptis — — confessus est, — Quod ipse Totales porciones suas possessionarias — — *Rasan* et *Zenth Myklos* vocatas — in Cottu. Chanadien. — habitas — — Capitulo Ecclesie Buden., Tum pro 40 florenis auri plene — — leuatis et receptis, Tum denique causa perpetue Elemosine — vendidisset et perpetuasset. — — — Vbi vero idem *Gabriel* (Capitulum Ecclesie Buden. in pacifico domynio dictarum porcionum — — conseruare) non posset — aut negligeret; Extunc idem Capitulum — — porciones et Jura possessionaria Eiusdem *Gabrielis* — — Equivalentes, vbicunque — — intra ambitum huius Regni Hung. existencia —, occupare tenere et perpetuo possidere possit et valeat. — — —

Papíron írva. Küljén a pecsét. —

106.

1514. Jun. 18. — A budai káptalan eladja egyik óbudai szölejét 32 magyar aranyforinton *Némethy Pál* kanonoktársának. — Datum *In Veteri buda* die dominico proximo post festum sacratissimi Corporis cristj. — Protoc. 509. l.

Quod Nos — — Vineam nostram hic in Budaueterj In territorio porcionis nostre, in promontorio scilicet nostro *Nagkereked* vocato in Vicinitatibus videlicet vinearum a meridionali *petri Zabo* de superioribus calidis aquis Buden., ab occi-

dentalj altaris S. Nicolaj *Bewlchews* dicte, a septemtrionalj vero *Martini* pris (patris?) rectoris altaris S. andree et ab orientalj plagis; que alias Honorabilis Magistri *Johannis Bak* socij et concanonicej nostrj profuisset, habitam; alteram vtputa illarum duarum Vinearum, quarum videlicet vnam alias Venerabilis quondam dominus *thomas* Cantor Ecclesie nostre — discrecionj ac voluntarie electioni Venerabilis quondam domini *Nicolaj de dengeleg* similiter Cantoris eiusdem Ecclesie nostre, Testamentarij scilicet ac immediatj successoris sui in hac parte se confidens submittendo secundum eiusdem distinctionem domui sue, hoc est ad aram S. Nicolaj, quam quidem eciam domum tandem et ipse quoque quondam dominus Nicolaus cantor inhabitasset et aliam nobis testamentaliter legauisset, Quam eciam Vineam Idem quondam dominus Nicolaus cantor tandem post mortem scilicet dicti quondam thome cantoris adhuc in Humanis agens, alia siquidem Vineam pro suo arbitrio pre-tacte Domui sue et dicto altarij S. Nicolaj reseruata, nobis reddidisset ac restituisset — — —, honorabilj Magistro *Paulo de Nemethy* — concanonico nostro Pro 32 flor. aurj purj Hungaricalibus Verj et iusti ponderis ac vno Vase Vinj ab eodem Magistro Paulo iam — — plenarie receptis dedimus, vendidimus et perpetuo iure ascripsimus. — — —

107.

1516. Jan. 18. — A budai káptalan örök hűbérbe adja Babochay Jánosnak budahévvízi malmát. — Datum in festo B. prisce virg. — Kiírva a 114. számból.

Nos Capitulum — Ecclesie Buden. — — Quod Nos de et super — locando Molendino nostro — — In Superioribus Calidis aquis Buden., in decursu videlicet Calidarum aquarum immediate sub *Molendino Regie Maiestatis* ac supra Molendinum — Sanctimonialium de Insula leporum decurrente habito inter nos — — diligenti colloquio — — superiorem et Maiorem partem, cum Rota similiter superiori eiusdem Molendini *Johanni Babochay* pistori Semellarum de suburbio Buden. — — ipsiusque heredibus — — In feudum perpetuum ac Emphiteosim locauimus et arendauimus — —, tali tamen condi-

cione; -- — vt ipso Johanne Babochay e medio sublato eiusdem heredes prenotatam superiorem Molendini partem sibi locatam et eiusdem parietes Absque omni expectatione — — primum et ante omnia vndique ex lapidibus et cemento — — muro, Januis eciam Ac fenestris lapideis — decenter, pariter cum tectura competenti edificare ac proprijs suis in expensis fundare teneantur. Ita eciam et eo modo, vt Idem Johannes — ac eiusdem heredes — — Nobis in singulis festis B. Georgij Mart. in perpetuum singulos 20 florenos In auro vel In Monetis, demptis tamen hijs post sese immediate occurrentibus 12 annis, mely években csak a főnebbi építési kötelezettség iránti tekintetből vndecim florenos auri duntaxat — — soluere, ac preterea omnem ruinam et — omnem — — corrupcionem — — semper in proprijs expensis — reformare — teneantur. — —

108.

1516. Oct. 3. — II. Lajos maga elé idézi a lippai város-hatóságot; mert a budai káptalannak néhány szentai jobbágyát elfogatá s mert bírósága elé kényszeríté a káptalannak dékánját és tisztjét. — Datum *Bude* feria sexta proxima ante festum B. francisci Conf. — Kiírva a 109. számból. —

Lodouicus dei gracia Rex hung. — — — Prouidis et Circumspectis Judici et Juratis Ciuibus Ciuitatis oppidi Lippa — —. Expositum extitit Maiestati nostre In personis — — *Blasij de pakos* prepositi Et Capituli Ecclesie Buden. Necnon Magistri *Mathei de Harthyan* concanonici et decani Eiusdem Capituli et Nobilis *petri Kys de Rada Comit*is scilicet et officialis ipsius Blasij prepositi per ipsos In oppido eorum *Zyntha* vocato constitutorum, Qualiter vos — — Circa — festum aduincula B. petri apost. proxime preteritum (Aug. 1.) — — ad simplicem et sinistram querimoniam Cuiusdam *dionisij fugitiui Jobagionis* Eorundem prepositi et Capituli —, Nunc scilicet In Ciuitate *Nandoralbensi* latitantis, pro prefatis Magistro *Matheo* decano et petro *Kys* Comite, et Eorum quidem Causa Ignoratur, quam ob causam Circumspectos *Blasium Wrban, Martinum Zegedy, Michaellem Erdely* et *petrum Gewncheer*, Jobagiones scilicet Eorundem prepositi et Capituli — In Eo-

dem oppido — Zyntha — — commorantes, dum scilicet ijdem pro certis Rebus et Necessitatibus Eorum expediendis ad — oppidum vestrum Lippa profecti fuissent, Ibidem personaliter repertos pariter cum vniuersis Rebus Eorum — — detinuissetis et arestassetis Et Interim non dimississetis, donec ijdem pro prefatis decano Et Comite In termino — eisdem prefixo Coram vobis comparere et Juri astare, exacto ab eis per vos Juramento, ad fidem Eorum promississent. Quamobrem pre-nominati eciam — Matheus decanus et petrus Comes, qui videlicet *ob Nobilitatis Eorum prerogatiuam In presencia alicuiuspiam popularis condicionis Judicis Juri astare minime tenebantur*, ipso termino adueniente pro Eliberacione — dictorum Insoncium Jobagionum — — coacti Vestri in presencia accedere et Juri astare compulsi extitissent. Vos autem contra omnes Eorum allegaciones et excepciones Eosdem Matheum decanum et petrum Comitem — — contra pretitulatum dionisium — — preter omnem Viam Juris condemnassetis, pro quibus eciam In posterum vel prescriptos, vel alios Jobagiones annotatorum — — Exponencium quamprimum comperire possetis, modo simili detinere — — decreuissetis. — — Et quia *In generali decreto huius Regni nostri Hung. superinde Editto et stabilito Manifeste Sanctitum* (igy) est, *vt Nemo ad simplicem alicuiuspiam querimoniam quauis occasione, Nisi id quidem Coram Iudice suo ordinario legitime optinuerit, In aliquo loco communi arestari et detineri possit et debeat*; Fidelitati igitur vestre — — Mandamus; quatenus acceptis presentibus amodo Inposterum a talismodi ampliori prenotatorum Jobagionum arestacione Et — — dampnificacione omnino desistere et supersedere, Nichilominusque ad 32. diem a die Exhibicionis presencium — computando Coram nostra Maiestate, vbicumque deo duce tunc constituemur, personaliter vel per procuratores vestros — — comparere debeatis —, Racionem de premissis Reddaturi efficacem — — —. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. —

109.

1516. Nov. 14. — A csanádi káptalan kiküldöttje által kézbesíti a lippai városhatóságnak II. Lajos levelét (l. a 108.

számot). — Datum vigesimo octauo die diej Exhibicionis (vagysis festi B. luce Ewang.). — Ered. I. 5. 5.

— — Lodouicus — Rex hung. — — Capitulo Ecclesie Chanad. — — Mandamus fidelitati vestre, quatenus alias litteras nostras preceptorias pro parte — — *Blasij de pakos* prepositi et Capituli Ecclesie Buden. — — Judici et Juratis Ciuibus oppidi lippa sonantes — — per vestrum testimonium — Eisdem — Exhiberi et presentari faciatis. — — Datum *Bude* feria sexta proxima ante festum b. francisci conf. (Oct. 3.). — Erre a káptalan Honorabilem Magistrum *vrbanum de poka-haza* archidiaconum Crassouiensem — et concanonicum kiküldé, Qui — — ad nos Reuersus — retulit, Quomodo ipse Sabbato in festo videlicet B. luce Ewang. proxime preterito ad Ciuitatem lippa — accessisset, Ibique — *petro Kowach* Iudice moderno vnacum Nonnullis suis conciuibus *In teatro siue vico comuni* eiusdem Ciuitatis personaliter Repertis pretitulatas litteras vestre Serenitatis — Eisdem — — exhibuisset, *continenciamque Earumdem ipsum Nostrum testimonium verbali Sermone quanto melius potuit Eoquod essent Illiterati, eisdem declarasset.* Nicholominus ipsis super hoc Nichil aliud allegantibus, quam Inquientes Illud Negocium Jam omnino fuisse per concordiam condensum Transactum, dictum Nostrum Testimonium Eisdem — Iudicem, ac ceteros — — ammonuisset, dixissetque — — vt ipsi 32. die — — Coram Vestra Maiestate — — comparere debeant et teneantur. — —

· Szakadozott papíron írva. Külbehajtásain a pecsét.

110.

1517. April 24. — II. Lajos a budai káptalannak városrésze s szőlőhegye feletti bíráskodás ügyében végítéletet hoz. — Datum *Bude* feria sexta proxima post octauas pasce Dominij. — Egykoru másolat. II. 2. 18.

Ez okiratnak csak vége van meg; de mégis érthető lesz leginkább a 82, 90 és 91. számok tekintetbe vétele által

— — — Ipsi itaque Magistri prothonotarij — — — —
— — — — — Judicialiter Eo modo decreuissent, Quod prescripti Iudex Juratique et Ceterj Ciues prefate Ciuitatis

Veterisbudensis presentes et futura Modo deinceps Nullo vñquam aliquam Jurisdiccione in porcione eiusdem Capitulj in Eadem Ciuitate habita, ac Inter Ciues Ibidem commorantes, sed et Territorijs ac promontorijs eiusdem Capitulj sub Inclusionibus prenarratarum Metarum in preinsertis Binis litteris (t. i. Ludouicj — Nagy Lajos — Regis et condam Michaelis Orzag Palatinj) specificatarum adiacentibus Exercere, Neminemque siue Racione vinearum in dictis Promontorijs eiusdem Capitulj adiacencium, siue aliorum quorumcunque Negociorum, sub dominijs Eiusdem Capitulj Emergencium, aliquam Jurisdiccione Exercere, Nec quospiam Coram se Citare facere Judicioque ipsorum astari cogere, Neque aliquas litteras quibuscunque hominibus superinde dare aut Emanari facere valeant ac possint. Conclusissent, preterea, Quod Vniuersj et singuli Ciues Nostri, in — Ciuitate Veterisbuden. commorantes, in ipsis promontorijs dicti Capitulj Reseruatis, — vineas habentes, prenarratas Tinas, siue Chibriones, in quarum percepcionis pacifico dominyo iidem Magistri prothonotarij prepositum et Capitulum — Ecclesie Buden. ab antiquo perstitisse et Nunc Existere, Ex legitimis fidedignisque testimonijs Coram ipsis productis agnouissent, futuris semper successiuis Temporibus, Juxta prescriptam limitacionem — condam dominj Ludouicj Regis, Cum Mensura *posoniensi* vltra veras decimas eidem preposito et Capitulo Reddere et persolvere, prenomina- tos eciam 32 florenos per dictum Capitulum Racione vinee — condam *Oswaldj porkolab* Memorato *Alberto* datos et solutos, Precium quoque dicti *Pictarij Argentej* Eidem Capitulo Integraliter et Effectiue Restituere Vineas eciam a Memoratis Magistro *Johanne Bak*, Necnon prouidis *Johanne Nyrew*, ac *Michaele fekethe* occupatas eisdem Remittere debeant et Teneantur. Ex quo autem dictj Magistri prothonotarij Tinas sew Chibriones de Vineis in promontorijs ad porcione prefati condam dominj Ludouicj Regis cesis adiacentibus Juxta — ordinacionem dictj — Ludouicj Regis Eidem Capitulo Relictas, Idem Capitulum a tanto Tempore, Cuius Inicij contrarium in hominum Memore (így) non Existeret, Non percepisse, et per hoc dictos Ciues nostros Contra — Capitulum in solucione Earundem legittime prescripsisse Agno-

uissent; Ideo Eosdem Ciues ad solutionem Earumdem Tin-
narum non Tenerj, sed de Eisdem Vineis decimas veras
dumtaxat persolvere debere determinassent; Nisi Nos Ti-
nas ipsas — Ex specialj Nostra gracia per ipsos Ciues No-
stros Eidem Capitulo Reddifacere dignaremur. Qua quidem
Relacione per eosdem — prothonotarios Coram Nobis ac die-
tis dominis prelatis, Baronibus ac Regni Nostrj proceribus
facta, prescriptisque Binis litteris priuilegialibus per — Ma-
gistrum Johannem Bak — — Coram Nostra Maiestate In spe-
cie productis — — — Ideo Nos tum ex certa nostra Maiesta-
tis sententia (şciencia helyett), tum eciam de consilio — —
prelatorum et Baronum ac Regni nostri procerum, prescrip-
tam — — Judiciariam deliberacionem — — Ratificamus et
confirmamus — — — In Cuius Rei Memoriam — — — pre-
sentes litteras Nostras, *in Modum libelli scriptas*, pendentis
sigilli nostri *Judicialis* Munimine Roboratas — — duximus
concedendas. — Papíron írva. Pecsétnek sehöl semmi nyoma,
s azért tartom ez okiratot másolatnak. — Sajátságos, hogy
ezen „Chibriones“-féle évi adóról, melynek eldöntése mint
láttuk a királyra bízott, a végsorokban II. Lajos mit sem
szól, s így hallgatása a városbeliek hasznára vált. —

111.

1517. Nov. 11. — Péter óbudai áldozár és Miklós diák
elcserélik szölejeket. — Datum In festo B. Martini Episc. et
conf. — Protoc. 421. l.

Lecta et
extradata

Quod discretus *petrus* presbiter Rector Altaris Beato-
rum petri et paulj Apost. In ecclesia nostra fundatj ab
vna, ac prouidus *Nicolaus litteratus de veteribuda* ab alia
partibus — — — talem Inter se fecissent concambialem
permutacionem —, Quod videlicet prefatus petrus presbiter
totalem vineam suam In promontorio Nostro *Naghkereked* vo-
cato In vicinitate vinearum ab occidentalj Circumspecti *Gre-
gorij fwthamoth* Judicis de Veteri Buda, et a septemtrionalj
plagis prouidj *dionisij thelky* de eadem Veteri buda, habitam,
prefato Nicolao litterato ac domine dorothee consortj et fran-
cisco filio eiusdem ipsorumque heredibus; E conuerso vero

Idem Nicolaus — similiter totalem vineam suam supra fontem *Malykwth* nuncupatum In vicinitatibus — vincarum circumspectorum A Meridionalj *Alberti Motthroc* de — Vet. buda, a septemtrionalj vero plagis *Johannis Abray* de superioribus Calidis aquis Buden. — habitam, prelibato petro presbitero — — In concambium permutassent. Nichilominus quia prescripta vinea — petri presbiteri vtilior atque maioris precij partibus ipsis visa extitisset; obhoc prelibatus Nicolaus — penes dictam vineam suam Eidem petro presbitero 50 flor. auri superaddidisset. — — — —

112.

1517. Nov. 11. — A budai káptalan 26 magyar aranyforinton eladja óbuda-dunautczai házát Bolgár Péter- s örökösének. — Datum In festo B. Mart. episc. et conf. — Protoc. 421. l.

Quod Nos — — Quandam domum nostram *In platea dunawcza* hic Bude ueteri Serie scilicet nostra Capitularj prope domum prouidi *Benedictj Molnar* a plaga occidentalj habitam, que videlicet alias discretj condam *Johannis presbiteri Gelyen* cognominatj profuisset Sed tum ex eo, quod Idem condam Johannes presbiter Inopinata quadam Morte preuentus intestatus decessisset; tum eciam, quia alias denique eciam post Mortem et decessum ipsius *Johannis presbiteri* ex testamentaria legacione Honorabilis condam *Magistri Kilianj* — concanonici nostri, fratris videlicet Eiusdem condam *Johannis*, eadem domus ad Nos et Ecclesiam Nostram deuolui debuisset, ad Nos deuoluta — extitisset — — Circumspecto petro *Bolgar* Jobagioni nostro et domine *Elizabeth* consortj et *Mathie* filio eiusdem Eorundemque heredibus — vniuersis pro 26 florenis auri puri Hungaricalibus plene nobis persolutis dedimus vendidimus et ascripsimus — — Jure perpetuo — possidendam — — — — — Saluis semper Censibus tam ordinarijs, quam eciam extraordinarijs, ac seruicijs, Muncralibus et alijs prouentibus Nobis ex dominyo eiusdem domus, More aliorum Jobagionum nostrorum prouenire debentibus. — — — —

Lecta et
extradata.

113.

1517. Dec. 24. — II. Lajos átírja és megerősíti a 63. számot. — Datum *Bude* in vigilia Natiuitatis domini. Anno Eiusdem 1517. Regnorum nostrorum Hung. et Bohem. etc. — — Ered. I. 5. 7.

commissio propria domini Regis.

Ludouicus Dei gracia Hung. Bohem. Dalm. Croac. Rame, Seruie Gallic. Lodom. Cuman. Bulgarieque Rex, necnon Slesie et lucemburgensis Dux, Marchioque Morauie et lusacie etc. Omnibus xpi. fidelibus presentibus et futuris presencium noticiam habituris salutem in salutis largitore. Congruit Regie celsitudini, vt inter alias sollicitudines suas, ecclesiarum eciam dei precipuam curam semper habeat, et illas pro temporis qualitate et condicione in hijs libertatibus, libertatumque prerogatiuis, quibus eedem diuorum Regum et principum Salutifera dispensacione dotata sunt, conseruet et eorum priuilegia desuper ad Memoriam futurorum prouida diligencia confecta nouo priuilegiorum patrocinio perpetuo duratura roboret et confirmet. Proinde ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire, Quod fidelis noster Reuerendus *Blasius de pakos* prepositus ecclesie Buden. *Secretarius noster* nobis sincere dilectus exhibuit nobis quasdam litteras Serenissimi principis condam domini Wladislai Regis, Genitoris nostri charissimi pie memorie in pargameno priuilegialiter — — confecte (igy) sigilloque suo impendenti consignate — —, supplicans maiestati nostre — — vt huiusmodi litteras — — — confirmare dignaremur graciose. Quarum quidem litterarum Tenor talis est: (Következik a 63. szám.) — — — — — Nos igitur — — (a rendesen használt megerősítés.) — — confirmamus — — harum nostrarum, quas Secreto Sigillo nostro, quo vt Rex Hung. vtimur, roboramus (?) vigore et testimonio litterarum mediante. — —

Hártyán írva. Nedvfoltok miatt több helyen olvashatlan. A még ép, s tudtomra kiadatlan, pecsét veres, fehér, sárga selymen függ.

114.

1518. Mart. 23. — A budai városhatóság átírja a 107. számot, s bizonyítja hogy Babochay János a feltétek megtartására kötelezé magát. — Datum feria Tercia proxima ante festum Annunciacionis B. Marie Virg. — Ered. I. 5. 8.

Ex Commissione dominorum in Consilio.

Nos *Wolffgangus Hambwrgher* Judex, Juratique Ciues Ciuitatis Noui Montis Pesthien. — — Quod Circumspectus *Johannes Babochay* pistor Semellarum de suburbio ciuitatis nostre *Budensis*, conciuis scilicet noster, — — exhibuit nobis — Quasdam litteras — Capituli ecclesie Buden. — — — quarum tenor talis est: — — — —

Post quarum quidem presentacionem mox — Johannes Babochay — — preinsertas litteras — — — — ex integro approbavit — ac se — suosque heredes — — ad omnia et singula — in dictis litteris conscripta et contenta — — — spontanea sua coram Nobis obligavit voluntate. — — — In cuius rei memoriam — — presentes litteras nostras, Sigilli nostri munimine roboratas duximus concedendas, *quas in formam nostri priuilegij redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate.* — —

Vizfoltos hártján írva; többhelyt már olvashatlan. Küljén a papírszelettel fedett pecsét. Nevezetes cz okiratnak homlokfelirata, s a dölt betűkkel írt végbefejezés; miután e szólásmódok tudtomra csak királyi s legfőlebb a honnagyságok okmányain fordulnak elő jogosan.

115.

1518. April 24. — A budai káptalan egy használatlan szölejét néhány óbudai lakosnak eladományozza. — Datum In festo B. Georgij mart. — Protoc. 449. l.

Quod Nos Quandam Vincam Ecclesie Nostre omnino desolatam In promontorio *Kewwago* adiacentem, que videlicet alias venerabilis condam domini *thome* cantoris Ecclesie Nostre profuisset (igy), prouidis *Stephano Santha*, ac *Ambrosio filio Eiusdem* et *Matheo Zakal*, Jobagionibus Nostris hic Budeue-

Lecta et
extradata in
vno parj.

terj, In serie Nostra capitulari commorantibus, Necnon *Mathie Benge* et *Andree filio* eiusdem, ac *Alberto Marthon*, *Luce Halaz*, *thome Bessenyei*, *Alberto Lapicide*, *Johanne Benge*, *Benedicto Donath* et altero *Benedicto Syget* de Veteri Buda ipsorumque heredibus — — donauimus et contulimus — — tali modo —, Quod ipsi Nobis singulis annis semper Decimas Nostras Nobis exinde prouenire debentes, plenarie — — soluere debeant. — — —

116.

1519. Jun. 21. — Békeni Benedek és Gáspár hála, adósság és egy misealapítvány fejében Kürthi részjószágaikat a budai káptalannak adományozzák. — Datum feria tertia proxima ante festum SS. Corporis Christi. — Kiírva az I. 5. 12. számból. —

Nos Capitulum Ecclesie Alben. — — Quod Nobiles *Benedictus* et *Gaspar* filij condam *Dionisij Beken de Alag* coram Nobis personaliter constituti, Idem *Benedictus* de *Alag Wolfgangi* filij et *Puelle Anna* filie suorum ac — — aliorum quorumlibet — — onera et — grauamina super seipsos assummentes proposuerunt, — —, Quod quia — Capitulum Ecclesie Buden. tum imprimis prefato condam *Dionisio Beken* genitori eorum — — — singulari semper affuisset amicitia eidemque plerisque vicibus non mediocrem fecisset complacenciam, propter quod Idem — — genitor erga dictum — — Capitulum singulari deuocione salubriter deuinctus, quoad superuixisset, omni cordis affeccione — — dictum Capitulum — — De Bonis et hereditatibus suis singulariter semper prouidere intendisset et speciale quidem salutifere dotacionis pro habenda illic perpetua missa gessisset et habuisset votum et deuocionem, tum vero tandem eo e seculo decedente et eisdem quoque *Benedicto* et *Gaspar* de *Alag* Ipsum Capitulum in largiendo sibi et credendo ante hac ad redemptionem Bonorum et Jurium eorum possessionariorum a manibus alienis, sed et ad alias eorum arduas necessitates expediendas varijs necessitatibus temporibus certas et Notabiles quasdam pecuniarum summas tot et tantum Beneficij contulisset, vt profecto nunquam

frustra in eo Capitulo confidissent, prout — et modo quoque eciam 820 florenorum Auri Eidem debitores extitissent ac tenebantur; — igitur — — cupientes maxime — predeclarato salutifero ipsius condam Genitoris eorum voto morem gerere, et eiusdem extreme voluntati pro posse Jam de facto satisfacere et seipsos quoque eciam consequenter ab onere premisorum — debitorum in aliqua parte saltem exonerare, Habito itaque cum — Capitulo — Buden. diligenti exinde colloquio et tractatu — — —, Quoniam annotatum Capitulum — — eosdem Benedictum et Gaspar — — ex nunc in veros patronos et fundatores Misse Sacratissimi Corporis xpi., quam — dictum Capitulum — — intuitu cuiusdam Boni viri potius, quam pro exilibus et exiguis quibusdam donarijs non diu in Ara eiusdem Ss. Corporis christi singulis quintis ferijs, *habita semper processione*, honorifice decantare ad tempus inchoasset, eo quod perpetue duracionis eiusdem Misse hec infrascripta sola eorundem Benedicti et Gaspar deuota prouisio ac donacio causa esset, in Refrigerium animarum eorum ac parentum et heredum, — — Recepisset, constituissetque — et nomini eorum perinde atque prenotati prioris fundatoris dedicassent et ascripsissent ac eosdem Benedictum et Gaspar, — — sed et parentes eorum ac cunctos heredes — eorum in pretitulata Missa ac processione, Immo in omnibus alijs orationibus horisque canonicis tam diuturnis (így) quam nocturnis atque missis et quibuslibet alijs diuinis laudibus, in — eorum Ecclesia celebrarij solitis, *in confratrem eorum acceptassent* et — — participes effecissent; ob hoc iidem Benedictus et Gaspar — — totales porciones ipsorum possessionarias in possessione *Kyrth* vocata in Cottu. Newgradien. habitas, hucusque apud iamfatum Capitulum pro pignore existentes, — — Memorate Capitulari Ecclesie Buden et consequenter — Capitulo eiusdem Ecclesie — dumtaxat (az az a prépost kizárásával) Tum pro Sexingentis (így) premissorum scilicet 820 florenorum Auri, alias vtpote de precio porcionis eorum in *Borossenyeu* vendite — — sibi creditorum, quorum videlicet 820 florenorum Auri reliquos 220 flor. — — mediantibus alijs litteris nostris — — adhuc vlterius — — ad se recepissent et leuassent; Tum eciam pro alijs 400 fl. auri in sortem

scilicet pretitulate Misse — — eo pacto computatis ac Ascriptis, — vt videlicet ipsum Capitulum Eandem Missam — — In eum suo modo continuare ac honorifice decantare — — deberet hoc est in toto pro 1000 florenis Auri puri hungaricilibus veri et Iusti ponderis, prescriptis videlicet 600 flor. — ab eodem Capitulo Jam dudum leuatis, Reliquis eciam 400 flor. imperpetuum ita habitis — et intellectis, ac si ipsum Capitulum, instar premisse alterius summe, sibi de manibus proprijs in simili parata pecunia erogasset, dedissent — ac donassent — — Coram nobis Jure perpetuo — — tenendas, possidendas. — — Assumentes nichilominus ijdem Benedictus et Gaspar — in sortem totalium porcionum eorum in dicta *Alag* in Cottu. Pesthien. habitarum et earumdem quidem perpetua sub obligacione atque promittentes ipsum Capitulum — — perpetuis semper temporibus in pacifico dominio earumdem porcionum eorum — contra quoslibet — — tueri protegere et conseruare. — — —

Ez okmányt ugyane számban átírja és megerősíti II. Lajos a szokott szavakkal. Harum nostrarum, quibus secretum sigillum nostrum, quo vt Rex Hung. vtimur, est appensum, vigore — litterarum mediante. Datum *Bude* feria quinta proxima post dominicam Oculi 1521. Regnorum nostrorum Hung. et Bohem. predictorum ect. Anno Quinto. Utána alúl jobbra: Relacio Magistri *Thome Archipresbiteri de Bereg Zaaz Secretarij Regie Maiestatis*, s egészen alsó szélén, úgy látszik sajátkezüleg: Tho. Zy (így) Archipresbiter. — Hártyán szorgalommal írva. A még egészen ép pecsét nemzeti színű selyemsinegen függ. —

117.

1520. Máj 3. — Báthory István Orbonáz Zsófit a budai káptalan ellenében 1 márka megnemjelenési bírságban elmarasztalja. — Datum *Bude* Tercio die termini (vagyis octauarum festi b. Georgij Mart.) Ered. II. 2. 19.

Nos Stephanus de Bathor Regni Hungarie Palatinus et Judex comonorum ac Comes Themisiensis — — Quod Honorabilis *Blasius de Thekel* Canonicus Ecclesie Buden. pro —

Capitulo — Buden. — — Contra *Sophiam*, In quam Mortuo *Georgio Orbonaz de Crassofew* patre suo presens causa est condescensa, Ab Octauis festi B. Georgij Mart. — — octo diebus continuis legitime stetit In termino Coram Nobis, Qui Juxta continenciam litterarum — — *condam* domini Emerici de Peren similiter — Palatini — super facto — — violente Repulsionis Nostram in presenciam non venerunt, neque Miserunt, Vnde ipsum In vna Marca auri comisimus fore conuictum. — — — Papíron írva. Külbehajtásain a pecsét. Külczíme alatt e felvilágosító szavak: Ex violenta Repulsione Castri Crassofew Cottus. Themisiensis.

118.

1520. Jun. 5. — Karthali Endre és Etheley Ferencz idegen kezekben levő Györk és Totfalu helységeik, meg Sido és Puszhakarthal pusztáik visszaszerzésére nem bírván elegendő költséggel, erre a budai káptalan vállalkozik, oly feltét alatt, hogy a visszaszerzendő birtokok fele az övé legyen; miben a felek kölcsönösen meg is egyeznek. — Datum *Bude* feria Tercia proxima post festum Sancte et Indiuidue Trinitatis. — Ered. I. 5. 9.

Nos Comes Laurencius de Wylak dux Bozne, Judex Curie — — Lodouicj — Regis — — Quod — Magister *Blasius de Thekel* Canonicus Ecclesie Buden. — pro — Capitulo Eiusdem Ecclesie — — ab vna, ac Nobiles *Andreas* filius *condam Sigismundj de Karthal* et *franciscus* filius *condam Nicolaj Etheley de Sywl* ab alia partibus Coram nobis — — constituti, ijdem *Andreas* — — et *franciscus* — proposuerunt — —, Quod ipsi, Tum quia In B. petro apostolorum principe, In cuius Nomine glorioso Ecclesia ipsa Capitularis fundata Existit, summam salutis eorum gererent et haberent spem et fiduciam et ad Ecclesiam quoque Eandem Capitularem singularj In dies afficerentur deuocione; Tum vero eciam ex eo, quod ipsi ad Reacquisicionem et Recuperacionem Bonorum et Jurium eorum possessionariorum —, Nunc apud Manus alienas habitorum, Impotentes essent penitus et Imbecilles. Quoniam autem post efficacissimas litteras et litteralia eorum Instru-

menta, In recaptiuandis — — huiusmodi Juribus eorum in — Capituli — Buden. ope — et adiutorio — — specialem — et — Indubiam haberent securitatem; Ideo ipsi — — Memoratum Capitulum — Buden. Ex Nunc In Totalibus possessionibus et Juribus eorum *Gyewrk*, alio nomine *Wamos Gyewrk* in pesthien. et *Thothfalw*, Necnon predijs *Sydo* et *puzthakarthal* vocatis, alias in *Newgradiensi*, nunc vero similiter In *pesthiensi Cottibus. Existentibus et habitis* — — In fratres adoptiuos et condiuisionales recepissent et adoptassent — — Coram Nobis, tali modo, quod prefatum Capitulum pretactas — possessiones et predia ipsorum, Cum litteris tamen et literalibus eorum Instrumentis, quas ad Id semper adhibere tenebuntur, Tamquam Jus suum proprium, Nominibus eorundem Andree — et francisci — — Reacquirendj — et Recuperandj plenam — haberet — facultatem, Idemque Capitulum huiusmodi possessiones et predia — proprijs suis laboribus et Expensis — recuperare deberet. — — Ubi vero Jamdictum Capitulum — — In toto vel In parte quandam — porcionem In dicta *Gyewrk*, Cuius scilicet Racione Idem Capitulum Nunc in lite esset, eciam si proprijs Juribus — Reoptinere — — posset, Extunc Easdem mox In duas et Coequales partes diuidere, quarum videlicet vnam — — annotatis Andree — et francisco — eorumque Heredibus — — resignare teneretur et altera — — Medietas — — — — Capitulo Ecclesie Buden. perpetuo Jure Remaneret — —, Ea siquidem eciam sub condicione, Quod dum et quando — Capitulum — — prescriptas possessiones et predia, virtutibus prescriptarum litterarum et priuilegiorum ipsorum effectiue reoptinere — Et — In pacifico dominyo — directe — Medietatis — — constitui et existere posset; Extunc Idem Capitulum Mox — Missam Illam, que alias *Missa Saapy* appellabatur ob amissionem scilicet prenotate porcionis In — *Gyewrk* habite, Neglectam et ommissam Rursus et Iterum Inchoare — et pro Eorum suorumque progenitorum Animarum salute — — Imperpetuum legere — — Teneretur. Ad que omnia — — prememoratus eciam Magister Blasius de Thekel se (a káptalan nevében) Sponte obligauit Coram Nobis. — —

Szakadozott papíron. Pecsétnek nincs nyoma.

119.

1520. Sept. 9. — II. Lajos a bácsi káptalan által Fran-
gepáni György érsek halála után a bácsi várnak átadatását
sürgeti; de a végrendelet kezelői e parancsnak eleget nem
tesznek. Datum tercio die diei Exhibicionis (vagyis vigilie
festi Natiuitatis B. M. V.) Ered. I. 5. 11.

Papíron írva. Küljén a pecsét. — Kiadta Katona Hist.
Coloc. Eccl. I. 514. l. Megjegyzendő, hogy a II. Lajos kül-
döttjének e czímét „Cubicularius vestre” (a király) Serenitatis“
kihagyta. — Tárgyra egyez ez okmány nyúl az I. 5. 10. szám,
mely sept. 22. 1520. (tercio die vigilie festi B. Mathei Apost.)
kelt. Szinte papíron írva s küljén a pecsét.

120.

1522. Febr. 1. — Megyery Menyhért pesti lakos felha-
talmazza Márton lelkész végrendeletének kezelőit, hogy házát
lefoglalhassák, ha a kitűzött határidőre 14 aranyforintnyi
adósságát le nem rója. — Datum In vigilia purificationis B.
Virg. Marie. — Protoc. 609. l.

Quod Circumspectus *Melchior Megyerj* Inhabitor Ci-
uitatis pesth. — — proposuit — — in hunc modum; Quomo-
do ipse volens discretos *Nicolaum* Rectorem altaris Bb. petrj
et pauli apost. In dicta Ecclesia Nostra (budai) fundatj et *Ste-
phanum* presbiteros succustodem — Ecclesie Nostre, legitti-
mos scilicet Executores testamentarie dispositionis *Martini*
presbiteri alias similiter Rectoris altaris B. Katherine virg. et
Mart. In eadem Ecclesia Nostra constructj, de Illis 14 flore-
nis aurj, quibus ipse Eidem Martino presbitero debitor exti-
tisset, certos Reddere — (si) eosdem 14 flor. — — ad domi-
nicam: esto Michi (Mart. 2.) — — persolvere Nollet — —
—; Extunc prefati Executores — — Mox — —, solum vigo-
re presencium Mediante, In dominium Totalis domus Eius-
dem In Ciuitate pesth. Juxta et penes portam *Beehcapw* vo-
citatum habite Intro eundj — — ac tenendj — —, donec —
Eisdem Executoribus — satisfactum fuerit — —, habeant
potestatis facultatem. — — — —

121.

1522. Máj 29. — A budai káptalan, mint földes úr, megerősíti az utód nélkül meghalt Szűcs Albert szentai bírónak végrendeletét. — Datum In festo ascensionis domini. — Protoc. 610. l.

Nos *Blasius de pakos* prepositus et Capitulum Eccl Buden. — — Quod Licet Uniuersa Bona — — Circumspecti condam *alberti Zewch*, alias Judicis Ciuitatis nostre *Zyntha* supremi, tanquam In heredibus (igy) et semine omnino deficientis, Juxta Regni huius consuetudinem ad Nos, consequenterque Ecclesiam nostram deuolui debuissent — — (tamen) tum ex eo, quod Idem albertus Zewch Memor Salutis et honoris sui In Testamentaria sua dispositione Nobis et Ecclesie Nostre Specialem fecisset et elemosinalis largicionis prouisionem; tum eciam attentis — — fidelium seruiciorum meritis Eiusdem, que idem Nobis — — a pluribus Retroactis annis, *tam tempore Insurrectionis curate* (igy) *gentis*, quam eciam alijs temporibus — — — impendere curasset; Bona igitur — Inter Nos deliberacione prehabita, nolentes testamentariam ipsius — — dispositionem quoquo modo turbare, vti decet personas Ecclesiasticas, sed omnibus suis — articulis Rata et accepta habere volentes, Id executoribus (Testamenti) Eiusdem duximus — concedendum —, Quod quitquid Idem Juxta Testamentariam dispositionem eiusdem Alberti—vel — domine anne Relicte, ac — Benedicto Zewch fratrj Eiusdem alijsque affinibus, vel pro Refrigerio anime Eiusdem — — dare distribuereque — voluerint, Liberam habeant — — distribuendi facultatem; tali condicione, — — Quod quitquid prefate — Relicte — aut fratri alijsque affinibus Eiusdem qui scilicet — In Bonis Ecclesie nostre Residenciam fecerint et In semine defecerint, In Mortis Ipsorum articulo — — pro Refrigerio animarum suarum — — circa — ecclesiam Nostram — — Rursus specialem prouisionem Elemosinalis largicionis facere debeant et teneantur. — — — (Az okírat e végrésze homályosan van kifejezve.)

122.

1526. Mart. 28. — II. Lajos meghagyja a csanádmegyei hatóságnak, hogy a budai káptalan s a Thelegdiek közti pert neki átküldje. — Datum *Bude* feria quarta proxima post festum Annunciacionis Sacratissime Virginis Marie. — Ered. I. 5. 14. —

Ludouicus — — Rex — — Comitj vel Vice Comitj et Judlium. Cottus. Chanadien. — — Exponitur Maiestati nostre in personis — — Reuerendj *Johannis Statilij* prepositi et — Capitulj Ecclesie Buden., Quod quamuis Totales porciones possessionarias Eorundem — In possessionibus *Themerken, Zenth Myklos, Rasan* et *feyereghhaz* vocatis — In Cottu. Chanad. — habite eosdem — non Impignoraticio saltem, sed eci- am Jure perennalj concernerent; Tamen Egregij *Nicolaus* condam *Stephani*, et *Franciscus* olim *Martini de Thelegd* filij, alij — — Nobiles de Thelegd — — eosdem Exponentes oc- casione — — predictarum porcionum — — In sedem vestram Judiciariam, vestri scilicet in presenciam super eo ammoneri facere procurassent, vt — — — summam, pro qua porcio- nes — prenotate ipsis exponentibus obligate essent — — ab ipsis tollere et leuare — tenerentur Vos autem — — causam parcium prenotatam — — Coram vobis Leuassetis et — — Contra ipsos exponentes In certis terminis processissetis. — — Cum autem prediecte porciones — — — apud Manus Eo- rundem Exponencium non Impignoraticio Saltem, sed in certa — parte Jure perennalj Habeantur; Ideo contra prenotatos Exponentes — — procedere nullomodo potuissetis, prout nec possetis eciam modo. Quapropter — — Mandamus, Qua- tenus ab vlteriorj — — Reuisione — — cessare, et causam eandem — — — In curiam Nostram Regiam, Nostram scili- cet personalem In presenciam — — Transmittere debeatis — reuidendam et Maturius examinandam.

Papíron írva, mely valaha vizes helyen tartatván már igen elmállott. Sorok alatt a titkos pecsét nyoma.

123.

1528. Jun. 15. — A váczai káptalan tudósítja Báthory István nádort, hogy parancsa folytán megidéztté embere által Mária királynét a budai káptalannak thapsai erdejében jobbágysai által elkövetett jogtalanságok miatt. — Datum Octauo die diei Ammonicionis et certificacionis (vagyis ferie secunde post SS. Trinitat.) — Ered. II. 2. 21.

— — — Capitulo Ecclesie Waciensis *Stephanus de Bathor* Regni Hung. Palatinus et Iudex comonorum *ac in presenti absencia* — — — *domini Ferdinandj.* — *Regis H.* — — *locumtenens* — —. Exponitur nobis In Personis — Capituli Ecclesie Buden., Quomodo Circa festum OO. Sanctorum In Anno Dominj 1524 — Circumspectj *Thomas Waczy* Iudex, *laurencius Kewnczel*, *Johannes Halaz*, *Albertus Mathws*, *Demetrius Warga*, *Matheus Nemes*, *franciscus pays*, *demetrius Nagh*, *Mathias Sylyczy*, alias *Warga Thomas Nagh*, *Philippus* similiter *Nagh*, *paulus Thelky*, *franciscus Kewwer*, *Thomas Igaly*, *Vincencius Thelky*, *Paulus Kowach*, *Martinus Zykmar*, *Paulus Eechy*, *Blasius Weres*, *Benedictus Kezy*, *franciscus Zakmary*, *Johannes filius eiusdem*, *Mathias Chergy*, *Lucas Saapy*, *Benedictus Emberffy* *Ambrosius Mayor*, *Petrus Zalay*, *Andreas Akarky*, *Petrus Ossa'h*, *Andreas Kesken*, *Ambrosius Somoghy* et *Thomas Nagh*, alias *Berthok*, Jobagiones — domine *Marie Regine huius Regni Hungarie* In Ciuitate Bude Veteris commorantes, de speciali — Mandato Eiusdem — Regine — — manibus armatis — ad predium dicti Capituli — *Thapsa* muncupatum In Cottu. Pilis. adiacens, Consequenterque Siluam Eiusdem Capituli similiter *Thapsa* vocatam, Irruissent, ipsamque Siluam totaliter fere et Ex integro succidissent et dissecassent lignaque — succisa — partim pecunijs vendidissent, partim vero in usum ipsorum conuertissent — —. In quibus demptis Actibus potenciarijs, Eidem Capitulo — plus quam 400 florenorum auri dampna Intulissent. — — — — Cum autem *Juxta Contenta Articulorum in dieta et conuencione generali Regnicolarum, de Edicto Regio Albe Regalj tempore felicit Coronacionis Maiestatis sue formatorum Vniuersi Actus Potenciarij a festo B. Margarethe*

Virginis et Mart. In Anno dom. 1521 — Per quoscunque et qualitercunque Illatj — et de cetero quoque Inferendi — ad instar Breuis breuium Euocationum, Pro Quinto decimo die a die Amonicionis Ex hinc fiende, Per Iudices Regni huius hungarie Ordinarie discuti debent et terminari (Igen nevezetes szavak; mert hitelesen tanúsítják, hogy az 1527. évi országgyűlés, melynek 5-ik czikkére hivatkoznak e szavak, nem Budán, mint törvénytörvényünk mondja, hanem, mint már Kollár (Katonánál Hist. Pragm. II. 531. l.) és Katona (Hist. Crit. XX. 178. l.) megjegyzik, Székesfehérvárott tartatott. Továbbá törvénytörvényünkben az e sorokban olvasható 1521. év helyett: 1526. év áll). Pro Eo — — Mandamus, Quatenus presentes litteras Nostras — — Marie Regine per Vestrum Testimonium — — presentari faciatis — — dicatque Eidem Verbo nostro, Vt ipsa 15-o die a die Exhibicionis presencium — — coram nobis comparere — — teneatur. — — Datum Bude feria Secunda proxima post festum Sancte et Indiuidue Trinitatis (Jun. 8.). Nos Itaque — — — Magistrum Johannem de Buda — Canonicum Nostrum — — pro testimonio duximus destinandum, Qui — — Retulit —, Quod ipse in prescripta feria secunda prefatam dominam Mariam Reginam personaliter non Repertam de domo Habitationis sue siue Curia sua Nobilitari In Insula Chepel Zygethe vocata in Cottu Pesth. — habita ammonuisset, hogy megjelenni debeat et teneatur. — — Papíron írva. Külbehajtásain a pecsét. Egyik külszélén: 1529 feria 6. post Reminiscere (Febr. 26.) pro a(ctoribus) Michael de Pelen cum eorumdem. 1529. feria 4 post Reminiscere (Febr. 24.) pro a. ladislaus cum eorumdem pro(curatoriis). In(cattus) Non Venit — — Ideo conuictus.

124.

1528. Jun. 15. — A váczi káptalan Báthory István parancsára megidézteté embere által Mária királynét a budai káptalannak földén tett károk miatt. — Datum Octauo die diej Amonicionis (vagyis ferie secunde post SS. Trinit.) Ered. II. 2. 20.

— — — Exponitur nobis (mondja Báthory) in personis Capituli Ecclesie Buden., Quomodo Circa festum B. Georgij

mart. proxime preteritum (April 24.) Egregius *Georgius Thawez Prouisor curie et Officialis* — — *Marie Regine* — — per ipsam in Bonis et Juribus possessionarijs, ad Reginalem Maiestatem pertinentibus, constitutus, de specialj — — mandato Eiusdem — Regine a 123. számban megnevezett jobbágyokkal ad Terram, siue Territorium prefatorum Exponencium Circa Molendina In fluuio *Sikambria Wyze* habita et decur-rencia, Intra scilicet veras metas porcionis possessionarie — exponencium in Eadem Ciuitate Budeueteris Adiacentis, ibique — — certas Terras Arabiles ac Pascuales, sabulum, siue Arenam Exinde Effodientes et Exportari facientes, hincinde Effodj fecisset. — — In quibus — — — Idem Georgius Thawez — exponentibus plus, quam 300 florenorum auri dampna Intu'llisset — — A többiben a szerkezet egészen hasonló a 123. számhoz; csupán azon nevezetes változat fordul elé, hogy az idézett 1527. országgyűlésnek V. cikkében előforduló e kifejezés „— — Actus Potent. a festo B. Margarethe — — In Anno dom. 1521“ helyett áll, egyezőleg a törvénykönyvvel, 1526. Már most melyik az igazi év? Ha az utóbbi: akkor hogyan lehetett a főnebbi számban előforduló s 1524. évben elkövetett jogtalanságokat, ezen, csak 1526. évre visszaható, törvénycikkre alkalmazni? — — Papíron írva. Külbehajtásain a pecsét. —

125.

1529. Mart. 8. — A váczai káptalan tudósítja Ferdinánd királyt, hogy Thurzó Elek országbíró parancsára megidéz-teté Demsedy István veszprémi várnagyot a budai káptalan-nak megnevezett budavári jobbágyain elkövetett méltatlansá-gok, és marhájok elhajtása által okozott 60 forintnyi kár-tét miatt. — Datum Nono die diei Amonicionis (vagyis Do-minice Oculi). — Ered. II. 2. 22.

— — — Ferdinando — — Regi Hung. — — — Capi-tulum Ecclesie Waciensis — — Vestra Nouerit Serenitas Nos litteras Magnifici domini Comitis *Alexij Thwrzo de Bethlen-ffalwa* Judicis Curie — — — Recepisse In hec Verba: Co-mes Alexius Thwrzo — — — Capitulo Eccl. Wac. — —.

Dicitur Nobis in Persona — Capituli Eccl. Buden., Quomodo Circa festum Penthecostes proxime preteritum (Máj. 16.) Egregius *Stephanus Demsedy de Kyssyng* Castellanus Castri Wesprimiensis, Nescitur Vnde Motus, Missis — Certis hominibus et familiaribus suis, Manibus Armatis — Ad Terras Vsuales siue Pascua Vsualia possessionum *Zenth Jakabffalwa* Episcopatus Wesprimiensis In Zaladiensi, Ac *Budawary* — Capituli Eccl. Buden. — in Wesprimiensi Comitatibus Existencium — — — Abindeque, de loco videlicet *fergeswth* vocato 7 Boues, 4 Vaccas, necnon 4 Tauros Circumspectorum *francisci Pethke*, *pauli* similiter *Pethke*, *Petri Vyncze*, *Vitalis zewlewssy*, Jobagionum videlicet dicti Capituli — in prescripta possessione Eiusdem *Budawary* Residencium, pro tunc In dictis liberis terris siue Pascuis legeltetvén, 60 florenos Auri Valentes ad — possessionem *Zenth Jakabffalwa* abigi, Insuper Prouidos *Valentinum Mathees*, *Johannem* filium Eiusdem, Ac *Gregorium lewryncz* Jobagiones dicti Capituli — — protunc in dictis liberis terris siue pascuis penes predictos Boues Vaccas et Tauros constitutos In Primis Crudeliter Verberari et Tandem Captiuari — — fecisset — — —. Et quia *Juxta Constitutionem Vniuersorum Dominorum Prelatorum et Baronum Ac dicti Regni Nobilium In Conuentu Eorum generali Nuper in Ciuitate Albe Regali Pro Felici Coronacione prefati domini Nostri Regis Celebrata factam, et per Maiestatem Regiam confirmatam, Vniuersi Actus potenciarij A Festo B. Margarethe Virginis et Mart. In Anno Dom. 1526. preterito per quoslibet et contra quoscunque patrati et deinceps quoque Inferendi, more Breuis Breuium Iudiciorum Pro 15-o die diei Ammonicionis Ex hinc fiende cómputandó per prefatum dominum Nostrum Regem ac Iudices Ordinarios huius Regni sine Intermissione adiudicari debent et Terminari.* (Kiirtam újra e törvényezikket, mert még világosabban erősíti a 123. számban elmondott észrevétemet) — —. A többiben hasonló a 123. számhoz. — Datum *Bude* sabbato proximo Ante Dominicam Oculi (Febr. 27.) A váczy káptalan, Demsedyt megidézendő, kiküldé Magistrum *Mathiam de Moor* Archidiaconum Newgradiensem — Concanonicum, ki in prescripta dominica Oculi — *Stephanum Demsedy* — Personaliter Non Repertum de domo habi-

tacionis sue in possessione *Kyssyng* — in Cottu pilis. — — Ammonuisset és megidézte. — —

Papíron írva. Külbehajtásain a pecsét. Egyik kulszélén e szavak : 1529. feria 2. post dominicam Judica (Mart. 15.) p. a. Thorday cum eorumdem. Feria tertia post Judica ugyanaz. I(ncattus) non venit.

126.

1529. April. 11. — Az esztergomi káptalan tudósítja Ferdinand királyt, hogy a Thurzó Elek országbíró ítélete végrehajtásának Demsedy István erőhatalommal ellenállt. — Datum Secundo die dici Execucionis (vagyis Sabbati proximi post fest. B. Ambrosij conf.) Ered. II. 2. 23.

— — Ferdinando — — Regi Hung. — — Capitulum Ecclesie Strigon. — — Vestra Nouerit Serenitas Nos litteras — — Alexij Thwrzo de Bethlenffalwa Judicis Curie — — Super facto cuiusdam possessionarie Reambulacionis, Estimacionis, Occupationis, Titulo pignoris Statucionis, Rerumque ac Bonorum Ablacionis, Marcarum homagionaliumolucionis, ac dampnorum Refusionis — — — Pro parte — Capituli Ecclesie Buden. — Contra — *Stephanum Demsedy de Lyssyng* — —, *Bude* Decimo Sexto die Termini Celebracionis Iudiciorum diei dominice Reminiscere proxime transacte (Mart. 8.), *Ad quem scilicet terminum Vniuerse Cause Regnicolarum, Breues Breuium pariter et Transmissionales Noue et Veteres, Ac factum Occupationis Bonorum et Iurium possessionariorum post Obitum Serenissimi Principis condam domini Wladislai Regis felicitis Reminiscencie facte, Ac Nouorum Actuum potenciariorum A festo B. Margarethe Virg. et Mart. In Anno dom. 1521. Transacto preterito Commissorum. Item Anniuersaria Iurium Impignoraticiorum, Dotaliciorumque et Obligaminis, Ac Note Infidelitatis Contra Maiestatem Vestram commisse tangentes per eandem Maiestatem Vestram generaliter fuerant prorogate, Confectas et Emanatas Nobisque loquentes* — — Recepisse et Juxta Earundem Continenciam — — vnacum Nobili *Georgio Bottha de Buda* homine Vestre Serenitatis de Curia Vestra Regia per — — Alexium Thwrzo — Ad Id spe-

cialiter transmisso — — *Thomam de Zyn* Archidiaconum Saaswariensem — concanonicum nostrum — — duximus destinandum, Qui — — ad Nos Reuersi — — Retulerunt — Quod ipsi Sabbato proximo post fest. B. Ambrosij conf. proxime preteritum Ad faciem — possessionis *Kyssyng* — — Consequenterque Totalium porcionum possessionariarum — Stephani Demsedy Conuicti In Eadem habitarum Accedentes Vicinis et Commetaneis Eiusdem — — Conuocatis, Et presertim Nobilibus *Jacobo Hispaniolo de Veteri Buda* et *Dionisio Fekethe* de Eadem Veteri Buda, Item Prouidis *Ambrosio Byro* in *Bekasmegyer* et *Gregorio litterato* Jobagionibus — — fratris *Johannis Abbatis de Pylsyo* In *Kaloz*, porcionibus scilicet suis possessionarijs possessionibus in Eisdem habitis Commorantibus In persona Eiusdem Domini Abbatis —, Item *Urbano Zalay*, Religiosarum dominarum Sanctimonialium de — Veteri Buda et *Luca Byro* Jobagionibus Religiosarum dominarum Reginarum Bude Ante Clastrum Religiosorum Fratrum Ordinis S. Francisci de Obseruancia degencium similiter porcionibus earum possessionarijs In — *Bekasmegyer* habitis commorantibus, similiter In Earundem dominarum — Personis presentibus, dum Idem homo Vestre Serenitatis — — die in Eodem In faciebus Earundem porcionum possessionariarum — Stephani Demsedy — in — possessione *Kyssyng* habitarum Contenta prescriptarum litterarum — — exequi voluisset — — — — — Extunc prouidi *Walentinus fwtho de Westhew* familiaris — Stephani Demsedy In Eiusdem — — domini sui, Necnon *Laurencius Pyreytho* factor Egregij mathei demsedy de dicta *Kyssyng* — — In Eiusdem domini sui et Alterius *Mathei Kohnya* de Eadem *Kysyng* — — personis Euaginatjs gladijs ipsorum Eosdem Vestre Serenitatis et Nostrum homines ab execucione Omnium et Singulorum premisorum Repulissent — — — Seriem Itaque huiusmodi Execucionis ad Quintum decimum diem a die eiusdem execucionis computando — — Eidem Vestre Serenitati duximus fideliter Rescribendum — — — —. Papíron írva. Külbehajtásain a pecsét.

127.

1540. Febr. 15. — A budai káptalan bizonyítja, hogy „Nobilis *Melchior de Rada* — — directam et equalem medietatem porcionis sue possessionarie in possessione *Gemrew* in Cottu pesthiensi habitam“ örökre odaajándékozta „Nobilibus *dionisio* et *Matheo Cherwe de Bobald*“ semmi más okból, mint „fraterna dilectione considerata.“ — — Datum in dominica Inuocauit. — Nem hitelesített, bár egykoru, másolat. Vizfoltos papíron írva. — II. 2. 26.

128.

1540. Mart. 14. — A budai káptalan János király parancsára az Ebeny testvéreket felsőbbáti és ebeni meg zékeli jószágaikba beigtatja. — Datum decimo Quinto die diej stationis (vagyis Dominice Oculi.) Ered. Bud. I. 5. 15. —

Capitulum Eccl. Buden. Omnibus christi Fidelibus — — — Nos litteras Serenissimi principis et domini Domini *Joannis* dei gracia Hung. Dalm. Croacie etc. Regis domini nostri Clementissimi — — —. honore et reuerencia, quibus decuit recepimus. Quarum verbalis continencia talis est:

Joannes dei gracia Rex — — — Capitulo eccl. Buden. — —. Cum nos attentis et consideratis — fidelium seruiciorum meritis fidelium nostrorum Nobilium *francisci*, *Gasparis* et *Gabrielis de eben*, Que ipsi Sacre primum huius Regni nostri Hung. corone et deinde maiestati nostre pro locorum et temporum varietate — — cum summa fidelitatis constancia impenderunt. Totale igitur predium ipsorum *felsewbathe* nominatum, ac Totales porciones eorum possessionarias in predijs *Zekel* in Pesthien. et *Eben* vocatis in Pilis. Cottibus. — habitas, In — quarum pacifica possessione — — se persistere asserunt — —; litteras tamen et litteralia instrumenta factum predictorum Bonorum tangencia — *per hec disturbiorum tempora* deperdite et alienata essent, simul cum omni Jure nostro Regio, si quod — — qualitercumque haberemus — — — Memoratis *Francisco*, *Gaspar*, et *Gabrielj Ebenj* ipsorumque heredibus — — vigore aliarum litterarum nostrarum dona-

cionalium superinde confectarum, Noue nostre donacionis titulo in perpetuum contulerimus — — ; pro eo — — mandamus; quatenus vestrum mittatis hominem — —, quo presente *Emericus de Halom*, sin *Joannes Sary*, siue *Mathias de Bathe*, aut *Michael Therewk de Thethen*, vel *petrus Leyan de Berchy*, sin *Gregorius Fekethe de Bya*, sew *Ludouicus dyody* de eadem Bya alijs absentibus homo noster — — Introducat prefatos. — — Datum *Bude* feria Tercia proxima post festum Assumpcionis B. V. Marie. (Aug. 19.) 1539., Regnorum vero Nostrorum Tredecimo.

Juxta quarum continencias nos — — — Magistrum *Gregorium de Thethen* — concanonicum nostrum cum Nobilibus *Emerico de halom* et *Ludouico dyody de Bya* — — transmisimus; Qui — — retulerunt, — — Qualiter ipsi in dominica Oculi — — ad facies prenarrati — predij — — ac porcionum — — accessissent, conuocatis ibidem vicinis — Nobile *Mathia de Also Bathe*, ac prouidis *Blasio Nagh Judice de Erd*, *francisco litterato de Berky* Spectabilis ac Magnifici *petri pettrowith Comitissae Themesien*, Necnon *Benedicto Cheh* de eadem Erd Maiestatis Regie, ac *Martino Byro* de eadem Erd *francisci Harazthy*, Item *Barnaba Serlengy* et *Michaelis Thammassa de zazhalom francisci de pakos*, Necnon *Valentino Thoth de Thethen officiale*, ac *Gregorio Kwn Judice*, et *Emerico Molnar* de prefata Thethen *Michaelis Zakach* Egregiorum Jobagionibus, nominibus videlicet et in personis, Quibus presentibus — franciscum, Gasparem et Gabrielem de — Eben in dominium — — statuissent, Nullo — Contradictore apparente. — — Datum per manus prefati Magistri *Gregorij de Thethen* Cantoris et Canonici. Presentibus — honorabilibus Magistris *Joanne de Thamassy Custode*, ac *Benedicto de Zege-dino Vicario* Necnon Magistro *paulo de pald*, *Nicolao de Soklos*, *Joanne Thwvy*, *paulo de haros*, *Emerico de Zeden* fratribus et concanonicis nostris. — — — Finom hártján írva. A pecsét nemzeti színű szalagon függ. —

129.

1550. Jan. 30. — A budai káptalan kiküldöttei elismerik, hogy az alább megnevezettektől az őrizetül rájok bízott

egyházi arany-ezüst szereiket királyi parancsra visszakapták. — Datum feria Quinta proxima post festum Conuersionis B. Pauli Apost. — Ered. I. 5. 16.

Nos Capitulum Ecclesie Poson. — — Quod Reuerendus dominus *Paulus Bornemyzza* Consiliarius Sacre Regie Maiestatis et prepositus Ecclesie veteris Budensis et Honorabilis dominus Magister *Joannes de Thamasy* Canonicus et Custos eiusdem Ecclesie — — coram nobis — — sunt confessi — —, Quomodo Egregij *Thomas Warkoch olim prefectus arcis Agrien*. Necnon *Ladislaus Kawassy* et *Georgius Thorma*, frater carnalis Egregij condam Nicolai Thorma, vniuersas et quaslibet Res aureas, argenteas, Lapides, vestes sacras Series, gemmatas — Ecclesie Buden. generis diuersi, Que *Superioribus Disturbiorum temporibus In Arce Zonda Tucioris conseruacionis gracia Apud Manus Nobilis Petri de Lonyay per dominos Capitulares* — — *tanquam fideles deposite fuerant*, ac tandem ad Manus prenominatorum Thome Warkocz (igy) stb. — — vt cumque deuenerant, Manibus eorundem — Pauli prepositi et Magistri Joannis Canonici ac Custodis — — de Speciali Mandato Regie Maiestatis plenarie — assignassent. Super quarum — Restitucione ijdem — prepositus et — Custos — — prefatos — Vniuersos Quittos et expeditos et per omnia absolutos — — Reddiderunt et commiserunt coram nobis. — — — Hártyán írva. A „pendens és authenticum sigillum“ zsinegével együtt elveszett.

130.

Kelet nélkül. — Pertöredék „in facto decimarum prepositus et Capitulum Ecclesie Buden. Contra dominas Sanctimoniales de Veteribuda.“ Középe vízfolt miatt olvashatlanság így értelme ki nem vehető. A leltár szerint ezen okmányból „patet Praepositum et Capitulum Budense Jus Decimationis seu Exactionis Decimarum tum in Territorio, cum vero Promontoriis Civitatis Budae Veteris, ab antiquo habuisse; Dominas autem Sanctimoniales de Veteri Buda in usu eiusdem Decimationis nunquam fuisse.“ Ezen per sokáig folyhatott; mert a még olvasható sorokban a felperesek „condam Mathei Vi-

carij Strigoniensis“ ítéletére hivatkoznak. És pedig nagy tűzzel folytatótt; miután már ezen Máté ítélőszéke előtt az alperesek „In — comprobacionem — — Bullas domini Johannis pape vigesimi secundj, Innocencij VI. Bonifacij octauj et Indultum domini Gregorij pape XI.“ mutatták elé. A végítélet hiányzik. — Ered. II. 2. 24. A XVI. századból.

131.

Kelet nélkül. A XVI. századból. — A budai prépost és káptalan kéri a meg nem nevezett királyt, hogy ámbár „Maiestas ipsa Vestra per specialem famulum suum Nobis in eo Mandauerat, vt — — de quadam vinea (Sanctimonialium de Veteri Buda) In Buda ueteri in promontorio nostro habita, decimas Nostras Exigere omnino desisteremus;“ vizsgálatná meg újra ez ügyet; miután „Nos — non modo in facto decimarum eiusdem vinee — — hys duobus annis — — cum eisdem dominabus contenderimus; Immo a pluribus retroactis annis pro se ipsis vsurpacionis — — decimarum Nostrarum, Nobis — de quibusdam terris ipsarum dominarum in dicta Veteri Buda, Retro scilicet ac prope Claustum earum adiacentibus, prouenire debencium — — cum eisdem a dudum in Lite sumus, pro quo eciam quondam Serenissimo domino Nostro genetori ipsius Maiestatis Vestre (E helyből, II. Lajos idejére tehetjük ez okmány keletkeztét) sepissime supplicauerimus. — — Aláírva: Fideles Cappellani prepositus et Capitulum Ecclesie Buden. — Pecsét és külczim hiányzik. — II. 2. 25.

132.

Kelet nélkül. — A budai káptalan bepanaszolja Országgh János vácsi kinevezett püspököt; mert folthi jószágukon levő nyájukat erőszakosan elhajtató. — Töredék. — Ered. I. 5. 13.

— — Comes *laurencius de wylak* dux Bozne Judex Curie — — Ludouici — Regis — — Capitulo Ecclesie Albensis. — — Dicitur nobis in personis — *Blasij de pakos* prepositi, ac — Capitulj Ecclesie Buden. Quod quamuis quedam

particula Terre prope quedam lignea ilicea *Sathorffa* nominata intra veras metas possessionis dictorum — prepositi et Capituli — *Folth* vocate in cottu. pesth. habite, a parte possessionis Episcopatus Ecclesie Waciensis *Monyorod* vocate in eodem Cottu. — existentis, pecoribus et pecudibus Jobagionum annotatorum — — exponencium — — semper libera et vsualis fuerit; Tamen dum circa dominicam Judica in Quadragesima proxime Transacta, Jobagiones dictorum — prepositi et Capituli — Buden. — — in prescripta — — folth — commorantes, vniuersas Greges ac Pecora et pecudes ipsorum per hominem siue pastorem ipsarum Gregum ad prescriptam — — *Sathorffa* — — ad pascua videlicet libera — — more alias consueto, Tamquam in liberis pascuis custodire et depascere habuisset; Tunc nobilis *petrus de Bessenjew* officialis Reuerendj dominj *Johannis orzag de Gwth Electj* dicte Ecclesie *Wacien.* — in dicta possessione — — *Monyorod* constitutus de specialj — — mandato eiusdem dominj *Johannis orzag* — — assumptis secum prouidis *Johanne Kwn, Michaele ferdel, Matheo Bwzas, Michaele* filio, ac *Francisco* Seruitore dictj *Mathej Bwzas*, Item *Matheo Reez, Blasio Zwr, Nicolao Korody, Matheo Madaraz, Andrea Bagy, Johanne Takach, Nicolao* filijs eiusdem, *Blasio Bagy, Valentino* et *Nicolao* filijs eiusdem *Blasij, Stephano* ac *Valentino* similiter *Bagy, altero Valentino Takach, petro Sydo, Ambrosio Gyewrghffy, Gregorio Cheke, Michaele* filio eiusdem, *Mathia Gyewrghffy, Johanne kerepes, Benedicto Syketh, Jacobo Bagy, Valentino Gyewrghffy, Gregorio* et *Francisco* filijs eiusdem, *Stephano litterato, Gaspar Sydo, altero Gaspar Weres, Georgio Takach, et Emerico Tewrthet,* populis scilicet et Jobagionibus — — Episcopatus Wac. in — *Monyorod* commorantes manibus armatis — — irruentes abindeque vniuersas greges — — Jobagionum — — Exponencium ad — — *Monyorod* — — potencialiter abegisset et Impulisset. — — Ex eoque — — plus quam 50. florenorum aurj dampna inferri fecisset — — Az okmány, alja le levén tépve, itt megszakad, s így kelte sem mondható meg. Egyebiránt szükségtelen csak megjegyezni is, hogy II. Lajos alatt történt. —

Papíron írva. Külbehajtásain a pecsétnyom..

133.

1621. Máj. 8. — Forgách Zsigmond nádor meghagyja, hogy a Pozsonyban székelő óbudai apáczáknak bár ki által elfoglalt jószágai adassanak vissza. — Datum Posony Octauo die Mensis Maij. — Ered. II. 2. 27.

Comes *Sigismundus Forgach de Ghimes* Regni Hung. Palatinus et Iudex Cumanorum, necnon Cottuum. Neogradien-sis, Saarosiensis et de Zabolcz Comes, ac — — Ferdinandi secundi — — Intimus Consiliarius ac per Hungariam Locum-tenens Vniuersis et singulis — — cuiusuis status — — hominibus — —, signanter uero — Magnifico Domino *Petro Reuaj* Sacrae Coronae Regni Hung. Conseruatorj ac Cottus. Turociensis Comiti, item *Balthasarj Lengyel de Thotj*, *Georgio Bornemisza*, *Joanni Sandorffi*, *Leopoldo Pekh*, *Lucae Maurach*, *Joanni Krauz*, *Danieli Karrer*, *Joanni Schrembsen*, *Francisco Martonffaluaj* et *Jacobo Miliz* Tonsorj ac Inhabita-tori Ciuitatis Poson. — — Noueritis — — Regiae Maie-statis — — iuxta tenores — — Diplomatis — uniuersis sta-tibus incltyti huius Regni Hung. ad fidelitatem et obedientiam sibi ueluti legitimo ipsorum Domino ac Regi debitam redire uolentibus dati, ac per nos eisdem iam publicatj, eam esse benignam — uoluntatem, ut reducto in Regnum hoc Hung. uni-uerso statu Ecclesiastico bona et jura eorundem possessio-naria — — ab eisdem *superioribus Regni tumultibus* indebite occupata uniuersi et singuli Regnicolae suae Maiestatis gra-tiam consequi uolentes statim et de facto iurisque processu sine omni gratis eisdem personis Ecclesiasticis ueluti eiusmodi Bonorum dominis remittere et resignare teneantur. Quocirca requisiti sumus nominibus — Religiosarum Virginum Sancti-monialium Ordinis S. Clarae de Veteri Buda *nunc hic Posonij in Claustro B. Mariae Magdalenae* degentium —, ut — — bona eorundem uniuersa — — eisdem restitui demandare-mus — — —, mit ezennel meg is parancsol. — — Papíron megféléredett s már alig olvasható betűkkel írva. Bal oldalon e sajátkezű aláírás: Comes Sigis. Forgacz de Gjmes m. p. Jobbról pedig: Emericus Zboleb m. p. Középen a papírral fe-dett pecsét.

134.

1649. Jun. 9. — A szegedi városhatóság tudósítja az óbudai káptalant, hogy Szentá városa, egy régi levelök szerint, a káptalan tulajdona; egyszersmind kéri, hogy némely leveleiket átírja. — Datum Mezeő Szögedinj. — Ered. I. 5. 17.

Köszönetünk es alazatos magunk aianlása utan Istentől keuanunk Nagysagtoknak vrasagtoknak minden üdüössegghes iokat megh adatnj.

Szentá varosa Csiongrad varmegyeben, mostan Raczok lako helyye, holott Török Castel ys uagyon epitue, miuel reghi leuelünköl nyluan ki tetczik, hogy a Budai nemes Captalam-hoz tartozando ioszagh, lelek ismeret ellen ualo dologhnak itelenk lennj, ha az Ania szent Egy haz ioszagat tudua el titkolnank. Azert annak bizonsagara leuelünket is fel küldgiük, mellyett megh oluasuan, uiszsza adatni keuanunk. keryük alazatossan vrasagtokat, hogy — — nemelly leueleinknek megh uijtasaban, es a Nemes Captolom pöcseti alatt ualo ki adasaban, uelünk is gratiat tenni ne nehesztellyen. Jöuendöben is, ha miben tudunk, ügyekezünk szolgálnj — —. Aldgia megh Isten — vrasagtokat. Datum. stb. — Szolgálnj keszek Mezeő Szögedj Feő Biro Vas Istvan es Esküttek.

Papíron. — Külczime ez: Reuerendissimis ac Admodum Reuerendis Dominis Praeposito, Custodi et Canonicis venerabilis Capituli Budensis Dominis Nobis gratiosissimis exhibeantur. A behajtásain levő pecsét czímere kiterjesztett szárnyú sas e körirattal: sigillum minus ciuitatis Zegedien.

I.

Év nélkül. — II. Endre meghagyja, hogy az óbudai lakosok csak a káptalannak adományozhassák jószágaikat, s a káptalan hatósága alá tartozzanak.

Andreas dei gracia hungarie Rex vniuersis Bude comorantibus, tam clericis, quam laicis, Hospitibus et indigenis, cunctisque presentem paginam inspecturis salutem in omnium salutis auctore. Cum vniuersas vbicunque locorum in X^o constructas regalibus beneficijs primum sit confouere ecclesias;

multo magis nostre xpianitatis incumbit officio, vt eas, quas a predecessore nostris christianissimis regibus hungarie fundatas et crebriorum (így) inhabitatione ab eisdem frequentatas fuisse constat, in suis dotibus augere, auctasque ne minorentur regio munimine roborare satagamus. Vniuersorum itaque noticie presenti scripto clarescere volumus, quod ecclesiam Budensem, vtpote a sanctis hungarie regibus constructam et in cunctis regni nostri vrbibus magis olim situ et nomine famosam, pleno semper et nouo cupientes donare beneficio, regia autoritate statuimus, vt nulli eandem villam inhabitantes, tam Ciui, quam hospiti cuiuscunque ordinis, seu conditionis fuerit, liceat conferre alijs quibuslibet in preiudicium et dampnum Budensis ecclesie domos vel vineas, seu quaslibet res immobiles infra eiusdem ville portas, territorium, quod certis metis, prout in autentico nostro, (priuilegio) olim ad petitionem dilecti nostri a. prepositi, concesso (Innen bizonyos, hogy II. Endreé ez okmány, miután itt nyilván a 3. számra hivatkozik) undique inclusum apparet, preterea vt nullus incolarum predictae Budensis Ciuitatis, tam de *Custodibus regie domus*, quam de familijs iobagionum, Comitum videlicet et prelatorum ibidem commorantibus, a iudicio prepositi et ecclesie, sicut in predicto priuilegio nostro generaliter expressum est, aliqua occasione se subtrahere audeat, vel exemptum esse contendat sub pena regie indignacionis firmiter inhiberi decreuimus.

Kiírva a 30. számból. Fejér ugyan említi a VII. II. 222. lapon ez okmányt, s 1230. évben keresteti olvasóival: de én ezen s az előtte meg utána való évet átlapozva, sehol sem láltam Codexében; azért, nevezetes tartalma végett, közlöm.

II.

1326. Jun. 2. — Róbert Károly kiegyenlíti a budai káptalan és pesti hatóság közt a sóvám ügyében támadt pert.

(K)Arolus dei gracia Hung. Dalm. Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Comanie, Bulgarieque Rex princeps Sallermitanus et Honoris ac montis sancti Angeli dominus Omnibus xpi. fidelibus presentibus et futuris noticiam presen-

cium Habituris salutem in omnium saluatore. Ea que pacis ordine terminantur in conspectu regie maiestatis solent confirmari testimonio Litterarum, ne processu temporum veritati preualeat falsitas et iniquitas preiudicet equitati, vel lites ex litibus oriantur. Proinde Cunctorum noticie harum serie volumus peruenire; Quod viris discretis magistris *andrea* preposito ecclesie Budensis fideli nostro, *Petro* Lectore, altero *Petro* decano et *Johanne* Canonicis eiusdem ecclesie cum sufficientibus procuratorijs litteris eiusdem Capituli pro eodem Capitulo ab vna parte, Item magistro *Symone* filio *Sandur* Iudice Ciuitatis Pestiensis, Item *Petermano* et *Martino* filio *Johannis* iuratis eiusdem Ciuitatis, Item magistro *Jacobo* notario eorumdem pro *Herrico* fratre vegandi et *petro* filio *Lypoldi* similiter iuratis cum procuratorijs litteris Conuentus Cruciferorum ecclesie sancte Trinitatis de qualidis (igy) aquis ratihabicionem continentibus ab altera, ad nostram accedentibus presenciam concorditer relatum extitit per eosdem, Quod in causa, quam predicti dominus prepositus Buden. et Capitulum ecclesie sue super tributo maiori, quod in portu Pestienſi pro eisdem iuxta formam priuilegij domini Ladyzlai quondam illustris regis Hungarie fratris nostri Karissimi felicis recordacionis priuilegium domini Andree (?) incliti regis Hungarie eterne (?) memorie aui nostri reuerendi confirmantis et continenciam eiusdem expresse et lucide declarantis exigi consueuit, quod per maliciam Hominum malignorum in suo statu et ordine exaccionis tributi studiose fuerat diminutum — — contra predictos Iudicem et Juratos coram *Demetrio magistro Tauarnicorum nostrorum* mouebant; et licet in ipsa causa diucius coram eodem diucius fuisset disceptatum; Tamen per compositionem et ordinacionem baronum et nobilium de Curia nostra viso priuilegio et informacione (?) predicti domini regis ladyzlai super ipso tributo confecto et habito, videlicet Comitis *alexandri Judicis Curie nostre*, magistri *Johannis filij Herch* (?) *Rectoris noui montis Pestiensis* et aliorum nobilium taliter ex nostra et eiusdem demetrii magistri Tauarnicorum nostrorum permissione concordassent coram nobis, Quod predictum tributum Salium, quod in portu pestienſi ydem dominus prepositus Buden. et Capitulum ecclesie sue habere in sa-

libus dinoscuntur iuxta formam priuilegij dicti domini Ladyz-lai regis, scilicet de quolibet Centenario salium tres sales, qui in ipso portu cum curru, vel sine curru transferuntur, in pristinum statum et antiquum iuxta disposicionem et ordinacionem in ipso priuilegio domini Ladyz-lai regis contentam et expressam reduxissent et reduxerunt perpetuoque in eodem statu et ordinacione ac modo exaccionis permisissent et permiserunt; Ita videlicet, quod in ipso portu de quolibet Centenario salium venditorum, vel non venditorum, siue Ciuium pestien. et Buden., siue extraneorum quorumcunque per Carinarios de eodem portu pestien. et Buden. in curru, siue in Carina sine Curru transferri faciencium Tres sales pro ipso domino preposito et Capitulo perpetuo exigantur. Et si qui in soluendo ipso tributo modo prehabito rebelles existerent et hoc per officiales dictorum domini prepositi et Capituli Buden. Judici pestiensi, seu viceiudici, vel alicui iuratorum pro tempore constituto relatum extiterit, illico et sine mora alicuius spacij temporis ipsis ex parte eorundem iusticie complementum exhibebunt eosdemque ad satisfaccionem in momento compellere tenebuntur, sicut ydem Judex et Jurati memorati suo et suorum sociorum coniudicum nomine ad hoc se et suos pro tempore succedentes spontanea et beniuola obligarunt voluntate. Quas siquidem ordinacionem, composicionem, seu solutionem et exaccionem superius expressas inter easdem partes perpetuo valere et irreuocabiliter permanere nos regia auctoritate de consilio prelatorum et Baronum regni nostri sub presentis priuilegii nostri patrocinio confirmamus, Predictis Ciuibus et alijs quibuscunque sales per predictum portum transferentibus, ne ex ipsorum parte vel alicuius eorundem dicte ordinacio, composicio, solucio et exaccio temporis in processu in toto vel in parte possint retractari, deinceps perpetuum silencium inponentes. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes concessimus litteras dupplicis Sigilli nostri noui et autentici munimine roboratas. Datum per manus discreti viri magistri *Endre* (így) prepositi ecclesie Albensis, aule nostre vicecancellarij dilecti et fidelis nostri, anno domini $\overset{o}{M} \overset{o}{ccc} \overset{mo}{xx}$ Sexto. *Quinto* Nonas Junij (nyilván tollhiba; miután Juniusnak csak 4 Nonas-a van) Regni autem nostri anno

similiter vigesimo ^o_{VI} venerabilibus in xpo patribus Bolezlav Strigoniensi, et fratre Ladyzlao Colochensi aule nostre Cancellario, archyepiscopis, Johanne Nytriensi, Benedicto Chana-
diensi, Nycolao Jauriensi, Georgio Syrmieni, Ladyzlao Quin-
queecclesiensi, Iwanka Waradiensi, fratre Petro Boznensi,
Laurencio Wachyensi, Andrea Transiluano, Herrico Wespri-
miensi et Chanadino agriensi Episcopis ecclesias dei feliciter
gubernantibus. Magnificis *baronibus* Phyllippo Palatino, Co-
mite de Scepws et de Wyuar, Demetrio magistro Tauarnico-
rum nostrorum Comite Bachyensi et Trynchiniensi, Comite
Alexandro Judice Curie nostre, Thoma Woyuoda Transsilua-
no et Comite de Zolnuk, Mykch bano Tocius Sclauonie Co-
mite Symigiensi et de Sarws, Paulo bano de Machow Comite
Syrmieni, de Wolko et de Budrugh, Dyonisio magistro dapi-
ferorum nostrorum, Blasio magistro agasonum nostrorum, Nico-
lao Comite posoniensi Et alijs quumpluribus regni nostri Co-
mitatus tenentibus et Honores.

Alján balról középig terjedő 12, apró betűs sorban Nagy Lajosnak megerősítése látható, melylyel atyja — és saját, 1364. évig kiadott, okleveleit szokta volt érvényesíteni, s mely olvasható törvénykönyvünkben I. Lajos törvénczikkei előtt és Praynál de Sigill. 18. l. — E jelen okmányra e megerősítés íratott „per manus — domini Nicolai Archiepiscopi Cancellarij nostri pridie Idus Aprilis (Apr. 12.) A. d. ^{mo}_M ^{mo}_{CCC} lxmo quinto, Regni autem nostri vigesimo quarto.” Maga az okirat hártján van nagy szorgalommal írva; de valaha nedves helyen tartatván, több helyütt elporladozott, s azért a kérdőjelekkel ellátott szavakért jót nem állok. Két pecsétteredék függ róla, egyik veressárga, a másik pedig zöld és ibolyaszínű selymen. — I. 2. 1.

III.

1444. Jun. 13. Szombaton. — A sümeghi nemesség gyűlésén bebizonyítja Imre óbudai kanonok, hogy Komár, Karos stb. helységek a budai prépost- és káptalané, s hogy e helységeket a Rozgonyi- és Marczalyak jogtalanul birják, mire Újlaky Miklós és Thamásy Henrik főispányok a prépost- és káptalant e jószágok birtokába újra beigtatják.

Nos *Nicolaus de Wylak* Wyuoda (így) Transsiluanus et *Henricus* filius *Wayuode de Thamasy* inter cetera Symigienses et de *werewce* Comitatum Comites Memorie commendamus, Quod in congregacione — nostra generali vniuersitati Nobilium de Comitatu Symigiensi feria secunda proxima ante festum Ascensionis domini ex speciali commissione domini nostri Regis prope Opidum *Zomogwar* celebrata dominus *Emericus* Canonicus ecclesie veterisbudensis pro preposito et Capitulo loci eiusdem cum procuratorijs literis ipsius Capituli de medio aliorum exurgendo proposuit eomodo, Quomodo Magnifici *Emericus* et *Johannes* filij *Wayuode*, ac *Georgius* et *Stephanus* filij *Bani de Marczali* possessiones eorundem prepositi et Capituli *Komar*, *Karos*, *Galambok* et *Bwky* vocatas, necnon predia *Zenthpether* *Badauarideuch*, *Kapolna* et *Budanarimustch* in dicto Comitatu Symigiensi situatas ac habitas et existencia *in hys disturbiorum temporibus* pro seipsis potenciarie occupando easdem penitus deuastassent et depredassent et, quod maius esset, depopulassent Jobagionesque in eisdem possessionibus commorantes omnibus rebus et bonis ipsorum spoliassent eedemque possessiones et predia pro nunc erga manus eorum haberentur, per que facta ipsis preposito et Capitulo Quatuordecim Milia florenorum auri dampna inferri fecissent ex parte quorum Iudicium habere vellet. Quo audito prefatus Magnus *Emericus de Marcaly* pro se personaliter et pro alijs predictis cum procuratorijs literis Conuentus Symigiensis exurgendo respondit eomodo, Quomodo predictae possessiones et predia erga manus *Panyan Bohemi* occupatiue extitissent, quem cum valida gente sua possessionibus de eisdem expulissent, quasque aliquamdiu tenuissent Tandem ipsos *Raynoldus de Rozgon* possessionibus et predijs de eisdem potencialiter eiecisset In cuiusquidem possessionis *Komar* facie ipse *Raynoldus* fortalicium faciendo ex eisdem multas deuastaciones et combustiones possessionum spoliaciones et interfectiones hominum rerumque ablaciones innumerabiles in ipso Comitatu Symigiensi incessanter et multipliciter facere non formidasset Timentes igitur ipsi, ne ipse Comitatus et per consequens Nobiles et populi in eisdem existentes et commorantes desolarentur easdem possessiones et predia ab ipso

Raynoldo pro Quatuor Milibus et quingentis florenis Auri redemissent, quarum (így) ipsi rehabitis dictis pecunijs eisdem preposito et Capitulo dictas possessiones et predia remittere prompti essent et parati In quarum contrarium prefatus dominus Emericus retulit eomodo Quomodo ipsi domini de Marczaly dictas possessiones fere quinque annis erga se conseruassent de quibus per infinitarum taxarum exactiones victualium et aliarum rerum recepciones plus, quam decem Milia florenorum Auri extorsissent; hys perceptis, quia prescripti prepositus et Capitulum eorum dampna *Juxta vim et formam noui decretj generalis dicti domini nostri Regis per deposiciones Juramentorum ipsorum super prescriptis dominis de Marczaly recipere possunt*, que dampna multo magis de dictis quatuor Milibus et quingentis florenis auri se extendere videbantur, dicti eciam domini de Marczaly dictas possessiones per magna tempora erga eorum manus conseruassent et conseruarent de presenti, propter quod prescriptarum possessionum vtilitates rerumque et bonorum Jobagionum possessionibus in predictis comorancium, recepciones ac taxarum exactiones per prescriptos dominos de Marczaly et familiarium eorum commisse et perpetrate solucio eciam quatuor Milium et quingentorum florenorum auri, quibus videlicet ijdem domini de Marczaly dictas possessiones ipsorum prepositi et Capituli a manibus dicti Raynoldy eliberassent contra sese descendere — — — —, possessiones komar, karos, Galambak et Bwky necnon predia Zenthpether, Budauarideuch, Kapolna et Budauarimusth prescriptis preposito et Capitulo contra(dictione dominorum) de Marczaly et aliorum quorumlibet non obstante restatuere debebant, Pro eo — nos vna cum Magistro *Kyliano de Alba* Regio, ac Magistro *Andrea de Themeswar* Canonico ecclesie Albensis hominibus nostrum hominem videlicet *Blasium de Kulkeed* ad restatucionem prescriptarum possessionum et prediorum faciendam de dicta congregatione nostra destinassemus Demum ijdem exinde ad nos reuersi nobis vniformiter retulerunt Quod ipsi secundo die festi sancte Trinitatis vigesimo scilicet secundi die congregationis nostre predictae ad facies dictarum possessionum Komar (stb. mint fölebb) vicinis et commetaneis earundem vniuersis

nibi legitime conuocatis et presentibus accessissent ipsas et eadem Jamfatis domino preposito et Capitulo ecclesie Budensis cum omnibus earundem vtilitatibus et pertinencijs quiblibet contradictione dictorum dominorum de Marczaly et aliorum quorumlibet non obstante statuissent. Quorum quidem Regij, Capituli Albensis et nostri hominum relatione facta et percepta Quia prescripte possessiones et predia modo premissa per eosdem Regium, Capituli Albensis et nostrum homines eisdem domino preposito et Capitulo statuta extitisse adinueniebantur, pro eo nos easdem possessiones et predia Jamfatis preposito et Capitulo (Budensi) modo premissa statutas cum prescriptis omnibus earum vtilitatibus relinquimus et commitimus eisdem domino preposito et Capitulo possidere, tenere et habere auctoritate nostra Iudiciaria mediante Saluo Jure alieno. Datum sexto die diei possessionarie statucionis prenotate in loco memorato. Anno domini Millesimo Quadringentesimo, quadragesimo, quarto.

Papír. Küloldalán két pecsétnyom I. 3. 6.

IV.

MOL DE. 106.096.

1454. Jun. 17. Hétfőn. — Perényi János oda itéle a budai káptalannak a budapesti hajósok ellenében a hajóvám harmadát, s helyettese — Zemchey László által beigtatja.

Nos Johannes de Peren Thauarnicorum Regalium Magister Memorie commedamus (igy) Tenore Presencium Significantes Quibus Expedit Wniuersis, Quod Nobis Feria Quarta Proxima ante Festum beati Anthonij confessoris Proxime preteritum vnacum nonnullis Juratis et coassessoribus Ciuium *Ciuitatum liberarum Regalium* hic *Bude* pro Tribunali consentibus causasque quorumlibet litigancium *ex speciali commissione et deliberacione dominorum Prelatorum et Baronum Regni Hungarie nunc in Conuencionem generali constitutorum et existencium* discucientibus, Venerabiles viri Magistri *Johannes de Igal* et *Gallus de Bathor* Decanus Canonici Ecclesie Budensis pro se personaliter ac pro Wenerabili domino *Johanne ffodor* Preposito et toto Capitulo ipsius Ecclesie Budensis cum sufficientibus procuratorijs literis loci eiusdem Juxta con-

tinenciam literarum Spectabilis et Magnifici domini *Johannis de Hunyad* Comitis perpetui Bistriciensis, in persona Regie maiestatis preceptorie nobis loquencium, In figura nostri Iudicij comparando, Contra *Benedictum Hencz* dictum Judicem Carinariorum ac *Johannem Ewrenij* et alterum *Johannem paruum* Ceterosque Carinarios seu Nautas de portu Danubij Pestiensis et Budensi proposuerunt eomodo, Quomodo ijdem scilicet *Benedictus Hencz* et vterque *Johannes Carinarij* vnam cum ^{universis} ~~premissis~~ eorum socijs a temporibus non longe euolutis, *signanter disturbiorum iam deo propitio sopitis et condescensis*, nescitur puo ducti motiuo, quandam dispositionem et ordinationem condam domini *Karoli* Regis inter ipsum Capitulum ab vna et predecessores eorum ^{factum et} Carinariorum in dicti condam Domini *Karoli* Regis presencia celebratam prorsus et per omnia retractando et infringendo violassent, prouentusque Carinarum predictarum ipsis preposito et Capitulo de eisdem Naulis, Carinis et questus Nauium de Jure prouenire debens pro seipsis minus iuste et indebite absque omni requisita Justicia vsurpassent potencia mediante In preiudicium et Juris derogamen eorundem prepositi et Capituli ac dampnum valde ingens, ex parte quorum ijdem prepositus et Capitulum Id fieri vellent quod Juri videretur consonum, Et in huius comprobacionem, vt tertia pars prouentuum Nauigij portus danubij pestiensis et Budensis eosdem prepositum et dominos de Capitulo Budensi de Jure concernere debeat ipsi Magistri *Johannes de Igal* et *Gallus de Bathor* decanus Canonicj eiusdem Ecclesie Budensis quasdam literas condam Serenissimi principis domini *Sigismundi Romanorum Regis* semper *Augusti* ac *Hungarie Regis* Confirmatorias pendente sigillo suo autentico dupplici, quo vt *Rex Hungarie* vsus fuisset Anno domini 1412 Quartodecimo. Kalendas Septembris Regnorum suorum Anno *Hungarie* Wigesimo quinto, *Romanorum* vero secundo, priuilegialiter emanatas, habentes in se confirmatiue tenores et continencias de verbo ad verbum aliarum literarum condam domini *Karoli* similiter *Regis Hungarie* Anno domini 1326 similiter priuilegialiter emanatarum per condam *Lodouicum Regem Hungarie* filium scilicet ipsius domini *Karoli* Regis cum addicione cuiusdam clausule in inferiori margine

earundem literarum priuilegialium ipsius domini Karoli Regis Appensioneque Sigilli sui noui dupplicis et autentici penes ipsum Sigillum paternum scilicet domini Karoli Regis primo die Idus Aprilis in Anno domini 1365 Regni autem sui vigesimo quarto factis confirmatarum nostro Judiciario examini curarunt demonstrare. In quarum quidem literarum ipsius domini Karoli Regis tenore inter cetera continebatur. (Károlnak e levele, mely itt az értelem szerint közöltetik, olvasható Fejérnél Codex dipl. VIII. III. 56. l.) — — — — —

— Quibus exhibitis prelibati Benedictus Hencz, Johannes Ewreny (igy) et alter Johannes paruus Carinarij modo simili personaliter in ipsorum ac vniuersorum sociorum ipsorum Carinariorum predicti portus Danubij Pestiensis et Budensis personis cum sufficientibus procuratorijs literis nostris in nostram exurgentes presentiam responderunt ex aduerso, Quod hoc verum esset, vt ipsi prescriptas Carinas Nauli seu questus Nauium a certis temporibus retrolapsis in dicto portu danubij pestiensis et Budensis habuissent, tenuissent et possedissent; Tamen nemo ipsos et eorum alterum et neque prefati domini prepositus et Capitulum ^{Budense} ecclesie ratione et pre-textu earundem vsque nunc nec Jure mediante et nec alio quouis modo impediuisent, sicque ipsi in dominijs earundem Nauli Carine et questus Nauium existentes absque aliquo Liti-gionario processu permansissent eosdemque tenuissent et possedissent Et hys dictis tam annotati Magistri Johannes de Igal, et Gallus de Bathor decanus Canonici predictae Ecclesie Budensis sibi ipsis et dictis domino preposito ac alijs dominis de eodem Capitulo eisdem, quam prefati Benedictus Hencz, Johannes Ewreny et alter Johannes paruus Carinarij similiter sibiipsis et cereris alijs consocijs eorum per nos in premissis Juris medelam Justicieque complementum postularunt elargiri. Vnde licet annotati Benedictus Hencz, Johannes Ewreny et alter Johannes paruus Carinarij in eorum et aliorum Carinariorum personis prescriptas Carinas seu questus Nauium a certis temporibus retro lapsis in dicto portu danubij pestiensis et Budensis, eo quod nemo ipsos et neque dicti domini prepositus es Capitulum Ecclesie Budensis ab ipsis questus dictarum Nauium Iure mediante aut aliquo alio litigionario pro-

cessu impediissent, tenuisse et possedissee in dominioque eiusdem questus Nauium permansisse se retulerunt; Tamen, quia prelibati condam Magistri *Andreas* prepositus ecclesie Budensis, Item *petrus* Lector, alter *petrus* decanus et *Johannes* Canonicj ecclesie eiusdem suo et tocius ipsius Capituli nomine et vice ab vna Item annotati condam *Wrricus* dictus *Schalther* Judex Carinariorum Item *Nicolaus* gener *Inchardy*, *Hencz* filius *Ipoliti*, *Gyan* et *Hench* dictus *Thethen* de portu pestiensi et Budensi pro se et vniuersis socijs ipsorum Carinarijs seu Nautis ab altera partibus in dicti condam domini Karoli Regis et *demetrij* Thauarnicorum suorum Magistri presencijs in litem conuenientes et in ipsa lite iuxta formam prescripte compositionis et ordinacionis ac reformate litis vniionem in facto prescriptarum tercię partis Carinarum Nauli et questus Nauium sub prescriptis condicionibus clausulis, limitacionibus et articulis concordasse huiusquęmodi disposicionem et ordinacionem partes vtreqę prenarrate se obligantes beniuole consensisse, prelibati eciam condam *Vrricus* Judex Carinariorum et per consequens socij et successores eiusdem Carinarij vniuersi predictas Carinas Nauli et questus Nauium portu in predicto non alio Jure mediante, sed tantummodo prescripte concordie et vnionis tenuisse ex premissis manifeste reperiēbatur ^{et} ~~titulo~~, obhoc neque prefati *Benedictus Hencz* Judex Carinariorum, sed nec socij eiusdem Carinarij predicti in contrarium premissorum concordie, limitacionis et obligaminum, prout in literis dicti condam Karoli Regis continentur modo et ordine premissis factarum, Jamfatam terciam partem ipsarum Carinarum Nauli et questus Nauium pro seipsis vsurpare et Juri eorum minime appropriare posse. Sic racionibus et causis ex premissis eadem terciā pars ipsarum Carinarum Nauli et questus Nauium Juxta vim et formam premissę concordie et consensus Regum Hungarie predictorum eisdem domino preposito et Capitulo Budensi tamquam sincerum et merum Jus eorundem In perpetuum adiudicare debere nobis ac Juratis et assessoribus nostris alijsque quam pluribus *legisperitis personis* nobiscum in dicta Sede nostra Judiciaria pro Tribunali consedentibus et super premissis diu tractantibus videbantur. Pro eo eorundem nostro-

rum assessorum inducti consilio ^{pre}permatturo dictam totalem terciam partem dictarum Carinarum Nauli et questus Nauium portu pestiensi et Budensi in predictis habitarum, Simulcum cunctis earumdem vtilitatibus obuencionibus, redditibus, prouentibus et emolumentis prefatis dominis Johanni et Gallo prepositoque et Capitulo dicte Ecclesie Budensis cunctis eci- am ipsorum successoribus imperpetuum adiudicantes ipsis Carinarijs et Nautis super adquisicione eiusdem tercie partis prouentuum Nauium silencium perpetuum imponentes ac per Egregium *ladislaum de Zemche* nostrum in Judicatu vicege- rentem eosdem dominos Johannem et Gallum sed et prepo- situm ac ceteros dominos Capituli ecclesie Budensis predictae in domynium Introduci et Statui facientes Jure ipsis ex pre- missis incumbenti relinquimus et committimus in perpetuum possidere, tenere et habere, Auctoritate nostra Judiciaria mediante Saluo Jure alieno. In cuius rei memoriam firmita- temque perpetuam presentes literas nostras priuilegiales pen- denti~~s~~ et autentici Sigilli nostri munimine roboratas eisdem dominis preposito et Capitulo Budensi duximus concedendas communi Justicia requirente. Datum *Bude* predicta Sexto die termini prenotati. Anno domini Millesimo, Quadringen- tesimo Quinquagesimo Quarto.

Hártya. Veres, ibolyaszinű selymen a pecsét függ. — I. 3. 7. —

V.

1475. Dec. 5. Kedden. — Ernst János királyi kincstár- nok bizonyítja, hogy Mátyás király László budai préposttól 1474. évben 8 ezer forintot vett kölcsön, s kötelezi magát ez összeg megtérítésére, ha ezt Mátyás király elmulasztaná, s azonfelül még 400 forintot ígér a prépostnak fáradságáért.

Nos Johannes Ernsth Thezaurarius Regius etc. fatemur, Quod venerabilis dominus *ladislaus* prepositus Budensis ad requisicionem, fideiussionem nostram superioribus temporibus In Anno scilicet domini Millesimo Quadringentesimo Septua- gesimo quarto Serenissimo domino nostro domino *Mathie* Regi dedit et concessit florenorum octo Milia, Quos Idem dominus

Rex ipsi ladislao preposito et prius promisit et Reddere promittit. Casu tamen, quoad ipse dominus Rex facere et dictam Sumpnam ad Requisitiones et preces nostras et ipsius ladislai prepositi Reddere recusaret cum effectu, extunc promittimus fide nostra Catholica mediante per has litteras nostras et subscripcionem manus nostre de proprijs Rebus et Bonis nostris de et super dictis octo Millibus florenorum ipsi ladislao preposito plenariam facere solucionem; promittimus eciam eadem fide nostra dicto ladislao preposito pro suis fatigijs et expensis vltra dictam Sumpnam flerenos Quadringentos dare. Ita tamen, Quod ipse ladislaus prepositus cum istis litteris nostris In Iudicio Interim Impedire nos non valeat, quousque eidem apud dominum Regem laborauerimus pro restitutione Sumpme octo Milium florenorum antedictae. Datum in *Varadino Petri* (igy) In profesto beati Nicolai confessoris. Anno domini Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo quinto.

Kiirva a 65. számból.

VI.

1479. — Febr. 21. — Hunyady Mátyás Szemcse helység határait a budai káptalan részére kiméreti.

Nos Mathias Dei gratia Rex Hungariae Bohemiae ect. Memoriae commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis quod honorabilis Magister *Ladislaus de Martzelhaza* Custos et Canonicus Ecclesiae Budensis pro se personaliter et pro honorabili capitulo ejusdem Ecclesiae Budensis cum procuratorijs literis loci ejusdem ab una, item nobiles *Joannes Czyko de Pomaz* ac *Balthazar* Filius nec non Melchior et Gaspar *de Basta* propinqui ejusdem Joannis Czyko ab alia partibus, coram nobis personaliter constituti, sponte confessi sunt in hunc modum. Quomodo ipsi juxta continentiam litterarum Capituli Ecclesiae Vaciensis Fassionalium pariter et obligatoriarum secundo die Festi Beati Valentini Martyris proxime praeteriti, octo probos et Nobiles viros aequali numero electos ad faciem possessionis *Zemthe* vocate in Comitatu Pilisiensi existentis ut debuissent, adduxissent, ibique unacum ejusdem octo probis electis, tam secundum contenta dictarum litterarum Fassionalium pariter et obligatoriarum, quam etiam juxta

novam arbitrativam dispositionem et ordinationem dictorum octo proborum electorum, ipsis consentientibus factam et conclusam, in praedicto secundo die et alijs diebus ad id aptis et sufficientibus, in universis terris arabilibus ac promontorijs vinearum cultis et incultis, nec non pratis et fenetis, ut easdem et ipsa imposterum tranquilius uti et possidere valerent, talem sub obligationibus in prefatis literis dicti Capituli Ecclesie Vaciensis Fassionabilibus pariter et obligatorialibus ex prefatis inviolabiliter observari fecissent et executi fuissent, divisionariam limitationem et portionem perpetue duraturas, quod primo pro certiori executione subnotandarum divisionis limitationisque et partitionis sex probos homines ignobiles pari voluntate elegissent, qui praestito juramento in portiones possessionarias ipsorum Nobilium de Pomaz in dicta Zenthe habita 57 sessiones Jobagionales populas et desertas fore — limitassent et conspexissent. Quibus sic habitis ac portionibus possessionariarum partium ac earum qualitatibus et quantitatibus juxta se se positis et diligenter divisis, unam particulam promonthorij supra sessionem Nobilitarem ac portionem possessionariam ipsius Capituli Ecclesiae Budensis a plaga meridionali adjacente. Quas scilicet sessionem ac portionem possessionariam ipsius Capituli quaedam via publica quae de Possessione Kalosz veniret et in fine possessionis Zemthe versus occidentem declinando ante Portam dictae sessionis Nobilitaris ad promontorium vinearum ipsorum Nobilium de Pomaz duceret, a predicta portione possessionaria eorundem Nobilium sequestraret, pro totali portione ejusdem Capituli, quam idem de promontorijs vinearum habere debuisset, item de octvaginta quatuor jugeribus terrarum arabilium a parte possessionis Pomaz et in a plaga occidentali dictae sessionis Nobilitaris repertis quatuordecim jugera Terrarum arabilium dicto Capitulo Ecclesiae Budensi circa pretactas sessionem Nobilitarem ac totalem portionem possessionariam ejusdem sub uno cursu metali excisissent dedissentque et statuissent in sempiternum possidendum. Quarum quidem particulae promonthorij et quatuordecim iugerum terrarum metas reambulassent isto modo, quod de ipsa possessione Zemthe per viam publicam ad possessionem Kaloz versus plagam meridi-
nalem

directe ducentem exeundo, et penes quoddam antiquum fossatum a parte promontorij habitum usque quasdam tres arbores nucum in pede ejusdem promontorij penes se se existentes, procedens ex opposito ipsarum trium arborum inter ipsam viam publicam et antiquum fossatum primam metam terream cumulassent, abinde pro transito ipso antiquo fossato versus easdem tres arbores nucum ad plagam occidentalem pergendo et ad ipsum promontorium ascendendo in bono spatio in latere ejusdem promontorij metam terream erexissent, exinde ad eandem plagam occidentalem in vertice dicti promontorij paruum ascendendo, metam terream elevassent, deinde servata ipsa plaga occidentali ad jactum unius lapidis eundo, signum metale terreum fecissent, ex hinc versus eandem plagam pergendo quandam magnam arborem pomi pro meta reliquissent, quam circa radicem ejus meta terrea circumfudissent, ab hinc ad eandem plagam Parvum eundo quoddam antiquum longum fossatum uno fine ad Septemtrionem tendens pertransissent, quo pertransito ad ipsam plagam occidentalem penes quoddam aliud fossatum a plaga meridionali habitum non longe pergendo, quandam arborem piri Sylvestris in latere ejusdem fossati existentem in radice meta terrea circumfusa pro meta consignassent, ab inde quasi ad meridiem flectendo per quandam viam graminosam inter duo fossata non longe a se se distantia per bonum spatium pergendo usque locum uti quoddam via Cserdava vocata ad Kalosz predictam et *Vröm* possessiones declinaret, ibique in fine fossati a parte sinistra existentem, signum metale terreum erexissent, tandem ad plagam Orientalem per ipsam viam Csordava satis in bono spatio eundo a parte dextra illius viae inter eandem viam et quoddam magnum fossatum ab eadem parte dextra sive a plaga Septemtrionali habitum, metam terream angularem erexissent, deinde pertransito ipso magno fossato et ad eandem plagam Septemtrionalem tandem juxta quoddam parvum fossatum ad jactum unius lapidis pergendo, quandam arborem pomi Sylvestris meta terrea circumfusam pro meta commisissent, ex inde ad ipsam plagam Septemtrionalem usque ad angulum vineae *benedicti Német* pergendo, penes ipsum angulum ejusdem vineae metam terream cumulassent, servataque eadem plaga

Septemtrionali ad jactum unius lapidis procedendo quamdam — arborem pomi sylvestris meta terrea circumfusam pro meta dimisissent, ab hinc versus eandem plagam quodam longo fossato pertransito ad viam, per quam de dicta Zemche versus occidentem ad promontorium vinearum dictarum Nobilium de Pomaz transiretur, pervenissent, et per eandem viam ad plagam orientalem aliquantulum eundo, penes ipsam viam a plaga meridionali in superiori diverticulo dictarum terrarum arabilium predicto Capitulo excisarum, quamdam arborem nucum pro meta relinquissent, quam meta terrea circumfudissent. Ex hinc versus dictam plagam Septemtrionalem non in magno spatio pergendo similiter in superiori diverticulo earundem terrarum, quamdam arborem pomi sylvestris meta terrea circumfusam pro meta angulari reliquissent, ab inde versus plagam orientalem declinando et per longitudinem jugerum usque ad *inferiorem* diverticulum eorundem procedendo, ibidem retro ortus Jobagionales quendam lapidem *Lykaskö* pro meta posuissent et ibi terminassent. Tandem de ipsa possessione Zemche per viam versus plagam Septemtrionalem ducentem exeundo ad monticulum *Egerthetheö*, de quo descendendo ad quamdam viam, per quam sub eodem Egerthetheö ad possessionem *Zenthendre* transirent, ubi de terris arabilibus penes ipsam viam ab eadem plaga Septemtrionali existentibus 16 jugera terrarum arabilium, quae cum uno diverticulo ad ipsam viam et cum alio diverticulo versus ipsam plagam Septemtrionalem usque ad pratum — dicti Capituli Ecclesiae Budensis protenderent, simul cum ipso prato ejusdem Capituli et quibusdam spinetis, penes idem pratum a plaga orientali habitis, — dicto Capitulo Ecclesiae Budensis circa praetactas sessionem Nobilitarem ac Portionem possessionariam ejusdem perennaliter ordinassent et sequestrassent possidendum sub hys metis: quod in uno diverticulo dictorum sedecim jugerum terrarum a parte dictae viae habito in duobus angulis ejusdem diverticuli duas metas terreas unam ab orientali et reliquam ab occidentali plagis erexissent, in alio vero diverticulo eorundem sedecim jugerum a plaga Septemtrionali sive a parte dicti prati ipsius Capituli in duobus angulis ejusdem diuerticuli consimiliter duas metas terreas, unam ab eadem

plaga orientali et aliam a parte rivuli, *Patak* vocati, cumu-
lassent, a qua quidem meta ab ipsa parte rivuli posita versus
occidentem usque ad ipsum rivulum eundo, et penes eundem
rivulum ad plagam Septemtrionalem usque locum, ubi idem
rivulus *Patak* a Septemtrione quasi ad orientem suum flecte-
ret decursum, procedendo, juxta ipsum rivulum unam metam
terream elevassent, ab hinc quasi ipsam ad plagam occiden-
talem penes ipsum rivulum procedendo utraque jactus unius
sagittae extra juxta eundem rivulum unam metam terream
erexissent, tandem dimisso ipso rivulo directe ad orientem
eundo in radice praedictarum spinarum signum metale terre-
um cumulassent. Ab inde ad plagam meridionalem flectendo
et inter spinas usque finem, sive diverticulum terrarum ara-
bilium dictorum Nobilium de Pomaz procedendo, unam arbo-
rem piri Sylvestris meta terrea circumfusam pro meta assig-
nassent, deinde versus plagam occidentalem tendendo ad
dictam metam terream praescriptarum jugerum sedecim terra-
rum ipsius Capituli in diverticulo eorundem a dicta plaga
Septemtrionali sive a parte predicti prati ejusdem capituli
erectam provenissent, et ibidem metas dictorum sedecim ju-
gerum terrarum pratique spinetorum perfecissent. Praeterea
aliud pratum hucusque circa praedictas sessionem Nobilitarem
ac portionem possessionariam dicti Capituli possessum in fine
dictorum pratorum Nobilium de Pomaz prope *Kültösylas* a
parte dictae possessionis Zentendre habitum a signis metali-
bus lapideis incipiendo versus orientem usque viam quae de
dicta Kaloz ad ipsam Zentendre duceret. Cujus prati latitudo
usque quoddam parvum fossatum in longitudine ipsius prati
habitum extenderet, praedicto Capitulo Ecclesiae Budensis
addictas sessionem Nobilitarem ac portionem possessionariam
ejusdem in perpetuum possidendum divisionaliter deventum
fore commisissent. Demum de dicta possessione Zemche per
praedictam viam publicam ad possessionem Kaloz praedictam
ducentem, exeundo, campum ejusdem possessionis Zemche
penes eandem viam a parte orientali habitum a quadam alia
via nova de ipsa Zemche versus fluvium Danubij ducente,
incipiendo usque metas dictas possessionis Kaloz in latitudine
decem jugerum terrarum pro terra communi usuali et pascuali

deputassent et reliquissent et ibidem penes ipsas terras pascuales a parte dicti Danuby triginta tria iugera terrarum arabilium in duobus diverticulis, puta in primo diverticulo decem et novem, in secundo vero diverticulo quatuordecim iugera adjacentia sub certis consignationibus sive metis cursualibus inibi erectis inclusa — —. Quibus quidem terris arabilibus a plaga occidentali dictae terrae pascualis, a plaga siquidem Septemtrionali aliae terrae similiter pascualis, quae inter ipsum primum diverticulum in latitudine decem iugerum et penes secundum diverticulum in latitudine quatuor iugerum. Item a plaga orientali modo simili terrae pascuales, quae in latitudine consimiliter decem iugerum usque metas dictas possessionis Zenthendre protendentes, per ipsas partes pro communi usu pecudum et pecorum dimissae sunt; a plaga autem meridionali metae possessionis Kaloz praedictae continua iunguntur vicinitate praelibato Capitulo Ecclesiae Budensis circa pretactas sessionem Nobilitarem ac portionem possessionariam ejusdem in evum utendas reliquissent. Item in facto terrarum arabilium inter predictam viam de dicta Kaloz ad ipsam Zenthendre ducentem et inter metas ejusdem possessionis Zenthendre habitas, a quibusdam Spinis incipiendo usque ad dictas terras pascuales a parte earundem metarum ejusdem possessionis Zenthendre dimissis, adjacentium, talem ordinationem fecissent, quod si particulas earundem terrarum arabilium, nunc pre manibus alienis occupative habitas, ab ejusdem manibus alienis reoptinere voluerint, ex tunc hujusmodi particulae reoptentae, dictis dumtaxat Nobilibus perveniant et succedant et quas terras ex utraque parte dictae sessionis Nobilitaris ipsius Capituli pro locis sessionum Jobagionalium ejusdem Capituli dimisissent. Sylvas — vero et rubeta communi usui ambarum partium commisissent. Universis alys terris arabilibus cultis et incultis pratisque ac fenilibus et promontorijs ipsius possessionis Zemche, demptis dumtaxat duabus vineis praefati Capituli Budensis in promontorio vinearum dictarum Nobilium de Pomaz *Magyarmul* vocato habitis ejusdem Nobilibus circa praetactam portionem eorundem possessionariam in dicta Zemche habitam perenniter possidendum plenarie dimissis et derelictis. — Nihilominus ordinassent, quod Jobagiones ipsius

Capituli pro tempore in dicta portione ejusdem Capituli possessionaria residentes, pro audiendis divinis officijs ad Ecclesiam Parochialem in dicta Zemche constructam pergentes inter Jobagiones dictorum Nobilium in eadem Ecclesia locum habeant, sepulturam etiam dum opus erit aut in Cimiterio, vel habita dispositione cum Plebano ipsius Ecclesiae in eadem Ecclesia recipere possint. Sacramentaque Ecclesiae per ipsum plebanum ejusdem Ecclesiae ejusdem ministrentur. Adjecerunt insuper partes praedicti, quod terras arabiles prataque et fœneta quae nunc pre manibus alienis occupative haberentur aequali cum expensa acquirere ac obtenta et recuperata juxta numerum sessionum populosarum et desertarum partium predictarum eadem partes inter ipsos dividere teneantur et sint obligatae. Insuperque praefati Nobiles de Pomaz ob spem et devotionem quas ipsi erga B. Petrum Apostolum Principem Apostolorum in cujus nomine Capitularis Ecclesia Budensis existit solemni aedificio fabricata, gererent et haberent, specialia duo loca sessionum Jobagionalium ipsorum in eadem Zemche ex opposito dictae sessionis Nobilitaris ipsius Capituli quasi a parte occidentali adjacentia, sine terris arabilibus pratisque et alijs utilitatibus earundem, in perpetuum jus ejusdem Capituli Ecclesiae Budensis dedissent et adscripsissent, nostrisque dederunt in conspectu, harum literarum nostrarum, quibus *secretum sigillum nostrum* est appensum, vigore et testimonio mediante. Datum *Budae* in profesto Cathedre Beati Petri Apostoli Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo Nono.

Coram Magistro Philippo
lecta.

Eredetiye hártján írva. A pecsétnek csak nemzetiszinű selyemzsinege van meg. I. 4. 12.

VII.

1479. Jul. 29. A Köi káptalan Mátyás király' parancsára beigtatja a budai káptalant az 51. számban megnevezett részjóságokba.

Omnibus Christi fidelibus, praesentibus pariter et futu-

ris, praesentium noticiam habituris. Capitulum Ecclesiae de Kew. Salutem in omnium Salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire. Quod nos Litteras Sere-
nissimi Principis et Domini Domini Matthiae Dej gratia Regis Hungariae, Bohemiae ect. Domini nostri naturaliter gratiosissimi Introductorias et Statutorias, nobis praeceptorie loquentes et directas, summo cum honore et reverentia receperimus in haec verba:

Matthias Dej gratia Rex Hungariae Bohemiae ect. Fidelibus nostris Capitulo Ecclesiae de Kew Salutem et gratiam. Expositum est majestati nostrae in Personis Fidelium nostrorum Honorabilium Dominorum Praepositi et Capituli Ecclesiae Budensis. Quomodo ipsi in dominium Totalium Portionum Possessionariarum Nobilis Dominae Agatha Vocatae, Relictae condam Demetry Konya de Muron, filiae vero quondam Discreti viri Thomae Posztos de Szayhán in Possessionibus Szaihan praedicta, Sooth, Faluhel, Bocsár, Temérdekegyház, Erdes, Komlos, Nyolczszegü, Péterd, Donyanffalva, Szakálháza, Kencs, Csiczked, Öcse, Tornynos in Csanadiensi Comitatus existentibus habitatorum ipsos Praepositum et Capitulum ex Fessione praefatae Dominae Agathae, Relictae quondam Demetry Konya de Muron, omni jure concernentium legitime vellent introire. Super quo Fidelitati Vestrae firmiter precipientes mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem, pro Testimonio fidedignum, quo praesente Magistri Nicolaus de Torda, aut Paulus de Maglod, uel Nicolaus de Hontoka Notarij Cancellariae nostrae, alys absentibus homo noster de Curia nostra Regia ad id spetialiter transmissus, ad facies praefatarum Possessionum Szayhan, Soth, Faluhel, Bocsár, Temérdekegyház, Erdes, Komlos, Nyolczszegü, Péterd, Domyánffalva, Szakálháza, Kéncs, Csiczked, Eöcse, Tornynos, Muron et Bodzástelek vocatarum consequenterque Portionum possessionariarum antefatae Dominae Agathae Relictae quondam Demetry Konya de Muron in eisdem habitatorum Vicinis et Commetaneis earundem universis inibi legitime convocatis et praesentibus accedens, introducat praefatos Praepositum et Capitulum Ecclesiae Budensis in dominium earun-

dem Portionum Possessionariarum, statuaturque easdem eisdem, simul cum cunctis earundem utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, premissis iure ipsis incumbentes perpetuo possidendas, si non fuerit Contradictum; Contradictores vero si qui fuerint evocet eosdem contra annotatos Exponentes nostram Personalem in Praesentiam ad Terminum competentem, rationem Contradictionis eorundem reddituros — Et post haec ejusmodi Introductionis et Statutionis Seriem cum Contradictorum et Evocatorum si qui fuerint, Vicinorumque et Commetaneorum, qui Premissae Statutioni intererunt, nominibus, Terminoque assignato sicut fuerit expediens, nobis fideliter rescribatis. Datum Budae in Festo Beatorum Tyburty et Valeriani Martyrum. Anno Domini millesimo Quadringentesimo, Septuagesimo nono. Nos igitur mandatis praefati Domini nostri Regis in omnibus obedire cupientes ut tenemur, una cum praefato magistro Nicolao de Honthoka notario Cancellariae ipsius Domini Regis nostri, de Curia eiusdem specialiter transmissis, unum ex nobis videlicet Honorabilem Dominum Ambrosium Custodem et Concaneonicum nostrum, ad praemissa fideliter exequenda nostro pro testimonio transmissimus fidedignum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis concorditer retulerunt eo modo. Quod ipsi in festo Beatae Magdalenae proxime Praeterito, ad facies praescriptarum Possessionum Szayhán, Sótth, Faluhel, Bocsár, Temérdekegyház, Erdes, Komlos, Nyolczszegü, Péterd, Domyánfalva, Szakálháza, Kenes, Csiczked, Eöcse, Tornýos, Muron et Bodzástelek vocatarum, consequenterque Portionum Possessionariarum annotatae Dominae Agathae, Relictae quondam Demetrii Konya de Muron in eisdem habitare Vicinis et Commetaneis earundem universis et signanter Luca Teke, Valentino Gerche, Joanne Pap de Szayhan, Sigismundo de Bocsár, Ladislao et Joanne Fronk de Pade, Paulo et Ladislao de Iris inibi legitime convocatis et praesentibus accedens, idem homo Regius, dicto Testimonio nostro Praesente, introduxisset praefatos Praepositum et Capitulum Ecclesiae Budensis in dominium earundem Portionum Possessionariarum statuissetque easdem eisdem, simul cum cunctis earundem utilitatibus et pertinentiis quibuslibet jure Praemissis perpetuo

possidendas, nemine tam in faciebus dictarum Portionum Possessionariarum legitimis diebus et horis perseverantibus, quam nostri in presentia Contradictore apparente. In cujus rej memoriam, firmitatemque perpetuam, praesentes Litteras nostras Priuilegiales pendentis et authentici Sigilli nostri munimine roboratas, Eisdem Praeposito et Capitulo duximus concedendas. Datum decimo octavo die diej Introductionis et Statutionis praedictarum. Anno Domini supradicto. Praesentibus ibidem Venerabilibus Honorabilibusque Dominis Gregorio Praeposito, Blasio Lectore, Ambrosio Custode, Stephano de Uylak, Paulo de Bellyr, Thoma de Jaurino, Michaële de Bán Monostra, ceterisque Concanonicis Fratribus nostris, in Dei Ecclesia praenominata Regi jugiter famulantibus sempiterno et devote.

Hártyán írva, mely valaha nedves helyen tartatván, az írás csak nehezen olvasható. Hozzá van mellékelve két másolata. — A pecsét veres selymen csüng; de czímere s köríratat már kiesett. — I. 4. 10.

VIII.

1493. Februar 24. Vasárnap. Budán. — II. Ulászló bizonyítván, hogy előde Mátyás király mindazon adósságokról, melyeket Ernst János kincstárnoki hivatala kezdetétől egész halálaig tesz, a felelőséget magára vállalta, ő is hasonlóra kötelezi magát ezen tett adósságokra nézve. —

Wladislaus dei gracia Rex hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris Reuerendis in xpo patribus dominis *Thome Episcopo Jauriensi* ac Electo agriensi ecclesiarum Summo et Secretario *Cancellario* nostro, necnon *Stephano* Electo et confirmato Sirmiensi *personalis presencie nostre locumtenenti* Item Magnificis palatino et Judici Curie nostre Necnon Banis vel vice Banis Regni nostri Sclavonie vestrisque in Judicatu vicegerentibus, cunctis eciam alys Regni nostri Judicibus et Justiciarys ecclesiasticis et secularibus presentibus et futuris presentes visuris Salutem et gratiam. Quia Serenissimus princeps condam dominus *Mathias Rex* predecessor noster Bone memorie Memor fidelitatis et seruiciorum Magnifici condam

Johannis Ernsth Thesaurary sui, Vniuersa et singula debita ac obligamina eiusdem condam *Johannis*, que ipse in quibuscunque negocys eiusdem Maiestatis Regie et Regni Hungarie siue nomine Regio, siue alias qualitercunque per eum a tempore suscepcionis officij huiusmodi Thesaurariatus, sew questure, vsque ad finem vite sue habiti sub quibuscunque pactis et condicionibus contracta, In se Aulamque ac personam et Satisfaccionem suam seriebus certarum litterarum suarum super Inde emanatarum assumpsisse Simul eciam Reuerendum In xpo. patrem dominum *Sigismundum Episcopum Ecclesie Quinqueecclesiensis* ac *Johannem fratrem Necnon Chenerosam* (így) dominam *Katherinam* Genitricem eiusdem, ipsorumque *Johannis* et domine *Katherine* heredes et posteritates ab omni Molestia Resolucionis huiusmodi debitorum liberare voluisse et sub eadem expedicione Caucionis liberasse dinoscitur, Obhoc Nos quoque, *volentes In hac parte Instituta et simul eciam vestigia ipsius condam domini Mathie Regis Imitari*, prescriptas litteras eiusdem domini Mathie Regis superinde emanatas, mediantibus alys litteris nostris confirmauimus et per omnia Ratas et gratas accepimus; propterea mandamus fidelitati vestre firmiter aliud habere nolentes, quatenus a modo deinceps memoratos dominum *Sigismundum Episcopum* ac *Johannem fratrem Necnon Generosam* dominam *Katherinam* genitricem eiusdem eorundemque *Johannis* et domine *Katherine* heredes et posteritates Racione et pretexto prescriptorum debitorum per prefatum *Johannem Ernsth* modo premissa a quocunque contractorum ad Instanciam suorum creditorum aut aliorum quorumcunque Judiciario vel vestro astare Judicatu compellere aut eos hoc pretexto quomodolibet Impedire, turbare, Molestare, sew quouis modo dampnificare Intra vel extra Iudicium Nusquam et Nequaquam presumatis nec sitis (ausi) modo aliquali gracia nostre sub obtentu, presentibus perlectis exhibenti Restitutis. Datum Bude In festo B. Mathie Apostolj Anno domini Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo tercio. Regnorum nostrorum Hungarie etc. Anno tercio, Bohemie vero vigesimo secundo.

Kiirva a 65. számból.

IX.

1496. April. 2. — Gayr Gáspár Buda- és Esztergomban pappá felszenteltetik. —

Nos *Andreas Nagh Rewy* dei et Apostolice sedis gracia Episcopus Thermopylensis Illustrissimi ac Reuerendissimi dominj *Hippolitj estensis de Aragonia* Misericordie diuina sacro sancte Romane ecclesie tituli S. lucie in Sylice dyaconj Cardinalis Strigoniensis, locique eiusdem Comitatus perpetui, primatis Hungarie et dicte apostolice sedis legati natj, Vicarius in pontificalibus generalis, necnon plebanie parochialis ecclesie b. Marie virginis *de pesth* Commendatarius perpetuus etc. Memorie commendamus, tenore presencium, significantes, quibus expedit vniuersis, Quod cum nos de Anno domini infrascripto, Sabbato quatuor temporum, quo cantatur diuinum officium, Sicientes venite etc. Invocata Spiritus Sancti gracia, ac Sanctorum patrum vestigys inherentes, iuxta ritum sancte Romane ecclesie, In ecclesia parochiali Beatissime Marie virg. in Ciuitate *Budensi* fundata, *Wesprimiensis dyocesis, Iurisdictionis vero spiritualis iamfate Strigoniensis*, sacros clericorum ordines generaliter celebrassemus, Dilectum nobis *Gaspar* (igy) natum Augustiny (igy) *Gayr de posonio* dyocesis prefate Strigoniensis, de legitimo thoro procreatum, *ac per Examinatores idoneum et sufficientem repertum*, de gradu Subdyaconatus ad gradum dyaconatus, Tandem vero In sacro Sabbato, dum videlicet *in Capella beatissime Marie virg. ad latus Kathedralis iamdicte ecclesie Strigoniensis constructa*, similiter sacros clericorum ordines celebrassemus, de gradu dyaconatus ad gradum presbiteratus duximus promouendum et promouimus cum effectum. In cuius fidem et testimonium presentes litteras nostras, Sigilli nostri *annularis appensione* munitas, eidem Gaspar presbitero duximus concedendas. Datum et actum die et loco quibus proxime supra Anno dominj Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo sexto.

Albertus de Barathor

Notarius.

Hártya. — A pecsét már leesett. — II. 1. 15.

X.

1506. Febr. 1. Budán. — II. Ulászló a budai káptalan-
nak Szentha nevű helységét városi rangra emeli, a szegedi
város szabadalmakkal felruházza, s pecsétjüket, melylyel ezen-
től élhetnek, leírja.

Nos Wladislaus Dei Gracia Rex Hung. et Bohemie etc.
Memorie commendamus Tenore presencium significantes, qui-
bus expedit, vniuersis, Quod pro parte et In personis fidelium
nostrorum Honorabilis Capituli Ecclesie Buden. humili pre-
cum cum Instancia nostre Supplicatum extitit Maiestati, vt
Nos Oppidum Ecclesie eorum predictae *Zijntha* vocatum, In
Cottu. Chongradien. habitum, quod alias per crebras et varias
emulorum Inuasiones, ac indebitas quandoque potentum oc-
cupaciones incredibiliter fuerat deuastatum, Jam nunc rursus
aliquantulum de nouo cepisse augescere perhibetur, et con-
sequenter denique eciam Ciues, ipsum pro tempore inhabitan-
tes, pro augenda in ea ipsa eorum ecclesia diuini nominis Lau-
de, vt ipsum quoque Oppidum eo amplius augetur, specia-
libus quibusdam, et quidem infrascriptis nostris gratijs, Liber-
tatibus et prerogatiuis dignemur condonare. Cum Itaque
Regum ac Principum Catholicorum inter ceteras animi sui
curas ac sollicitudines maxime intersit ecclesias dei ante om-
nia, non modo pacifice in suis Juribus ac indempniter conser-
uare; sed earum eciam ampliori vtilitati et commodo prouida
semper sollicitudine intendere, premissa Supplicatione ante-
dicti Capituli Regia benignitate exaudita clementer et admis-
sa, Volentes ex suscepti nostri regiminis officio pro extollen-
da, augendaque ipsius summi dei nominis Laude, a quo bona
cuncta procedunt, cuiusque gratia ad apicem Regalis dignita-
tis predictorum Regnorum nostrorum feliciter sumus sublima-
ti, predictam ecclesiam Buden. et consequenter antedictum
oppidum eiusdem et Ciues in eo pro tempore constitutos sin-
gularibus nostris Regijs prosequi fauoribus, eisdemque specia-
libus nostris gratys fauorabiliter subuenire. Tum igitur pre-
missorum consideratione, tum eciam ob singularem nostram
spem et deuotionem, quam ad Beatissimum apostolorum prin-
cipem Sanctum petrum, sub cuius nomine glorioso et titulo

predicta ecclesia Capitularis fundata existit, gerimus et habemus, pretactum oppidum Zijntha et Ciues in eo pro tempore constitutos et commorantes vniuersos, ex certa nostra sciencia, ac de plenitudine potestatis nostre Regie et gratia speciali, Omnibus et singulis (nulla scilicet prorsus excepta) eisdem gratijs Libertatibusque et prerogatiuis, quibus alias Ciuitas nostra *Zegediensis*, vel a nobis, vel alijs quibusuis predecessoribus nostris Regibus fuisset vel foret insignita et fungeretur, duximus perpetuo prouidendum donandumque ac Libertandum et decorandum, prouidimusque, ac donamus, Libertamus et decorauimus, Et Nihilominus ex *habundantiori* gratia nostra eidem Oppido Zyntha (quod peramplius nomine Ciuitatis vtendum Intitulamus) et Ciuibus in eo pro tempore commorantibus vniuersis *Sigillum rotundum* In quo due claues eorum patroni S. petri instar crucis transposite sursumque erecte ac inferius in singulis earum capulis singuli pisces *Wl-gariter Kechijge* dicti, cum capitibus ad partes transuersi, superiusque claues inter easdem spica vna pullulans, atque in circumferencia dictiones, videlicet: *Sigillum Ciuitatis Zyntha*, sculpte haberentur, siue *in argento*, siue *cupro*, siue alio ad Id apto metallo parandum et conficiendum, duximus similiter graciose concedendum, autorizantes ipsum consequenterque vniuersas Litteras, que per dictum oppidum et ciues ipsos quibuscunque in perpetuum sub ipso Sigillo Legitime concesse fuerint tanti vbique vigoris esse, quanti antedictae Ciuitatis nostre *Zegediensis* Littere haberentur, Annuentes denique etiam, vt predictum quoque oppidum et dicti Ciues vniuersi pretacto Sigillo In vniuersis et singulis Litteris et Litteralibus Instrumentis siue causalibus, siue priuilegialibus, et quibusuis alijs, super quibuscunque vtpote negocijs ac rebus et hereditatibus atque Iudicijs ciuilibus, iuste tamen et Legitime emanandis, procuratorijs etiam et missilibus instar predictae Ciuitatis nostre *Zegedien. cera semper rubea*, in perpetuum vti, prenotatis etiam insuper omnibus et singulis eisdem Libertatibus et prerogatiuis, quibus (vt premissum est) dicta Ciuitas nostra *Zegediensis* foret insignita et vteretur, a modo imposterum perpetuis semper temporibus ac vbique Locorum intra ambitum huius Regni nostri Hungarie, simul, vel diuisim, secure

ac Libere vti, frui et gaudere possint et valeant, Immo annuimus et concedimus Harum nostrarum, quibus Secretum Sigillum nostrum, quo vt Rex Hung. vtimur, *In pendenti est appensum*, vigore et Testimonio Litterarum mediante. Datum *Bude* die dominico proximo ante festum purificationis B. Marie virg. A. d. Millesimo quingentesimo Sexto. Regnorum nostrorum Hungarie etc. Anno decimo Sexto, Bohemie vero Tricesimo Sexto

Relatio Magistri *Johannis Gozthon*
Secretarij Reginalis Maiestatis etc.

Hártyán olvashatón írva. Az első sor nagy, kiczifrázott betűkkel. A még eléggé ép pecsét nemzetiszínű selymen függ. I. 5. 2.

XI.

1507. Mart. 28. — Czeglédy Endre budai kanonok budai házát s mészárszékét a budai alörkanonokságnak adományozza örök időkre, oly feltét alatt, hogy minden szombaton a Szűz Mária szeplőtelen fogantatásáról mise az ő-és jótevőinek üdveért elmondassék a sz. Keresztoltárnál. —

Nos Capitulum Ecclesie Budensis Memorie Commendamus Tenore presencium significantes, quibus expedit, vniuersis, Quod Honorabilis magister *Andreas de Czegled* socius et concanonicus noster, ac Rector altaris *Sanctissime Crucis* In predicta Ecclesia nostra constructj, nostri in media personaliter constitutus, sponte et libere confessus est in hunc modum, Quod cum ipse ex sui cordis deuocione sincera, quam semper habuisset et gessisset, habetque et gerit eciam in presenciarum erga *Inmaculatissimam Conceptionem beatissime Marie semper virginis*, vnam Missam de eadem Inmaculatissima conceptione in dicto altarj Ss. Crucis, In Singulis Ebdomadis (így) singulis Sabbatinis diebus perpetuis semper temporibus pro sue et suorum benefactorum animarum salute celebrandam dicendamque Instituisset et ordinasset; In huius autem rei effectum Illam *Benedictissimam Missam*, ut Scilicet perpetuo duraret, vna domo sua, *Bude in platea S. Johannis Ewangeliste*, In vicinitatibus domorum A meridionalj Spectabilis et Magnificj domini *Johannis de Zapolya* Comitís perpe-

tui terre Scepusiensis, Necnon Circumspectorum *Gasparis Sellatoris* ab vna, ac *Pauli Zabo*, alias *Zalay* dictj, conCiuium Budensium ab altera partibus, sita et existenti, Quam quidem domum alias condam *Martinus Olaz* Sartor conciuus Buden. predictae A condam *Matheo Zakach*, similiter conciuue Buden. comparasset. Necnon Macello vno in Ciuitate veteris Budensis inter Macella Reuerendj domini *Nicolaj de Lasko* episcopi Bodoriensis Commendataryque Lectoratus Ecclesie nostre prefate et *Ecclesie parochialis s. Margarethe virginis In dicta Veteri Buda fundatae* adiacenti Cum omnibus eorumdem domus et Macelli vtilitatibus et pertinencys quibuslibet ad easdem domum et Macellum de Jure spectantibus et pertinere debentibus (diligentissime dotasset) Quodque *Illas domum et Macellum* (tollhiba; értelem szerint e szavak helyett ezek kivántatnak ide: Illam Missam) post mortem eiusdem Magisiri *Andree* Succustodj Moderno nostre Ecclesie prefate et suis successoribus Succustodibus dumtaxat Cum ipsa domo eiusdemque fewdis fructibusque et prouentibus Exhinc prouenire solitis et debentibus atque Macello prefato dotatam dicendamque et celebrandam Cum collectis eiusdem conceptionis beatissime virginis Marie ac S. Trinitatis, necnon benefactorum, fidelium defunctorum et Omnium Sanctorum legendam dicere, Nichilominusque Succustodes ydem diebus Sabbatinis in eisdem post completorium semper ante dictum altare eiusdem S. Crucis teneantur ad Honorem eiusdem beatissime Marie ante dictum altare (igy) *Salve Regina* cum solita collecta et psalmo vno pro fidelibus defunctis, videlicet: *de profundis Clamaui* etc., Ordinasset et instituisset ordinavitque et instituit quo iam vt premittitur modo. Sed quia, vtj Idem Magister Andreas coram nobis affirmavit, de variacione, sicutj alias in similibus fecimus, timeat; voluit vt (e szó itt szükségtelen) et Nos Sub Sigilli nostro Capitularj, vti nunquam per eum ordinata supradicta variare, sed in eo puncto, modo et forma Illibate et inconcusse tenerj ac obfirmarj, necnon nostrum consensum super premissis omnibus pariter et assensum prestarj et preberj. Nos igitur huiusmodi sue Salutarj operi beniuole inclinatj, promittimus ordinacionem et institutionem premisse Misse de Immaculatissima conceptione semper vir-

ginis Marie per eundem Magistrum Andream factas Ratam gratam atque firmam habere Statuque ac puncto et forma absque aliquali variacione tenere et obseruare Succustodique moderno et suis succustodibus successoribus ecclesie nostre prefate dumtaxat, vt premittitur, Missam predictam celebrandam et dicendam altarij in supradicto annuimus et concedimus Consensumque nostrum beniuolum pariter et assensum Super omnibus premissis prestamus et prebemus, Nichilominusque Testamentum ipsius Magistri Andre (igy) per eum conditum post eiusdem mortem in nullo perturbamus, quinpotius in suo vigore relinquimus, Quodque premissa si facere nollemus Ex tunc Iudex et Juratj Ciues sed et consules Ciuitatis Buden. predictae, prout Illorum littere sub Sigillo eorundem ad instantiam ipsius Magistri Andree emanate sonarent, de supradictis Missa et domo ac Maccello, Illam dotatam liberam disponendi, quo ipsis melius videbitur, habeant potestatis facultatem. In cuius rej memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras priuilegiales pendente Sigillo nostro consignatas ad fassionem dictj Magistri andree duximus concedendas, datum In dominica Ramispalmarum. Anno dom. Millesimo Quingentesimo septimo.

Nedvfoltos hártján írva. Az első sor nagy czifra betűkkel. A még elig ép pecsét vereszöld kék selyemzsinegen függ. — I. 5. 3.

XII.

1508. Máj. 22. — Budán. — II. Ulászló megtiltja a budai káptalannak, hogy míg csak a váczai káptalan Üllő és Farkasd birtokokról szóló igdatólevelet ki nem veszi, Bánfy Bertalan és testvéreinek, mint kik ez igtatásnak ellenmondtak, a levél párját kiadni ne merészeljék.

commissio propria domini Regis.

Wladislaus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. fidelibus nostris Capitulo ecclesie Budensis Salutem et gratiam. Expositum extitit Maiestati nostre pro parte et in personis fidelium nostrorum Honorabilium Capitulj Ecclesie Waciensis, Quod cum superioribus diebus ipsi exponentes se in

dominium Totalium possessionum *Illew* et *Farkasd* vocatarum in Comitatu pesthiensi adiacencium legittime introduci facere habuissent, tunc certj Nobiles, huiusmodi Statucioni possessionum contradiccionis velamine obuiassent. Ex quo autem *hactenus nulle octaue fuissent celebrate*, ob hoc litteris huiusmodj Relatoris ydem exponentes non multum egentes, easdem litteras Relatorias a vobis extrahere minime curauissent. Nunc autem, vti accepimus Nobilis *Bartholomeus Banffy de lossoncz* vna cum fratribus suis, habito a nobis iure, vos litterario mandato —, vt non obstante negligencia atque iucuria dictorum exponencium litteras vestras super ipsa Statucione vestram Relacionem eidem extradare deberetis, vos plurium sollicitaret et infestaret. *Cum itaque emanacio ipsarum litterarum, vt dicitur nondum aliquas octauarum celebraciones preterisset, consuetudinaria lege Regni nostri requirente, interim quousque litere huiusmodj Relatorie pro ipsis exponentibus, tamquam actores, non extrahuntur, paria earundem in causam attractis minime solent extradari*; Ideo fidelitatj vestre harum serie firmiter precipiendo mandamus, quatenus non obstantibus alys litteris nostris superinde ad vos datis, paria huiusmodi litterarum Statutoriarum et Euocatoriarum dictis Bartholomeo et fratribus suis extradare nullo modo debeatis. Secus non facturi. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum *Bude* feria secunda proxima ante festum beati Vrbani pape. Anno domini Millesimo Quingentesimo octauo.

Papír. Sorok alatt a veresviaszos, de már lemállott pecsét. Külszélén: Exhibita in Sede in festo Vrbani et ex deliberacione non est obseruanda per Magistrum. — II. 1. 20.

XIII.

A budakáptalani Protocollumból mutatványok.

9-dik okirat: Pandi Józsa Mihály és Gergely fiaival öszszetiporván Kálvay Jánosnak *Alberthywevlg*h nevű mezejét, úgy egyezkednek a felek, hogy a tettesek kármentesítés fejében átadják *Chewypether Erdeije* nevű erdőjüket a károsított-nak. — In festo Natiuit. B. Virg. Mariae. 1510.

10-dik. Sebestyén diák (litteratus) budai polgár és gond-

noka az odavaló apáczáknak, ez apáczák czeglédi jobbágyaitól megöletvén, a király elé került per békés úton elintéztetik fizetvén az apáczák 132 arany forintot. — Die domin. proxima post festum b. Lucie Virg. et Mart. 1510.

11. Sárzegi István szegedi gróf és királyi sókamarás és öcsöse Bencze, Maydel Mihál — Fogolwayder Lénárd krakói polgárok — és Lwkaw Melchior krakói kereskedő és budai polgártól 1500 arany forintot kölcsönöznek, oly feltét alatt, hogy ha a kitűzött három határidő alatt meg nem fizetik, hitelezőik lefoglalhatják zálogkép szegedi curiájukat. — Feria 5. prox. post fest. Circumcis. domini 1511.

12-dik. Temesvári Bodó Péter a főnebbi Sárzegi Istvánnak elzálogosítja kétszáz és újabbi 100 forintért *Nagh Zewreg, Beel Zewreg, Dezk és Kys Gyaalán* levő részjóságát meg *Keechthelek* birtokát Csongrád megyében, oly feltét alatt, hogy bármikor letevén a 300 forintot, visszakövetelhesse. — In profesto Circumcisionis Dom. 1511.

13-diki Pelsöczi Bebek János kötelezi magát, hogy Som Gáspárnak a kölcsönvett 1000 forintot sz. Bálint napján arany-ezüst ékszerekkel, meg gyöngyökkel fogja megtéríteni, ha pedig evvel hitelezője nem elégednék meg, akkor sz. Máté napján ez összeget készpénzben fogja visszafizetni, ellenkező esetben hitelezője lefoglalhatja hevesmegyei *Bodou* nevű jóságát. — Feria 4 proxima ante fest. purificationis B. Virg. Marie 1511.

14-dik. Ugyanaz nap bizonyítja e Bebeki János, hogy a főnebbi Som Gáspár neki a kölcsönvett 1500 forintot visszafizette!

15-dik. Sárzegi István a 12-dik okiratban megnevezett s zálogban tartott jóságokat ismét Pesthijenij Györgynek zálogítja el 190 magyar forintért. — In profesto Conuersionis b. Pauli 1511.

16-dik. Teljesen el nem olvasható.

17-dik. Kókai Németh Kakas *Trwczy* Bernárd nevében megtiltja Ulászló királynak *Lwdbrug* a körösi-, Bela és Zwnuk a váradi megyékben levő váraknak és Kóka meg Almás pestmegyei jóságoknak másoknak ajándékozását és megtilt-

ja a Brandenburgi herczegnek e várak s jószágok elleni sérelmeket. — Feria 6 prox. ante Dom. Inuocaut. 1511.

18-dik el nem olvasható.

19-dik. Bothkai Bertalan Trakostháni várnagy Gyulay János és gyermekei — meg Radkay Bencze nevében tiltakozik azon erőszakos beigtatás ellen, mely által György brandenburgi herczeg a főnebbiek Thrakosthan Wijnij, Kamenyca, Naghthabor és Kysthabor váraikat a városdi — továbbá Dobowáz várát a körösi megyékben lefoglalta. Feria 6. prox. post fest. B. Gregor. pape. 1511.

20-dik Jókay András tiltakozik a Bars megyében fekvő *Kys Joka* helységnek Jókay Mátyás általi eladatása ellen; tiltakozik továbbá az ellen, hogy petrowezi Henczelffy István gróni apát e jószágot elfoglalja, vagy a király másnak ajándekozza. Feria 6 stb. mint fölebb.

21-dik. Fülöp Ábráni apát bizonyítja, hogy Meghy László és Miklós neki és megghi Balássy Lászlónak *Boroth* és *Ollar* nevű birtokokat átadták. — In festo b. Gregorii pape 1511.

22-dik. Bijai Tóbiás bizonyítja hogy a Budán (in suburbio Castri Budensis) lakó János királyi péknek 275 arany forintért elzálogította a pilismegyei *Bija* helységben levő két jobbágytelkét és részjószágát, melyet a pestmegyei *Zuamar* helységben bir. — Feria 3 prox. ante festum b. Gregorii pape 1511.

51-dik. Ányos Péter dobokai Sárközi Péter budai alvárfkapitánynyal a budai káptalan előtt megjelenik, kérvén azt, hogy korát meghatározza, mire az, külseje után ítélve, 24 évesnek állítja. Ez meglevén, Ányos testvérének fogadja Sárközyt, s jószágainak fele részét neki átírja oly kikötéssel, hogy az előbb, s utódok nélkül meghaló félnek jószága a másik félre visszaessék. — Feria 3. prox. post. f. Ascensionis D. 1511.

61-dik. Herendi Miklós királyi kincstárnok bizonyítja a a bud. káptalan előtt, hogy Bakacs Tamás eszterg. érsektől 500 aranyforintot kölcsönzött, oly feltét alatt, hogy ha Jun. 11-ig vissza nem fizeti, minden ily ügyben szokásos egyházi büntetés alá essék. — Feria 5. prox. ante f. b. Margaritae virg. et mart. 1511.

68-dik. Fekethe Mendel Budán lakó *perfidus iudeus* bi-

zonyítja a bud. káptalan előtt, hogy Sadobryth Péter de Scordona, György brandenburgi marchio nevében, neki minden kölcsönt visszafizetett, azért ha valaha ez adósság fejében Györgyöt e zsidó megidézné, büntetés fejében 1000 frtot tartozzék fizetni. — In festo *deposicionis b. ladislai Regis*. 1511.

107-dik: pewlewskemellethwalozenhandrasi Desew Döme elzálogítja 13 forintért a zalamegyében fekvő hasonnevű részjórészt felsőlindvai Zéchy Tamásnak. — Feria 6. prox. post festum b. Elizabet vidue 1511.

611-dik: Pághi Mihály győri kanonok tiltakozik Goszthon János győri püspök nevében Bakács Tamás esztergomi érsek ellen, ki a néhai Garay László nádor által a győri egyháznak adományozott *Somlyó* várát erőszakkal elvette és Erdödy Péternek adta. — Feria 5. prox. post f. b. Urbani Ep. et Mart. 1517.

615-dik: Szentgyörgyi Mihály pistor Semellarum in Suburbio Castri Budensis és testvére László bizonyítja a budai káptalan előtt, hogy a vérrokonuk Nemes Jánosnak véletlen megöletéseért 32 aranyforintban elmarasztalt Márton ketheli áldozár nekik eleget tett. — Feria 2. prox. ante festum b. Margarethe 1517.

658-dik: A budai káptalan Gyulay Pál és Pápay Ferencz kanonoktársait küldi Ajtósy Katához ki ob virginitatis sue pudorem nostram venire in presenciam szégyenlett, kik előtt bizonyítja, hogy részjórészt testvére Ferencznek 200 magyar aranyforintért elzálogítja. — 1518.

725-dik: Tholvay Máté polgár de veteri buda Ciuitate Reginali ugyanott fekvő szőlejét, indítatva azon tisztelettől, melylyel erga Clastrum Religiosorum fratrum heremitarum ordinis sancti pauli primi heremite Apud Scilicet *Albam Ecclesiam B. Marie V. supra predictam Budam Veterem sitam Nunc de nouo fundatum* viseltetik, e zárdának, Immo specialiter *ad magnum altare ipsius B. Marie V. In capella ibidem situata, que olim titulo Albe Ecclesie denominabatur*, fundatum, adományozza. — Feria 5. prox. ante f. b. Galli 1519.

831-dik: Magister Laurentius Italus de Florencia Murator bizonyítja a budai káptalan előtt, hogy a Frangepáni Gerely kalocsai érsektől a végvárak kijavítására adott pénzből

Mihály kalocsai prépost által 713 aranyforintot és 26 denárt kapott. — Fer. 5. prox. ante f. Conuersionis S. Paulj. 1522.

832-dik : Ugyanazt bizonyítja Magister Laurentius Thoth de superioribus Calidis aquis Budensibus Murator, hogy ugyanattól ugyanoly czélból kapott 511¹/₂ aranyforintot és 32 denárt. — Ugyanaz nap.

XIV.

1511. Febr. 10. Hetfőn. — Kewbly Benedek pálos a zsámbéki pálos zárdának adományozást tesz.

Quod Religiosus frater Benedictus de Kewbly heremita Conuersus Ordinis S. paulj primi heremite In *Claustro B. Johannis Baptiste in Sambok* fundato degens Coram Nobis personaliter constitutus, proposuit et sponte confessus est In hunc modum, Quod quia ipse terrena atque transitoria despiciens, volens Salutj anime sue diligencius consulere, licet Religionis ipse nondum fecerit professionem, Ex quo tamen Jam se Idem frater Benedictus prefate Religionj S. paulj Effectiue subdidisset, seque in ea perpetuo permansurum decreuisset; vellet omni mode, vt eciam vniuersa Bona in prenotatum Claustrum deuoluerentur, ipsumque Claustrum B. Johannis Bapt. de Sambok, et per consequens Memoratj fratres heremite, Claustro in eodem pro tempore constitutj, omnium eorundem Bonorum suorum forent Successores; Ideo ipse Bona et Matura In se deliberacione prehabita, Illos Quattuordecim florenos auri suos cum medio Quibus Magnificus *Stephanus de hederwara* sibi In Sortem preciorum quorundam duorum equorum esset debitor, Insuper eciam Illos Quingentos Triginta Tres florenos auri parata In pecunia, vnam particulam auri fusi octo florenos valentem, ac preterea vnum Equum, duas Sellas, duo frena, vnum par calcarium, vnum vestimentum *haczoka*, aliud *Swpycza* vocitata, Quattuor Mensalia, et sex Manutergia de Sindone, Vnum Thapetum, Vnum *Kewpenyek*, Quattuor linteamina, Vnam frameam, vnum Vas Vinj, vnam Balistam, Vnum scrinium, vnam Ladulam, vnum Bouem, Cutellos cum vna Teca dictj fratris Benedictj, que vtpote omnia Hys Elapsis temporibus prelibatus Stephanus de heder-

wara ab eodem fratre Benedicto vi et potencialiter ac minus iuste et Indebite occupasset et abstulisset, Juridice Reacquirenda, Recuperanda et reoptinenda atque ad Cultum diuinum et Necessitatem Claustri predicti Exnunc pro sue suorumque parentum et consanguineorum animarum salute et Refrigerio, autedicto Claustro S. Johannis Bapt. et consequenter annotatis fratribus heremitis Claustro in eodem pro tempore degentibus perpetuo Jure dedisset Reliquisset et ascripsisset, ipsum Claustum et dictos fratres heremitas In veros Successores omnium premissarum pecuniarum ac Rerum et Bonorum suorum constituendo, et effectiue dedit, Reliquit et ascripsit coram Nobis, Jure perpetuo et Irreuocabiliter tenenda, possidenda pariter et habenda, harum nostrarum vigore et Testimonio literarum mediante. Datum In festo b. Scolastice virg. A. d. 1511.

126-dik okirat a budakáptalani protocollumban.

XV.

1515. April. 2. Hétfőn. — Benedek a budai sz. Mária Magdolnatemplom lelkésze és Sthoesus András karmelita főnök a budai Annakápolna kezelésén egyezkednek a budai káptalan előtt.

Quod Venerabilis Dominus *Benedictus plebanus parochialis Ecclesie B. Marie Magd. de castro Budensi* ab vna, Ac Religiosus frater *Andreas Sthoesus Newrewbergianus Ordinis carmelitarum vicarius generalis et prouincialis Conuentus Hungarie* ab alia, partibus, Coram Nobis porsonaliter constituti, Idem frater Andreas prior, onera et quelibet grauamina vniuersorum fratrum Conuentus dicti *claustris matris Misericordie* super se assummendo, proposuerunt et sponte confessi sunt In hunc modum, Quod licet alias Inter ipsum Dominum Benedictum plebanum vt actorem ab vna, ac prefatum fratrem Andream priorem et dictum Conuentum veluti In causam actos ab altera partibus, Racione et pretextu cuiusdam *Capelle ad honorem Beate anne matris Marie prope dictum Claustum ipsius Conuentus fundate*, In cuius videlicet pacifica possessione tam Idem Dominus Benedictus plebanus, quam eciam

predecessores sui semper, vita durante Circumspecti condam *Michaelis olvasogyartha fundatoris ipsius capelle*, qui In articulo Mortis In testamentaria sua dispositione Eandem capellam ad predictum Claustum annectisset et annotato conuentuj perpetuo possidendam Donasset et legasset, Tam coram *vicario Strigoniensi* quam eciam *legato de latere* et alys Nonnullis Iudicibus a Sede apostolica per Rescriptum apostolicum delegatis, certe lites et discordie, ac controuersiarum materie orte fuerint et suscitatae et diucius, non sine Magnis ipsorum expensis, fatigisque et laboribus ventilatae, Tamen nunc partes ipse ambe volentes potius pacis amenitate frui, quam odio sequi alterutrum, compositione et ordinatione nonnullorum dominorum et proborum hominum et presertim Reuerendi domini *Francisci prepositi transilvaniensis et secretary regy*, necnon Honorabilis Magistri *Michaelis de Nyrbogdan Canonicj Ecclesie Nitriensis* pro pace et concordia Inter easdem partes laborando, Interuenientibus, ad talem pacis et concordie deuenissent vnionem, vniuersasque eas lites et discordias In hoc solummodo sopiri et condescendi fecissent, prout deuenerunt et condescendi fecerunt coram Nobis, Quod ipsi sese Mutuo et alternatim de et super vniuersis et singulis dampnis ipsorum et Iniurijs, Nocumentis, Necnon fatigis et expensis ac excommunicationibus, agrauaminibus, Reagrauaminibus et alys quibusuis grauaminum generibus, censurarum Ecclesiasticarum, In prosecutione prescripte cause per ipsas partes quomodocunque factis et subsecutis, quitos et expeditos ac Modis omnibus absolutos Reddidissent et commisissent, Immo Reddiderunt et commiserunt similiter coram Nobis, tali modo et ex ea condicione, Quod singulis annis In festo B. anne matris marie prefatus dominus Benedictus plebanus et sui successores plebani per se vel suos Surrogatos primam Missam dumtaxat et non plures cum suis Cerimonys in ipsa capella B. anne celebrare vel celebrari facere valeant et possint, Eundemque dominum plebanum annotati fratres ad hoc peragendum et perficiendum omni Reuerencia Expectare debeant et teneantur. Alias autem Missas, puta auroram et alias quascunque tam legendo quam cantando voluerint, simul cum *sermonibus ad populum Intra vel extra Ca-*

pellam, necnon primis et secundis Vesperis In ipso festo B. anne demptis tamen horis canonicis, que forte — — comode fieri Nequirent, tam ipso die festi B. anne, quam eciam alys diebus festiuis et ferialibus in perpetuum semper per circulum annj quandocunque voluerint, ipsi fratres liberam atque omnimodam habeant celebrandi et perficiendj potestatis facultatem; hoc eciam per Expressum Declarato, Quod partes ipse *pro oblationibus colligendis*, que in ipso festo B. anne tam ad Missam ipsius D. plebani, quam eciam ad alias Missas dictorum fratrum', In ipso festo B. anne dumtaxat, per totum diem prouenirent, demptis alys diebus et temporibus, quibus ydem fratres omnes et singulos alios prouentus Eiusdem Capelle semper habere debebunt, *vnam pixidem seu ladulam duarum clauium* disponere, quarum vnus dictus dominus plebanus, Reliquam prior aut fratres dicti Conuentus habere debeant, oblationesque ipsas In ipso, vt prefertur, dumtaxat festo B. anne, prouenientes *vnus Ex fratribus cum reliquys more consueto simulcum Capellano* vel alio homine ipsius dom. plebani, si placuerit, fideliter et consciencie colligere et ad ipsam pixidem Imponere et Id dominus prior aut Vnus frater cum dicto homine ipso die, vel secundo dictam ladulam presentare debeant, Equaliterque inter se diuidere habeant et teneantur; Vniuersaque Necessaria ipsius Capelle tam In Reformatione Rupturis eiusdem In Edificys, quam alys quibusuis defectibus ydem fratres de proprijs ipsorum sumptibus Restaurare ordinare et Innouare ac In omnibus suis Necessitatibus prouidere debeant et sint obligatj; domo tamen ad latus eiusdem Capelle constructa, que Jurisdictionj ipsius domini plebani subiacere dinoscitur ab occupatione Eorundem fratrum, vel quouis Juris titulo In dominium Eiusdem Intromissione, salua Remanente. Ad que partes predictae sese et suos successores perpetuo et Inuiolabiliter obseruatueros spontanea obligauerunt Coram Nobis voluntate. In cuius Rei Memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas Nostras priuilegiales pendenti sigillo nostro consignatas duximus concedendas. Datum feria secunda proxima ante festum B. ambrosy conf. A. D. 1515.

496-dik okirat, a budakáptalani protocollumban.

XVI.

1515. Sept. 5. Szerdán. — Gróf Frangepáni Beroald férjhez adván Isotha (?) nevű leányát Perényi Istvánhoz, neki adja Zólyom megyében fekvő Dobranywa várát; továbbá egyebek felett egyezkednek a budai káptalan előtt.

Quod Spectabilis et Magnificus dominus *Berualdus Comes de Frangepanibus* etc. ac *Ferdinandus* filius eiusdem Comitatus *berualdi* ab una, parte vero ex altera similiter Magnificus Dominus *Stephanus de peren Dapiferorum Regalium Magister* Coram Nobis personaliter constitutj, presente eciam ibidem Egregio *Gregorio Gapricza Horvath de Csaba*, Idem *berualdus* et *ferdinandus* Comites assumptis in se et per omnia leuatis Oneribus et quibusuis grauaminibus Spectabilium et Magnificorum *Mathei* et *cristoferi* Comitum similiter de *frangepanibus* filiorum eiusdem domini comitis *Berualdi* et fratrum prefati domini *Ferdinandi* carnalium aliorumque vniuersorum fratrum et consanguineorum simul et proximorum eorundem, Quos Infrascriptum Negocium tangeret seu tangere quoquomodo posset In futurum Item In presenti, ydem domini *Berualdus* et *Ferdinandus* comites sponte et viua voce confessi sunt In hunc modum, Quomodo ipsi Matura et diligenti deliberacione Intra se prehabitis, Generosam dominam *Isotham* (így. ?) filiam suam charissimam, sororem videlicet prefatorum *ferdinandi*, *Mathie* et *cristoferi*, dicto Domino *Stephano de peren* legitimam tradidisset In Vxorem, Modis et condicionibus Infrascriptis, Inprimis, Quod Idem Dominus Comes *Berualdus* et filii sui predicti, Racione dotis prefate domine *Isothe*, Castrum ipsorum *Dobranywa* vocatum, In cottu. *Zoliensi* habitum, cum omnibus suis villis, possessionibus, tributis theloneis et alys vniuersis prouentibus et pertinencijs, ac priuilegijs suis quibuslibet, In et (így) Septem Milibus florenorum, pro quibus castrum prefato comitj *Berualdo* per *Seremissam* condam dominam *Beatricem* Reginam, Ex consensu *Seremissimi principis* condam domini *Mathie* Regis, Inscriptum et oppignoraturn Extitit, similiter et literis, quibus Serenissimus dominus *Wladislaus Modernus Rex* prefata priuilegia Eiusdem Serenissime condam *Beatricis* Regine

Ex Beniuolo consensu pariter et assensu confirmauit, cum eadem domina Isotha prefato domino Stephano de peren ipsorumque heredibus et posteritatibus vniuersis dedissent, donassent et contulissent, Inmo dederunt, donauerunt et contulerunt, Coram Nobis, Modo et ordine ac condicionibus et clausulis subinfrascriptis, primo Quod Idem dominus Berualdus Comes et Ferdinandus filius eiusdem oneribus modo premissis In se assumptis, Annotatum Castrum Dobranyva vocatum simulcum prescriptis omnibus suis pertinencys ac literis et literalibus suis Instrumentis factum, vt premititur, eiusdem Castri et pertinenciarum suarum concernentibus, simul et prouentuum Vniuersorum, tam ordinariorum, quam Extraord., Tricesimo secundo die *a die Exitus ipsorum Dominorum Berualdj et Ferdinandj Comitum de Ciuitate Budensi pro presenti Scilicet Legacione ad summum pontificem per Regiam Maiestatem Eundem Dominum comitem Berualdum deputatum*, manibus dicti Gregory horwath, tanquam ad manus communes, dare et Assignare debeant et teneantur, Idemque Gregorius horwath dictum castrum Infra celebracionem Nupciarum eorundem Stephani de peren ac puelle Isothe tenere et possidere valeat atque possit, tandemque habita consummacione Nupciarum, Mox fide sua Mediante Idem Gregorius Horwath dictum castrum simulcum prenotatis omnibus suis pertinencys et literalibus Instrumentis Manibus eorundem domini Stephani de peren et puelle Isothe, vel hominum suorum, ad id per ipsos deputatorum, absque omni occasione et subterfugio dare et assignare debeat et teneatur; casu vero, quo Nutu diuino vel ipsum dominum Stephanum de peren, aut dictam dominam Isotham Infra Matrimony consummacionem ab hoc luce decedere contingeret, teneatur prefatus Gregorius horwath dictum castrum eiusque cunctas pertinencias et priuilegia vniuersa Manibus dicti Comitum Berualdi et filiorum suorum predictorum Remittere et Reassignare, Vbi vero post dicti Matrimony consummacionem prefatus dominus Stephanus de peren et domina Isotha sponsa eiusdem dictum castrum alicui vendere simulcum prescriptis suis pertinencys et a se alienare vellent et Nitterentur, Extunc ydem In facere sine Scitu et voluntate dicti comitis Berualdi et filiorum eiusdem, Neminj

alteri valeant, sed In primis ipsos, si illud castrum pro eadem summa, qua ipsi alys vendere possent, Emere voluerint, admoneant, si vero ipsi castrum predictum Emere Nollent, aut non curarent, Ex tunc prefati dominus Stephanus de peren et domina Isotha valeant prescriptum castrum, cui Maluerint, libere vendere et a se alienare. Quod si Idem comes Berualdus vel fily sui ipsum dominum Stephanum de peren, ac filiam suam dominam Isotham in pacifico dominyo dicti castri conseruare quoquomodo Non possent, vel non vacarent et illud castrum ab eisdem aliqua via Juris alienari posse videretur, Extunc teneatur Idem dominus comes Berualdus vel fily sui aut alteri eorum, prefato domino Stephano de peren et domine Isothe, Racione dotis huiusmodi, Loco dicti castri *tria Milia florenorum In Monetis hungaricalibus* hic, In capitulo coram Nobis deponere; ipse vero dominus Stephanus de peren et domina Isotha, Rehabitis huiusmodi Tribus Milibus florenorum, pretactum castrum simulcum sepedictis omnibus eiusdem pertinencys Eidem domino Berualdo comiti et flys suis prenotatis Remittere et Reassignare debeant et teneantur. Insuper hoc eciam declaratum est specialiter, Quod prefatus dominus Stephanus de peren debebit et tenebitur In Vita sua prefate domine Isothe consorti sue partem bonorum suorum In valore tante summe, vel tot Milium florenorum, per quod (így) predictum Castrum venderet et super hoc legitimam fassionem In aliquo loco credibili facere, vt si ipsum dominum Stephanum de peren absque heredibus fatis cedere contingeret, tandem ipsa domina Isotha cum eisdem Bonis, vel In Viduitate Manere, Vel cui Vellet, Marito alteri pro decencia sui status Nubere. Item promiserunt Insuper prefati domini Berualdus et Ferdinandus filius Eiusdem domino Stephano de peren tempore Nupciarum pro Expensis florenos trecentos dare et transmittre, ac In dotem predictam tempore Nupciarum Res Infrascriptas cura effectum dare et assignare. Inprimis *cupas argenteas deauratas decem, piccarios argenteos sex, Lauatorium cum pelui vnum de argento, discos argenteos duodecim, Scutellas argenteas decem, coclearia de argento facta viginti-quattuor, vittaz Muliebres tres gemmis et Lapidibus preciosis ornatas, diadema, In Wlgo Naspha, provt commodius et ho-*

nestius Videbitur, Juxta ipsorum honorem, Tunicas principales tres gemmis ornatas, et alias tres thunicas simpliciores de Veluto, de Attlasio et de Damasko, Subas principales quattuor de purpura deaurata veneciarum, Ex quibus vna habeat subducturam Sebellinam, Secunda Ex pellibus hermellinis, Tercia quidem ex pellibus variolinis, Quarta vero de Electis Mardurinis. Item Vestes Estiuales Tres de damasko, de attlasio, Lectisternia vero, cussinos, puluinaria et ornamenta similia lectus et domus (?) Scilicet tapeta, prout honori suo congruit, Deinde Equos cum curribus. Demum — — conclusum est, vt post Reditum antefati Domini Berualli comitis de presenti legacione, In qua ad presens per Regiam maiestatem deputatus extitit, Infra spacium Quinque Mensium celebracioni Nupciarum operam dare perficereque omnino vtreque partes promisissent et assumpsissent, Immo promiserunt et assumpserunt coram Nobis premissa omnia observare, tali obligaminis vinculo Mediante, Quod si qua parcium prescriptarum In premissis persistere Nollet, uel quoquomodo subterfugeret et premissa In toto, vel In parte non obseruaret, Extunc talis pars contra partem alteram In premissis persistentem In septem Milibus florenorum auri, Deinde amissioneque fidej honoris et humanitatis suorum et Nichilominus summo Pontificj similiter In septem Milibus florenorum auri sub forma tamen apostolice sedis conuincatur et conuinci debeat ipso facto. In cuius Rej memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas Nostras priuilegiales pendente Sigillo Nostro consignatas ad fassionem prescriptarum parcium duximus concedendas. Datum feria Quarta proxima ante festum Natiuitatis Sacratissime Virg. Marie A. d. 1515.

In consistorio.

510-dik okirat a budakáptalani protocollumban.

XVII.

1521. Oct. 23. Szerdán. — Benedek budai sz. Mária Magdolnáról nevezett templomnak lelkésze és kalocsai örkanonok feljegyezteti a budai káptalannal az alapított misék rendét és jövedelmeit. —

Lecta extradata in vno parj.

Quod Venerabilis dominus Benedictus plebanus parochialis Ecclesie S. Marie Magdalene Budensis ac Custos et Ca-

nonicus Ecclesie Colocensis, Coram Nobis personaliter constitutus, proposuit et sponte confessus est In hunc modum, Quomodo ipse animaduertens et considerans, Sepesepiusque animo Reuoluens vite huius humane condicionem, vt Sepesepius eorum pia Memoria, qui vel de Bonis suis peculiaribus, vel studio curaque, et diligencia atque solitudine alyisque virtutum Exercieys ad Diuini Cultus augmentum aliquid fecerint et ordinauerint, per Ignoranciam Incuriamque et Negligenciam successorum Caligine obliuionis obfuscatur et In Nihilum Redigeretur, volens Igitur Idem dominus Benedictus plebanus, tum sui, tum precipue horum, qui ex salubrij et frequentj Induccione sua aput Eos, vtputa diligentem et assiduam dando operam ob spem et Deuocionem salutemque animarum suarum et suorum predecessorum ad ordinacionem Missarum Infrascriptarum Manus porrexissent adiuditrices, In Memoriam Missarum ipsarum Celebracionem, Modum et formam ac diem et locum prouentusque sibi et suis successoribus plebanis vnacum suis Capellanis Exinde prouenire debentes, Ne temporum successu ydem succesores sui plebanj vna cum suis Capellanis, Ignoranciam premissorum allegantes, sese ab oneribus Celebracionum predictarum Missarum Exonerare, aut quoquomodo In eisdem Celebracionibus Negligentes comperti, se Excusare, Quinpocius Missas ipsas et alia diuina Officia Eo feruencius Eoque diligencius, quo se laborum premia percipere posse agnouerint, Exercere valeant, literarum testimonio Roborare. Quarum quidem Missarum prima Singulis ferys secundis In ara Maiorj, In dicta Ecclesia S. Marie Magd. constructa, de Sancta et Indiuidua trinitate per Capellanos suos et successorum suorum plebanorum In perpetuum Cantando Celebrarj ad Cuius continuacionem circumspectum *Stephanum Thetheny* alias *Judicem* dicte *Ciuitatis Budensis* quoddam Molendinum suum Nunc ducentis florenis aurj venditum legasse, quorum vtputa ducentorum florenorum Centum Circumspectum *Johannem Harber* similiter *Judicem* dicte *Ciuitatis Budensis*, Residuos vere Centum similiter Circumspectum *Stephanum Thetheny* filium Eiusdem condam petri Thetheny similiter Ciuem Eiusdem Cittis. Budensis leuasse et Recepisse, Racioneque Eorundem Ducen-

torum florenorum Singulis annis, Ipsum vtputa Johannem Harber et suos successores In festo Circumcisionis Domini, dictum vero Stephanum Thetheny similiter et suos heredes In festo B. Georgy Mart. pro continuacione dicte Misse Sancte et Indiuidue Trinitatis annotato domino Benedicto plebano suisque successoribus plebanis et Capellanis Eorundem absque omni subterfugio pro feudo dare et soluere debere (de meny nyit?) Idem dominus Benedictus plebanus Coram Nobis Retulit. Secunda, feria Tercia similiter de S. Trinitate In eadem ara Maiorj vsque finem *per pueros similiter cantando et Tactu organj ac Sonu Campanj* Celebrare, Ad Cuius Scilicet perpetuam continuacionem prefatus dominus Benedictus plebanus Venerabilem Dominum *Nicolaum de athya lectorem et Canonicum Ecclesie Strigoniensis* Quamdā domum suam *Lapidēam Bude In platea omnium Sanctorum* habitam, alias *waywode ongor* Nuncupatam, ipsi domino Benedicto plebano et suis successoribus plebanis, et Neminj alterj, assignasse Retulit, Talj condicione, quod Idem dominus Benedictus plebanus et sui successores plebanj de prouentibus ipsius domus Capellanis suis pro continuacione Ipsius Misse singulis annis In perpetuum Singulos quattuor florenos, organiste autem pro tactu organj per annum florenos duos, pueris vero Cantantibus Ipso die Celebracionis Misse Singulis *Singulum obolum* dare, domumque Ipsam semper decentj Edificio tenere deberet, ad hocque faciendum et sui Successores deberent, qui si Id facere Negligerent, non Curarent, domusque ipsa desolacioni per eos subiiceretur, Ex tunc Sindicj prefate Ecclesie S. Marie Magd. compellendi haberent potestatis facultatem, Item Terciam Missam Singulis ferijs Tercijs pro defunctis alternatim In vna vtputa Ebdomada *In ara Rosary*, In altera vero *In ara SS. fabianj et Sebastianj Martirum* cantando vsque Eleuacionem, pro Cuius continuacione honestam condā dominam Relictam Circumspecti condā *Georgy waczy* alias In Eadem Ciuitate Budensi commorantis Quamdā vineam suam In promontorio Budensi *kuvves* Nuncupato prope Scilicet vineam plebanatus Ibidem habite adiacentem, Sepefato domino Benedicto plebano suisque Successoribus plebanis assignasse, Capellanosque Tunc constitutos ad petitionem

ipsius Dominj Benedictj plebanj continuacionem Ipsius Misse assumpsisse, Idem Dominus Benedictus plebanus Retulit talimodo, Quod Sindiej ipsius Ecclesie S. Marie Magd. pro tempore constitutj In duobus terminis videlicet In S. Georgy Mart. et S. Michaelis archang. festiuitatibus de prouentibus eiusdem dominj plebanj ac successorum suorum ipsis Capellanis duos florenos soluere debeant et teneantur. Item quartam Missam Singulis ferys Sextis *In ara S. petrj Apostoli* per Capellanos pro peccatis Totaliter Cantando, pro Cuius supportacione Idem dominus Benedictus plebanus prenotatum condam petrum Thethen duas vineas omnino In promontorio ipsius Ciuitatis Budensis videlicet *Kerezthes* et *Nandor* Nuncupato Sitas, In Mortis articulo legasse Retulit. Quas quidem vineas Idem dom. Benedictus plebanus aput Manus honeste domine *Dorothee* Relicte eiusdem condam petrj Thetheny, Ne quoquomodo desolarentur ad tempus, quo Salubrius Easdem locare posset, reliquisse similiter Coram Nobis asseruit, tali condicione et Eo pacto, vt Eadem domina Dorothea ipsi domino Benedicto plebano suisque successoribus, Racione Earundem vinearum Tamdiu, quoad vinee ipse aput Manus suas haberentur, Singulis annis In Singulis festiuitatibus Beatj Gregory pape Semper Decem florenos in feudum dare et soluere teneretur. Item Quintam Missam Egregiorum condam Dominorum *Emericj et Martinj Czobor de Czoborzentmihal* In Refrigerium animarum suarum, In honorem conceptionis B. V. Marie Singulis diebus Sabbathi Solempniter cum Tactu organj, per pueros, In prescripta Magna ara Cantando, Hocmodo ordinatam Inceptam et perpetuo permansuram fore Retulit, Quod licet prefatj Emericus et Martinus Czobor quamdam vineam eorum in promontorio Budensi *Zakadath* vocato dicto dom. Benedicto plebano dumtaxat, et non suis successoribus, In vltima voluntate taliter legassent, vt In Refrigerium animarum suarum dictus dom. Benedictus plebanus dictam Missam Conceptionis adhuc ipsis viventibus Inchoare et continuare faceret, Inchoasseque et continuasse asseruit, Sed Expost dictus Dom. Benedictus plebanus vineam ipsam Cuidam *Emerico Zerenczes*, Bude commoranti, vendidisset, de precio Illius prefatam domum condam *ongor*, per prefatum,

vt premittitur, dominum Nicolaum lectorem condonatum, valde desolatam, Reformasse et dictam Missam conceptionis ad Illam pariformiter annexisse, tali condicione Retulit, vt ambe dicte Misse, tam scilicet SS. Trinitatis, quam eciam Conceptionis, perpetue Ex prouentibus dicte domus conseruarentur, ac de prouentibus eiusdem domus pro continuacione ipsarum Missarum Capellanis ad quodlibet festum S. Michaelis archangelj floreni Quattuor, organiste vero floreni duo, pueris Cantoribus Singulis singulus denarius dari debeant. Cetera si que forent, domino plebano et Eius successoribus Remaneant. In Cuius Rej Memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas Nostras priuilegiales pendenti Sigillo nostro consignatas ad fassionem dicti dominj Benedictj plebanj duximus concedendas. Datum feria quarta proxima post festum Sanctorum vndecim Milium virginum et Martirum. Anno dom. 1521.

822-dik oklevél. A budakáptalani protocollumban.

II.

TEMES VÁRMEGYE FŐISPÁNjai,

A TEMESVÁRI PASÁK,
ÉS TARTOMÁNYI ELNÖKÖK.

PESTY FRIGYES LT.

ÁLTAL.

.

A magyar alkotmány nem tett semmi különbséget az egyes megyék főispánjainak jogköre közt; még is a nemzet köz élete sok módosítást vitt véghez az intézmények eredeti szervezetén, és a mi kezdetben tán nem volt szándékában az alakító ész teljhatalmának, később jogosult fejleményül érvényesíté magát századokon át. Temes megyét annak fekvése a haza déli határán tette fontossá, és miután más megyék szintén déli fekvésök daczára távol sem szerepeltek annyira köz életünkben, mint Temes megye, azt kell gondolnom, hogy az ősi hadviselés érdekeinek annak területe különösen megfelelt. Már az 1212. évi országos törvény mások fölé kitünteti ezen megye főispáni méltóságát, midőn azt rendeli, hogy a király erdélyi vajdának, székely és temesi grófnak, slávoniai, dalmát- és horvátországi bánnak, úgyszintén szerémi, nandorfehérvári és jajczai bánnak más mint magyar embereket ki ne nevezzen, még pedig érdemekkel bírókat (Timon: *Imago Hungariae novae* 46. lap.) Utóbb a temesi főispán az ország zászlósainak első sorában neveztetik, t. i. közvetlen a nádor, országbíró, Horvátország bánja, erdélyi vajda, kir. főajtnállo, főasztalnok, főlovászmester, főpohárnok és tárnokmester után. (Verbőczy *Hármaskönyv* I. rész 94 czim. 2. §. Pray: *Syntagma historicum de sigillis* 104. lap.) A viszonyok úgy akarták, hogy a ki Temesvárról a politikai igazgatást intézte, hatóságát rendesen a megye határán túl is gyakorlá. A temesi főispán sokszor más megyéket egyesített a maga méltósága alatt, és annyira magába olvasztá különösen a szomszéd megyék politikai jogkörét, hogy például azon körülményt, miszerint a török foglalás által megszakasztott kor előtt Torontál megyének egyetlenegy külön főispánját sem

tudjuk megnevezni *), csupán csak azon tekintélyből és hatalomból tudom magyarázni, melyet a temesi főispán e vidéken gyakorolt. Igaz, hogy ezen tekintély gyakran azon egyéniség érdeme volt, mely Temes vármegye élén állt, és Petrovics Péter, mint Zápolya János király fiának gyámja, Hunyadi János pedig, mint Magyarország kormányzója, kétségkívül saját személyes fényökből is kölcsönöztek a főispáni méltóságnak. Ellenben ha gróf Kemény József helyesen gyanítja (Új Magyar Múzeum 1854. II. köt. 128. 130. lap), hogy a Hunyad megyei és Hátszeg-vidéki szintűgy, mint a Zaránd megyei oláhság, vajdájokkal együtt, hajdan a temesi főispánságtól függtek, ezen függés minden esetre a temesi főispán méltóságával, nem esetlegesen személyével, volt kifejezve. Csak futólag érintem, hogy Temes megye főispánjai bebizonyíthatólag már a XIV. századtól fogva egyszersmind hazánk alsó vidékeinek főkapitányai voltak; megjegyzem, hogy midőn a magyar nemzet önállósága leáldozott és függetlensége elhomályosodott, az ellenség is, ki e vidéket elfoglalás és 164 esztendeig önkény alá szorította, hazánk ezen szerencsétlen részét birtokainak egyik gyöngyéül tekinté. A pasák, kik Temesváratt székelték és innét hajták végre az akkor rettegett török zultán parancsait, rangban a budai pasák után következtek; befolyásuk azonban gyakran megközelíté a budai pasák tekintélyét, sőt van eset, hogy a budai épen alá rendeltett a temesvári pasának; a német császár, midőn békéért esdeklett az igazhívő mozlimok hatalmas nagyuránál, követét sok ideig a temesvári pasa mellett tartá, hogy célját a béke elnyerésében elérhesse. A temesvári pasa méltósága oly székvala, melyen, a kit oda ültettek — minden phraseologia nélkül szólva — könnyen veszthette fejét; de ezen állás veszélye is bizonyítja annak fontosságát. Maga a zultán czímeiben melyekkel mint három világrészben uralkodó autokrata pompázott trónján, ott szerepelt Temesvár tartománya, mint hódí-

---

*) Említ Lehóczky 1200. évre egy Demetrius Napragi nevű torontáli főispánt, de mily forrás hitelére? Egy Demetrius Napragi 1618. részt vesz Thurzó Imre lakodalmán. (Árpádia I. 342.) Náprádi Demeter erdélyi püspök 1599. (Istvánfy Lib. XXXI. Szalay IV. köt. 414. lap.)

tói fényének egyik hirdetője. Mind ez azonban egy külön munkára kívánt fáradságot érdemelne ; nekem e helyen csak az a szándékom, hogy bemutassam az olvasó közönségnek azon férfiak névsorát, kik mint Temes vármegye főispánjai, később mint temesvári pasák történeti forrásainkban említetnek ; egyúttal pedig feltüntessem, hogy hazánk ezen részeiben miként váltották fel magokat a politikai rendszerek. Nem írom Temes megyének történetét, sem a temesi főispánok, temesvári pasák stb. életrajzát, hanem tudományosan meg akarom alapítani azok névsorát, és azon kort, melyben hivataloskodtak, minden egyebet csak annyiban vevén figyelembe, a mennyiben tárgyam felderítésére szolgált. Csekélynek látszó feladat, ha szóval kijelentetik ilyen szándék, de egy pillantás a következő lapokra világossá teendi, mekkora munka marad a kritikának a látszólag legcsekélyebb kérdések tisztába hozatalában is. Egyszersmind meg fog győződni az olvasó, hogy legfeljebb csak hazánk középpontját kivéve, nincs Magyarhonban megye, melynek kitünőbb főispánjai lettek volna, mint Temes megyének.

Az első csirák.

Kund, Árpád korában. Kund egyike azon hét vezéreknek volt, kik még Etelközben vetették alapját a nemzet alkotmányának, (Szalay: Magyarország Története I. 9. lap.) A Duna, Tisza és Maros közti tájak elfoglalására Árpád által kiküldött Kadusa, Szoárd és Bojta, feladatuknak megfelelően, Kund elegendő katonasággal maradt itt, hogy a tartományt teljes hódolat alatt tartsa és kormányozza. Ez időtől fogva e vidék „Capitaneatus Kund“ nevet nyert. (Griselini: Geschichte des temesvarer Banats I. köt. 14. lap, ki állítása hitelül semmi forrásra nem hivatkozik *). Csak ő utána indult Bárány: Temes vármegye Emléke 9. lap és Torontál vármegye hajdana 12. és 152. lap). A „Capitaneatus Kund“

*) A Győri Közlöny 1862. évi 15. számában a „Nagy-Becske-
rek és vidékének ismertetése“ című czikk írója állítja, hogy e vidéket Anonymus Capitaneatus Kund néven említi. A Capitaneatus Kund említését azonban hiában keressük Anonymusban.

neve csakhamar megszűnt. Küküllő megyében Kund falu tartá fen vezérünk nevét. Az Erdélyben elvirágzott Kendi család Kundu (Könd) vezértől származtatja magát. (Szabó Károly után Nagy Iván: Magyarország Családai VII. köt. 184. lap.) Hasonlólag a Kendeffy család ezen Könde (Kundu) vezérrel köti össze eredetét. (Nagy Iván VII. 191. lap.) A nagy homály daczára, úgy látszik, hogy Kund volt e vidék első parancsnoka a magyarok korában, ki a fennevezett hadvezérektől annyiban különbözik, hogy nem csak hódítani és a hódítás után távozni jött ide, hanem székhelyét itt állandósítá, hogy a rendet és közbátorságot fentartsa. Csak mosolyognunk kell azonban ilyen állítást, milyen Severininél Consp. Hist. H. in Prologo P. Post. előfordúl: „Cadusa Temesiensem Comitatum aedificavit.“ Kadusának, mint érintém, hadi szerepe jutott a tartomány elfoglalásában, de az első foglalás pillanatában megye alkotásáról szólni, minden esetre nagyon elhamarkodott dolog.

Kusid és Kupián. (Egyetlen állítója ennek Bárány: Temes vármegye Emléke 167. lap, ki más forrásra nem hivatkozik. Kusid és Kupián Kund fiai voltak. Kézai Simon az appendixben írja: Quinti vero exercitus Cund est dictus Capitaneus. Hic circa Nyr habitavit, huius filii Cusid, et Cupian sunt vocati, (lásd Szabó Károly fordítását is 47. lap.) A Kupa, Kupány, Kopán, Kopáncs, vagy Koppány nevű helyek gyakoriak. Cornides (Vindiciae Anonymi) a Szatmár megyei Koppán-Telke pusztát tartja a vezér nevéhez. Figyelmet érdemel Kopáncs puszta Csanádban, Réti-Kopáncs Csongrádban, Török-Koppány Biharban. Még 1055. évben előfordúl Cupán mint személynév; 1285. év alatt pedig egy Coppan erdélyi falu a Maros mentén említettik. (Turóczy II. 6. 28. stb. Jerney Magyar Nyelvkincsek, Lipszky Repertoriumja.) A mi Kusid nevét illeti, ezt Szabó Károly Kézai krónikájának fordításában Kücsidnek olvassa, de aligha fel nem ismerhető metathesis által a Temesvárral délről határos Kissoda nevű, mostani oláh faluban; mire még hozzá teszem, hogy az oláh szójárás a magyar helynévképzőkhöz az *a* vagy *ia* betűket szokta ragasztani, miket elhagyván, visszanyerjük az eredeti magyar nevet. Ha ifj. Réső Ensel Sándor (Helyne-

vek magyarázója, jegyzet az Árokszállás czikkhez) azt írja, hogy Turóczy Anonymus Kurzánját *Kusida* névre fordítá, ezt homályos állításnak kell tartanom, részint mert Turóczy csak úgy írt latinul mint Anonymus, tehát fordításról nem lehet szó, — részint mert Turóczyban Kund fiát mindig Kusid-nak írva találom.

Bulcs vezér, Zoltán alatt. (Bárány írja Torontál vármegye hajdanában 12. lap: ha hiszünk a görög történetíróknak, Zoltán vezérsége idején, Bulcsu parancsnoksága alatt állott e vidék. Egyező állítás ugyanott 152. lap, azután Temes vármegye Emléke 9. és 167. lap. A Maros mentén Krassóban fekvő Bulcs népes helység ezen vezértől vette-e nevét, nem merem eldönteni. Bulcsu nevű csanádi püspök is volt a XIII. század közepén.

Achtum, a zendülő Sz. István ellen. (Nevét Vasváry a Történeti Névtár egyetlen füzetében Acsonynak olvassa; Horváth Mihály: Ochtum; Szalay László: Othum; Jászay: Ohtum; Bartal: Otom, Szabó Károly Anonymus fordításában: Ótom. Csanád 1004. vagy 1005 ben támadta meg haddal Achtumot, és eloltá élte világát. Bizonyos, hogy a Maros, Tisza és Duna közti vidék parancsnoka volt. Hatvani Mihály így ír Sz. István működéséről: „De még egy pártos fő maradt legyőzendő: Ochtum, a Gyula ivadéka, kit Árpád a maga fenhatóságának elismerése után meghagyott a maga fejedelemségében a mai temesi bánságban.” (Hazánk, szerkeszti Török János, első folyam 566. lap.) Árpádnak intézkedése, ki már közel száz éve hamarabb meghalt, különösen hangzik ugyan Achtum fejedelemségére nézve, ki mint láttuk, szent István által vette lázadásának jutalmát; — ez időtani tévedés helyreigazítása tehát majdnem felesleges, különben is, nekem itt Achtumnak csak kormány területének kitűzése forog czélomban.

Történeti korszak.

Főispánok.

Történettudományunk jelen stádiuma szerint a temesi főispánok névsorát tökéletes hitelességgel csak Pancra-

ciussal lehet megkezdeni. A tárgy tökéletes ismertetése érdekében azonban nem tartom feleslegesnek előre bocsátani azoknak neveit is, kik egyik vagy másik íróknál, habár hibából is, mint temesi főispánok említettnek. Ezen ál-főispánok közül korára nézve legelső helyen áll *Szörényi Leonárd*; állítólag Szörényi Péternek, a család törzsatyjának és Laucha orosz herczegasszony fia, Laucha pedig Kálmán király második feleségének rokona volt. Szörényi Leonárdról azt írja Mindszenti Sámuel az általmagyarított Lodvocat-féle históriai dictionáriumban, hogy 1115-ben született; 1149. évben meghalt. Borbálát, Esterházy Mihály és Ujlaky Anna leányát vette nőül. II. Gejza király Leonárdot temesvári parancsnokká (praefectussá) tette, ki is ennek és III. Istvánnak hűségesen szolgált; meghalt 1175-ben. Lehoczky pedig a *Stemmatographiában* a Szörényi cikk-alatt írja: „*Petrus Praefectus Temesvariensis* 111* cujus consors Laucha Ruthena in Hungariam venit.” Itt Leonárd atyjának tulajdoníttatik a temesvári főnökség és pedig a XII-dik század második tizedében, mely évet Lehoczky közelebb meghatározni nem tudott. — Említetik továbbá, még pedig ismét Lehoczky által (*Stemmatographia* III. 5. lapján) *Esterházy Lajos*, mint bán és temesi főispán 1170. évben, hozzá tévén: ex patre Georgio qui obiit 1150. A mit az Esterházy család eredetéről történeti hitelességgel eddig állithatni, az kiviláglik Nagy Ivánnak Magyarország családai czímű művének IV. kötetéből, a hol nyomát a XIII. század elejéig követhetjük; Lehoczky, midőn egyéb történeti tekintélyek által nem támogattatik, csak igen óvakodva használható kalauz.

Időrend szerint következnek most *Bethlen Péter* mint temesi főispán, azonban a történeti kritika tiltja, hogy e névsorba fölvétsék. Egyedül Lehoczky az, ki a *Stemmatographiában* őt Temes megye főispánjának az év megjelölése nélkül nevezi, csak azt tudván még róla, mit Budai Ferencz is mond, hogy t. i. 1175-ben Párisban tanult. Ezen Bethlenről Katona (*Historia crit.* Tom. IV. p. 242.) azt írja, hogy igen példás életet élt és hogy Párisban meg is halt. (V. ö. Benkő, Czvittinger, Horányi, Felmer munkáit.) De nehezen lehetett temesi főispán. Bajosan lesz bizonyítható az is, hogy az ik-

tári Bethlenek ágának törzse volt. Ő fia vala azon Bethlennek, kitől a Bethlen családnév ered. (Nagy Iván: Magyarország Családai II. köt. 69. lap.) A tournayi (tornacensis, Budai szerint: tornaki) püspöknek 1175. évben kelt, és III. Béla királyhoz Párisból intézett levele szerint, Bethlen, kit nagyon dicsér, ugyanott és ugyanazon évben meghalt. Ezen Bethlen — ki az oklevélben nem neveztetik Péternek — tanulási célokból volt Párisban és fiatalságát tanúsítja azon kifejezés, hogy a püspöki levélben mindig adolescens-nek neveztetik. (Fejér Codex diplom. Tom. II. 189. 190. lap.) Tehát temesi főispán sem 1175. év előtt nem lehetett Péter, mert még fiatal tanuló volt, ki még atyai hatalom alatt állt, sem nem utóbb, mert már a nevezett évben meghalt. Az utóbbi körülmény azon kérdést is tolja elénkbe, hogyan származhatik ezen Pétertől a család iktári ága? Házas volte-e már tanuló korában?? Ámbár tehát Lehoczky azon Bethlent, ki állítólag temesi főispán volt, és azon Bethlent, ki Párisban iskolát járt, egy személylyé egyesíti, a dolog még sem egyeztetethető. Más Bethlen Pétert is nehezen tehetünk ez idő tájban temesi főispánná, mert az iktári ág törzsétől csak a negyedik ízben találunk ismét egy Pétert, (Nagy Iván i. m. II. köt. 68. lap.) a ki már a XIV. században élt. Ha tehát az iktári Bethlenek törzsapját temesi főispánná tesszük, akkor őt meg kell különböztetni a Párisban tanult ifjútól, kiről úgy sem tudjuk, vajjon Péternek hívták-e, vagy miként, és le kell mondanunk arról, hogy főispánságának évét meghatározhassuk. Nagy Iván is, Bethlen Péterről szólván, mondja, hogy főispán volt, ha Lehoczkynek hitelt adhatnók.

Felsorolom most Temes megye történetileg igazolható főnökeit:

1173—1175. *Pancracius*. (Az első, kiről okleveles bizonyosságunk van. Neveztetik Kaba nevű birtokosnak végrendeletében így: Pancracius Comes Temissiensis. [Árpádkori Új Okmánytár I. köt. 69. lap.]

1203. *Poth*, a Hederváry családból. (Poth comes Thymisiensis [Fejér Cod. diplom. Tom. V. vol. I. pag. 293.] Poth régenten deákul Pétert jelentett [Bartal György: Csallóköz tört. vázlat 104. lap.] Turóczy szerint a Poth név Aldenburgi

Konrádtól származtatik. Poth — úgymond tovább — latine nuntium significat, quia primus eorum Hermistus internuntius erat. [Chronicon budense, Podhradczky kiadása 49. lap.] Lehoczky nál a Kewe megyei főispánok közt 1213. évre Poth de Hedervár; 1201. és 1209. évre mint mosonyi főispán és nádor: Poch de Hedervár. Ráth Károly: a mosonyi főispánok névsorában e korban gyakran előfordúl Poth. Úgy hiszem, mindenütt ugyanegy személylyel van dolgunk, t. i. azzal, mely 1203-ban temesi főispán volt. [lásd: Győri, történelmi és régészeti füzetek II. 107. lap, és Nagy Ivánt a Hedervári czikk alatt.]]

1214. *Heere*, vagy *Hetze*, vagy *Helze*. (Megnevezve II. András király oklevelén, melylyel Boleszló váci püspök a leleszi prépostság javára tett adományozását megerősíti. *Helze*, comes Thumusiensis. Katona histor. crit. V. köt. 192. lap. — *Hetze*, comes Thumusiensis; Fejér cod. diplom. III. köt. I. füzet 163. lap. — *Heere* ugyancsak Fejérnél VII. köt. II. füzet 312. lap. — E személynév előfordúl Jerneynél 1211. évi dolgokban, hol *Hereh*-nek íratván, *Here*-nek olvassa. Ugyanott 1138. év alatt *Heréd* falu. Lásd Magyar Nyelvkincsek. — *Heréd* jelenleg is van Nógrádban, de *Hecze* nevű, hihetőleg győrmegyei pusztát is találunk, melyet III. István király jobbagya Konrád, a Pannonhalmán levő egyháznak végrendeletileg hagyományoz. [Fejér cod. diplom. II. köt. 186. lap.]]

1233. *Gilet*, szerémi herczeg, Miklós nádor fia. (II. András diplomájának záradéka 1233. évről Fejérnél III. köt. II. füzet 366. lap: *Gyletus dux Sirmii*, C. Temes. És ismét Fejérnél VII. kötet II. füzet 312. lap, in archontologia: *Giletus filius Nicolai Palatini*. Lehoczky igen zavart dolgokat beszél ezen *Giletről*, *Stemmatographia* 155. és 156. lap. 1350. év alatt; de a *Religio* 1858. folyam 44. száma sines magával tisztában e család nemzékrendére nézve, midőn állítja, hogy Fraknó várában egy régi kápolna homlokzatán ilyen fölírás van: „*Hanc capellam Dux Gyletus in honorem Beatissimae Dei Matris renovavit venerationis ergo, anno 1233;*“ és jegyzetben hozzáteszi: Ezen *Gylet* vala Miklós, első a családban e néven, szerémi vezér, sopronyi főispán és nádor II. And-

rás idejében 1219. Forrása Ambrosovszky „De Palatinis Hungariae“ című röviden foglalt chronológiája. Hevenesi Gábor irataiból azt tanuljuk, hogy Fraknó várát Gilet Miklós nádor, hajdan szerémi herczeg, megújíttatta 1222. évben; és folytatva mondja: Cujus filius Giletus, itidem Dux Syrmiae, alias Banus Temesiensis (helyesebben temesi főispán) se Principem de Frakno, et dominum lacus Peyso nominavit; qui etiam arcem Frakno magis instauravit, et capellam etiam Beatae Virginis iam antecederet aedificatam roboravit, cui etiam hanc inscriptionem addidit: Giletus Dux, Princeps de Frakno et Dominus Peiso lacus, hanc Ecclesiam B. M. V. submitte restauravit. A. 1233. Olvasd Fejér Cod. dipl. IX. köt. III. füzet 217. 218. lap. E szerint a kápolna felírása nem Gilet Miklós nádor-, hanem annak fiától: Gilet szerémi herczegtől és Temes megye főispánjától ered, és a fölírás évszáma egyezik azon évszámmal, mely alatt ezen utóbbi Gilet mint temesi főispán és szerémi herczeg az oklevelekben előfordúl. Katona is ezen utóbbi két minőségben említvén őt, Histor. crit. V. köt. 685. lapján, hozzáteszi, hogy tudtára ez az első eset Szerém herczegség említésének királyi oklevelekben. Kaprinai már Gilet Miklóst, a temesi főispán apját is teszi szerémi herczeggé, mint Fejér mondja Cod. dipl. III. köt. I. füzet 347. lap. Avval egyezik Hevenesi fenebbi közleménye, hogy Gilet temesi főispán, *hasonlólag* (itidem) volt szerémi herczeg, és Lehoczky, ki 1231. év alatt nevez egy Giletet szerémi herczegnek. — Nem érdektelen a fenebbi közleményből azt kivenni, hogy a mi temesi főispánunk: „Fraknó hercege és Balaton tavának ura“ címével élt.)

1235—1238. *Máté*, kir. főasztalnok. (IV. Béla király egy 1235. évi levele záradékában neveztetik, mely levéllel Tapolcsán nyitrai uradalom Bánfy Dénes főlovászmesternek adományoztatik. Fejér Cod. diplom. IV. köt. I. füzet 21—27. lap. Továbbá Béla király 1238. évi, a fehérvári jánosvitézek birtokait elősoroló levél záradékában. Fejér IV. köt. I. füzet 104—111. lap. Bárány: Temes vármegye emléke, oklevelek 25—27. Végre az 1235—1238. időközre az archontológiában Fejérnél VII. köt. II. füzet 312. lap. Hihetőleg ő azon Máté, ki 1240. évben mint kir. főasztalnok egyszersmind nyitrai

főispánul említettik. — — Bartal György a fenidézett 1235-ki oklevelet, melylyel IV. Béla Bánfy Dénes főlovászmestere javára Tapolcsán jószágról rendelkezik, és mely okmány alatt Máté mint temesi főispán és kir. főasztalnok neveztetik, Fejér György ellenében állevélnek mondja. Kétséggkívül súlyosak azon vádak, melyekkel Bartal ezen okmány hitelességét megtámadja. Állevélnek mondja pedig azért, mert írásmódja az akkori század s jelesül Mátyás — a nagyhirű Anonymus *Belae regis notarius* — egyszerű írásmodorától különbözik; továbbá mert Mátyás soha magát magisternek nem nevezte, a mint az okmányban történik, s önmaga tudván legjobban, hogy II. András 1235-ik évben halt meg, nem is gondolható, hogy ezen gyanúba vett 1235-ki levélben, ezen esztendő Béla országlása második esztendejéül vette volna. (Lásd Bartal György értekezését: Béla király halhatatlan jegyzőjének, Mátyásnak újabb diadaláról. A magyar akadémiai Értesítő, philosoph. törv. és történettudományi osztály közlönyének II. köt. 341. lap.) És ily ellenvetések ellenében nem eléggé nyom Fejérrel azon indok elfogadása az okmány hitelének megmentésére, hogy egyéb baj nem létezik, mint hogy vagy az 1235. évszámban, vagy a kormányzás második éve kitételében van tévedés. Részemről a vitába itt nem ereszkedvén, csak az érdekel nyomoznom, vajjon 1235-ben volt-e Máté Temes vármegye főispánja? És ezt állítani nincs miért kételkedjem, mert miután az ország főméltóságai, miként a fenebbi, Bartal által megtámadott, akár igaz akár állevélnben megnevezetnek, idejökre és személyeikre nézve más forrásaink által igazoltatnak, nincs ok miért történjék az ugyanott előforduló temesi főispánra nézve kivétel, kinek nevét 1235. évre véletlenül épen ezen egyedüli okmány tartá fen, és kinek ily név alatti létezése 1238-ban minden kifogáson kívüli bizonyítványok által erősítettik.

1240. *Dénes*, kir. főlovászmester, a Bánfyak nemzetségéből. (Magister agatonum et Comes Timisiensis. Fejér IV. köt. III. füzet. 552. lap; és Urkundenbuch zur Geschichte Siebenbürgens I. köt. 63. lap, a bécsi tudományos akadémia által kiadott: fontes rerum austriacarum közt. — II. András király egy 1222. évi levele záradékában neveztetik Dénes,

Dénesnek fia, kir. főlovászmester. (Fejér VII. köt. I. füz. 211. lap.); fenebb láttuk, hogy Dénes, Dénes fiának, főlovászmesternek a tapolcsáni uradalom adományoztatik 1235. évben. Azon 1238. évi kir. levél alatt, mely Máté mint temesi főispán emlékét fentartá, Dénes főlovászmester nevét is olvassuk. Lehoczky azt mondja, hogy Dénes 1238-ban lett főlovászmester — a mi, mint láttuk, ugyan csak időszámítási elkésés — és 1241-ben már Orlandust nyeré utódul e méltóságban. Azt hiszem, hogy azon Dénes, ki 1222-ben, 1235-ben, 1238-ban főlovászmesternek neveztetik, — habár egyenesen kimondva sehol sem találtam — ugyanegy személy azon Dénessel, ki 1240-ben mint főlovászmester és Temesmegye főispánja előfordul, és ki tehát a Bánfy családhoz tartoznék.

1240. után *Geréb László*. (Említi Kövály: Erdélyi nevezetesebb családai 97. lap. és utána Nagy Iván: Magyarország családai, temesi „bán“-nak nevezik. Mikor volt bán, vagyis inkább főispán, ki nem világlik. Hanem tekintve a temesi főispánok névsorában levő hézagokat, Lászlót vagy Csáky István elé, vagy közvetlen utána vélem teendőnek. László atyja Imre besztercei bán, oklevelileg 1222-ben említettik.)

1247. *Csáky István* nádor és bihari főispán. (Egyedül Lehoczky Stemmatographiája szerint, hol a Csákyak nemzékrendében Demetrius és Stephanus neveztetnek, melynek utolsója Comes de Temes et Bihar. Egyébiránt Léhoczky az ő műve folytán, hol természetszerűleg ismételnie kellene, hogy Csáky István temesi főispán is volt, mélyen hallgat ezen hivataláról. Így például a bihari főispánok sorában 1233. Csáky István nádor e mellett nem neveztetik temesi főispánnak is; a nádorok sorában 1247. év alatt Mike bihari főispán és Csáky István előfordul, ismét a temesi főispánság emlegetése nélkül. Azon 1247-ki oklevél záradékában, melylyel Béla király terjedelmes birtokokat adományoz Oláhország- és Moldvában a János-vitézeknek, és mely Katonánál Histor. critica VI. köt. 95—103. lap olvasható, Radiszláv halicsi herczeg és szlavoniai bán után, István csak mint nádor említettik. A Csákyak ez időben nagy uradalmakat birtak Bihar és Temes megyében.

Schwicker Henrik : „Geschichte des Temeser Banats“ című munkájában, Csáky Istvánt felveszi a temesi főispánok névsorába, időrendileg 1270. évhez, egyúttal hivatkozván Wurzbach Constantin Biographisches Lexicon III. köt. 37. lapjára, hol Csáky István Comes de Temes et Bihar címekkel jellemeztetik.

1251. *Lörincz*. (Lehoczky a valpói főispánok sorában : Laurentius vajvoda Temessiensis. A temesi főispánok közt fel nem hozza.)

1316. *Treutul* vagy *Treutel Miklós*. (Fehérnél VIII. köt. I. füzet 595. lap. Lehoczky : Stemmatalographia II. 410. lap írja : Treutel Nicol. de Florentia et de Néma C. Comarom. Comes de Poson, et Temes, castellanus in Jako, tenuit Gelse Com. Castrif. — Treutel Miklós 1310-ben levén pozsonyi főispán, és csak 1328-ban nyervén oda utódot, következik, hogy egy ideig egykoruan igazgatta Pozsony és Temes megyét. Ezt Lehoczky nem csak meg nem jegyzi, hanem inkább Treutel Miklóst a temesi főispánok névsorából egészen kihagyja. — A Treutel család melléknevét illetőleg megjegyzendő, hogy 1368. bizonyos Treutel János de Nona, Nagy Lajos király által a pápához küldetett azon nyilatkozatot teendő, hogy ő Jankát Nápoly birtokában háborgatni nem akarja. Erre vonatkozólag olvashatni Orbán pápa válaszát Fejér oklevéltárában IX. köt. 4. füzet, 143. lap. A Törtel, Törtöl, Trewtel, vagy Treutel család mellékneve gyakran előfordúl; 1404-ben Nicol. Trautel de Neuna, pozsegi főispán és tárnokmester.)

1333. *Pap Miklós*. (Lehoczky így : Nicolaus Clericus. — Bárány Ágoston : Temes vármegye emléke, és Torontál vármegye hajdanában a temesi főispánok sorában felhozza, egyik munkájában sem hivatkozván kútfőre.)

1342. körül *Andrásy Zsigmond*. (Lehoczky őt a temesi főispánok névsorában elmellőzi, de igen az Andrásy családról szóló cikkben azt mondja : Sigismundus, Vice-Banus Temes, italico bello sub Rege Ludovico I. in Transilvania, Moldavia militavit. — Kerékgyártó Árpád, Magyarok életrajzaiban mondja : Andrási Zsigmond I. Lajos király alatt tán temesi alispán stb. — és jegyzetben hozzáteszi : Gyöngyösi szerint temesi viczebán ; de hiszen nem léteztek temesi bánok,

hanem igen is temesi grófok. Egyébiránt Bartholomaeidesnél 151. lap olvasható sírírata szinte így szól: Tömösiensi Vice-Banatu functus erat. — Nagy Iván Magyarország családai: I. Lajos király alatt Zsigmond temesi albán volt, és Nikápolynál veszett el 1396. — Katona, histor. crit. VI. köt. a dedicatióban: Sigismundus a Ludovico I. Temesiensi provinciae praefectus, utilem non tantum in Transilvania, Moldaviaque, sed etiam in Italia, tam sub ipsius Regis, quam Stephani et Andreae vojvodarum auspiciis operam navavit. — Budai Ferencznél: András Zsigmond első Lajos király idejében temesvári vicze-bánságot viselt, és mind Erdélyben a pártos szászok ellen, mind pedig Olaszországban sok szolgálatokat tett Latzk István, és András vajdák vezérsége alatt, 1348. és az utána való esztendőkből, mikor Lajos, a maga öccsének Andrásnak gyilkosain, és azoknak pártfogóin bosszút állott. — Hormayr histor. Taschenbuch 1820. folyam 274. lap, előre bocsátván, hogy az Andrásyak családfonala Simon óta elveszett, folytatja: Bis Sigmund als Vice-Banus (Unterstatthalter) des Temeser Gebietes unter Ludwig I. erscheint. — Anynyi sok tekintélyes író kezeskedik, hogy András Zsigmond Temes megye fölött parancsolt és egyetlen oklevelet sem vagyunk képesek előmutatni e tárgyban. Bárány Ágoston, Torontál vármegye Hajdanában, Andrásyt a temesi főispánok közül kihagyja; Temes vármegye Emléke című munkájában pedig Katonára hivatkozván felveszi, de az időre nézve nem tájékoz.

1366. *Heem Benedek*, Pál fia. (Ezen évnél Lehoczkyánál más temesi főispán, t. i. Miklós vajda és bodonyi kapitány fordul elő; ellenben Keve és Krassó vármegye főispánjai névrendében épen ez évnél nevezi Heem Benedeket temesi főispánnak, úgy a Heem családról szóló cikkben is; a temesi főispánok névsorában csak 1368. év alatt említi, midőn Heem már másodszor jutott e hivatalba. Bárány Ágoston az ő két megyei monographiájában forrás idézése nélkül 1366. évre teszi Heem Benedek temesi főispánságát. Lippán megfordulván Nagy Lajos, ez év július 20-kán Krassó és Keve vármegyék nemességéhez és egyéb lakosaihoz, valamint az ottani szabad városokhoz (universis et singulis nobilibus et aliis quibuslibet

possessionis hominibus, nec non civitatibus et liberis villis nostris regalibus in Comitatibus de Kewe et de Crassow constitutis, — itt több királyi szabad városokról van szó, ma egyetlen egy sincs e megyékben) parancsot intéz, hogy a szláv avagy eretnek papokat, azok feleségeivel és gyermekeivel bizonyos napon a megyék főispánja Heem Benedek, vagy annak testvére Péter elé hozzák, (ad diem et locum, quos fidelis noster Baro, Magister Benedictus filius Heem, dictorum Comitatum Comes . . . demandabit, . . . duci facere debeatis) Fejéرنél IX. köt. 3. rész 543. lap. — Itt Heem Benedek csak Krassó és Keve vármegyék főispánjának neveztetik, oly körülmény, mely tán, nem gyengíti azon érveket, miket 1368. év alatt arra nézve felhoztam, hogy Heem akkor már másodszor, 1366. évben pedig először volt temesi főispán. — Pozsonyi gróf volt 1361-ben Benedictus filius Heem, et Joannes Konya. — 1362. évre Wenzel Gusztáv Fejér után (Cod. diplom. IX. köt. 3. füzet 301. lap) azt írja: Magister Benedictus, filius Pauli, filii Heim, Comes Zathmariensis et Maramarusiensis. E név, melyet Himfynek olvasom, hihetőleg a mi temesi főispánunkra vonatkozik, ki tehát az álladalmi hivatalokban sok változáson mehetett keresztül. — A Heem személynévet Jerney: Nyelvkincsek, Him-nek olvassa. Tokaj régi neve a XIII. században Himesudvar; 1462. Himesegyház Bácsban. Mátyás király a remetei uradalmat Temes megyében, más birtokokkal együtt, mely birtokok Döbrentei Tamás nyitrai püspöknek, Miklós és Lőrincz Döbrentei Him fiainak, valamint Remetei Miklósnak ugyancsak Him fiának hűtlensége által a koronára szállottak, Kanisai Lászlónak adományozza. (Teleki: Hunyadiak kora XI. köt. 96. lap, hol a család neve mindig Hym-nak íratik.) Sőt egy 1477. évi oklevél tisztán Hijnfij-nak írja a családnevet. (Teleki ugyanott XII. köt. 5—7. lap.) Heem család két ágra szakadt, t. i. Nempthi Heem, — talán a ma Torontálban, Temesvárhoz csak 2 órányira fekvő Németi falutól, — a másik Sosd-ról írta magát; ma Sosdia temesmegyei falu.

1366. *Bebek Dénes*, erdélyi vajda, bodonyi kapitány, szolnoki főispán; — István fia. (Hivatkozás van reá, mint kortanúra Nagy Lajos 1366. évi levele végén, melylyel az

erdélyi szászok szabadalmait megerősíti, illetén: Dionysio Waywoda Transilvano et Capitaneo Budoniensi, Comitatusque Temesien: et de Zolnok tenente. Fejér Cod. dipl. IX. köt. 3. füzet 560. lap. Neues ungrisches Magazin I. köt. 313. lap. Bárány Ágoston Temes és Torontál vármegye leírásai-ban. Eder: De initiis juribusque Saxonum. — Azon ország-nagyok közt, kik Lajos királyt 1370 novemberben Krakóba kísérték a lengyel korona átvétele végett, volt Bebek István főlovászmester is. Fiaiként említettnek György, László és Ferencz. Kerékgyártó e közleménynél csillag alatt idézi Wagner: Collect. genealog. féle munkáját. Fessler, ki ezen Bebek Istvánt már 1310—1313 évekre teszi Dalmát-, Horvát- és Szlavonország bánjává (3. köt. 781.) ugyanezen Istvánt az 1360—1366. évekre azzal említi erdélyi vajdául, (u. o. 615. és 743. lap.) hogy ezen méltóságot fiával Dénessel, ki egy-szersmind widdini kapitány, temesi és szolnoki főispán volt, közösen viselte. — „Megjegyzendő — mond Kerékgyártó — hogy az eddigelő napvilágot látott nemzékrendi táblák Bebek Dénesről említést sem tesznek.“ Igaz, hogy a Nagy Iván által írt Magyarország családai közt sem fordul elő, de ha valamely egyén családi összeköttetését nem tudjuk, következik-e abból, hogy az egyén létezését is tagadjuk? Istvánra nézve lehetnek időrendi zavarok, de Dénes álladalmi állását és korát Fejér, Eder stb. hitelére eléggé kijelöltnek hiszem. Ha volna még e részben irodalmi vita, ennek végét vetné Mátyás király átirata, mely alatt olvassuk: Dionisio Vajvoda Transilvano et Capitaneo Budiniensi Comitatusque Themesiensem et de Zolnok tenente. Teleki: Hunyadiak kora XII. kötet 297. lap.)

1367. *Koroghi Fülöp László*, Bolgárország bánja. (Fragmenta historica e diplomatibus ineditis Cl. Caroli Wagner, és egy a magyar akadémiai könyvtár kézíratai közt levő forrásban 1368. év alatt olvashatni: „Ludovicus Rex Banatum Regni sui Bulgariae — aufert salva sua dilectione Magistro Ladislao filio Philippus, et confert Magistro Benedicto, filio Heem.“ Tovább Fejérnél 1353. év alatt: Magister Philippe et Ladislaus filii condam magistri Phylippus (ugyanott Philpusnak is íratik) de Korogb. (Cod. dipl. IX. köt. 2. rész

271. 272. lap.) Az itt nevezett Fülöp László bizonyosan egy személy azzal, kiről említés van Nagy Lajosnak szintén 1353-ban kelt oklevelében, melyben tanúskodik, hogy magister Anyanus litteratus famulus eorumdem magistrorum Philpe, Ladiz et Stephani, filiorum magistri Philpus de Kaawugh (igazabban Korogh) nevében eszéki hűbértokokért bizonyos adótartozást leróvott. (Fejér IX. köt. 2. rész 268. lap.) Sem az itt idézett adatokban, sem valami oklevélben ezen Koroghi Fülöp László nem neveztetik egyenesen temesi főispánnak. Bárány Ágoston Temes és Torontál megyékről írt monographiáiban a temesi főispánok közé felveszi, de egyikében sem támogatja állításának hitelét valami forrás idézésével. Lehoczky a Stemmatographiában épen 1367. évnél nevezi temesi főispánnak — azok névsorában — és címéhez még hozzá teszi: Dux Opuliae. — Nagy Iván Koroghi Lászlót nem ismer, annál kevésbbé ily nevű temesi főispánt. — Egy további érvet László temesi főispánsága mellett alább az 1371. év alatt fogok felhozni, hol ez inkább érthető lesz, itt még csak arról akarok szólni, hogy több író kétségben van az iránt, vajjon a Koroghi, vagy a Fülöp nevet kell-e családnévül elfogadni, mely utóbbi esetben Koroghi praedicatumul szolgálna. Azon Ioannes Philpes de Korog, kiről Turóczy szól Schwandtnernél I. köt. 244. lap. kétféle névfeljegyzésre szolgált alkalmúl. Pethő, Engel szerint Filpes a család, — János a keresztnév. Bonfin, Fessler, Teleki József a Koroghit ismerik el családnévül, mely utóbbi nagyon helyesnek találja Fesslerben az ily módon történt névfordítást: Johan Philipp von Korogh. (Hunyadiak kora I. 216.) Nagy Iván is a Koroghit fogadja el családnévül nem a Filpest. (Magyarország Családai VIII. 369.) Egyébiránt bizonyos, hogy Fülöp nevű család is létezett, nevezetesen Szatmárban, (Szirmay: Szathmár vármegye leírása 226. lap.) a mely megyében Fülöp helység is van, valamint Magyar Fülöp, Torda- és Szász Fülöp Kolozs megyében. III. Endre király 1291. év január 22-én Fülöpön a Mezőségen átvonúl: (Köváry: Erdély Történelme I. köt. 147. lap, hol, mellékesen mondva, január 22-ik napja rossz számításon alapszik; Ráth Károly: magyar királyok hadjáratái, jól kiszámította január 29-ére, de hibásan

érti itt a Szatmár megyei Fülpöst). Ezekből világos, hogy miként kell a Phylippus vagy Philpus neveket kiejteni. A Szatmár megyei, már kihalt Filpessy család, és a Liphayak ősei, kik Philpes de Libelle néven fordulnak elő, különböznek a Koroghi családtól. (Nagy Iván XI. köt. 130. lap, és Teleki idézett helyen.) — Az 1444. országgyűlési végzéseket aláírják többi közt Koroghi János, és Filpes Mihály, — mi szintén arra mutat, hogy ez két család. A Koroghi család egyik elődje 1046-ban az ősi hit azon buzgó visszakövetelői sorában állt, kik Vata vezérlete alatt a kereszténység ellen dühösködve, Gellért csanádi püspököt megölték. Ez volt aztán oka, — írja Istvánfy — hogy e család tagjai, ha a szent Gellért tiszteletére épült templomba léptek, mindenkor hascsikarást és ennek következményét kelle szenvedniök.)

1368. *Heem Benedek*, Pál fia másodszor; Bolgárország bánja. (Bárany Ágoston a Temes vármegye emlékéhez teldott oklevelek közt, egyet a pécsi püspöki levéltárból közöl, mely által Fülpös Lászlótól elvevén a Temesvár, Zsidovár, Sebusvár, Miháld és Orsova várak feletti parancsnokságot és Bulgaria báni méltóságát, ezt Himfy Benedekre ruházza, és rendeli, hogy az utóbbinak mint a király saját személyének engedelmeskedjenek. Az oklevél illető pontjai így szólnak: *Lodovicus dei gracia Rex Hungarie fidelibus suis Castellanis de Temeswar, de Sydowar, de Sebuswar, de Myhald et de Orsua vel vice Castellanis eorumdem salutem et graciam. Cum nos Banatum Regni nostri Bulgarie simul cum dictis Castris salva manente dileccione a magistro Ladislao filio Philpus aufferentes magistro Benedicto filio Heem fideli nostro contulerimus viceversa fidelitati vestre firmo edicto regio precipiendo mandamus, quatenus dicta Castra nostra (tehát itt Temesvár is van bele értve) eidem magistro Benedicto . . . . . restatui facere debeatis difficultate sine omni stb.* E levél, mely Fejérnél is IX. köt. 2. rész 120. lap olvasható, világos tana az, hogy Koroghi Fülpös László 1368 előtt temesi főispán volt, miután ilyen hivatal ruháztatott most Heem Benedekre, és pedig *másodszor*, miután a kir. rendelet azon tisztség *visszaadatásáról* (restatui) szól, a visszaadás szónak

értelme egyszersmind az, hogy a mely tisztséget Heem Benedek elébb (1366) viselt, a temesi főispánság vala. Lehoczky 1368. év alatt nevezi Heem Benedeket először temesi főispánnak, egyúttal bolgár bánnak is. De nem soká gyakorolhatta Temes megye főtisztségét, mert midőn Nagy Lajos 1369. évi június 24-éről Budán kelt levelével őt, és két testvérét Miklóst és Pétert Temes megyei jószágaik Remete és Egerszegh területén a pallosjoggal felruházná a gonosztevőkre nézve, Benedek már csak Bolgárhon bánjának neveztetik.)

1371. *Ulászló* opuliai herczeg, nádor, Zobonya fia. (Ezen *Ulászló* 1367-ről szóló oklevélben Nagy Lajos által így neveztetik: illustrissimus Princeps Vladislaus, Dux Opulensis, consanguineus noster carissimus. Ugyan ebből kiteszik, hogy ezen *Ulászló* Nagy Lajos követe is volt IV. Károly császárnál. Íratik továbbá 1367. év alatt: Ladislaus Dux Opuliae, regni nostri Palatinus; ugyanez évben már pozsonyi gróf is volt; (Fejér IX. köt. 4. rész 48. lap) az utóbbi méltóságot 1373-ig viselte. (Lehoczky) Kázmér király halála után, *Ulászló* 1370-ben Czudar Péter szlavoniai bánnal Lengyelhont békésen elfoglalta, bevezetvén Lajost Krakóba, és jelen levén koronáztatásánál. (Fejér IX. köt. 4. rész 240. lap). De 1373-ban Lengyelország kormányzójává lett kineveztetése a lengyelek elégedetlenségét idézte elő, mi végett csakhamar visszahívatott. — Noha Lehoczky már 1370-ben mondja *Ulászlónkat* temesi főispánnak, és egyúttal nádornak és pozsonyi grófnak, én temesi főispánságát mégis csak az 1371. évi királyi rendeletre tudom alapítani, melynél fogva azt Heem Benedeknek átadja.)

1371. *Heem Benedek*, Pál fia, harmadszor. (Oklevél Fejérnél IX. kötet, 4. rész 240. lap, és Bárány: Temes vármegye Emléke, ki azt a pécsi püspöki könyvtárból közli. A Visegrádon november 11-én kelt levél így hangzik: Nos Lodovicus dei gracia Rex Ungarie, Polonie, Dalmacie etc. vobis magistro Ladislao filio Andree vice Castellano de Themeswar. Item universis officialibus et tributariis domini Ladislai Ducis Opulie et Palatini in dicto Comitatu et eius partibus inferioribus constitutis nec non nobilibus stb. . . . presentibus

declaramus quod nos ipsum Comitatum (t. i. Temes megyét) cum Castellanatu dicti Castri (t. i. Temesvár) ab eodem domino Ladislao duce Opulie proximo et Palatino nostro salva dileccione nostra auferentes ipsos magistro Benedicto filio Pauli filii Heem duximus pro honore conferendos; stb. végre meghagyja a király eidem Benedicto bano (értetik Bolgárország báni hivatala, melyet mint fen megmutatám 1368-ban viselt) obediatis et collectas vestras sibi amministretis et extradetis, temporibus opportunis.“ Ebből látjuk, hogy Heem Benedek 1371. évben a királyi rendelet hasonló záradékjával vette át a temesi főispánságot Ulászló oppelni herczegtől, milyennel 1368-ban azt Koroghi Fülöp Lászlótól átvette. E körülmény is megerősíti némileg azt, hogy Koroghi a főispánságot viselte Temesben. — Lehoczky 1371-ben Heem Benedeket felsorolja Temes megye főispánjául, hanem szerinte másod ízben volt e tisztségben, holott adataim szerint ez már harmadszor történt. — Bárány Ágoston, Temes vármegye Emlékében Heem Benedeket három ízben teszi temesi főispánná: 1366, 1368 és 1371. évben. Ugyan ő Torontál vármegye hajdanában négyszer, t. i. 1366, 1368, 1371 és 1374. évben. Minthogy ezen utóbbi munkája előbb jelent meg, mint az, mely Temes megyéről szól, ezt oda lehet magyarázni, hogy Bárány magát igazítani akarván, Heem Benedeket csak három ízben találja igazoltnak Temes megye főispánságában. Erről összehasonlítandók az 1374. év alatti adataim. — Említést érdemel, hogy Heem Benedek pozsonyi gróf volt 1361. és 1374, 1379. évben, apja Pál szintén volt bolgár bán. — October 11-én 1380-ban kelt levél alatt olvassuk, hogy a pozsonyi gróf hivatala megürült, 1381. Zeech Miklós pozsonyi főispán. Heem tehát talán már nem volt az élők közt.)

1374. *Heem Benedek.* (Hogy ez évben mint temesi főispán még hivatalban volt, kivehető azon cotober 4-én kelt levélből, melylyel Lajos király Temesköz lakosait tudósítja, miszerint Heemtől egy külön királyi megbízást fognak megérteni, melynek engedelmeskedjenek. Lodouicus stb. fidelibus suis vniversis, Militibus, Nobilibus, Clientibus, ac Valacalibus, et aliis famulis suis in Comitatu seu Districtu de Temeskuz, salutem et graciam. Cum nos Magnifico viro Benedicto,

filio Pauli, filii Heem, *condam* Bano, Comiti Themesiensi, quedam certa nostra negocia vobis commiserimus referre, servitia nostra immediate tangencia; fidelitati igitur vestre damus in mandatis stb. (Fejér Cod. diplom. IX. köt. 4. rész 567. lap.) Miután az itt előforduló „*condam*” szócska csak a bolgár bánságra vonatkozik, melybe Heem-et 1368-ban igtatta a király, a szövegben önállólag említett „Comiti Themesiensi” kétségtelenné teszi, hogy ez évben még temesi főispán volt. Nem volt azonban többé temesi főispán 1379. évben, mert Nagy Lajosnak egy ezen évi levele alatt a fenebbi címzés hasonlatosságára, csak így neveztetik: Benedicto filio Heem, *condam* Bani Bulgariae, Comite Posoniensi. (Fejér IX. köt. 5. rész 311. 317. és 320. lap.)

1384. *Kállay Ubul*, deák. (Tekintélyes bajnok lehetett, mert Erzsébet királyné, Nagy Lajos özvegye, egy Temesvárott augusztus 14-én kelt levelében fölkéri, hogy iránta is azon hűségben maradjon, melylyel a király iránt viseltetett, és megint, hogy István vajda és társainak pártos gyűléseit ne látogassa. E levél olvasható 1384. évszámmal Fejérnél X. köt. I. rész 144. lap a pécsi püspöki levéltár eredetijéből és ugyan e kötet 210. lapján 1385. évszámmal, Kaprinainak a Kállay család levéltárából vett másolatai szerint. Kaprinai ezen kézirataira Nagy Iván is hivatkozik (Magyarország családai VI. köt. 35. lap.), de azért még is csak 1384. évből eredezteti a királyné. Tartalomra nézve is a Fejér által kétszer közlött levél alig egy pár szónyi különbséggel tökéletesen ugyanaz. Fejér IX. köt. XX. rész 809. lap egy oklevél töredékét közöl, mely szerint Erzsébet királyné levele Kállay Ubulhoz, mint temesvári kapitányhoz, van intézve 1384. esztendőben.

1387. I. *Losonczy István*, szörényi bán. (Lugossy József 1383. évre Losonczy Istvánt mint szörényi bánt sorolja elő Lehoczky után, és hozzá teszi: Ugyanez Budainál egyszersemind temesi bán, átalán csak Zsigmond király alatt említve. — Lugossy 1387. évre Losonczy Lászlót nevezi szörényi bánnak, Fejért követve; és ugyan ezen évre Losonczy Istvánt, Telekit követve. (Magyar Történelmi Tár I. köt. 181. lap.) Hogy Losonczy István Temes megye főispánja volt, kitetszik annak Jenőből kelt leveléből, mely így kezdődik:

Nos Stephanus de Losoncz, Banus Seuerinensis et inter ceteros honores Comes Temesiensis. (Pray: Annales R. Hung. II. rész 177. lap. Huszti kézirataiból; Fejér X. köt. 1. rész 747. lap, Fessler IV. rész 74. lap.) Bizonyítja ezt Lehoczky is, Stemmatographia II. köt. 96. lap. csak hogy őt szörényi és temesi bánnak, a helyet, hogy temesi főispánnak nevezi. Nagy Ivánnal Losonczy László többek közt 1387. szörényi bán, Losonczy István szintén Zsigmond alatt temesi főispán és szörényi bán.

1392. *Sáray László*, kir. főajtónálló. (Azon levélben, melyben Zsigmond király a *Sáray László* ellen — adversus Magnificum Ladislaum, filium Petri de Sarov, tunc Comitem Temesiensem — panaszló örököt hallgatásra itéli. Ezen örök — speculatoris vulgariter zalaör vocati — a király által örök tulajdonúl adományoztattak *Sáray Lászlónak*. (Fejér X. köt. 2. rész 44. lap.) Ez év előtt nem neveztetik temesi főispánnak, de előfordúl más viszonyok közt. Így az esztergami káptalan 1378. évben bizonyoságot tesz, hogy Ioannes Miles de Mikola, és László, Sarov Péter fia, magtalan kimultuk esetére birtokaikat kölcsönösen egymásra átírták. (Fejér IX. köt. 5. rész 276. lap.) Ismét 1380. év alatt: Ladislaus filius Petri de Sarov et Joannes de Sarou neveztetnek. (Fejér IX. köt. 5. rész 430. lap.) Botka Tivadar így írja nevét: *Sáray László*. Talán 1396-ig volt temesi főispán, mert addig élt. Fia volt *Sáray Péter*, vagy *Lévai Cseh*, erdélyi vajda, *Sáray Lászlónak*, Zsigmond király *Léva*, *Revistye* és *Ujvár* várakat adományozta. (Új M. Múzeum. 1860. augusztusi füzet 118. lap.) Nagy Iván azt írja Botka után (Magyarország családai VII. köt. 103. lap.), hogy *László* temesi főispán volt, és kir. főajtónálló; Zsigmond király neki és családjának *Léva*, *Revistye* és *Ujvár* várakat uradalmaikkal adományozta, innét *László* is a *Sárai* előnév helyett, néha már *Lévai*-nak íratott. Apja *Péter* hol *Sági*, hol *Sárai* előnévvel élt. *László* átalában 1370—1396. közt emlittetik. A *Sáray* és *Petrovics* család közt utóbb házasság jött létre, t. i. *Lévay* Zsigmond barsi főispán elvette suraklini *Petrovics Annát*, a híres temesi gróf nővérét.

1396—1402. *Csáky Miklós*, és *Marczaly Miklós*. (Zsig-

mond király ez évben 1396.) Csáky Miklós temesi főispánnak, valamint testvérének Györgynek, kik mindkettő zsidói Csáky István fiai — magistri Nicolai, Comitis nostri Temesiensis, et Georgii, filiorum scilicet Magistri Stephani de Zsidow — azon vitézségökért, melylyel a hazát Temesvár részéről védelmezték és erősíték a többször¹ benyomuló törökök és ráczok ellen — Bihar megyei Körösszegh várát, más ottani uradalmakkal együtt adományozza. (Fejér X. köt. 2. rész 349. lap.) — Egy 1399. évi oklevélből kiveszszük, hogy Csáknak az ő hivatalaiban egy szintén Miklós nevű társa volt, az az: vele együtt Marczaly Miklós volt temesi és krassói főispán, és a kunok bírása, sőt Marczaly apját is Istvánnak hívták, mint Csákyét. Az oklevél így szól: Nos uterque Nicolaus, filii Stephani, Comites Themesienses, Judices Cumanorum, ac inter cetera Comitatus Crassouiensis tenentes honorem, memorie commendamus stb. (Fejér X. köt. 3. rész 227. lap.) Ezen oklevél kelt Mindszent napja utáni hetfőjén a Temesvár mellett tartott Temes- és Krassó megyei közgyűlésből — in congregatione nostra generali — — — prope civitatem Themeswar celebrata, — Csákyt és Marczalyt még később is, t. i. 1402-ben nem csak a temesi főispánságot, hanem a szolnokit is, és erdélyi vajdaságot találjuk vállaikon közösen viselve. Egy Nagyszébenben 1402-ben kelt levelök így kezdődik: „Nos uterque Nicolaus, filii Stephani, Vajvodae Transilvanienses, de Zolnuk, et Temesienses Comites — a krassói főispánság itt nem említetik — Judicesque Cumanorum etc.“ E levelet közli Cornides Dániel diplomatikai szedeményének 7-dik kötetében, 284. lapon a nagyszébeni levéltárból (Gorove László, a Tudományos Gyűjtemény 1821. 8. kötet 62. lapján). Magános ügyek szőnyegen fordúlván, természetesen Csáky Miklós csak egyedül neveztetik temesi főispánnak. Így 1400. évben kétszer, t. i. midőn Urhida, Tárnok és Bordán jószágokat illetőleg az ő részére kedvező nádori ítélet foganatosíttatik, (Fejér X. köt. 2. rész 811. lap.), és midőn a Putniki család ellene és testvére György, visegrádi várkapitány ellen tiltakozik Nádasdelek elfoglalása, és néhány oláhtelki jobbágyság átállása miatt. (Fejér X. köt. 3. rész 242. lap.) Így neveztetik egyszerűen Nicolaus filius Stephani de Chak, Comes Temesiensis egy

1401. év január 18-kán kelt levélben (Fejér X. köt. 4. rész 65. lap). Nicolaus Comes noster Temesiensis, (ugyanott 69. lap stb.), és Bárány: Torontál vármegye hajdana 112. lap. vagy Temes vármegye emléke, az oklevelekben 33. 34. lap, mely utóbbi szintén 1401. január 18-kán kelt levél szerint, némely beregi jószágokért Csáky Istvánnak és testvére György visegrádi kapitány, valamint Miklós főispán, mindhárman Csáky István fiai, Révkanisát Csanád megyében, Csák és Chewze birtokot Temes megyében cserében kapták a királytól. A mi Csáky Miklóst illeti, ennek Lehoczky a fenebbieken kívül még más főispánságokat ad. Nála Csáky a temesi grófok névsorában 1396. év alatt előfordul minden más hivatal megemlítése nélkül; de ugyan ez évnél felsorolja őt a békési és bihari, 1398-ban a szolnoki főispánok közt. Ha Lehoczky adatait egybefűzzük, Csáky Miklós Temes, Békés, Bihar, Szolnok, Kraszna megyékben volt főispán. — Krassó megyét nem említi, valamint többi főispánságait sem azon helyen, hová rendszerint tartoznának, habár másutt érinti is, hogy az illető méltóság Csáky kezén volt. Mit akar Lehoczky azzal, hogy 1405. évre Csáky Istvánt még temesi és bihari főispánnak nevezzi, nem értem, én annak semmi nyomát nem találtam. Lehoczky maga is csak a Csákyak nemzékrendében állítja ezen chronologiai lehetetlenséget. Csáky Miklós, ki tudományossága jeléül mesternek is neveztetett, Nagy Iván szerint is Temes, Bihar, Békés és Szolnok (miért nem Krassónak is?) főispánja és a kunok bírása volt, meghalt 1426-ban, de az ugyanott előforduló és Bonfinra támaszkodó állítás (Magyarország családai III. 72. lap.) hogy ezen Csákynek udvarában tartózkodott fiatal korában Hunyadi János, már jóval azelőtt Teleki József által a Hunyadiak kora című művében azon megjegyzéssel czáfoltatott meg, hogy Hunyadinak 100 évesnek kellett volna lenni, midőn meghalt, ha ez állítást elfogadjuk.

A mi Marczaly Miklóst illeti, őt Temes megye főispáni székében csak 1399. évben találom először, midőn t. i. Csákyval említettik közösen. Csak Bárány Ágoston Temes vármegye emlékében teszi Marczalyt is temesi főispánná már 1396-ban. Nagy Iván hallgat arról, hogy Marczaly temesi fő-

isdán volt; erdélyi vajdaságát is kicsit későre 1403. évre teszi. Minthogy az eddig idézett oklevelekben csak Csáky családneve fordul elő, nem pedig azon szintén Miklós keresztnevű tisztviselő is, fontos oklevél a jelen tárgyra nézve az, melyet az országos tanács 1401. évi május 22-kén, Zsigmond király fogságának ideje alatt kiadott és mely szerint „Nicolaus de Marczal Comes Temesijensis“ a csehek ellen hadba rendeltetik. (Toldy Ferencz az Új Magyar Muzeum 1860. évi folyam I. füzet 39 lap, Csaplár Benedek közleménye után.) Zsigmond király, ungi és nagymihályi Albert vránai perjel érdemeit egy Ravenspurgh császári városban 1418. évben kiadott oklevélben elősorolván, egyszersmind Marczalról névszerint emlékezik, mint ki akkor még Csákyval együtt erdélyi vajda, azelőtt pedig ugyan evvel temesi főispán volt. A törökök ellen intézkedett, — mondja a király — una cum fidelibus nostris, grate et sincere dilectis, Magnificis condam Nicolao de Marczal, et altero Nicolao de Chák, partium nostrarum Transilvaniensium Vojvodis, tunc Comitibus Temesiensibus. (Pray: De prioratu Auranae 40 – 41. lap. Fejér X. köt. 6. rész 128. lap.) A hős Marczaly Miklós erdélyi vajda 1412. évben Motánál esett el, a velenceiek ellen győzelmes csatában.

Szokatlan ugyan, de azért még sem példa nélküli, hogy Temes megyének egyszerre két főispánja volt. Így voltak 1444. István és Detre Heves, — 1446. Várdai Miklós és Kálloi Lökös János Szabolcs, — 1407. szántói Latzk Jakab és Tamásy Henrik János Szolnok, — 1498. Czobor Imre és Márton — ha Lehoczkynek hihetni — Bodrogh, — 1378, 1392, és 1398. (tehát körülbelül akkor, midőn Temesben is volt két főispán) Balk és Dragh Marmaros, — 1361. Hímfy Benedek és Konya János Pozsony vármegye, valamint a mohácsi vész után: Nyáry Ferencz és Balassa Menyhért Hont megye főispánjai. Kovachich megjegyzi, hogy oly esetben, midőn valamely megyében egyszerre két főispán volt, az illető megye két kerületre osztott alkalmasint. Akár történt ez, akár nem, a két főispán királyi kinevezésnél fogva békésen törekedtek egymás mellett a rájuk bízott megyét igazgatni, kivételt csak Hont megye képezvén, melynek egyik főispánja Ferdinánd, a másik Zápolya által kineveztetvén, egymás ellen és a megyén

kegyetlenkedtek, minélfogva a megye Kis- és Nagy Hontra szakadt és e szakadást még későbbi országgyűlési végzések is csak nehezen tudták orvosolni. A mai szempontból tekintve hasonló rendkívüliség, hogy Hont megyének 1497-ben három, Pozsonynak 1359. és 1376. évben ismételve négy alispánja volt. Ámbár az egy megyében hivataloskodó két főispán behelyezésénél még inkább tiltá a törvény azt (II. Lajos 14-dik törv. cikkelye Kovachichnál) hogy egy főispán két megyét igazgasson, még is az utolsó eset gyakrabban fordul elő, és mi azt találjuk, hogy Zólyom és Trencsén, Csongrád és Somogy, Szabolcs és Szatmár, Szepes és Abaúj (1324), Bács és Trencsén (1324), Temes és Szerém, Temes és Bihar, Temes és Szolnok, Temes és Krassó, Temes és Győr, Győr és Mosony, Somogy és Verőcze, Trencsén és Liptó, Bihar és Máramaros, Békés és Zaránd, Beregh és Torna stb. egy főispán alatt voltak ideiglenesen egyesítve; sőt ide sem számítva azt, ha valamelyik tekintélyes férfi nádor, vajda, vagy bán hivatalát viselte, a legszorosabban értett főispáni méltóságot egyesek három, négy, sőt hat megye fölött gyakorlák. Így 1324-ben a macsói bán, Szerém, Valkó, és Bodrogh vármegye főispánja is vala; Tamás vajda 1319-ben már Arad, Bars és Szerém megyék főispánja lévén, Zólyomi főispánnak is ki-neveztetett; V. Miklós Henrik bánnak fia, a III. András alatt 1293-ban élt nádorispán, négy vármegyének, úgymint Pozsony, Somogy, Tolna és Fejér, — magister Dausa királyi személynök öt megyében, úgymint Bihar, Szabolcs, Szatmár, Zemplén és Szolnok, (Fejér VI. köt. 2. rész 340. lap.) — Druget János nádor főleg hat vármegyének volt főispánja Nagy Lajos alatt, és ugyan ez állítatik Kinisy Pálról, ki hat-megye, közte a terjedelmes Bihar és Bács kormányát vitte állítólag, a miért is az 1498. országgyűlés 44. törv. cikke azt rendelé, hogy ezentúl külön főispánja legyen mindenik megyének. (Szalay. III. 426.) De azért még újabb korban is, t. i. 1785-ben történt, hogy gróf Teleki Sámuel Bihar megye főispánja, egyszersmind Arad, Békés, Csanád, Csongrád, Szabolcs megyék, és a hajdúvárosok administratora volt.)

1402. *Gara János*, Corbávia grófja. (Midőn Zsigmond király siklósi fogságából kiszabadított, Gara Miklós nádor

kezesül adta öcscsét Gara Jánost, a mi temesi főispánunkat, és saját fiát III. Miklóst: ez által legnagyobb érdemet szerezvén magának a király előtt. Neje volt Hedvig, moszkovi hercegnő. (Nagy Iván IV. köt. 328. 330. lap.) Gróf Zay Károly az általa az Új Magyar Múzeum 1855. I. köt. 351. lapján közlött Garák féle nemzékrendben felsorolja „Joann de Gara Com. Temesiensis-t“ is, de évszám nélkül. Zsigmond király 1427. évben bizonyos Temes és Arad megyei birtokokat Gara János, és neje Hedvignek, valamint azok örököseinek zálogba adja 15 ezer négyszáz arany forintért, az illető levélben így van czímezve: magnificus vir, Johannes, filius condam Nicolai Palatini de Gara, alias (az az egykor) Comes noster Temesiensis. (Fejér X. köt. 6. rész 867. lap. Bárány: Temes vármegye, oklevelek 20. lap.) Mint temesi főispán alá van írva azon, 1402. september 21-én kelt okmány alatt, melyet a rendek, — t. i. száztíz úr és nemes, Pozsony és Sopron városával együtt aláírtak, mondá, hogy Zsigmond az ő tudtokkal, tanácsukkal és akaratukkal választotta Albertet utódául azon esetre, ha a király fiörökös nélkül meghalna. (Kovachich: Supplem. ad Vest. Comitiorum I. kötet 290—294. Fejér X. köt. 4. rész 134. lap. Katona: Histor. crit. XI. köt. 534. lap. Engel II. köt. 225. lap. Szalay: Magyarország Története II. köt. 305. lap.) Marczaly Miklós az aláírók közt csak mint erdélyi vajda található.

Ezen évre Palugyai Temes megyének két főispánt ad egyszerre, t. i. *Latzk Jakab*-ot, és *Tamásy Henriket*, mondván, hogy ezek nemcsak Külső-Szolnokban és Temes vármegyében főispánkodtak, hanem a kunoknak is voltak bírái. (Magyarország legújabb leírása III. köt. 321. lap). De ezen állítás okleveles bizonyosságát nem találtam, és annál fogva világos, hogy Palugyai félre értette Gorove Lászlónak a Tudományos Gyűjtemény 1821. folyam 8-ik kötetébe írt értekezése azon helyét (61. és 62. lap.) hol előhossa, hogy Külső-Szolnok vármegyének két főispánja volt egyszerre, úgy mint szántói Latzk Jakab és Tamásy Henrik János, kik együtt erdélyi vajdákul is neveztetnek. Itt azonban Gorove László nem mondja, hogy Latzk és Tamásy 1402-ben voltak együtt erdélyi vajdák, sőt ellenkezőleg azon jegyzetben, mely

ugyan e 62. lapon közöltetik, világosan mondja, hogy 1402-ben Csáky Miklós és Marczaly Miklós együtt voltak erdélyi vajdák, temesi és szolnoki főispánok és a kunok bírái. Midőn tehát Gorove László az említett hely 72. lapján visszapillantólag azt írja: „1402-ik esztendőben, a mint feljebb a két főispánokról tett jegyzésben eléterjesztettük, az akkori két vajdák nem csak Külső-Szolnokban, hanem Temes vármegyében is főispánkodtak, sőt a kunoknak is bírái voltak,“ — nem Latzk Jakabot és Tamásy Henriket értette, a mint nem is érthette, hanem Csáky Miklóst, és Marczaly Miklóst, kikre egyedül illenek a Cornides által napvilágra hozott szebeni oklevél állításai.)

1407. *Ozoray Fülöp*, Scolari István fia, Florenczből. (Aeneas Sylvius neki eredetet a Strozzi családból ad. Nevét neje, t. i. Ozoray Borbála után vette, melynek hozománya volt az ozorai vár és uradalom. Bárány és Schwieker őt 1407-től 1424-ig látják a temesi főispánság hivatalában, a mi helyes is, de nem hiszem feleslegesnek minden egyes évnél okadatolni, mily forrás támogatja az állítást. A jelen 1407. évre nézve bizonyosságul szolgál Fejér X. köt. 4. rész 842. lap. Lehoczky 1400. évre azt mondja, hogy Pipo de Ozora, in Pipo seu Kükér, tolnai főispán, továbbá nevezi temesi főispánnak, kunok bírájának, a sóbányák és kir. kamara grófjának, szörényi bán létele nincs tudva előtte. De Ozoray még 1404-ben is csak Comes Camerarum Salium Regalium-nak írta magát. [Magyar Történelmi Tár IX. köt. 131. lap.]

1408. *Ozoray Fülöp*, szörényi bán, a sárkányrend vezetője. (A sárkányrend alapító-levélben foglalt első 22 tag névsorában olvashatni Tamásy János és Laczfy Jakab erdélyi vajdákat, Csáky Miklóst, Gara Miklós nádort, Ozoray Pipót, ki itt csak szörényi bánnak íratik. [Szalay: Magy. Története II. 322. Horváth Mihály: Magy. Történelme II. köt 251. lap.]

1409. *Ozoray Fülöp*.

1410. *Ozoray Fülöp*. (Temesvárt kelt ez év september 2-án azon hártýára írott és pecsétjével ellátott oklevele, mely által Gerliczy vagy Gerlistyei Istvánnak, Sebestyén fiának újabb adomány — nova donatio — adatik egész Gerlistye faluról. [Arpadia. Történeti Zsebkönyv I. köt 162. 163. lap,

hol azonban Ozoray roszúl neveztetik „Themesi Bánnak,“ főispán helyett.]

1411. *Ozoray Fülöp*. (Ez év novemberben hadsereggel küldetett Velence ellen. Ifj. Palugyai Imre: Dalmátia hazánkhozi viszonyai [Új Magyar Muzeum 1851. I. 138. lap.] Engel: Geschichte des ungrischen Reichs, II. köt. 263. lap. Horváth Mihály: Magyarország Történelme II. köt. 256. lap.)

1412. *Ozoray Fülöp*. (Wagner: Analecta Scepusii I. rész 11. lap. — Lehoczky. — Fessler IV. köt. 229. — Kato- na XII. köt. 78—102. lap. Ozoray Fülöp is azon 51. főpap, zászlós és úr közt van, kik a Zsigmond magyar és Ulászló lengyel király közt kötött békét aláírták.)

1413. *Ozoray Fülöp*. (Ez évben 200,000. arannyal megvesztegettetvén, az áruló békét kötötte Velenczével öt esztendőre, és így Dalmatia tetemes része az újabb időkig a magyar koronától elvált. [Teleki: Hunyadiak kora I. köt. 6. 7. lap.]

1414. *Ozoray Fülöp*. (Zsigmond király és neje bevonú- lását tartá Constanzba december 24-én. [Horváth Mihály: Magyarország Történelme II. 264 lap.]

1415. *Ozoray Fülöp*. (Bárány Ágoston Temes várme- gye Emlékében, nem tudom mi alapon, azt hiszi, hogy ez évben *Marczaly Imre* volt temesi főispán, t. i. azon időre, míg Ozoray Constanzon tartózkodott. Ozoray január hónapban érkezett Constanzba 150 lóval, hogy több főpappal és ország- nagygyal emelje a királyi kíséret fényét. [Engel II. 280. lap.] Zsigmond király már július végén hagyta oda Constanzt, és vele azon zsinatot, mely Wickleff tanait kárhóztatá és Husz-ot máglyára küldé. A király Spanyolországba ment, de Ozorayt már september elején találjuk itthon. Gróf Kemény József egy eddig közre nem bocsátott oklevelét közli, mely így kezdő- dik: Nos Pyro (így! Pipó helyett) de Ozora Themesiensis, et Camerarum salium regalium Comes. A levél kelte: Datum in Ozora . . . . . secunda die festi nativitatis virginis gloriose. Anno domini 1415. Az oklevél a Zaránd megyei Kristsori csa- lád tulajdona. [Új Magyar Muzeum 1854. II. köt. 125. 126. lap.] Bárány Ágoston habozásáról tanúsít, hogy midőn Te- mes vármegye Emlékében Ozoray temesi főispánságát 1407—

1424. évre teszi, Torontál vármegye hajdana című munkájában egyedül 1407. évre kitűzi Ozoray temesi főispánságát, azon a kritikát épen nem kielégítő szavakat oda vetvén: „Majd úgy látszik: hogy Marczaly Imre.“ Utána már 1420. év alatt hozza fel Rozgonyi Istvánt mint temesi főispánt.)

1416. *Ozoray Fülöp.* (Horváth Mihály közzé tesz egy még kiadatlan levél kivonatát, melyben Zsigmond király Párisból ápril 5-én tudósítja Sopron városát, hogy Ozoray Fülöp temesi főispánt a szükségből eladott arany és ezüst edények helyébe, mások készíttetésével megbízta — „aurea et argentea clenodia per fidelem nostrum Piponem de Ozora, Comitem Themesienssem parari facere commisimus.“ [Magyarország Történelme II. 267. lap. és később a Magyar Történelmi Tárban IX. 135. lap.]

Ez év alatt írja Hammer [Geschichte des osmanischen Reichs I. köt. 281. lap.] hogy Ikah vagy Ishak bosniai bég a Temes közbe berontván, macedoniai születésű Péterfy Miklós alispán, összeszedvén a megye csapatját elejébe ment, megverte és elejté. Avval egyezik, mit Engel mond [Geschichte des ungr. Reichs II. 296.] hogy t. i. Péterfy Miklós aus Macdonien, Vice-Comes von Temes, megverte a „Bánságba“ rontott Ikács pasát. Csak, hogy nem 1416-ra mint a többi író, hanem 1419. évre teszi ezen esetet. Péterfy 1420-ban is verte meg a törököt Temesvárnál. Majláth János [Geschichte der Magyaren II. köt. 130. lap.] ezen Péterfy Miklóst temesi „bán“-nak nevezi. Szalay és Horváth Mihály hivatalát elhallgatják. — V. ö. az 1522. és 1523. évet.

1417. *Ozoray Fülöp.*

1418 *Ozoray Fülöp.*, camerarum salium regalium comes. (Pray: De prioratu Auranae 40—41. lap. Egy Fejérenél X. köt. 6. rész 171. lap, és Bárány: Temes vármegye Emléke, Oklev. 4. lapján Temesvárról kelt oklevelet olvasunk, melyből kiviláglik, hogy Ozoray Krassó megye fölött is bizonyos hatalmat gyakorolt. A levél így szól: Pipo de Ozora Comes Themesiensis etc. Nobis dilectis universis nostris Vice Comitibus in Comitatus Themesiensi predicto ac Crassoviensi constitutis ipsorumque vices ibidem gerentibus presentes visuris Salutem cum dilectione stb. — Ideo vobis firmissime

mandamus stb. Datum in Themeswar feria quarta proxima post festum beati Valentini martyris 1418.)

1419. . . . .

1420. *Ozoray Fülöp*. (A Batthyány Ignác féle gyulafehérvári levéltárban egy érdekes, a magyar huszitákra vonatkozó oklevél őriztetik, mely mondja: „Undecimus Vicarius Frater Blasius de Hungaria sive de Balka Anno Dni 1420. in Festo Annunciationis Virginis Gloriosae a Fratribus vicariis in Diakonum electus, et tandem per Frem Antoninum de peto Ministrum Gralem confirmatus, qui constitutiones papales generales a Bosnae observantiales, quas secum portabat loco *ozore*, tunc noviter per Dnum Piponem Dm piponem Comitem de Tömösvár fundato, resignavit stb. [Régi magyar Nyelvmélek I. köt. XXI. lap.] Ebből tehát kivehető, hogy Ozoray még az év elején, t. i. martius 25-ke táján még temesi főispán vala, utána még ugyan ez évben következett Rozgonyi.)

1420. *Rozgonyi István*. (Fejér X. köt. 6. rész 905. lap. Ugyanott X. köt. 8. rész 600. lap. Bárány: Temes vármegye. Oklevelek 4. lap. mindenütt olvasható azon, Karansebesről 1420. július 25-én kelt levele, mely így kezdődik: Stephanus de Rozgon inter caeteros honores Comes Temesiensis sibi dilectis Thomae de Sadan Vice Comiti . . . . . Temesiensi ac iudicibus Nobilium stb. — Lehoczky.)

1421. *Kasza István*. (Nagy Iván: Magyarország családai VI. köt. 117. lap. a Geneal. Autent. Mss. I. kötete után, hol Kasza István világosan Comes Temesiensis-nak iratik. Budai Ferencz, Historiai Lexicon I. köt. 396. lap. Kasza Benedekről szól (nem Istvánról) hogy temesi főispán lett volna, de méltóságának idejét meg nem határozza, csak azt értjük belőle, hogy leányát Ágnest nőül adta iktári Bethlen Domokosnak, ki 1452. tájban erdélyi vajda volt. Lehoczky, Stemmographia II. 211. lap, Kasza Istvánt trencsényi főispánná teszi.

1422. . . . .

1423. *Ozoray Fülöp*, másodszor. (Wagner: Analecta Scepusii I. köt. 15. lap. — Lehoczky.)

1424. *Ozoray Fülöp*. (A magyar akadémia Kéziratos Okmánytára 7. kötetében Zsigmond király egy Budán 1424. jú-

nus 9-én kelt oklevelét olvasom, melyben Ozoray Pipónak meghagyja, hogy Nagy János és fiait, Pétert Miklós fiát, Tömösváry Miklóst, és Tamást Péter fiát, újszászi jászkapitányokat oltalma alá vegye vagyonuk háborgatói ellen. A levél így kezdődik: „Sigismundus . . . . . Rex fidelibus nostris Magnifico Piponi de Ozora Cti Themesiensi, nec non Ladislao de Solmos Judici Cumanorum nostrorum *per ipsum Comittem Píponem* constituto, caeteris etiam Judicibus ipsorum Cumanorum . . . . . salutem et gratiam stb.“ — Katona: Histor. crit. XII. köt. 433. lap, Wagner: Analecta Scepusii Lehoczky.— Ozoray meghalt 1426. A Hedervári jószágai fölötti pör írományaiban 1466. alatt mint: olim Pipo Comes Themesiensis említettetik. [Magyar Történelmi Tár VI. kötet 34. lap.]

1424. *Rozgonyi István* másodszor. (Fejér X. köt. 6. rész 635. lap. Pray: Specimen Hierarch. Hung. I. rész. 321. lap. Bárány Ágoston: Temes vármegye Emléke, Torontál vármegye hajdana, Rozgonyi hivataloskodását Temes megyében 1424-től 1439-ig terjeszti, sőt az utóbbi munkában temesi főispánul már 1420-ban elismeri, persze azt föl nem jegyzé, hogy Rozgonyi tisztsége 1420. és 1424. közt Ozoray és Kasza István által félbeszakadt. — Budai Ferencznél ezen Rozgonyi szintén temesi főispánnak neveztetik, tisztsége idejének meghatározása nélkül.)

1425. . . . .

1426. *Rozgonyi István*; egyszersmind Győr és Fehér vármegye főispánja. [Lehoczky.]

1427. *Rozgonyi István*.

1428. *Rozgonyi István*. (Karansebesről kelt levelében Dobozy Lászlót felszólítja, hatyasi birtokában talált bizonyos lovak kiadására, minthogy ezek Zy László fellaki lakos tulajdonai. [Fejér X. köt. 6. rész 949. lap. Bárány: Temes, Oklevelek 36. lap.] Lehoczkynál ez évre még győri főispán is.)

1429. *Rozgonyi István*. (Kaprinai: Hungaria diplomatica temporibus Mathiae de Hunyad regis Hung. I. köt. 180. lap, hol azt is mondja, hogy egy másik Rozgonyi István ugyan akkor pozsonyi gróf volt.)

1430. *Rozgonyi István*. (Zsigmond király 1430. június

26-án kelt levelében, melyben a Rozgonyi család érdemei említetnek. [Kaprinai: Hungaria diplomatica II. köt. 271. lap.] és Zsigmond levelének egy az egri káptalan által 1435-ben eszközölt átíratában. [Schmitth: episcopi agrienses II. köt. 24. 25. lap.]

1431. *Rozgonyi István.*

1432. *Rozgonyi István.*

1433. *Rozgonyi István.*

1434. *Rozgonyi István.*

1435. *Rozgonyi István.* (Lehoczky vélekedik, hogy ez évben *Radnics Miklós* lett volna ideiglenesen temesi főispán. Erről alább többet.)

1436. *Rozgonyi István*, egzszersmind fehervári és győri főispán. (Czech János: Győr vármegye főispánjairól.) A Tudományos Gyűjtemény 1820. évi 4. kötete szerint. Rozgonyi 1437-ben lett volna győri főispánná.)

1437. *Rozgonyi István.*

1438. *Rozgonyi István.* (Szirmay: Notitia Comitatus Zempliniensis 102. lapon az évnél: Stephanus senior Temesiensis, uxor Cäcilia Com. de S. Georgio. — Erzsébet királyné, Albert özvegye, a királynak 1439. október 27-én bekövetkezett halála után biznyság levelet ad ki, hogy az Albert király által reá és más országnagyok őrizetére bízott koronát Szentgyörggyi György gróftól sértetlenül átvette, minthogy a király és az illető zászlósok pecsétjei érintetlenül találtattak a koronázási jelvényeket rejtő szekrényeken. Annak tanúságául említettnek Losonczy Deső erdélyi vajda; Stephanus de Rozgon *antea* Comes Themesiensis stb. [Kaprinai: Hungaria diplomatica temporibus Mathiae de Hunyad II. köt. 218. lap.] Még egyszer visszapillantó emlékezés van Rozgonyi Istvánról, midőn Mátyás király 1458. martius 3-án némely várakat, melyek Albert király és neje Erzsébet királyné által Rozgonyi Istvánnak — mint az oklevél mondja: *magnifico condam* Stephano de dicta Rozgon, Comiti Themesiensi, — zálogba adattak, annak fia János birtokában is azon ideig megerősíti, míg kiválthatók. [Kaprinai ugyanott 19. és 147. lap.] Szalay Lászlónk Rozgonyi Istvánt 1440. évben nevezi temesi főispánnak; azt írja t. i. V. László február 21-én Komáromban születvén, Hedervári Lőrincz nádor, Rozgonyi

István pozsonyi és temesi gróf, és Benedek győri püspök siettek az ujszülöttnek hódolatukat bemutatni. [Magyarország Története III. köt. 22. lap.] Itt nem csak annyiban van tévedés, hogy Rozgonyi István 1438. éven túl még temesi főispánként említették, hanem a személyben is, mert azon Rozgonyi István ki temesi főispán volt, külön személy azon Rozgonyi Istvántól ki a pozsonyi grófi méltóságot viselte, és a királyt Constanza, onnan Olasz-, Német-, Francia-, Angolországba elkísérte. Az előbbi, Rozgonyi László fia és Péter püspök testvére; a másik, Simon fia, Simon püspök és György testvére. Szalay tévedésének oka tehát a névegyenlőségben fekszik. Alkalmilag emlitem, hogy Lehoczky is az említett személyek körül tévedésbe jutott, Szentgyörgyi Céciliát a pozsonyi Rozgonyi Istvánnak adván feleségül, a hasonnevű temesi főispán helyett.)

1439. Beregszói *Hagymási László*. (Azon, a titelrévi táborban 1439. septemb. 17-kén kelt oklevél záradékában, melyben Albert király és neje Erzsébet királyné a körülöttük levő egyházi és világi nagyokkal megegyeznek egy országos segély kiírására a hadjárat nagyobbbszerű megindítására. Az aláírás így szól: ladislaus haghmas de Berekzow Comes Themesiensis. [Teleki: Hunyadiak Kora X. köt. 72. lap.]

1440. Harapkai *Bothos András*. (Egyedül Bárány Ágoston: Temes vármegye Emléke, és Torontál vármegye hajdanna című munkáiban felsorolja őt a temesi főispánok közt, még pedig azon tisztsége ideje nélkül; azon felül az első műben harapkai Bathos *Istvánnak*, a másikban harapki Bathos Andrásnak nevezvén Bárány, ki különben forrásokat szokott idézni, azt nem indokolja, mi alapon tette ezen Andrást temesi főispánná. Családneve Bothos, nem Bathos, és előneve pedig, — ámbár Budai Ferencz és Nagy Iván „garai“-nak írja, igazabban harapkai, miként Turóczy Schwandtnernél 244. lap, Fessler IV. köt. Engel III. 38. lap. Teleki: Hunyadiak Kora I. köt. 216. és 241. lap írják, írás módja csak kevésbé különbözvén a különféle íróknál, mint: de Harapk (Turóczy); Andreas Bothus ex Harapco (Bonfin); Harapko (Lehoczky); haraphi és harapko (Teleki I. 216. 241.) stb. Bothos András és Gara László Erzsébet özvegy királyné párt-

ján állt, — tán azért adja neki Bárány a „hütelén“ melléknevet, — és Hunyadi János mint Ulászló király jogainak védője Szegzárd és Báticasék közt megtámadtatván, a csatában elesett, de ez nem 1441-ben, mint ő mondja, hanem 1440. évben történt. Hogy a névzavar gyarapodjék, Böhm Lénárt, az ő Geschichte des Temeser Banats I. köt. 117. lapján Rozgonyi István után szintén temesi főispánul fölhozza: Stephan Bathor név alatt. [Lásd még az 1438 alatt Rozgonyi Istvánról mondottakat.])

1440. *Hunyadi János*, erdélyi vajda, szörényi bán. (Egyenes állítás hiányában, a források egybehasonlításával fogom megkísérteni annak felderítését, vajjon Temes megye már ezen évben tisztelhetette-e Hunyadi főispáni székében. Több író azt mondja, hogy Hunyadi azon napon vetette házának nagyságát, a melyen Szegzárdnál Garai László, Bothos András, Koroghi Filpes János, és Tamásy Henrik serege fölött győzedelmeskedett. Pray: ugyan Historia Regum Hungariae II. köt. 317. és Annales II. köt. 350. 351. lap, ezen eseményt 1441. év alatt mondja el, de ez nem egyezik az események menetével. Budai Ferencz szerint t. i. Bothos András még jelen volt méhbenhagyott László király Székesfehérváron 1440. május 15-kén véghezment koronáztatásán; avval egyezik a löcsei templom felírása, mely szerint ezen koronázás 1440. in die Pentecostes, — az az május 15-én — történt. Ezen győzelem, — úgymond Horváth Mihály: Magyarország Történelme II. köt. 338. lap, egészen megváltoztatta a dolgok állását. A királyné tüstént visszatért Pozsonyba; Ulászló pedig, miután az egészen Budáig előnyomult s annak külvárosát fölégetett Széchy Tamást visszanyomta, Esztergomot táborolta körül, stb. Teleki is — Hunyadiak Kora I. köt. 249. lap — elmondván, miként Hunyadi győzelme következtében Ulászló a királyné híveit szorítá, az utóbbinak ellenkező sikerű hadjáratát így rajzolja: „Kevésbbé szerencsés volt Rozgonyi István, [megjegyzem, hogy nem az, ki fen temesi főispán,] ki igen gyenge levén a pozsonyi vár hosszab tartására, kénytelen october 18-kán 1440-ben Erzsébettel egyességre lépni, mely szerint a vár átadását a következő esztendőre ígéri, ha addig segítség nem jön . . . . . Tulajdonkép csak

időt kívánt nyerni, hogy a várat új sereggel és szükséges eleggyel láthassa el. Azonban a megszállók vigyázósága miatt ezt nem csak nem eszközölhette, hanem még sokkal szorongatóbb körülmények közé jutott, minek következtében kénytelen későbbi levelében Erzsébetnek hűséget és a pozsonyi várnak Gergely vértanú napjáig [január 4-kén 1441.] okvetetlen és minden föltétel nélküli átadatását ígérni.“ Világos tehát, hogy Bothos 1440. évben áldozott életével a csatában. Ulászló a diadalmas vezéreket: Ujlaki Miklóst és Hunyadi Jánost erdélyi vajdáknak nevezé ki, az utóbbit — mint Engel (III. köt. 1. rész 43. lap) és Teleki (I. köt. 247. lap) egybehangzólag írják — „*meghagyván a temesi grófságban és a szörényi bánságban.*“ Ha a király *meghagyta* Hunyadi a temesi grófságban, úgy ő már azon idő *előtt* volt temesi főispán, melyben Bothossal összeütközött Szegszárdnál. Ezen körülmény alig enged időtért, hogy Bárány Ágostonnal Bothos Andrást Temes megye főispánjául elismerhessem. Ha nem is a csata előtti időre, mely augusztus 9-ke *után* történt [Teleki I. 225.], de legalább azon esztendőre, melyben az történt, tehát 1440. évre írja Bonfin is (308. lap) Hunyadi temesi főispánnak, győzelme jutalmául: *praeter Transilvaniae provinciae gubernationem, quam cum imperio tenebat, ob rem bene gestam Severrensis, Themesiensisque oppidi praefecturam sortitus est.* Ebből láthatni, hogy Haner [Königl. Siebenbürger 192. lap] helytelenül útalt Bonfinra, midőn állítja, hogy a király Ujlakit ekkor nevezte ki erdélyi vajdának, Hunyadi azonban *csak* temesi grófnak, de midőn az erdélyi vajdaságra kinevezése tekintetében hibázik, tárgyam érdekében tudomásul veszem, hogy Haner is ez évben Hunyadi Jánost temesi főispánnak tudja. Hunyadi János még ez év folyamában az alföld kapitánya *). Teleki írja I. köt. 256. lap: Amuradnak Belgrád

---

*) Azon cím: „az alsó vidék főkapitánya“ leginkább Hunyadi óta jött használatba, és Kinisy, Som, Báthory, Petrovics majdnem mindig a temesi főispáni cím mellett élnek vele. De ismeretes volt e cím már a XIV. században is, miként Nagy Lajos egy 1371-ki leveléből látjuk, melylyel Opuliai László hercegnek Heem Beudeket helyettesíti a temesi főispánságban, és mely így kezdődik: *Nos Ludovicus . . . vobis magistro Ladislao filio Andree vice Ca-*

alóli eltávozása után a király ezen vár további oltalmát Hunyadira bízta, és bár már szörényi bán, erdélyi vajda és temesi gróf volt, az alföld kapitányának is nevezte ki. — Belgrád megszállásának idejére nézve legnagyobb véleménykülönbség van íróinknál, úgy hogy ezek 1436-tól 1443-ig ingadoznak. Legjobb irányadóul szolgál azon körülmény, hogy Ulászló koronázási oklevelének keltekor, július 1440. évben, a több holnapig tartott ostrom még nem volt bevégezve. Hammer is 1440. évre teszi Belgrád ezen ostromát. Ezen év második felében szegzárdi csatáját is vívta Garai Lászlóval, de ezen ütközet augusztus 9-ke utánra teendő, mert az ezen nap kelt,

---

stellano de Themesvar. Item universis officialibus et tributaris domini Ladislai Ducis Opulie et Palatini *in dicto Comitatu et eius partibus inferioribus constitutis*. E körülmény figyelmet érdemel; mert ha valakinek kedve kerekednék abból, hogy a XV. és XVI. században a temesi grófok hatósága több megyékre kiterjedett, a magyar állam integritásával meg nem férő következtetéseket vonni, ebből láthatná, hogy jóval a szerb bevándorlások előtt már volt Magyarország királyai által a temesi főispánnak kitünő befolyás engedve a haza déli részeire, mert így kívánta az ország védelmi érdeke. Hogy mit kellett érteni azon homályos kifejezéssel, „partes regni inferiores,“ kiteszik az 1525-ki rákosi országgyűlés Kovacsich által napfényre hozott végzéseinek 36-dik cikkelyéből, hol magyarázatul hozzá tétetik: videlicet Comitatus Themes, Torontál, Bács, Valkó, Szerém et Posega. [Vestigia Comitiorum 588. lap.] A temesi gróf hatósága ezen megyék fölött a hadsereg fővezére tisztéből folyt, és egyes eseteket kivéve, melyben a temesi gróf azon megyék egyik vagy másikában különösen a főispáni hivatallal felruházottnak neveztetik, nem volt azonos a főispáni hivatallal ugyanott, mert különben a címzés is úgy hangzott volna, hogy az illető Temes, Torontál, Bács stb. megyék főispánja. Továbbá, ha az ország alsó vidékének főkapitánya akkor is, midőn az említett megyék valamelyikének főispánjául különösen meg nem neveztetett, főkapitányi tiszténél fogva ugyanazon megyékben, csak úgy mint Temes megyében főispán lett volna, nem találhatnánk a szóba hozott megyékben más főispánokat egykorán, mint a kik temesi grófok lévén egyszersmind az alsó vidék főkapitányai, — pedig találunk. Ezen felfogásnak ellene látszik mondani Várdai Péter kalocsai érseknek 1496-ban János rácز despotához intézett levele [Petri de Warda Epistolae 124. lap.], melyben előadja, hogy ő a despota birtokain erőszakot nem követett el, de igen is panaszt tett a királynál, hogy a despota birtokain neki az

Solymós, Berekszó, Nyavalyas és Burian hunyadmegyei és Bozár temesmegyei falukról szóló adománylevélben, mely Hunyadi érdemeit részletesen kiemeli, a szegzárdi győzelemről még nincs említés. Midőn tehát a belgrádi ostrom és annak megszüntetése idejében az új tisztséget nyújtó király már a temesi főispánság hivatalában találta Hunyadit, annál inkább lehetett mondani a későbbre eső szegzárdi győzelem után, hogy a király Hunyadit a temesi főispánságban *meghagyta*. Turóczynál (248. lap) olvassuk a nándorfehérvári ostrom előadása után: Cum post haec, eorundem temporum sub decursu, dominus Joannes de Hunyad, Vayvodatus Transilvani et Banatus Seweriensis honore cla-

---

egyházi tized megtagadtatik; quod Majestas sua intelligens, mandavit per literas magnifico Domino Comiti Themessiensi, Partium Inferiorum Generali Capitaneo, et horum quoque Comitatum Comiti, ut praefata querelarum nostrarum virtute, justas decimas nobis non solutas, per omnia opportuna remedia faciat extradari. Itt tehát világosan mondatik, hogy Temes megye főispánja akkor mind azon megyékben is volt főispán, melyek a 'partium regni inferiorum' kapitánya hatóságához tartoztak. Ezen állítás Várdai Péter érsektől, Kinisi — mert az ő intézkedéséről a despota ellenében van szó — közel barátjától származik, és némileg kiegészíti azon forrásokat, melyek Kinisit csak Temes, Bács és Biharban tudják főispánul. Várdai említett nyilatkozatának értelme oda megy ki, hogy Kinisi egyszersmind főispán is vala azon megyékben, melyekre főkapitányi hivatala kiterjedett, és azokban voltak a despota birtokai is. Ha Szalay helyesen állítja, miszerint Kinisi hat megyének volt főispánja, akkor a már ismert három megyén kívül, alkalmasint még Bodrogh, Valkó és Szerém tartozhatott az ő főispánsága alá. Várdai nyilatkozata tehát nem ellenmondás felfogással, sőt inkább megerősíti azt, hogy ha a temesi főispán azon megyékben is volt főispán, melyek főkapitánysága alá tartoztak, ezen körülmény mindig különösen kiemeltetett, [lásd a mi 1496. év alatt Som Jósáról a főkapitányságról és bácsi főispánságról áll.] Rattkay György [Memoria Regum et Banorum Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae 58. lap.] megemlékezvén arról, hogy a temesi gróf a régi okmányok epilogusaiban Generalis partium Regni Hungariae-nak neveztetik, azon három királyságot ama magyarázat ellen védi, mintha ezeket a „partium“ szó alatt lehetne érteni, mert ezen országok szerinte nec unquam Temesiensis Comitatus potestati subiacebant, nec . . . . . partes appellari queunt. Ha. Posega, Verőcze, Valkó és Szerém megyét — mint ez újabb időben sokszor ténylegesen történik, — Szlavóniának

resceret; et in comitem Themesiensem creatus; exigenteque rerum necessitate, castro Nandoralbensi in praedicto capitaneus factus exstitisset, — — — Isák szendrői pasa Belgrád környékét pusztítá. Isák megveretése Császárhalmánál 1441. évre esik, a megelőzőtti nándorfehérvári ostromot Turóczy 1439-re tevő, de hibásan, 1440. helyett, különben, mint kitetszik, ezen író is 1441. előtt találja Hunyadit a temesi grófságban.

1441. *Hunyadi János*, szörényi bán, erdélyi vajda stb. (Fejér: *Genus Hunyadi* 265. lap. Hormayr és Mednyánszky: *Hist. Taschenbuch* 1821-ki folyam 318. lap. — Bárány Ágoston, Böhm Lénárt, Schwicker Henrik, Preyer János csak ezen egy évre említik. Hunyadit mint temesi főispánt. Schlosser az ő *Világtörténelme* 9. kötete 88. lapján mondja, hogy Hunyadi 1441. évben neveztetett ki temesvári gróffá, de úgy vélekedik egyszersmind, hogy az 1441. és 1442. évek chronológiájában sok ingadozás létezik.)

1441. *Ujlaki Miklós*, erdélyi vajda, macsói bán, 1470. év körül Bosnia királya. (Budai Ferencz egy szóval sem említi, hogy Ujlaki temesi főispán lett volna, de Lehoczky is 1441-ben tudja őt e hivatalban. Kétségtelenné teszi e körülményt a Kőszegen ápril 19-én 1441. Ulászló király és a Cilleiek közt létre jött egyezés, mely alkalommal a jelen volt országnagyok Ulászló mellett kezességet vállaltak; ezek közt

---

veszszük, kiviláglik az idéztem törvényczikkből, hogy Rattkay felfogásához sok kétség fér, mert bizony a temesi gróf csakugyan nagy hatósággal volt felruházva ezen úgynevezett szlavoniai megyékre. Mi alapon nyugszik Lehoczky azon, még pedig általánosán minden idő meghatárolás nélküli állítása, hogy „Comes Themesiensis simul CC. Arad, Bodrog, Toronthal et Krassó administravit“ nehéz eldönteni. Ulászló III. decretumjának 16-dik czikke szerint, mely egy lovas katona kitartási költségeiről rendelkezik, a partium inferiorum megyéihez számláltatnak Posega, Valkó, Szerém, Bács, Csongrád, Csanád, Torontál, Arad, Temesvár, Békés. Van az alsó részek főkapitánya címének ellentéte is ebben: Partium superiorum regni Hungariae supremus Capitaneus, mely hivatalban Zápolya Imre főkinestárnokot találjuk 1463. évben. [Teleki XI. 75. lap.] 1609-ben Magochy Ferencz, Beregh és Torna főispánját. [Delejtű. 1861. folyam 30. szám.]

Péter csanádi püspök, Ujlaki Miklós erdélyi vajda, macsói bán, és temesi gróf, Marczaly Imre sümegi és verőczei főispán. [Teleki: Hunyadiak Kora I. köt. 256. lap, a jegyzetben.] Olvasható az okmány Fejérnél: Authentia diplomatum 123. lap. Pray: Annales II. rész 352. lap. Katona XVI. köt. I. oszt. 150—153. lap, hol az aláírás így szól: Nicolaus de Wy-lak Wayuoda partium Transiluanicarum, Banus Machouien-sis et Comes Temesiensis. — Nemkülönben Ulászló király Kottler Pétert zágrábi püspökké kinevezvén, a királynak ez úttal tett ígéreteit bizonyos várak átadása iránt Ujlaki Miklós is megerősíti, és ekkor fenebbi czímeivel él. [Magyar Történelmi Tár IX. köt. 61.]

1442. *Ujlaki Miklós*, erdélyi vajda, macsói bán, székely gróf. (Horváth Mihály a Magyar Regestákban egy in vigilia bb. Petri et Pauli apostolor. a. d. 1442. kelt okmánynyal megismertet, melylyel a fehérvári káptalan bizonyítja, hogy Ujlaki Miklós erdélyi vajda, macsói bán, székely gróf és temesi főispán, személyesen megjelenvén Kwlpv birtokát, mely előbb Ujlak városához tartozott, ugyanazon város lelkesének Thehnyi Balázsnak, s általa László testvérének, Jakab, Mihály, másik Jakab és Simon unokaöcseseinek s örököseiknek adományozta. [Magyar Történelmi Tár IX. köt. 62. lap.]

Thallóczy Ferencz, keői bán ez év alatt temesi főispánként említettik. Ezen állítás egyetlen forrása Lehoczky, Stemmatographia 384. 385. lap, és ez is, nem a temesi főispánok névsorában hozza fel Thallóczyt, hanem a nemzékrendben. Ujlaki főispáni minősége Temesben ez évben azonban sokkal bizonyosabb, mintsem Lehoczki nézete által gyengíthető volna.

1443. *Hunyadi János*, erdélyi vajda és székely gróf. (Első oklevél, melyben Hunyadi maga él temesi főispán címével az, melylyel Bodó Gergelynek, és Emesny Mihálynak a közönséges rendkívüli segedelem beszédőinek Tolna megyében, ezen segedelem felének kézhez szolgáltatását meg-hagyja, és mely így kezdődik: „Johannes de Hunyad Vay-uoda Transiluanus, Siculorumque et Temesiensis Comes etc.“ [Teleki: X. köt. 124. lap.]

1444. Hunyadi János erdélyi vajda, székelyek grófja, Szolnok és Temes megye főispánja, a hadsereg főkapitánya stb. (Hunyadi ez évi augusztus 11-én — secundo die beati Laurentii Martyris — Temesvárott Szentmiklóssi Pongráczczal családi frigyre lépett, melyben őt és gyermekeit igaz barátnak és rokoninak fogadja. [Teleki: Hunyadiak Kora I. köt. 385. lap.] Az egyezkedési levelen ily czímmel él: Nos Joannes de Hunyad vojvoda Transilvanus Siculorumque, nec non Comitatum Szolnok et Temesiensis comes, Supremusque Capitaneus armorum et dux militiae exercitus Christianissimi regis Hungarie, regni incliti. A levél olvasható Katona VI. köt. 296. lap. Fejér: Genus Hunyadi 60. lap. — Kaprinai elmondván [Hungaria Diplomatica I. 119. lap.] miként Erzsébet, Hunyadi János özvegye 1457. július 12-én (in festo Margaritae virginis) és Szilágyi Mihály családi frigyre léptek Szentmiklósi Pongrácz liptói főispán és fia László, valamint testvéreivel, Pongrácz nevéhez megjegyzi, hogy őt azon Pongrácznak tartja, ki már Hunyadi Jánossal egyezkedett, — „quem Joannes de Hunyad Vojvoda Transilvanus, siculorum Comes, Comitatum Zolnok et Themes *rursum* Comes, supremusque armorum Capitaneus et dux militiae Christianissimi Regis Hungariae jure jurando sibi fratrem et amicum adoptarat, literis in Temesvár datis secundo die B. Laurentii Martyris Anno 1448.” Itt Kaprinai 1444. év helyett hibásan írja 1448. évet; a mit Ráth Károly [A magyar királyok hadjáratai, útazásai és tartózkodási helyei] észre nem vevén, Hunyadi Jánost 1444. évi, és 1448. évi augusztus 11-én lépteti föl Temesvárott. Eltekintve attól, hogy a történetből azt meg nem lehet mutatni, miszerint Hunyadi és a Szentmiklóssi család közt két ízben történt volna egyezkedés, még pedig, mely ugyanegy városban, ugyanegy napon, csak négy évi időköz után, és különben szóról szóra egybehangzólag létre jött volna, a térképet kezünkbe véve, könnyen meggyőződünk, hogy Hunyadi 1448-ban nem fogott volna Tordáról, hol július 26-án volt, augusztus 11-kén Temesvárra kitérni, innét annyira visszasietni Erdélybe, hogy augusztus 15-kén már megint Szent-Ágotán lehetett, honnan Szászsebesen, Káránsebesen át indult a szerb földre a törökök ellen; és a dolog sokkal természetesebb, ha őt

ez időben Temesvárott nem nyomozzuk; de még ennél is fontosabb körülmény az, hogy a Ráth által idézett Kaprinai, a Hunyadi - Szentmiklóssi-féle szerződésben Hunyadi Jánost 1448-ban is erdélyi vajda, székely gróf, szolnoki és temesi főispán és a hadsereg főkapitánya czímmel hozza fel, a mi világosan lehetetlenné teszi az 1448. év elfogadását, minthogy Hunyadi akkor már kormányzó volt, és míg e méltóságot viselte, más mint ezen czímmel nem élt. Ha ezen időszámítást 1444-re kiigazítjuk, azon kitételt, hogy *ismét* (rursum) lett temesi főispán, oda lehet magyarázni, hogy 1441. után, midőn Hunyadi először említettik mint temesi főispán, és 1444. év közt, még Ujlaki Miklós (1442.) vala főispán Temes megyében, tehát 1444. évben azt lehetett írni, hogy Hunyadi *ismét* lett temesi főispán. — Petrovics Frigyes kézíratainak 3-dik kötetében VII. Károly francia király egy év és nap kelte nélküli levele foglaltatik Hunyadihoz, mely szerint a francia király, követének Vincent de Bala de Batthya előadására, a törökök ellen segedelmet ígér. A levél czíme így szól: G . . . . smo ac dilectissimo amico nostro Johanni Hwnyad Vajvodae transilvano, Sicularum et temesiensi Comiti, nec non duci ac capitaneo generali militiae exercitus armorumque inclyti Hungariae Regni. [A magyar akademia könyvtárában]. A cím minősége szerint e levelet 1444. évben vélem kiadott-nak. Teleki úgy adja elő a dolgot, hogy a követség 1445-ben ment a francia királyhoz segedelemért a várnai szerencsétlenség következtében. [Hunyadiak Kora I. 476. 501.] Itt csak az a nehézség forog fen, hogy Hunyadi a francia király üzenetében temesi főispánnak neveztetik, mely hivatalban 1445-ben Ujlaki Miklós volt, vagy ha a követségi eljárást 1445-re tesszük, akkor Hunyadit és Ujlakit ez évben társaknak kellene mondani a temesi főispánságban, miként azok voltak az erdélyi vajdaságban is, és miként tán 1441-ben is együtt voltak temesi főispánok.

1445. *Ujlaki Miklós* erdélyi vajda, székely és temesi ispán. (Midőn Fridrik császárral alkudozásokat folytatandó, Bécsbe felmenni nem akart, utóbb bátorságos menetét biztosító levél adatott ki számára, mely Bécsben 1445. szeptember 16-án kelt, úgymint: Ujlaki Miklós erdélyi vajda, székely

és temesi ispán részére 500 lóval és ugyanannyi emberrel. [Közlé Chmel, Regest. Anhang; és idézi Teleki: Hunyadiak Kora I. 482.)

1446. *Ujlaki Miklós*. (Nincs forrásom, mely ez évben Ujlaki Miklóst egyenesen állítaná temesi főispánnak, azonban a valószínűség küzd mellette, mert még tavaly az utolsó hónapokban viselte e hivatalt, és mert Hunyadi ez idén már nem él a temesi főispán czímével, bizonyság egy 1446. január 15-én Nagy-Bányán kelt levele, hol így írja magát: Vajvoda Transilvanus, Banus Severinensis Capitaneusque Castri Nandoralbensis et hujus Regni Hungariae Vicarius. [Kaprinai I. 95. lap. és utána Teleki I. 500.] Kormányzónak választatott *Hunyadi* ez év június 5-én, tehát a vicarius méltósága más volt mint a kormányzóé, mely utóbbi = gubernator. Az ország ezen legfőbb polczára eljutván, Hunyadi addig, míg annak gondjait és díszét viselte, csak is a kormányzói czímmel élt; példák erre különböző években kiadott levelei, úgymint: 1446. év Telekinél X. köt. 186. 187. 188. 189. lap. 1447. év ugyanott 195. 196. 197. 220. 221. 224. 229. lap. és Kercselich Telekinél II. köt. 38. lap. 1448. évben Telekinél X. 232. 233. lap. 1449. évben ugyanott 245. lap. 1450. évben ugyanott 248—255. 256. 258. 262. 266. 267. stb. lap. és Knauz: Az országos tanács 99. 100. lap. — 1451. évben Teleki X. 279. 294. 295. lap. A hunyadi váron ma is látható ilyen felírás: „Joannes Hunyadi Regni Hungariae Gubernator anno Domini 1452.“ Arpadia I. köt. 53. lap. Teleki II. köt. 236. és bizonyítják ezt továbbá az 1452. évben kiadott levelek ugyanott X. köt. 320. 322. 333. 340. 341. 345. lap; az utóbbi lapon egy december 29-én kelt oklevél olvasható, melyben Hunyadi magát, és a mennyire tudjuk utoljára, még kormányzónak nevezi; már a következő 1453. évi január 30-án érdemeinek elismerése mellett felmentetik a kormányzóság alól, s a király őt besztercei örökös gróffá kinevezi, miért is az ez évbeli oklevelekben így czímezi: Comes Bistriciensis, pridem Gubernator regni nostri Hungariae; vagy midőn Hunyadi saját magáról szól egy július 22-én kelt levelében: Joannes de Hunyad, pridem Regni Hungariae Gubernator, nunc vero perpetuus Comes Bistriciensis et Supremus Capitaneus Regiae

Majestatis in Hungaria; és egy szintén 1453. évi levelében: Nos Joannes de Hunyad perpetuus Comes Bistriciensis ac Capitaneus Regiae Majestatis in Regno Hungariae constitutus, administratorque proventuum Regalium. — Teleki X. 347. II. köt. 268. 269. Fejér: Authentia diplomatum 155. lap. — 1454. évben a király Hunyadit úgy nevezi: Comes Bistriciensis et generalis Capitaneus noster. [Fejér az idézett munka 160. lapján]. Egyetlen adatot ismerek, hol Hunyadi kormányzó ideje alatt, és pedig annak első napjaiból, egyik régi hivatala czímével élt; t. i. egy Knauz Nándor által közlött levélben 1446. évről [Az országos tanács és országgyűlések története, 48. lap.] hol ő junius 28-án mint erdélyi vajda és kormányzó szól. Az oklevél kezdő sorai ezek: Joannes de Hwnyad wayuoda Transsilvanus pro Illustrissimo infante, — Nato condam Alberti Regis Electo Regni Hungarie etc. Gubernator generalis.“ De valamint kormányzó idején alatt minden egyéb hivatalt, mint magával meg nem férőt, letett, úgy az erdélyi vajdaságot is, mire nézve csak az ő Medgyesről 1447. évben az erdélyi vajdákhoz, főispánokhoz, várnagyokhoz stb. intézett rendelkezését idézem. [Teleki X. 224. lap.] Az előttünk fekvő tárgy pedig azon constatirozást igénylő, hogy Hunyadi János 1446. junius 5-étől 1453. évi január végéig nem volt temesi főispán.)

1447. *Rozgonyi Rajnáld*. (Lehoczky, Stemmatographia 345. lap. 1447. évre mint ilyent a nemzékrendben, de nem a főispánok sorában hozza fel. — Ország János, a rhodusi vitézek fehérvári comthurja, 1461. évi martius 23-án kelt oklevele szerint eltiltja Rozgonyi János tárnokmestert és Rozgonyi Rajnáldot a Bodayt vizen levő malom használatától és birtoklásától. A Rajnáld névhez Kaprinai megjegyzi: *quondam* Sicularum Comes ac Comes Themesiensis, ut habent alia documenta. [Hungaria Diplomatica II. 479. Hasonlóan a történeti előadásban mondja szerző Rajnáldról: Comitem *antea* Temesiensem. Ugyanott 95. lap.] Azonban mi is mehetünk azon forrásig vissza, melyből Kaprinai merítette jegyzéseit. Ugyanis ezen évi martius 24-én a nevezett két Rozgonyi Mátyás király által hűségök és érdemeikért feldicsértetnek, jutalmúl pedig a Szilágyi Mihály után maradt Szent Péter

Zege urodalmat, és Szent Miklós Teleke pusztát kapják Biharban. Itt Rozgonyi Rajnárd ismét neveztetik: „Comes pridem Temesiensis.“ [Kaprinai II. 480. lap.] Bizonyos levén ebből, hogy Rozgonyi Rajnárd temesi főispán volt, csak az időt kellene meghatározni, melyben e méltóságát viselte; Lehoczky egyébiránt, tekintve azt, hogy az idézett levél kelte, t. i. 1461. előtt más esztendőre helyesebben nem tehetett volna Rozgonyi R. temesi főispánságát, mint 1447. és 1455. közé, és azért részemről elfogadom állítását. — Ezen Rajnárd 1459. év alatt említettik mint Rinoldus de Rozgon, pridem Comes Siculorum nostrorum, [Kaprinai II. 245.] 1471-ben pedig tárnokmester volt. — Rajnárd szülei: Rozgonyi István, egykor szintén temesi főispán, és a híres Szentgyörgyi Caecilia.

Bárány Ágoston „Torontál vármegye Hajdana című“ műve 160. lapján mondja: „Vannak kik Rozgonyi Rajnáldot és Drágfi Jánost is a temesi főispánok közé sorolják. Mi azonban e részben okirati bizonyosságot, nem födözheténk föl.“ Ez megfoghatatlan állítás, hisz Bárány ismerte Kaprinait, mert idézi is munkájában, sőt okiratot is vesz tőle át. De vajmi sokszor úgy vagyunk, hogy nyílt szemekkel sem látunk.)

1455. *A főispáni szék ürességben.* (Hogy a temesi és posonyi főispáni szék ez évben megürült, azon oklevél záradékában olvassuk, melyben László király rokonának Garai Lászlónak kérelmére Zsigmond király egy levelét átírja és megerősíti. A záradék így szól: Item Comitatum Themesiensis et Posoniensis honoribus vacantibus. [Teleki X. 470. lap.] Ez évben a csanádi káptalan bizonyoságlevelet ad, hogy Hunyadi János örökös besztercei grófot a temesvári vár és tartozandóságai zálogos birtokába bevezette. [Teleki X. 479. 480. 481. Fejér: Authentia diplomatum 163. lap.]

1456. *Hunyadi János, Besztercze örökös grófja.* (László király egy ápril 7-én kelt levelével Hunyadi Jánosnak azon 20000 arany forintban, melyeket tőle kölcsön nyert, Temesvár várát minden tartozandóságaival, és az azzal öszvekött temesi grófsággal együtt zálogkép átírja, — vagy az eredeti szöveg szerint: Castrum nostrum Themeswar vocatum simul cum honore Comitatus Themesiensis ad idem castrum nostrum spectare solito, necnon universis Castellis, Civitati-

bus, Oppidis, Villis, pertinentiis, et proventibus ad idem Castrum nostrum spectantibus pro eisdem viginti Milibus florenorum Auri memorato Johanni de Hwnyad Comiti Bystriciensi duximus inscribendum. [Teleki X. 495. 496. és II. 405. lap.] Továbbá apríl. 28-án László király Hunyadi János kérésére a besztercei grófság iránt január 30-án 1453-ban adott adománylevelét, és az erdélyi káptalannak a beigtatásról szóló bizonyítványát átírván, azokat mindenekben megerősíti. Ezen levél záradékában az országnagyok közt Hunyadi ismét temesi főispánnak neveztetik. Johanne de prefata Hwnyad Comite Bistriciens, Themesiensi, et prefato Comite Ulrico Posoniensi Comitibus, aliisque quam pluribus Regni nostri Comitatus tenentibus et honores. [Teleki X. 506—509. lap.] Még is egy május. 12-én kelt levelében Rwdischa helységére nézve neki új adományt adván, Hunyadit csak Besztercze örökös grófjának nevezi, Hunyadi János is június 12-én, június 22-én Temesvárról, július 3-án kelt leveleiben csak ezen czímmel él. A nagy férfi meghalt ez évi augusztus 11-én Zimonyban a keresztény világ egyik legszebb diadala után.)

Hunyadi László több író által 1456. évre temesi főispánnak tétetik, mint Szent-Iványi (Tudományos Gyűjtemény 1836. IV. 107. lap.), Lehoczky. Griselin. Az utóbbi Hunyadi János halálát említvén, azt írja (I. köt. 36. lap): Sein ältester Sohn Ladislaus folgte ihm wie in den Würden, die der Familie erblich verliehen waren, so auch als Graf von Temesvár. Követték e forrást Bárány, Preyer, Böhm, és Schwicker. Mind a mellett nem hiszem, hogy Hunyadi László temesi főispán lett volna. Ugyanis egy 1456. november 21-én — tehát még azon napnál korábban kelt levélben, melyen a király Temesvárott sértetlenséget és jó hajlamot esküdött a Hunyadiaknak Czilley megöletéséért, Hunyadi László csak besztercei gróf, királyi főlovászmester és ország főkapitánya, czímével él [Teleki X. 533.]; a következő évi martius 14-én László király Krems és Stein városait tudósítja, hogy ő bizonyos fontos okok miatt László besztercei grófot — és itt Hunyadi csak is e czímet nyeri, — testvérét Mátyást, Kanizsai Lászlót, Rozgonyi Sebestyént és több másokat az nap elfogattott [Teleki X. 545.]; végre martius 21-én, midőn Hunyadi

László már kivégeztetett, egy hosszas levélben igyekezik bebizonyítani a Hunyadi háznak vétkeit a trón ellen. Itt Hunyadi László soha sem neveztetik temesi grófnak, de más címmel sem ruháztatik fel. Az oklevél végén, az országnagyok előszámlálása közt mondadik: *item Comitatum Themesiensis et Posoniensis honoribus vacantibus*. [Teleki X. 546—553.] Hunyadi László 1452. pozsonyi gróf, 1453. Besztercze örökös grófja, Dalmát- és Horvátország bánja, 1454. és 1455. beszterczei örökös gróf, és 1456-ban — ha Pray (*Dissertatio in Annales Reg. Hung.* 169. lap) nem téved — szörényi bán; ugyanez évi november 30-án, és így még Temesváron, a király így címezi őt: *Comes Bistriciensis, magister agazonum nostrorum, generalisque Capitaneus noster*, és tökéletesen ezen címmel él Hunyadi László maga is ez időben. [Teleki II. 485. 486. és X. 533.] — 1457. martius 3-án Bakos Pálhoz intézett levelében csak Besztercze örökös grófjának és kir. főlovászmesternek írja magát, sőt úgy látszik, hogy főtárnokmester is volt ez évben. A mint az oklevelek hallgatnak, hogy Hunyadi László Temes megye főispánja lett volna, úgy a nevezetesebb történetírók erről szintén mit sem tudnak, mire elég lesz Pray, Fessler, Engel, Horváth, Szalay, Telekire hivatkoznom.

Kaprinai örökösi jognál fogva szerzi meg Hunyadi Lászlónak, sőt Mátyásnak is a temesi főispánságot, midőn Mátyás király fiatalságáról azt írja: *Exacta dein infantia, cum pueritiam attigisset, variis postea in locis, ut Budae, Viennae, Temesvarini, quod tunc castrum, cum dignitate comitis perpetui Temesiensis, jure haereditario* Hunyadiis datum erat, fuerat institutus. [Hungar. diplomatica I. köt. 57.] És más helyen Temesvár városa ismertetését adván, mondja: *Temesvarum, id est castrum Temesiense — — — quod paterna haereditate cum imperio, ac Comitatus dignitate, filii Hunyadii tenuere*. [Kaprinai I. köt. 114.] E szerint László és Mátyás egykoruan lettek volna temesi örökös grófok. Nem tudom magammal elhitetni, hogy Kaprinai azt akarhatta volna mondani, miután annak semmi okleveles nyoma nincs, és az apríl 7-én 1456. kelt királyi levél Temesvárt zálogba adja ugyan Hunyadi Jánosnak, és azt a temesi főispánsággal felruházza

de nem mondja, hogy Temesben örökös főispánság lett volna a Hunyadi család mellett.

1457. *A főispáni szék ürességben.* (Azon már idézett, és martius 21-én kelt levélben, melylyel a király a Hunyadiak bűnösségét igyekezik elhíttetni, oly záradék olvasható: item Comitatum Themesiensem et Posoniensem honoribus vacantibus. [Teleki X. köt. 553. lap.]

Ezen évre Horogszeghi *Szilágyi Mihály* tétetik némely író által temesi főispánnak, nevezetesen Budai Ferencz Polgári Lexikona III. köt. 345. lapján állítja, hogy többi közt ezen hivatalt is viselte volna, de annak idejét meg nem határozza, Lehoczky azt 1457-re teszi. Budai módjára említik Szilágyi temesi főispánságát Bárány mindkét már idézett munkájában, Preyer, Böhm, és Schwicker, — sorban öt Hunyadi László után helyezvén. Ezen vélekedésnek némi valószínűséget kölcsönöz, hogy a közelkorú Szerémy György állítása szerint Szilágyi Mihály Nándorfehérvár és Temesvár birtokában lett volna. [Magyar Történelmi Emlékek. Írók I. 9. lap.] Kaprinai pedig Czillej Ulrikról mondja, hogy azon gyűlölséget, melyet Hunyadi János ellen érzett, fiára vitte át, és nagyon rossz néven vette, hogy Hunyadi László és annak nagybátyja Szilágyi, Hunyadi Jánost Nándorfehérvár, Temesvár és az ország déli részeinek praefecturájában követték. [Hungaria Diplomatica I. köt. 96.] Igaz, hogy maga László király elismerte, hogy a temesvári vár birtokával a temesi főispánság méltósága szokott összekötve lenni, midőn Hunyadi Jánosra e várt zálogképen átírván azt mondja: castrum nostrum Themeswar vocatum simul cum honore Comitatus Themesiensis, *ad idem Castrum nostrum spectare solito*, ... duximus inscribendum. De az akkori körülmények még is nagy részt okozhatták, hogy Hunyadi János után azon családból senki sem viselte többé a temesi főispánság méltóságát. Hunyadi Lászlóra nézve fenebb adtam elő sokban ide is vonatkozható okaimat; Szilágyira nézve még következőben mondom el kételyeimet. László király azon levelében, melyben alig egy héttel Hunyadi László kivégeztetése után, a Hunyadi családra mindenféle bűnöket ráfog, azt olvassuk, hogy a temesi főispán széke üres volt. [Teleki X. 553.] Nehezen hiszem, hogy ezen főispángás

üressége csak Hunyadi László kivégeztetése következménye lett volna, és csak azon hétre lenne érthető, mely Hunyadi László halála és a király említett oklevelének keltje közt fekszik; mert fenebb igyekeztem megmutatni, hogy Temes megye nem tisztelhetette Hunyadi Lászlót főispáni székében. Így feltehető, hogy Temes megye Hunyadi Jánosnak 1456. augusztus 11-kén történt halála óta V. László király 1457. évi martius 21-én kelt magát igazoló levelének napjáig nem bírt főispánnal. Az akkori események, melyben a király félelme a Hunyadi családtól, és ellenséges indulata az ellen főszerepet játszik, könnyen magyarázzák, hogy Hunyadi László kivégeztetése után sem hívott meg senkit e családból Temes megye főispáni hivatalára. V. László 1457. november 23-kán meghalván, a következő évi január 24-éig az országnak királya nem volt; ki nevezte volna ki tehát Szilágyi Mihályt ezen időközben Temes megye főispánjává? És ezen összevetéssel tökéletesen egybehangzik azon hallgatagság, melyet Szilágyi Mihály állítólagos temesi főispánságára nézve kitüntet, noha — midőn Mátyás király választását előkészíté — eleget sürgött-forgott Temesváron, a Hunyadiak fészken. Ugyanis Temesvárott 1457. ápril 14-én — tehát alig négy héttel a nagy Hunyadi fiát ért szomorú sors után — jöven létre azon újabb egyezkedés Szilágyi Erzsébet és Szilágyi Mihály közt egy, másfelől Szentmiklóssi Pongrácz közt, az illető oklevélben Szilágyi Mihály magát macsói bánnak, és nándorfehérvári kapitánynak nevezi. [Kaprinai I. 197.] E megjegyzés illik azon szerződésre is, mely az előbb nevezett felek közt ugyancsak Temesvárott július 12-én keletkezett, melyben Szentmiklóssi Pongrácz liptói főispán, fiai Szvenczesló és Pongrácznak, és testvéreinek István, Jakab, Jánosnak több vár és jószág visszaadása biztosíttatik [Kaprinai I. 197.]; épen ezen címmel él azon szerződésben, melyet Szilágyi Erzsébettel együtt Garai László és annak neje Alexandrinával köt 1458. januárius 7-én [Teleki X. 565. és Birk Ernő az Új Magyar Múzeum 1850. I. köt. 344—349. lap.] *) és még a királyválasztás

---

*) Ezen szerződés létrejött Szegeden: feria quinta proxima ante octavas festi Epiphaniarum Domini. E napot Teleki január 17-

napja előtt, 1458. január 23-án, midőn Zeeri Istvánnak bűnbocsánatot ígér azon föltétel alatt, hogy Mátyás királylyá választását elősegítse. [Kaprinai II. 118. Katona XIV. 26. lap.] De már a következő nap azon levélben, melyben a kassaiaikat Hunyadi Mátyásnak trónra emeltetéséről tudósítja, előbbi czímeihez még a kormányzói cím is járult, [Kaprinai I. 3. lap. II. 123. — Teleki X. 570. lap.] és ezentúl azon év elején a kormányzói czímmel él, míg Mátyás az év másik felében e méltóságot megszüntetvén, és nagybátyjától elvevén, Szilágyi Mihályt már augusztusban látjuk a beszterczei örökös grófság tisztében.)

1459. *Lábatlan János*, székely gróf, (Eder Károly azt állítja Simigiani Ambrus erdélyi történetéhez írt jegyzeteiben (95. lap), hogy egy oklevél birtokában van, mely Miklósvár önjogúságát felvilágosítja, és ennek rövid kivonatját ily szavakkal közli: Joannes de Lábathlan Siculorum et Themesiensis Comes decretum illud de autonomia sedis Miklósvár in Congregatione Nobilium, Siculorum et Saxonum in oppido Medgyes anno 1459. 26-a Novembris ediderat, atque litteras decretum istud complexas ad preces Casparis Henther aliorumque Siculorum Rex Joannes anno 1531. fer. IV. prox. post festum Visitat. B. M. V. Albae Juliae sua auctoritate ratas habuit. Ezen magában is hiteles adattal egyezik Lehoczky, ki 1459. évre szintén Lábatlan János székely és temesi grófot hoz fel. Bárány Agoston azonban Torontál vármegye Hajdana czimű munkájában Lábatlan nevű temesi főispánt nem ismervén, Temes vármegye Emlékében 1459. évre Lábatlan Gergelyt tesz Temes megyei főispánnak, hivatkozván az Ungari-

---

ére, Birk Ernő január 12-ére számítja ki, de mind kettő téved. Octavae Epiphaniarum mindig = januárus 13-ával, ez pedig 1458-ban szerda volt; a szerződés kötött ezen január 13-ka előtti feria quinta-ban, azaz csütörtökön január 13-ka előtt; ezen csütörtök pedig január 7-ére esik. E példából egyszersmind láthatni, hogy a régi oklevelek fogalmazói mennyire nem tetszettek maguknak a cikornyás időszámításban; hisz ha már nem akartak a mai nap divatos keltezéssel élni, sokkal egyszerűbb lett volna a szegedi szerződés napját így kitenni: feria quinta post festum Epiphaniarum; vagy: in crastino festi Epiphaniarum.

sches Magasin III. köt. 51. lapjára. Nagy Iván Magyarország családai közt két Lábatlan Gergelyről emlékezik, egyik 1444-ben Várnánál elesett, II. Gergely fogságba kerül, de később megszabadulván, 1458-ban már Világos egyik kapitánya volt, midőn Szilágyi Mihály ott őriztetett, 1460-ban Poscsinnál elesett. Temesi főispánságáról hallgat. Bárány Ágoston követői: Preyer, Böhm és Schwicker Lábatlant Gergelynek nevezik, kire a temesi főispánságot ruházzák. — Lábatlan János ez évben a király személynöke is volt a medgyesi országgyűlésen.)

1460. Krassófi *Orbanasz György*. (Lehoczky, Stemmatographia. Ungr. Magazin III. 51. lap. Bárány Ágoston: Temes vármegye Emléke 170. lap. Hallgat azonban róla Torontál vármegye Hajdanában. — Létezett még szügyi Orbanasz család, ez kifogyott 1570. évben; és sipéki — és 1434-ben találunk sipéki Orbonáz honti alispánt. A családnév írásmódja változik: Orbonas, Orbonáz, Arbanáz.)

1460. *Szeri István*. Lehoczky, Stemmatographia, az Ungr. Magazin III. köt. és utána Bárány Ágoston Temes vármegye Emlékében ugyanez évre, melyben Orbanas György volt temesi főispán, azt írják, hogy István, Posa fia is volt e hivatalban. Lehoczky a nevet úgy írja: Steph. Pose, mintha az egyik a kereszt- másik a családnév volna. Ezen Istvánról szól Szilágyi Mihálynak a királyválasztást megelőzőtt, t. i. 1458. évi január 23-án kelt levele, melyben a maga és Szilágyi Erzsébet, Hunyadi János özvegye nevében bűnbocsánatot ígér Istvánnak, — azaz: Stephano, filio Pose de Zeer — azon részvételért mely őt Hunyadi László haláláért terheli, és a boszúállás szándékától eláll, ha István ezentúl Szilágyi pártjára áll, és Mátyás királyválasztását elősegíti. Okleveles bizonyosságát nem találtam annak, hogy ezen István temesi főispán vala; de az idézett okmány [Kaprinainál II. köt 118. lap.] kétségkívül azon egyénről szól, kit a fenebbi források Temes megyei főispánul említnek. Neve pedig ekként visszaállítandó: Pose vagy Pósa, Kaprinai alapos vélekedése szerint (ugyanott 121. lap) annyi mint Pál. Zeer alatt a Csongrád megyében fekvő Szer birtok értetett, mely ma Pusztaszer néven ismeretes. Mai írásmód szerint tehát így kell írni és kimon-

dani a nevet: Szeri István, Pál fia. — Egy Pousa de Zeer 1333-ban Horom megye főispánja volt.)

1463. *Szokoli Péter*, Albert csanádi püspök apja. (Middön 1458-ban Szilágyi Mihály és Erzsébet a legtekintélyesebb főurakkal együtt, a királyul választott Mátyásnak Morva határszéléig február 5-én elébe menének öt üdvözlendők, Szokoli volt a lovasság vezére, ki már akkor „vir strenuus et bello adversum Turcos clarus.” [Kaprinai I. 13. lap.] Szokoli Péter 1463. az alföldi hadseregnek, mely Bosnia ellen működött, főparancsnoka volt, de Mátyás ez alkalommal nem említi Temesben bíró főispáni méltóságát [Teleki III. 324.]. Hogy azonban már ez évben viselte a főispánságot, állítja Bonfin [Decad. III. Libr. X. 416. lap] mondván, hogy Zokoli Mihálylyal a törököket kiverte a déli megyékből.)

1464. *Szokoli Péter*. (Fejér: Authentia et vis probandi diplomatum 173. lap: Petrus de Zokol, Temesien. C. és ugyanott 176. lap: Petrus de Zokoly. Ez évre teszik főispánná Lehoczky [itt Szokol], Bárány Ágoston, Preyer, Böhm, Schwicker, és csak is ez évre; Grisellini, ki főispánságáról mit sem tud, Peter Zacholinak írja. Több oklevél záradékában találjuk nevét, így abban, melyben Mátyás király június 4-én a zsidók jogkörét megszabja, ily módon: „Andrea Pamkwrch (Pamkircher) Pozonien. et Petro de Zakell (Zokol) Demesiensi (Temesiensi) Comitibus.” [Kaprinai I. 478.]; továbbá Mátyás királynak egy június 8-án kelt, és Zólyom megyei Pojnik helysége vonatkozó levele alatt, szintén mint temesi főispán: Petrus Szokol [Teleki XI. köt. 89. lap]; végre Mátyás király június 7-ki Nagy-Maros kiváltságait magában foglaló levelén Miksa király átíratában ily záradékkal: Andrea Paumkyrher Posoniense, et Petro Zokoly Theme-siense Comitibus. [Palugyai: Magyarország legújabb Leírása IV. 699.]

1465. *Szokoli Péter*. (Mátyás király ez évi január 26-án a győri káptalan bizonyos, már Károly és Kún László által nyert szabadalmait megerősíti. Az oklevél végén neveztetik Petrus de Zakol mint temesi főispán. [Teleki XI. 105.] Február 16-án Imre, Béla és István királyok az esztergomi érsekség részére adott kiváltság- és adományleveleit átírván,

megegerősíti. A záradékban olvassuk Paumkircher pozsonyi gróf után: Petro de Zakol Temessiensi Comitibus [Teleki IX. 114. lap.] Ugyanez évi június 8-án megegerősíti Mátyás Szeged városának IV. Bélától nyert jogait. A záradékban Paumkircher pozsonyi gróf után neveztetik: Petro de Zápály Themesiensi Comitibus. [Palugyai: Magyarország legújabb Leírása II. köt. 265.]. Itt világosan hibából áll Zápály, Zokoly helyett. Közlé ez oklevelet Hornyik János is az Új Magyar Múzeum 1859. I. 518—521. de ott a temesi főispán neve helyesen: Petro de Zakol-lal van visszaadva. Ezen éven túl nem találjuk Szokolit mint temesi főispánt; az okleveleket berekesztő tiszti névsorban, a pozsonyi gróf megnevezése után — ki eddig mindig a temesi gróf társaságában neveztetett — közvetlenül következik a szokásos formula: alisque compluribus Regni nostri Comitatus tenentibus et honores. Kiniszy idejéig az oklevelek sem valami temesi főispán nevét nem említik, sem azt, hogy a főispáni szék megürült.)

1470. *Pongrácz János.* (Lehoczky, Stemmatographia, — hol még vajdának is neveztetik; tán mert 1467-ben erdélyi vajda tett.)

..... *Czobor Imre.* (Különféle hivatalban említettik 1478. és 1515. közt; volt t. i. 1478. kir. udvarnok; 1488. Pozsony vár kapitánya, 1490. Csallóközben Vereknye várát építé, 1494. követ Törökországban — Szalay szerint 1491-ben ment Konstantinápolyba, — 1498. Krakóban. Volt bodroggi főispán is, és 1515-ben oppelni kormányzó. Nagy Iván azt írja róla: „temesi főispánnak is íratik.“ Sem idejét sem állítása forrását meg nem nevezi. Temesi főispánsága idejét nehéz is megállapítani. Lehoczky [Stemmatographia 91.] azt mondja róla: in locum Josae Som qui duos comitatus contra legem tenebat, factus Comes de Temes. A mi nem lehet. Mert Som Jósá 1508-ig volt temesi gróf, akkor pedig utóda Báthory István lett; de Som előtt sem lehetett Czobor Imre temesi gróf, mert az is dönthetlen bizonyosság, hogy Som közvetlenül követte Kiniszyt a temesi főispánságban. Különben azt is kell tudnunk, hogy a király Som Josát felszólítá, hogy Bács megyét a kalocsai érseknek, Bihart pedig a nagyváradi püspöknek átengedje; de arról semmi tudomásom,

hogy Som a temesi főispánság átengedésére is valaha felszólítottatott volna, — sőt épen ezt az egyet tartá meg.

1476. Leleszi *Nagy Ambrus* és *Nagy Albert*. (Budai Fencz Polgári Lexikona II. 738. és Lehoczky: *Stemmatographia*. — Horányi Elek a *Neues Ungr. Magazin*ban minden idő meghatározása nélkül azt állítja, hogy Nagy Ambrus és Nagy Albert együtt viselték a grófi méltóságot Temesben. Ugyanazt teszi Vályi András: *Magyarország Leírása* III. köt. 477. lap. Timon: *Epitome rerum hungar.* 165. lap. pedig azt írja: hogy Praefecti Temesvarienses voltak. Bél Mátyás Temes megye kéziratban maradt leírásában, és Katona XVI. köt. 21. lap, Bonfint követve azt mondják e két férfiről: qui ea tempestate validissimo cum praesidio Temesvarum tenebant. Fessler pedig V. köt. 325. lap: Albert und Ambrus Nagy, von Temesvár Befehlshaber. — Temesvári várnagyoknak nevezi Teleki is ezen Albert és Ambrust, midőn előadja, hogy Mátyás által Alibeg ellen küldetvén, azt Possasénánál megverik. Hunyadiak Kora IV. 466. lap. — Nagy Iván azt írja a leleszi Nagy családról: Ismereteseek közölök Nagy Ambrus, ki 1476-ban temesi főispán és Temesvár kapitánya volt, midőn Nagy Albert kapitánytársával a törökön Szendrőnél diadalt nyertek. [Magyarország Családai, hivatkozván Bonfin 1581-ki kiadása 581. lapjára.] — Bárány Ágoston Temes vármegye Emlékében csak Nagy Ambrust teszi temesi főispánná 1476. évre, — és ebben követik Preyer, Böhm és Schwicker, — Torontál vármegye Hajdanában pedig minden okadatolás nélkül 1477. évre tolja. Látni ezekből, hogy az időre, a személyekre, és hivatal minőségére nézve elég véleménykülönbség van írónk közt, melyben azonban — nézetem szerint — legjobban eligazodhatunk Mátyás királynak azon okmánya alapján, melyet Knauz Nándor a pozsonyi káptalani levéltárban őrzött eredeti után közlött a Delejtű 1859-ki folyamának 18. számában. Ezen okmány Budán 1476. september 16-án kelt, és általa Zaránd vármegyének meghagyatik, hogy az ország alszéleinek védelmére Temesvárra haladéktalanul 200 kocsit és 700 ásó- és fejszékkel ellátott embert küldjön octob. 18-ára; és hogy magokat mindenben alkalmazzák juxta informationem Comitum nostrorum Temesváriensium. Ezen kitétel,

felváltva azzal: Comitum Castri nostri Themesvariensis, az okmányban négyszer fordul elő, és kétséget nem hagy fenn, hogy 1476. évben Temes megyének két főispánja volt egyszerre, miként 1396—1402-ig. Knauz maga úgy látszik nem főispánokat, hanem várparancsnokokat kíván érteni az érintett két Comes alatt; de fel nem tehető, hogy várparancsnokok a Comes czímével élhettek volna akkor, midőn a főispán méltóságának megjelölésére sem maradt egyéb cím mint a Comesé. Kiket kell pedig érteni a fent említett két Comes alatt, láttuk Bonfin, Bél és Katona idézett helyeiből.)

1478. *Kinisy Pál.* (Istvánfy, Libro V. §. X. 203. és utána Pray: Annales IV. 265. lap azt írja, hogy Kinisy 25 esztendeig volt temesvári parancsnok; ez nem áll, mert 1478-tól 1494-ig csak 16 esztendő számítható. Timon: Epitome Chronol. azt írja: ab anno 1478. Comes Temesiensis. Fessler is ez évre: Paul Kinisy Ban von Temesvár [dehogy bán! főispán volt biz ő.] V. köt. 349. lap. — Bárány Temes és Torontál vármegye monographiájában főispánságát helyesen teszi 1478—1494-ig. Különben, Szalay is írja: Kinisy Pál huszonöt évig volt temesi gróf, és mint ilyes, hat megye, — köztök Bihar és Bács kormányát vitte. [III. köt. 426.]

1479. *Kinisy Pál.* (Timon, Epitome. Lehoczky, ki csak ez évre nevezi. Budai Ferencz. Hammer. Teleki — ki temesi grófnak írja V. köt. 116. lap. — Horváth Mihály II. 507. Ez kenyérmezei diadalának éve.)

1480. *Kinisy Pál.*

1481. *Kinisy Pál.* (Engel Geschichte des ungr. Reichs III. köt. I. osztály 381. lap. Hammer I. köt. 625. Ez évben szerbiai hadjárata, Palánka építése. Teleki V. köt. 222—224. Horváth Mihály II. 517.)

1482. *Kinisy Pál.* (A pápa ez évi november 20-án kelt levelében, örömet fejezi ki a királynak Kinisy Pál győzelmei fölött. Pray: Annales IV. köt. 158. lap.)

1483. *Kinisy Pál,* az ország alsó részeinek főkapitánya. (Oklevél a csanádi káptalan levéltárában. — Az alsó részek főkapitányi czímet illetőleg lásd az 1440. évhez tett jegyzetemet.)

1484. *Kinisy Pál.*

1485. *Kinisy Pál.*

1486. *Kinisy Pál*, bácsi főispán. (Lehoczky szerint ez évben lett Bács megye főispánja is. Címe a Paladics és Tószeg határigazítási levélben: Comes Temesiensis et partium inferiorum generalis Capitaneus. [Régi Magyar Nyelvemlékek, II. köt.] Mátyás király a szászok kiváltságait átírván és újra megerősítvén február 6-án a levél végén neveztetik a pozsonyi gróf után: Paulo de Kynis Themesiensi Comitibus. [Teleki XII. 302.]])

1487. *Kinisy Pál.*

1488. *Kinisy Pál.*

1489. *Kinisy Pál.* (Schmitth: Episcopi Agrienses II. 133.)

1490. *Kinisy Pál.* (Wagner: Epistolae Petri de Várda 109. és Supplem. ad Vestigia Comitiorum II. köt. 145—147. lap.)

1491. *Kinisy Pál*, (Várdai Péter érsek levelében Wagnernél említettetik, 219. lap.)

1492. *Kinisy Pál*, az alsó részek főkapitánya. (Bonfin Decad. V. Libro III. 554. lap. — A Miksa császár és II. Ulászló király közt Pozsonyban létrejött egyezkedés megtartását Budán 1492. martius 7-én kelt levelével ő is fogadja. [Budapesti Szemle 1858. V. füzet 161. és 167. Szalay III. 387.]. Temesvárott végrendeletet tesz *). [Régi Magyar Nyelvemlékek II. köt.]. Van Ulászlónak egy kelet nélküli levele Kinisyhez, és annak küldöttjéhez Lónyai Pálhoz, melyet Wagner 1492. évre tesz. [Epistolae Petri de Várda 212.]])

1493. *Kinisy Pál.* (Ortelius 37. Istvánfy 22. lap. Várdai Péter érsek levelében Ulászló királyhoz neveztetik. [Petri de Warda Epistolae Wagnernél 56. lap.]])

1494. *Kinisy Pál*, országbíró; Bács megye főispánja. (Várdai Péter kalocsai érsek 1494. január 28-án kelt levelével üdvözli Kinisyt, hogy a király őt ugyanez nap országbírónak nevezte ki. [Epistolae Petri de Warda apud Wagner 73. lap.] Bonfin 559. lap. Hammer. — Van Kinisytől egy le-

---

*) Tehát nem áll Bonfin tudósítása, miszerint Kinisy végrendeletéről nem gondoskodott szélhűdés okozta némasága miatt, mely az utolsó években érte.

vél: Datum in Temesvár in festo beati Antonii confessoris. [Régi Magyar Nyelvemlékek II. köt.] Várday Péter levélgyűjteménye közt található Ulászló király-féle levelek, melyeknek napi keltje és sokszor esztendő-száma nincs, de Kinisyről mint országbíróról emlékeznek, 1494. évre teendők. Kinisy Szent-Kelemen Száva melletti faluban meghalt november 24-én, miként Szalay III. 403. és Horváth M. II. 582. állítják. Fessler csak azt mondja, hogy 1494. november havában meghalt, Hammer az ozman birodalom története I. kötetének 643. lapján jegyzék alatt írja, hogy Kinisy november 24-én 1495. múlt ki, egyúttal Bonfin és Engelre hivatkozván, de e két író egyike sem közli Kinisy kimúlása napját. Gebhardi is azon balvéleményben van, hogy a nagy magyar hős még 1495. évi nyarán Bulgáriában hadakozott. — Hormayr és Mednyászký historiai zsebkönyve, Döbrentei és Jászay Kinisyt 1491. évi november 20-án vélik kimúlnak.)

1494. *Som Jósá*, Bács és Bihar főispánja. (Ulászló király Bács városában 1494. december 23-kán kelt levelével megintti Som Jósát, hogy miután Kinisy után bácsi főispán is lett, ezen utóbbi méltóságot engedje át a kalocsai érseknek, mivel úgy is barátságos lábon áll. [Wagner: Epistolae Petri de Várda 3. lap.] Még korábban, t. i. december 16-án kelt Athyán a király, egy másik Bihar megye közönségéhez intézett levele, melyben azt mondja, hogy Kinisy halálával Som Jósát tette Temes megyei gróffá, és noha pár nappal azelőtt parancsolá miszerint: inter alios comitatus harum partium inferiorum vobis quoque — t. i. Bihar megye közönségének — ad eundem Josam comitem accedere, et eum pro comite vestro tenere deberetis, még is, a bihari főispánság hivatalát a nagyváradi püspökre ruházza. [Pray: Hierarchia II. köt. 150. lap. Katona XVII. köt. 673. lap. Bárány, Torontál vármegye, Oklevelek 60. lap.] Kitetszik ebből, hogy bár soká nem is, Som még is rövid ideig Bihar megye főispánjának ki volt nevezve. Azon kitétel: inter alios comitatus harum partium inferiorum azt mutatja, hogy több megye együtt tisztelte Som Jósában főispánját. Úgy látszik, hogy Bács megye főispánságát a király felhívása következtében, hogy e méltóságot a kalocsai érseknek engedje át, nem sok ideig tartá meg, noha Le-

hoczky csak 1496-ban említi Várday Péter érseket e hivatalban. [lásd alább.] — Nevezik ez évben Som Jósát temesi főispánnak Bonfin 525. lap. Timon: Epitome, 99. — Budai Ferencz, Grisellini, Bárany Ágoston, Preyer, Böhm, Schwicker, Szalay, Horváth. — A Jósa név nem család- hanem keresztnév, mely annyit jelent, mint József. Téved azért Lehoczky, midőn nevét egy ízben így írja: Josephus Jósa de Som.)

1495. *Som Jósa*, az alsó részek főkapitánya. (Epistolae Petri de Warda 17. lap, Wagnernél, ki Ulászló királynak egy időkeltezés nélküli levelét közli, melyben Som Jósának meghagyatik, hogy a kamenitzi plébánust és papokat a kalocsai érseknek járuló bordézsmá lefizetésére szorítsa. Itt, és a Wagnernél 80. lapon közlött levélben, mely Bácsban 1495. december 21-én kelt, Som nem neveztetik már bácsi főispánnak; minthogy pedig az első királyi megintés Bács megye főispáni hivatala átengedéseért Somhoz 1494. évi karácsonkor intéztetett, azon évszám nélküli levél, mely a bordézsmáról szól, tán 1495. évre teendő. E levél bizonyoságul szolgál, hogy Som Jósa, ha Bács megye főispáni címéről tán azonnal le is mondott a király levele következtében, még is ezen megyében valami hatósággal lehetett felruházva, különben a király ez évben meg nem bízhatta volna oly dolgok elintézésére, melyek csak a bácsi főispán hivatalkörébe vághatnak. Látni fogjuk alább, hogy Som Jósa még 1496-ban gyakorolt hivatalos befolyást Bács megye közigazgatási dolgaiba. Wagner e levelet következő jegyzettel kíséri: Ex anno synodi pateret annus epistolae, sed cum nusquam reperiam quando synodus illa celebrata sit, datae quoque epistolae tempus in incerto est. — Katona, ki XVII. köt. 805. lap. e levelet szintén közli, a keltési idő és hely hiányát abban kiemelve, a dolgot mégis 1495. év alatt elmondja. Végre Ulászló király a budai országgyűlés decretumait 1495. június 9-én megerősítvén, az okirat végén az országnagyok megneveztetnek, Som Jósa csak temesi gróf minőségében. [Katona XVII. köt. 734—770. Koller: Historia Episcop. Quinqueeccles. IV. 486. lap] mely utóbbi íróban mondatik, hogy 1495. április 26-án magister Organas János pécsi kanonok a király leveleivel követként ment Som Jósához Temesvárra; — 1495-ben Som Jósa, Kinisynek növen

déke és a temesi grófságban utóda, Németujvár ellen indult. [Szalay III. 406.]

1496. *Som Jósa*, az alsó részek főkapitánya . . (Lehoczky. — II. Ulászló ez évi martius 23-án kelt levelén, melylyel Mátyásnak a vajkai érseki nemések javára kiadott okmányát megerősíti, neveztetik Jósa de Som, Comite Themesiensi ac generali Capitaneo partium regni nostri inferiorum. [Új Magyar Muzeum 1860. IV. füzet 253. lap.] Ez évről van Várday kalocsai érsek egy levele János rácز despotához, melyben felvilágosítja, hogy jószágait az ő részéről senki sem bántotta; hanem, hogy az őt illető tizedet a despota jószágain is veszi igénybe, így parancsolván ezt a király, és a temesi gróf. Az utolsóra vonatkozó sorok így szólnak: mandavit per literas magnifico Domino Comiti Themesiensi, partium inferiorum Generali Capitaneo, et *horum quoque Comitatum Comiti*. [Epistolae Petri de Warda 124. 125.] Úgy látszik, hogy a kalocsai érsek ezen 1496. évi levelében a temesi gróf korábban tett dézsmálási intézkedéseiről szól, [lásd a jegyzetet az 1440. évhez,] mely tehát már Kinisy Páltól nem Som Josától származott; Lehoczky más nézetten látszik lenni, ki midőn 1494. évnél Som Jósát bácsi főispánul említi, e megyére vonatkozólag írja: qua Comes Temessiensis cessit supremi Comitis honorem ad literas Uladislai II. 1496. Petro de Várda archiepiscopo. De minthogy sem oklevélben, sem egykorú íróban nem találom Som Jósát 1495. és 1496. években Bács megye főispánjának nevezve, nem gondolnám hogy Som Jósa oly későn felelt volna meg a király kívánatának. Bodrogh megye bizonyosan a „*horum Comitatum*“ egyike volt, melyekről Várday a rácз despotának ír, még is Lehoczky Som Jósát 1498. év alatt felhossa mint bodroghi főispánt; pedig e megyét nehezen tartá fen maga számára, ha 1496-ban mint Bács megye főispánja leköszönt Várday javára. — Egyébiránt bár mely évben tette le Som Jósa főispánságát Bács stb. megyéről, ő azokkal összeköttetésben maradt az alsó részek főkapitányi hivatásánál fogva.)

1497. *Som Jósa*, az alsó vidék főkapitánya. (Epistolae Petri de Warda Wagnernél 98. lap.)

1498. *Som Jósa*, (Lehoczky szerint ez évben bodrogi

főispán is volt; ugyanő ezen évnél Czobor Imrét és Mártont nevezi bodroghi főispánnak. — Neve ott fénylik; mint temesi főispáné II. Ulászló III. decret. 22. cikkében mint oly zászlósé, ki egy banderiummal a hadba jönni tartozik, [Corpus Juris I. köt. 297.] és előfordul ugyanazon országgyűlés határozatainak megerősítői közt, [Corpus Juris I. 306.] végre temesi főispánnak neveztetik Várday Péter ez évi levelében a ferencziek szerzete főnökeihez [Wagner, Epistolae 119. lap.]

1499. *Som Jósa*. (Meghalván ez év karácsonnapján az ország nádora Zápolya István, három kiskorú gyermeke: János, György és Borbála egyik gyámjául Som Jósa temesi grófot kérte föl. [Szalay: III. 430. Horváth II. 592.]

1500. *Som Jósa*. (II. Ulászló király IV. decret. a rákosi gyűlés végzéseire vonatkozó megerősítésében neveztetik. Corpus Juris I. 315. lap. — Nagy Iván mint temesi bánt említi ez évben. V. köt. 355. lap. — Budán ez évi július 14-én szerződés kötött XII. Lajos francia, Ulászló magyar és cseh, és János Albert lengyel király közt a törökök ellen. Az igen terjedelmes szerződés a francia király által már 1499. január 29-én íratott alá; a magyar király követei közt, kik a szerződést aláírták, olvassuk: Josa de Som, Comes Themesiensis. [Recueil de tous les traitez modernes conclus entre les Potentats de l'Europe etc. à Paris chez Frederic Leonard, vol. I. 1683. 4-o.)

1501. *Som Jósa*, az alsó vidék főkapitánya. (Istvánfy 31. lap. Supplem. ad Vestigia Comitiorum II. köt. — Szendrőnél táboroz. Szalay III. 436.)

1502. *Som Jósa*, az alsó vidék főkapitánya. (Supplem. ad Vestigia Comitiorum II. köt. 302. lap. Timon. Hammer I. köt. 657. Ez évben hadsereggel volt Rasciában.)

1503. *Som Jósa*. (Corvin Jánossal egyesülve Bolgárországra tör, Bodont beveszi és egész Nikápolyig kalandozik. [Palugyai Imre: Új Magyar Muzeum 1851-ki folyam I. köt. 143. lap.]

1504. *Som Jósa*. (Az országgyűlésileg megállapított tiszti fizetések lajstromában a temesi grófnak évi fizetése 7000 forinttal készpénzben, és 1000 forinttal sóban fordul elő. [Supplem. ad Vestigia Comitiorum II. 321—327.]

1505. *Som Jósa*, az alsó vidék főkapitánya. (Ez év október 9-én szövetkeztek Bakacs Tamás bíbornok, Perényi Imre nádor, Frangepán Gergely kalocsai érsek, Zápolya János Szepes örökös grófja, herczeg Újlaki Lőrincz, az erdélyi és nagyváradai püspök, és Som Jósa kölcsönös védelemre és Ulászló király oltalmára. Som Jósa ez oklevélben neveztetik: Comes Themesiensis ac Generalis Capitaneus Partium Regni Hungariae Inferiorum. Közli Podhradezky József az Új Magyar Múzeum 1855. folyam II. köt. 574. lapján. Aláírta a híres rákosi országgyűlés határozatát is, mely a magyar trónból minden idegent örökre kirekeszt. Kovachich: Supplem. ad Vestigia Comitiorum II. 333. lap. Pray: Annales Regum IV. 313. Euchenbacher János a Tudománytárban 1839. VII. füzet 61. lap. Jászay: A magyar nemzet napjai a mohácsi vész után. 156. lap.)

1506. *Som Jósa*. (Jelen volt a székesfehérvári országgyűlésen. [Supplem. ad Vestigia Comitiorum II. köt. 338. lap.] Aláírja a Székesfehérváron junius 24-én kelt felhatalmazási levelet, melylyel Ulászló király követei megbizatnak, hogy Miksa római király követeivel alkudozzanak. [Ursinus Velius 263. lap.]

1507. *Som Jósa*, az alsó részek főkapitánya. (A rákosi országgyűlés végzéseit a maga részéről is megerősíti. Corpus Juris I. 321.)

1508. *Som Jósa*, az alsó vidék főkapitánya. (A brassói templom felirásai közt ez áll: 1508. Magister Jósa de Czoron Temesiensis, ad fluvium Bartza castra metatus est. Schwandt-nernél I. köt. 887. lap. Miles Mátyás is, 1670-ben Nagy-Szebenben megjelent Siebenbürgische Würgengel című munkájában, ily névferdítéssel emlékezik a temesi főispánról, és már Haner csudálkozik [Das Königliche Siebenbürgen. Erlangen 1763.] hogy miért neveztetik ott Som Jósa, Jósa de Czoron-nak. — Ulászló király martius 12-én megparancsolja a szászoknak, hogy Radul erdélyi vajda halálának esetére, Som Jósa temesi gróf felhívására a törökök ellen felkeljenek. [Kemény: Notitia histor. diplom. Archivi et Capituli Albensis I. köt. 202. lap.] Kovachich: Vestigia Comitiorum 455. lap. Neveztetik, mint azon fogadás egyik tanúja, mely alatt az or-

szággyűlés II. Lajos koronázásába beleegyeznek. Szalay III. 461. — Bél Mátyás az ő Notitiáinak kéziratban maradt 5-ik kötetében ily sorozatban hozza fel Temes megye ez időbeli főispánjait: Som, Báthory, Várday, Ujlaki, Perényi — úgy látszik Bonfint követve.)

1509. *Várday Máté*. (Budai Ferencz III. köt. 686. határozottan mondja, hogy ez évben volt temesi főispán. Bárány Ágoston: Temes vármegye Emléke, és Torontál vármegye Hajdana, és követői Preyer, Böhm, Schwicker. — Lehoczky azon különös hibát követi el, hogy Várday Mátét 1409. és 1509. évben említi temesi főispánul. Érsek Máténak is nevezetik, mert bátyja Péter kalocsai érsek volt. Wagner is megjegyzi Várdai Péter érsek egyik leveléhez, melyben Máté nevű testvéréről szó van: Ad annum 1509. Matthaum de Várda Comitatus Temesiensi praefuisse lego. [Epistolae 236. lap.]

1509. *Ecsedi Báthory István*. (Jelen volt Prágában már temesi főispán minőségében II. Ulászlóval, annak fia Lajos cseh királylyá avatása alkalmával, — mi martius 11-én történt, és e napon a magyarok ellen felzendült cseh köznép elől csak az által mentette meg életét, hogy aranyait és öltönyeiről a drágaköveket oda vetette a rablásra sóvárgó gyilkosoknak. [Kerékgyártó: Magyarok Életrajzai. Első folyam 476. lap.] Ezen esetet Szalay László is előadván, ez alkalommal közbeveti, hogy ecsedi Báthory István Som Jósának a temesi grófságban utóda volt. [Magyarország Története III. 464. lap.] Minthogy azon bizonyítványokat, melyek Várday Máté temesi főispánságát említik, egészen el mellőzni éppen semmi ok fen nem forog, Szalay László fenebbi megjegyzését tán nem is úgy kell érteni, hogy Báthory István *közvetlen* utóda volt Som Jósának. Minden esetre, ha Várday — a mint valószínű — csakugyan volt Temes megye főispánja, e méltóságot csak igen rövid ideig tarthatta. Kerékgyártó Som Jósának az 1508-ban történt Barcza folyó melletti táborozása folytán vélekedik, hogy helyébe Báthory kineveztetése az 1508. év vége, vagy a következő év elejére tétethető. [Magyarok Életrajzai. I. köt. 363.]

1510. *Báthory István*.

1511. *Báthory István*. (Oklevél Pray: Dissertatio in

Annales 151. lap. Katona Hist. crit. XVIII. 519. lap. — Bárány Ágoston Torontál vármegye Hajdanában Báthoryt mint temesi főispánt csak 1512. évre hozza fel; Temes vármegye Emlékében 1511-től 1516-ig. Svastics II. köt. 349. Timon: Epitome Chronol. 105. lap. A Tudományos Gyűjtemény közli 1822. II. köt. a nyirbátori reform. templom felírásait, ezek közt áll: Hoc opus fecerunt fieri — — — — Stephanus de eadem Báthor Comes Themensiensis et partium inferiorum Capitaneus Generalis . . . . . Anno 1511. — Báthory ez évben a király rendeletére csatakészen állott Temesvározt a törökök ellen. [Kerékgyártó I. folyam 476. lap.]

1512. *Báthory István.*

1513. *Báthory István.* (Szerémy György írja, hogy a pápa halálának hírére, a király tanácsot gyűjtött maga köré: rex illico epistolas misit ad Laurentium ducem, quia adhuc vivebat, et ad secundum magnificum ad Themeswar Stephanum Báthory; ad tercium voywodam Transilvaniensem Joannem Scepus. — [Magyar Történelmi Emlékek: Írók I. köt. 52. lap.] Bakacs Tamás akkor a tanácsban előadja, hogy pártja van Rómában, mely őt pápának kívánja. Verancsics [Összes Művei II. köt. 5. lap.] világosan mondja, hogy Bakacs 1513-ban indult Rómába a pápaválasztásra — tehát Báthory is ez évben volt temesi főispán; de tévedett, midőn azt állítja, hogy ez évben II. Juliust választották pápának; sőt inkább, mert II. Julius 1513. február 20. vagy 21-én meghalt, lőn X. Leo martius 11-én új pápának megválasztva.)

1514. *Báthory István*, az alsó vidék főkapitánya. (Istvánfy, Szerémy György [Emlékirata 61. lap.], Budai, Szalay, Katona [XVIII. köt. 727. l.] A király június 4-én Sáros megyéhez intézett levelében Báthory István Temes megye főispánjának és az alsó részek kapitányának nevezi. [Wagner: Diplomatar. Com. Sáros 23. lap.] Szinte ilyen czímmel említettik II. Ulászló VII. decretumának megerősítő záradékában. [Corpus Juris I. 336. lap.] Különben valamennyi történetírónál Báthory Istvánról oly emlékezés van, mint ki Dózsa György, a néplázadás vezére által Temesvározt Keményen ostromoltatván, Zápolya János erdélyi vajdának köszöné megszabadítását.)

1515. *Báthory István.* (Timon: Epitome 212. lap. — X. Leo pápa majus 13-án kelt levelében Báthory hű ragaszkó-

dását megdicsérte, őt annak állhatatos megőrzésére intette atyailag megáldotta, és egyúttal neki a temesi kerület védelmi eszközök költségeinek fődözésére 20000 aranyat küldött, [Kerékgyártó: Hazánk, kiadja Török János I. köt. 477.] Szerény György azon tévedésben van, hogy Báthory már 1515-ben választatott nádornak. [Emlékir. 73. lap.]

1516. *Báthory István.* (Ez évre Lehoczky Ujlaki Lőrincz állítja Temes megye főispánjának. Zavaros ez időben ezen írónál a temesi főispánok névsora. Ő azt így írja: 1509. Várday Máté. 1517. Báthory István. 1516. Ujlaki Lőrincz és Préni Péter. 1520. Drágfy János. 1526. Ráskay Gáspár.)

1517. *Báthory István.* (Lehoczky csak ezen évre említi Báthoryt temesi főispánul, — elég különösen, midőn mások meg csak 1516-ig nyujtják ki főispáni hivatalát Temesben.)

1518. *Báthory István.* (Pray: De Prioratu Auranae 73. lap. azt mondja, hogy Báthory ez évben csak Temes megye főispánja volt, és még nem nádor. Ott közöltetik Zápolya Jánosnak 1518. martius 31-én Tokajban kelt levele Báthoryhoz, melyben Temes megye grófjának és az alsó vidék főkapitányának czímeztetik. — Kovachichnál [Supplem. ad Vestigia Comitiorum II. 417.] olvassuk: praelati, Barones, Proceresque Regni, qui in congregatione in festo S. Georgii celebrata, certos articulos composuerunt, subscriptum habent cum suis nominibus Stephanum de Báthor Comitem Themesienssem. A budai országgyűlést odahagyván a nemesség és Tolnára menvén, Báthory azon 41 törvényhozó közt volt, ki Budán maradt, Szalay III. 506. Tagja volt továbbá a 24-es országos választmánynak, mely a 12 éves király nevelésére és az udvartartásra felügyeljen. Szalay, III. 510. — Ez évre Preyernél [Monographie der könig. Freistadt Temesvár] Perényi Pétert találom mint Temes megye főispánját megnevezve, a mely állítás alaptalan, Böhm és Schwicker még is magokévá teszik. Perényi Péter az utóbb idézett három írónál 1526. év alatt is előfordul mint temesi főispán.)

1518. *Ujlaki Lőrincz* herczeg. (Timon: az Epitome Chronol. 215. lapján állítja, hogy Ujlaki Lőrincz már 1518. évben, midőn a királyi tanácsba lön kinevezve, volt temesi gróf, és azonkívül Bosnia és Erdély vajdája. Ezen állítás

alapossága kiviláglik II. Lajos királynak 1518. évben a Bácsban tartott országgyűlésen alkotott 2-ik decretumának 39-ik cikke által, hol Lőrincz herczeg úgy említettik, mint ki a kormányzásban és a királyi tanácsban a legfőbb hatalom gyakorlásában részesül. E szakaszban ily czímmel díszlik: Laurentius Dux, Judex Curiae Regiae, ac Waywoda Transilvanus et Comes Themesiensis. [Corpus Juris I. köt. 342.]

1519. *Báthory István*, Magyarország nádora. (Kerékgyártó: Magyarok Életrajzai című munkájában azt állítva, hogy Perényi Imre nádor csak 1519. február 5-én halt meg [ezt Horváth M. és Szalay is mondja] és Báthory 1519. martius 8-ka és junius 2-ka közt választatott utódjául, megjegyzi, hogy történeti forrásaink e részben még nagyon hiányosak, és zavarosok. — Bizonyos a Zápolya János már idéztem tokaji leveléből 1518-ban martius 31-éről, hogy Perényi Imre nádor 1518-ban még életben volt, mert mint élő említettik ezen levélből. Ennek alapján Pray maga igazítja azon hibáját, midőn Istvánfy tekintélyében bízva azt állítja, miszerint a nádor halála még II. Ulászló királyét is — mely már 1516. évi martiusban bekövetkezett — megelőzte. Ez évben megújított a kormánytanács, és világi tagjai közt volt Báthory István temesi gróf. [Horváth II. 640. lap.] — Kovachich és Horváth II. 641. 642. azon frígynek emlékét tartá fen, mely Báthory István, Frangepán Gergely kalocsai érsek, Zápolya János erdélyi vajda és több más főúr közt 1519. martius 8-án kötöttetett II. Lajos védelmére. E napon Báthory még így említettik: Tum adhuc Comes Themesiensis. De még ez év junius havában nádori méltóságában találjnk. [Vestigia Comitiorum 502. Supplem. ad Vestigia Comitiorum II. köt. 441.] Szerémy, a ki már 1515. évben nádori czímmel említi Báthoryt, 1516-ban is írja: Quum audisset Stephanum Verbwchi factum fore palatinus, sed jam erat in Bude, palatinus Bator equitabat de Themesvár. [Emlékirat 74. lap.] Továbbá azt meséli, hogy Báthory István Bánfy Jakabot megmérgeztette, mert a király az utóbbinak Temes megye főispánságát ajánlotta. Szerémy nem tájékozván bennünket az időre nézve, úgy hiszem, hogy e bűn akkor történhetett, midőn Báthory mint nádor Budán volt II. Lajos udvaránál és a temesi gróf-

ságot is tartá kezei közt, a mi 1519. vagy 1520. év jellegeivel találkozik. [Szerémy Emlékirata 85. lap.]. A magyar törvénytárhoz csatolt nádorok névsora egyikében Báthory 1517—1526. időben hozatik fel nádorúl, a régibb névsorozatban pedig 1517. év alatt fordul elő e méltóságban. Jongelini Gáspár catalogusában szintén 1517. évre teszi Báthory nádorrá választatását. Wenzel Gusztáv megigazítja Verancsicsot [II. köt. 20. lap.] midőn 1524. évről szól, hogy Báthory István az 1526. ápril 24-én megnyílt országgyűlés alkalmával *vissza*nyerte a nádorságot. Mikor szakadt félbe, nem tudom. — Jól sejti Szalay: [III. 515. lap] és Kerékgyártó [Magyarok Életrajzai 478. lap.] az 1519-ki nádorválasztásról szólván, hogy az udvar Báthory nádor kezében hagyá a temesi grófságot is; — de ezt megosztá Ujlakival.)

1519. *Ujlaki Lőrincz* herceg, erdélyi vajda, ország-bíró. (Nova Dacia V. köt. 125. — Ambrosovszky App. ad Comp. Chron. Hung. 22. lap. Jongelinus Gáspár az ország-bírák catalogusában, Bárány, Preyer, Böhm, Schwicker. — Lehoczky Ujlakit 1516. év alatt említi mint temesi főispánt, még pedig Perényi Péterrel egykorúan. Budai Ferencz hallgat Ujlaki főispánságáról, de azt kétségbe nem lehet vonni, miután Laurentius Comes Temesiensis, II. Lajos királynak az 1519. évi bácsi országgyűlésen alkotott III. decretuma 17-ik czikkében említettetik. [Kovaccich: Supplem. ad Vestigia Comitiorum II. köt. 470. lap.]

1520. *Báthory István* nádor. (Megnevezve II. Lajos király kegylevelén, melyet a harmadik férjét, Kereky Gergelyt megöletett Magyar Benigna, Kinisy Pál özvegyének részére kiadott, és melyben Báthory így czímeztetik: *Specabilis ac Magnus Stephanus de Báthor Palatinus Regni nostri Hungariae et Judex Cumanorum ac Comes Themensis.* — Datum Bude feria quarta proxima post Dominicam Palmarum. Anno 1520. [Régi Magyar Nyelvemlékek II. köt. VII. lap.]

1521. *Báthory István*, nádor. (Azon levélben, melyben II. Lajos Révai Ferencz Báthory titkárának érdemeit előszám-lálja [Bél Mátyás: Notitia Hungar. Novae histor. geogr. II. köt. 317.] Szerémy György azt írja, Emlékir. 93. lapján: Ste-

phanus Bátor de Themeswar cum multa gente Hungara castra metatus erat in Futagh cum optima gente bellicosa.] Verancsics Összes Művei I. köt. 10. lapján Báthory István nádort ez évben szintén nevezi temesi főispánnak.

1522. *Báthory István.*

1523. *Báthory István* nádor. (Ráth Károly a Györi Történelmi és Régészeti Füzetek I. köt. 145. lapján, egy eredetiben saját gyűjteményében levő, és 1523. január 27-én kelt oklevelet közöl, mely szerint a székesfehérvári Szent István királyról nevezett keresztesek gyülekezete nádori parancsra Asszonyfalvai Apáti Ambrus, Kemlői Tamás és Sági Váli Pál ellen vizsgálatot tart, és őket bizonyos birtokfoglalások miatt megidézi. A levél ily megszólítással kezdődik: „Spectabili et Magnifico domino Stephano de Bathor Regni Hungariae Palatino ac Comiti Themesiensi serenissimique principis et domini domini Ludovici dej gratia Regis Hungarie et Bohemie etc. domini nostri graciousissimi in presenti absentis sue Maiestatis Locumtenens.” Hogy Báthory István ez évben nádor, kúnok főbírája, temesi főispán és a király helytartója volt távollétének idejére, az idézett okmányban még két helyen ismételtetik.

Bárány Ágoston: Temes vármegye Emlékében ez évre *Macedoniay Miklóst* hozza fel a temesi főispánok névsorában; és hivatkozik Fessler VI. köt. 76. lapjára. De Fessler nem mondja, hogy *Macedoniay* Temes megye főispánja lett volna, hanem csak annyit állít, a mit az ismeretes oklevelek alapján állítani lehetett, azt mondja t. i. „Báthory . . . . hatte . . . . den Oberbefehl über Temesvár dem Herrn Niklas Macedoniay übertragen.“ Ezen kinevezésről maga II. Lajos tesz említést egy morvaországi Német-Brodból 1522. martius 24-én Báthory Istvánhoz intézett levelében, melyben a nádornak köszönetet mond az ország biztosságára vonatkozó több rendbeli intézkedéseikért; többi közt, hogy Kállay Jánost tette szörényi bánná az agg Gerlistyei Jakab helyébe, hogy Titulba 200 gyalogost küldött. „Probamus et illud, — folytatja a királyi levélíró — quod Nicolaum Macedoniay ad Themesvar dimiseritis.“ [Pray: De Prioratu Auranae 79. lap, és: Epistolae Procerum R. H. I. köt. 154.]. A király ezen szavain ala-

pulhat egyedül a vélemény Macedoniay hivataláról, de e szavakból senki sem magyarázhat ki főispánságot, még akkor sem, ha nem volna bizonyos, miszerint ez évben Báthori volt temesi főispán. — Lehoczky, Budai, Nagy Iván szóval sem érintik mintha Macedoniay Miklós főispán lett volna, a mint nem is volt egyéb mint a temesvári vár parancsnoka, és a magában álló Bárány véleményét csak az önálló vizsgálódást elhanyagoló Preyer, Böhm és Schwicker ismételhették.)

1525. Bélteki *Drágfi János*, Bertalan fia. (Budai Ferencz, Katona, Wagner, Ambrosovszky, Bárány, Nagy Iván. — Mint már érintém, Bárány Torontál vármegye Hajdanában tagadá, hogy Drágfi és Rozgonyi Rajnald temesi grófok voltak; Temes vármegye Emlékében, mely három évvel később jelent meg, Drágfit felvevé a temesi főispánok közé. Lehoczky nál is találhatik azok névsorában, de 1520. évszámmal. — Drágfi János 1511-ben főpohárnok, három év múlva főasztalnok, 1514. a néplázadás ellen Temesvár vidékén jó szolgálatot tőn, 1518. Középszolnok és Kraszna főispánja, és főtárnokmester. Elfoglalván a törökök Nándorfehérvárát (1521), Temes megye főispánjává kineveztetett, hogy a határszélek háborgatásait akadályozza. Utóbb országbíróvá lett; 1526. mint a királyi zászló vivője Mohácsnál elesett.)

1526. *Raskai Gáspár*. (Budai Ferencz III. köt. 154. lap, temesi főispánnak mondja őt II. Lajos alatt, évszám nélkül; Bárány Ágoston ezen íróra hivatkozva, mindkét monographiájában Raskait 1520. évben mondja Temes megye főispánjának. Lehoczky épen 1526-ra teszi Raskai temesi főispánságát. Ezen ügyet kielégítőleg felvilágosítja Verböczy István nádornak — a múlt évi hatvani gyűlés t. i. Verböczyt választá Báthori István helyébe nádornak, — 1526. ápril 13-án kelt levele, melyben tudósít, mi sikerrel működött ő, és a szintén azon czélra a király által kiküldött Ráska Gáspár — egyik helyen Rajka Gáspárnak íratik, — Temes megyei gróf a Luther vallása végett felzendült bányavárosok lecsillapítására. [Fejér: *Jurium ac libertatum religionis et ecclesiae catholicae in Hungaria codicillus diplomaticus* 43. 44. lap]. Szirmay: Szatmár vármegye II. rész 75. lap még 1526-ban

is nevezi Báthori Istvánt temesi bánnak, pedig akkor sem főispán sem általában bán nem volt.)

1526. *Perényi Péter*, koronaőr. (János király koronázása előtt Prini Péter temesi főispán és koronaőr volt egyszersmind. [Petrus de Rewa: De monarchia et sacra corona R. Hungariae. Schwandtnernél.] — Arcem Themesienssem et eas regni partes, quas inferiores vocamus, Petrus Pereni tuebatur, et is Coronam etiam Regni post mortem patris Emerici Pereni apud eum relictam . . . . . servabat. [Sambucus in appendice ad Bonfinium] — A mohácsi vészből menekültek közt neveztetik a változékony ifjú Perényi Péter, nádorfi, koronaőr, Abaúj vármegyei örökös fő- egyszersmind temesi várispán, az alföld vezér főhadnagya. [Jászay: A magyar nemzet napjai a mohácsi vész után 5. lap.] A Nádasdy Tamás által készített név- és címjegyzékben a mohácsi vészt túlélte egy házi és világi magyar tisztviselőkről előfordul: Nagyságos Perényi Péter abaujvári és temesi ispán, az alföld vezér főhadnagya [Jászay, ugyanott 51. lap]. — A Karassó patak mellett Mohács környékén Tomorinak mintegy 7000 harczosa volt, quos aut ipse initio collegerat, aut Petrus Perenius Temesvarii praefectus adduxerat. [Istvánfi, 1758-ki kiadás libro VIII. 77. lap]. Utána indul Bárány: Temes vármegye Emlékében, ki a három évnél előbb kiadott Torontál vármegye Hajdanában Perényi Pétert, Raskai Gáspárral együtt 1520. év alatt nevezi temesi főispánnak. — Budai Ferencz Perényi Pétert Temes megyében a főispáni hivatalban tudja ugyan, de annak idejét nem határozza meg; midőn pedig azt állítja, hogy Perényi a nádorrá lett Báthori István helyébe neveztetett ki temesi főispánnak, nagyot téved, mert Báthori már 1519-ben lett nádor, és Temes megyei főispáni hivatalát maga is megtartá egy ideig; utána pedig Drágfi János és Raskai Gáspár voltak temesi főispánok, egyszersmind Perényi Péter elődei e hivatalban. Ennélfogva összedől az Esmeretek Tára hasonló állítása is, mintha Perényi 1519. után Báthori István helyébe emeltetett volna Temes megye főispánjává és temesvári várnagygyá. — Zápolya János Tokajban gyülekezetet tartván, onnan ez évi october 16-án a bártfaiakat adófizetésre szólítja fel. E levelet Zápolyán kívül alá-

írják Várdai Pál egri püspök és Perényi Péter temesi ispán. [Szirmay : Notitia Comitatus Zempliniensis 49. 50. lap, és Jászay : A magyar nemzet napjai a mohácsi vész után 85. lap, Fessler VI. 341. 345. Kövály : Erdély történelme III. 11. lap.] Perényi e hivatalban november 11-ig volt, és ezen nap óta Török Bálint viselte a temesi főispánság méltóságát; ugyanis Zápolya János koronázása napján, a koronát Perényi Péter kíváratára annak kezében hagyta, és egyszersmind maga helyébe erdélyi vajdává nevezte ki; Török Bálintot pedig szintén az nap az így megürült temesi ispánságra emelte. [Szerémy 141. 145. lap. Jászay az említett munka 172. 174. lapján.] Ez időtől fogva Perényi nem él már a temesi főispán czímével. János király Budán 1526. november 23-án kelt levelével megint az eperjesieket, hogy a Temesvár fentartására szükséges pénzeket fizessék a tokaji végzés értelmében Perényi Péternek, ki akkor temesi főispán volt, most pedig erdélyi vajda. Licet nos his diebus superioribus in Conventu nostro in oppido Tokaj habito . . . . videntes et considerantes exigentiam et necessitatem Castri nostri Themesiensis, in tanto rerum discrimine imminenti spectabili, et Magnifico Petro de Peren eotum Comiti Themesiensi, nunc vero Vajvodae Transilvano, in subsidium ejusdem Castri Themesiensis . . . . mille florenos persolvendos commiserimus, ... a praefato tamen Petro Perényi Vajvoda nostro Transilvano non plus quam medietatem dictorum mille florenorum persolvisse accepimus. [Wagner : Diplomatar. Sárosiense 251. lap, és Kovachich : Supplem. ad Vestigia Comitiorum III. köt. 74. 83. lap.] Lehoczkynál Perényi 1527-ben temesi főispán, még pedig másod ízben, minthogy őt 1516-ban is Ujlakyval együtt sorolá a temesi főispánok közé.)

1526. Enyingi *Török Bálint*, Zápolya részén. (Temes megye főispánságát ez évi november 11-én nyerte el, Zápolya János koronázása napján. Szerémy 140. 141. 145. lap. Jászay idézett munkája 172. lapján. Bárány : Temes vármegye Emleke, itt 1526. évre, Torontál vármegye Hajdanában 1528-ra tevén Török Bálint temesi főispánságát. Lehoczky és Budai nem nevezik Török Bálintot temesi főispánnak.)

1527. Palotai *Czibak Imre*, (Bethlen Farkas : Historia

de rebus Transilvanicis I. 72. a tokaji gyűlés és koronázás előtti időről szólván, azt írja, hogy Zápolya „Cibáki Temesvári praefecturam, ejusdemque Comitatus Comitatus officium, quod antea Petrus Perenius administrabat, nec non episcopatum Varadiensem — — contulit. — Még a tokaji gyűlés előtt, mely 1526. october 14-ére esett, Zápolya megigéré Czibak Imrének a temesi főispánságot és nagyváradi püspökség javadalmait, és Czibak csakugyan bitorolta a nevezett püspökmegyét. Fessler VI. 344. lap. Engel III. köt. 2. rész 301. lap. — A tokaji gyűlekezet eseményei előtt, Istvánfi is elmondja, hogy Zápolya Perényi Pétert erdélyi vajdává kinevezte, Temesvariani autem Comitatus et praefecti dignitate, cui Perenius praefuerat, adjuncto simul episcopatus Varadiensis titulo, Emericum Cibacum cohonestavit. [Libro IX. 84. lap.] Schmitth az 1526. évi történetek alatt elmondja, hogy Zápolya Czibak Imrét Temesiensi praefecturae ac Varadiensis praefecit. [Episcopi Agrienses II. köt. 276.] Budai Ferencznek is úgy tetszik, hogy Czibak a Zápolya által tartott tokaji gyűlésen — tehát 1526-ban — nyerte el a temesvári főispánságot. Végre Timon is Czibakot 1526-ban nevezeteti ki Zápolya által temesi főispánná. — Annyi, különben hiteles író tanúsága daczára, nem oszthatom azon véleményt, hogy Czibak már 1526-ban lett volna temesi főispán, vagy legalább nem viselte e hivatalt közvetlenül Perényi Péter után, mint-hogy Szerémy György mint szemtanú azt állítja, még pedig fájdalomosan panaszolva, hogy Zápolya a maga koronázása napján Perényi Pétert erdélyi vajdává, Török Bálintot temesi főispánná nevezte ki. Nézetem támaszt talál Szalay felfogásában is, ki azt írja Zápolya királylyá avatásáról: „Verböczyn kívül még Perényi Péter és Török Bálint fényes jutalmat vettek. Amaz erdélyi vajdává neveztetett, s a korona is hűségére bízott; emez temesi gróffá lett Perényi helyébe.“ [Magyarország Története IV. 23. lap.] Minthogy pedig Török Bálint nem sokára Zápolya pártját elhagyta, nincs kétség, hogy Czibak Imre mint Zápolya János nagy párthive, általa akkor neveztetett ki temesi főispánná. Ha igaz Fessler [VI. köt. 354.] azon állítása, hogy Török Bálint jelen volt azon pozsonyi

országgyűlésen *) — mely Báthori által 1526. december közepén megnyitvatván, Ferdinandot királyul választá: akkor lehetséges, hogy Zápolya még azon év utolsó napjaiban ruházta Czibak Imrére a temesi főispánságot — és akkor Temes megyében ez évben már négy főispán lett volna egymásután, — közvetve tehát Perényi utódja; de arra biztos adatok nem lévén, a chronologiai tudvágys ki nem elégíthető. — Eder a Simigianushoz írt jegyzeteiben fájdalommal panaszolja az akkori idők hűtlenségei hajlamát, és hogy Czibak, kit János, alig érvén el a koronát, temesi főispánná — praefectum The-mesiensem creatat — kinevezett, 1531. évben Ferdinándhoz átpártolt, hogy utóbb ismét Zápolyához visszajöjjen. [132. lap.] — Czibak 1527-ben különös érdemet szerze magának Czár Jován megsemmisítése által. Az utóbbi t. i. Perényi Pétert, ki akkor még Zápolya részén állt, megverte, és ezen csatavesztés után Ferdinándhoz áttért; Czibak szerencsésebb Perényinél, megverte Czár Jovánt július 15-én vagy miként Istvánfi írja: Deinde Emericus Cibacus, qui et Varadiensem Episcopatum et Temesvariensem praefecturam obtinebat, reparatis Perenii copiis, qui post eam pugnam ad Ferdinandum transierat, et collectis undique viribus, in iisdem Segedini campis, cum eodem hoste confligit, eumque vulneratum terga dare coegit. [Libro IX. 88. lap.] Czár Jován halálos sebeivel Tornyosra menekedett, közel Szabadkához, hol Török Bálint megölte, és levágott fejét Zápolyának küldte Budára. A király örömeiben ezen veszedelmes ellenének kimúltán, Török Bálintot visszafogadta kegyelmébe. De mivel a Budára jött Török Bálint fölött némelyek gunyolódtak, hogy egy alélt embert lefejezett, szégyenében ismét visszapártolt Ferdinándhoz. [Szerémy: 166—173. Horváth Mihály III. 33. 34. Fessler VI. 377. ki szintén azt mondja, hogy midőn Török Bálint Szabadkáról Czár Jován ellen indúlt, Zápolya párthive vala.] Bethlen Farkas I. 73. hol így ír Perényi megveretése után: brevi

---

*) Istvánfi is állítja [Libro IX. 86. lap.] hogy Török Bálint jelen volt, a mit Horváth Mihály [III. köt. 19. lap.] tagad, és vitatja, hogy 14—15 közöl, kiket Istvánfy névszerint említ, többekről, különösen Batthyány Ferenczről, Török Bálintról, Pekry Lajosról, Nyáry Ferenczről bizonyos, hogy nem voltak jelen.

post Emericus Cibakius Episcopus Varadiensis simulque Praefectus Temesváriensis reparato exercitu, illum . . . . . profligat. Ez évi november 5-én Ferdinánd királynak 13 főpap és 30 zászlós és úr esküdött hűséget, köztük Báthori István nádor, Perényi Péter erdélyi vajda, Török Bálint. [Fessler VI. 393.] Czibak a nagyváradi püspöki címet is írta neve mellé, úgy látszik, mert a püspökséget tartá lefoglalva. Gritti Lajos öt megölette 1534. évben.)

1527. Enyingi *Török Bálint*, Ferdinánd részén. (November 10-én Ferdinánd király a budai országgyűlést elbocsátván, több országos főhivatalt betöltött, ekkor nevezte ki Török Bálintot Temes megye főispánjává. [Fessler VI. 394. Kovachich után.] Simonyi Ernő egy kelet nélküli jelentést a francia királyhoz közöl Zápolya király pártjának állapotjáról, melyen Török Bálintról mondatik, hogy előbb fiatalsági könnyelműségből Ferdinándhoz szítván, most Zápolyához visszatért. [Londoni Okmánytár 144. 147. lap.] Úgy látszik hogy e jelentés 1527. elején, minden esetre november 5-ke előtt készült. — Török Bálint a nyitrai püspökséget tartá kezei alatt.)

1528. Enyingi *Török Bálint*, Ferdinánd részén. (Buda városának Ferdinánd által ez évi január 1-én adott kegylevele záradékában nevezve: Valentinus Therek de Ennyng Comes Temesiensis — [Palugyai: Magyarország legújabb Leírása I. 49. lap.] Olvasható Kaprinainál is: Hungaria diplomatica I. 483—488. lap. — Radics Bosics és az ő ráczai ez évben nehéz körülmények közt is talpon voltak János király érdekében. Szalaházy Tamás cancellár Ferdinánd királynak kedvezőtlen jelentést adván az ország állapotjáról, september havában azt írja: „A vajda úr — Perényi — s vele számos hadak Erdélyből Törökhez, a temesi grófhhoz érkeztek, úgy mondják. Radics haldoklik, Czibak naponkint ki-kitör Nagyváradból. A vajda s a temesi gróf most megkísérlik az alkudozást a ráczokkal. [Gévay I. köt. 2. f. 55—57. lap. Szalay IV. 81.]

1529. Enyingi *Török Bálint*. (Sigler Chronológiája Bél Adparatusában.)

1530. Enyingi *Török Bálint*. (Zápolya János néhány ráczkevei ráczoknak azon hírekre, hogy a temesváriak gyors-

futárt küldöttek volna Török Bálinthoz, ki őt magukhoz hívja, azt mondja vigasztalásúl: ne féljenek, mert Török Bálint már megveretett. [Szerémy: 260. lap.] Ez adatban czélzás látszik lenni, mintha Török Bálint nem csak általában Zápolya ellenfele, hanem különösen Temesvárnak főnöke is volna. De nehezen látta megyéjét Török Bálint mióta Ferdinánd részére átállt.)

1532. *Farkas István*. (Lehoczky, Stemmatographia II. 127. lap. temesi bánnak nevezi őt ez évben.)

1532. *Szokolýi András*. (Andreas de Zokol Comes Themessiensis van aláírva, közvetlen a cancellár és országbíró után, azon köszönő iraton, melyet 1532. a királyi tanácsosok Frigyes rajnai fejedelemhez intézésnek, Magyarország iránti jó indulatjáért. [Brüsszeli Okmánytár I. köt. 159. lap, közli Horváth Mihály.] Úgy látszik, hogy Szokoli András már 1528-ban volt Temesvár parancsnoka, ha nem is a megye főispánja. Azt írja t. i. Horváth Mihály ezen (1528.) évről: Téli szállásúl Temesváron kívánt volna megtelepedni János király; de mivel Szokolýi Endre, kit oda Török Bálint helyezett be várnagyúl *), azt feladni nem akarta, Lippa várában szállott meg kíséretével. [Magyaror. Tört. III. 47. lap.] A mit Horváth Mihály „várnagy“-ra fordított, Szerémy eredeti, szokott rossz latinsággal írt szövegében „officialis“ hangzik. Azt olvassuk ugyanis a nevezett író 244. lapján: — et literam ducebat in manu sua precursor, et allate erant ad manús Regie Majestatis, et in litteris civitatis et de castro Themeswarien. per officialem Andream Zakoli materie litterarum sic sonabant dicen.: „Verum quidem, cum juramento nostro fidei teneamus sue et Regie Majestati et sumus perfecti; sed bene recordetur sua Majestas, quod erat Hungarorum Rex, non Turkus. Quia ista arx non pertinet ad Turkum, sed ad Christianum Regem. Ergo nos non sumus traditores Sacre Corone, sed Sua Majestas. Quod si principaliter nos magnificus Valentinus Turcus precipit referre rursum Majestati Vestre, nolumus reddere usque ad mortem.“ — Szokolýi András 1532. évben is lehetett Török Bálint embere,

---

*) Ily módon helyezhette be Báthori István temesi főispán is Macedoniay Miklóst Temesvárba.

mert az utóbbi ez évben még Ferdinánd részén állt, ámbar később ismét közeledett Zápolyához, kinék halála után özvegye és fia buzgó pártfogója és Zápolya király hadseregének fővezére lön. Török Bálint átpártolása Zápolyához 1536-ban történt, midőn elhírült, hogy V. Károly császártól a francia háború miatt védelmet várni nem lehet, a szultán pedig János iránt kiengesztelődött.)

1540. Suraklini *Petrovics Péter*. (Zápolya János ez évi július 22-én meghalálozván, végrendeletileg Frater Györgyöt, és Petrovics Pétert fia János Zsigmond gyámjául nevezte ki, az első még ezen kívül a kincstárt kezelje, Petrovics P. pedig mint temesi főispán az alsó vidéket igazgassa. [Istvánfi 140. lap.] Evvel egyező a jánospártiak határozata, kik Rákoson János Zsigmondot közakarattal királylyá kikiáltották, s nagykorúságáig az ország kormányát a királynéra s főbb tanácsosaira bízták, oly módon, hogy Frater György ezentúl is a kincstárt kezelje, Petrovics mint temesi gróf az alsó vidéket igazgassa, Török Bálint a sereg élén álljon. [Hatvani: Rajzok a magyar történelemből 207. lap. Horváth Mihály: Magyarország Történelme III. 133. lap.] Petrovyt Péter, mint ki Temesvárott a parancsnokságot viseli neveztetik Suleiman zultán Konstantinápolyban a hedschra 947. — azaz 1540. évi october 16-án kelt levelében. [Szalay: Hazánk I. 108—110. lap, és ugyanő: Adalékok a magyar nemzet Történetéhez a XVI. században 195. lap.]

Bárány Ágoston (Temes vármegye Emléke) Petrovicsot már 1534. évben sorolja fel temesi főispánul, és hivatkozik Istvánfi, Bethlen és Hammerre; de az idézett helyeken Petrovics főispánsága korán sins 1534. évre téve, hanem Zápolya halála után. Kövály Erdély Történelme III. 38. írja a kalandor Gritti Lajosról: hogy mind a két királyt meg akarván buktatni, a trónra is mert vágyakozni, és tervbe vette, hogy alatta Dóczy János legyen nádor, Batthyány Orbán temesi ispán, Laski erdélyi vajda. Hivatkozik a Magyar Történelmi Emlékek, Okmánytár I. 313. 324. lapjára, a hol azonban az említett dolgokról nincsen szó, hanem ugyanezen Történelmi Emlékek II. osztályában, mely az írókat foglalja magában. Ezen osztály I. kötete — Szerémy György műve —

324. lapján olvasható: Et venit interim de Regno Turcie ad donum Budam, et valde vigebat ista fama, quod in regno Thurcie decrevissent cum domino gubernatore; videlicet Johannes Docy esset palatinus, Vrbanus esset vayuoda Themeswariensis. Kövály fenebbi munkájában [59. lap] Petrovics Pétert temesi bánnak nevezi, értvén a temesi főispánságot: de én egyetlen okmányt vagy egykorú bizonyítványt sem fődözhettem fel, melyben Petrovics Péter Zápolya János halála és végrendelete előtt Temes megye főispánjának neveztetnék. Azért még Szalay László állítását sem fogadhatom el, hogy 1540. János király Gyalunál Verböczy István, Verancsics Antal, és a temesi ispán kifejezés használatában inkább egy kis anticipatiót látok. [Adalékok a magyar nemzet Történetéhez a XVI. században. 184.]

1541. *Petrovics Péter*. (Verancsics Antal Buda veszedelmét leírván, azt mondja: Ex altera parte dominus Pettrowith comes Themesiensis et dominus Valentinus Therewk cum gentibus suis prope civitatem erant, observantes, ne qua Germani evadere possent; — később pedig a királyfi János Zsigmondnak a zultánhoz hozataláról azt írja: Decretum erat inter eos, quod dominus Pettrowyth comes Themesiensis in ulnis suis ferat puerum ad caesarem; és alább, hogy a zultán táborában marasztaltattak a kincstárnok, Pettrowith comes Themesiensis, Verböczy cancellár, Török Bálint és Batthyány Orbán. [Verancsics I. 163. 166. 168. lap.] Suleiman azt izeni Isabella királynénak hogy Budát megtartja magának, a királynénak Erdélyt, Lippát, Temesvárt és az alsó vidéket engedi át; intézkedik az ország főkörmányhivatalairól, és akkor Petrovicsot Temes főispánságában megerősíti: Petrovitio Temesvarii praefecturam ratam fore. Török Bálintot foglyúl visszatartá. [Istvánfi 150. lap.] Bethlen erről azt mondja: Petrovithium vero Tömösváriensem Praefectum constituit. [Historia de rebus Transilvanicis I. 390.] Suleiman a hosszú tanácskozást az ország sorsáról avval fejezé be, hogy a magyar tanácsosokat szabadon bocsátá: Suleiman überliefert der Königin Peter Petrovics als Statthalter von Temesvár. [Fessler VI. 599.] Sajátságosan fejezi ki Hammer a zultán ezen beavatko-

zását: Dem Petrovics wurde das Sandschak von Temesvár zugesandt [Gesch. des osman. Reichs II. 174.], és vele Verancsics összevág, midőn september 5-éről írja: Eo die allatum est vexillum domino Pettrowith ad sandiacatum Themesiensem. [Összes Művei I. 172. Ortelius redivivus et continuatus 70. 71. lap.] — Kemény: Notitia Capituli Albensis I. k. 208. Timon. Lehoczky. — A gyalui szerződést, mely Isabella és Ferdinánd közt az ország átadása végett kötött, Petrovics is aláírta december 29-én [Hatvani: Rajzok 253. lap.]

1542. *Petrovics Péter*. (Midőn Izabella, ki tavaly september 5-én szomorodott szívvel távozott Budáról Lippára, most Gyulafehérvárba lépne, az ország kormányát úgy elosztá, hogy Petrovicsnak Lippa, Temesvár és az egész ráczi vidék a Dunáig jutott. [Bethlen Farkas I. 408.]

1543. *Petrovics Péter*, (A kir. kamara igazgató hivatala azt tanácsolja Ferdinándnak, hogy az alsó vidéken magas rangú hivatalnokokat alkalmazzon, kik senki mástól ne függenek. Báthori Endrét legjobb volna temesi gróffá kinevezni a rácziok miatt, kik jelenleg a magyar hadi erő tetemes részét alkotják. [Hatvani: Rajzok 269. lap.]

1544. *Petrovics Péter*. (Isabella királyné kijelenti Ferdinándnak, hogy Temesvárt kész átadni az ő kiküldendő biztosának, mert tudja hogy Petrovics neki fog engedelmeskedni. Petrovics a királyné szavait igazolta: Temesvárat ő készséggel átadni ígérkezett; kérette mindazáltal a királyt, hogy a felvidéken Munkácsot adja neki Temesvárért. A tordai országgyűlésen Frater György az ő kormányzóvá kineveztetését igyekezett keresztülvinni, a mi csak annyiban sikerült, hogy határozattá lőn, miszerint ezentúl „az ország főbírája“-nak czíme alatt teljes hatalommal kormányozza az országot. „Petrovics hatalom-gyakorlata, bár azt kitágíttatni ő is igyekezett, régi korlátai közt hagyatott a temesi bánságban.“ [Hatvani: Rajzok 279. 280. 298. lap.]

1545. *Petrovics Péter*. (Ez évben szó van róla mint dúsgazdag de egyszersmind fősvény emberről, ki Isabella királynénak kölcsönt ad azon portugalli aranyokra, melyeket násza alkalmával hozott atyái házából. Frater György ellen

is gyűlölettel viseltetett, mert hatalom - gyakorlatában megkorlátoltatott. [Hatvani: Rajzok 304. 305.]

1546. *Petrovics Péter*. (Verancsics Antal Krakóból szeptember 28-án levelet intéz Petrovicshoz ily czímmel: Antonius Wrancius Petro Petrovio Comiti Temesiensi. [Magyar Történelmi Emlékek, Írók IX. köt. 216.]

1547. *Petrovics Péter*.

1548. *Petrovics Péter*. (Fiáth Katalin elmarasztaltatik a főispán által „in arce Themesiensi“ kiadott levele folytán.)

1549. *Petrovics Péter*. (Gyulafehérváron Verancsics Antal részére dicsérő bizonyítványt ad, mely alkalommal ily czímmel él: Nos . . . . Comes de Wnacz et Comes Themesi-ensis, partiumque Regni Hungariae inferiorum Capitaneus generalis, Banusque Sebesiensis etc. [Veranisus I. 349.] Hatvani szerint: „Petrovics a szintoly kevély mint bárgyu . . . . a temesi tartomány kormányától elesni remegett. [Rajzok 328. lap.]

1550. *Petrovics Péter*. (Bethlen Farkas, Histor. Transilv. I. 448. — Istvánfi 184. — Timon: Epitome 319. — Kovachich: Scriptores rerum hungaricarum minores II. 391. Fessler VI. 692. — Ez évben gyűjti a „Bánságban“ és Szerémségben a ráczokat zászlai alá. [Hatvani: Rajzok 335.] Ármánykodás Frater György ellen, mely utóbb nyílt ellenségeskedésre kitör. [Ugyanott 332. 333. 336. 337. 343.]

1551. *Petrovics Péter*. (Ferdinánd és Isabella közt ez év ápril havában jött létre a szerződés, mely szerint az utóbbi lemondjon a kormányról. [Schwicker.] Ferdinánd meghagyta biztosainak, hogy Petrovicsnak, ha más feltételekre bírni nem lehetne, ígérjék, miszerint hajlandó öt Temesvárnak birtokában hagyni, és mind annak, mi jelenleg kezén van. [Hatvani 360.] Petrovics még május 5-én Frater György cselekvéseit bejelenti a töröknek [Petri Petrovics Epistola ad Mustapha Beg ex arce Temes. die Ascens. D. 1551. Praynál: Epistol. Procerum II. 252. Fessler VI. 710.] A nyári szakban az alkudozások újra kezdődtek, és végre megtörtént vele az egyesség, és a császári biztosok neki Temesvár, Lippa, Becse, Becskerek és a kezén levő többi várak átadásáért a munkácsi uradalmat kötötték le. E várakat azután *Báthori Endre*

azonnal át is vette Ferdinánd részére. [Horváth III. 186.] Isabella Ferdinánddal egyezkedvén, elhagyta tartományait, és Kassára ment; Petrovics követte őt, Temesvárt és Lippát *Báthori Andrásnak* átadván. [Ortelius 74. lap.] Ostermayer Jeromos kronikájában olvassuk, hogy Petrovics Péter megnyeretvén végre Ferdinánd alkudozásának, Temesvárt és a többi várakat *Báthori Andrásnak* átengedte, ki is csapatjaival azokat mindjárt megszállotta. [Gr. Kemény József: Deutsche Fundgruben I. 46.] Egy kir. udvari tisztviselő elbeszélése szerint, Ferdinánd király 1551. évi augusztus 20-án reggeli 7 órakor vette Castaldotul azon kedves hírt, hogy a capitulatio és szerződés Petrovicscsal nem csak megkötött, hanem hogy Temesvár és Becskerek valósággal át is adatott. Aldana a maga spanyol hadával Temesvárt megszállá. [Brüsseli okmánytár II. köt. 258. 260. lap.] Kövály evvel egyezőleg mondja, hogy Petrovics augusztusban kapta Temesvárért Munkácsot, és átvette Losonczy a „Bánságot.“ [Erdély Történelme III. 118.]

Báthori Endre, ki a Temesvár körüli alkudozásoknál említetik, bizonyosan nem mint főispán jött Temesvárra, hanem legfeljebb mint cs. biztos szerepelt a vár átadásánál, ám- bár erre nézve sem egyezik meg minden író, és nevezetesen Fessler azt írja: Andreas Batory von Somló übernahm die Reichskleinodien . . . . Stephan Losonczy war von Castaldo an Peter Petrovics abgeordnet worden, um Temeswar und die übrigen Festungen zu übernehmen. [VI. köt. 714. lap.] Temesvár átadását Losonczynak Istvánfi hibásan teszi már 1550. évre [Libro XVI. 184.], és azon megintést, hogy a vár- örséget szaporítsa [Libro XVII. 190.]

1551. II. *Losonczy István*. (Mióta az egyesség Isabel- lával megkötött, s maga a vajdaságot elvállalta, Frater György Ferdinándot nem szünt meg sürgetni, hogy seregeit lehetőleg szaporítsa; különösen augusztus 8-án és 10-én írt leveleiben tanácslá neki, hogy Temesvárra Losonczy István, Székely Lukács, és Podmaniczky közül válaszszon főkapitányt, — tehát akkor Losonczy még nem lehetett kinevezve, — Ferdinánd utóbb Losonczy Istvánt nevezte ki temesi kapitánynya és gróffá, még pedig Castaldotul független hata-

lommal, mi e büszke vezért annyira sérté, hogy Ferdinánd kénytelen volt őt engesztelni és a kinevezést indokolni. [Hatvani: Rajzok 368. 383. 400. lap.] — Ez évben verte vissza Losonczy Szokoli Mohammed támadását Temesvárra. [Szalay: IV. 271.] A beglerbeg felszólítását, ki Temesvárt ostromlá, hogy a várt átadja, october 18-án visszaútasítá, szintén német nyelven, és e válaszban magát így czímezi Losonczy: Wir Steffan Herr von Loschantz, Röm. Khun. M. t. Rat, Spanvnd Graff zu Tamanschwar. [Brüsseli Okmánytár II. 280. lap.]

Losonczy eleinte Zápolyához szított, vagy legalább I. Ferdinándnak nem volt kedves embere, és ellene terhes vádak voltak emelve, mert 1547. augusztus 8-án Prágában kelt oklevélben már mint Nógrád megye főispánja nyert Ferdinándtól kegyelmet, és minden ellene emelt kereset alól fölmentetett.

1552. II. *Losonczy István*. (Temesvár hős védelmében elesik július 30-án. [Brüsseli Okmánytár II. 331. Istvánfi 202. Ortelius. Szalay IV. 285.]

A temesvári pasák.

1552. *Kászim*. (Gévy: A budai pasák, Hammer, Bárány, Bethlen Farkas I. köt. 539—544. Kaprinai kézíratai. B. XXVIII. köt. 150. és 348. lap, a magyar kir. egyetemnél. — A temesi grófság török beglerbegséggé vált, s Kazim basa Temesvárból száz mérföldnyire parancsolt. [Szalay IV. 286.] — Neve különfélekép íratik, úgymint: Kazon, Kazzon, Kazwn, Kazim, Kassum, Chazzun, Casson, Cassin stb. Én Vámbéry helyes írását követtem.)

1553. *Kászim*. (Verancsics és Zay jelentésében Ferdinándhoz. [Verancsics M. Munkái III. 40—60. lap. és Brüsseli Okmánytár III. 20—21.]

1554. *Kászim*. (Egy 1555. évi levélben Zaberminus Matyas váradi püspök azt írja: Anno proxime praeterito (tehát 1554.) cum factiosi circa Varadinum discurrebant, — circa Templum Orodienae Fortalitium aliquod *Kazon* Bassa facere coeperat, nunc tamen Castrum erigi, ac quotidie muniri *Halunbeg* certo scribit, ubi Zanchacum statuent, ita, ut Orodini

Zanchacus de novo cum copiosiore exercitu manere possit. [A nagyváradi latin szertartásu püspöki egyházmegyei levéltárból közli Mogyorossy János: Gyula hajdan és most. Ugyan-e levelet közli Keresztúri után Peretsényi Nagy László: A régi Orod . . . . dolgai 45—47. lap.] Említettik Verancsics és Zay jelentésében Ferdinándhoz, [Verancsics III. 244.] valamint Ferdinánd ez évi november havában követeinek adott utasításában, mint Kazzon passa Themesiensis.)

1555. *Güzeldzse Rusztem.* (Ferdinánd, a temesi pasa ellenséges mozgalmairól szól, de nevét nem említi. [Verancsics IV. 399.] Ezen Güzeldzse Rusztem 1559. június 21-én lön budai pasává kinevezve. Gévai szerint 1551. után volt temesvári pasa, — miután pedig 1552. és 1559. közt minden évre a temesvári pasa nevét tudjuk, kivéve 1555. és 1558. évben, ezen esztendők valamelyikében lehetett Güzeldzse Rusztem temesvári pasa.)

1556. *Halim.* (A gyulai vár kapitánya Magochi Gáspár június 20-án azt írja, hogy a jenei lázadók — érte János király párthiveit — Kazon Basa embereivel szövetkeztek és Csabát pusztították. Továbbá írja: Nunc rursus Kazon Bassam sollicitant — t. i. a jenei rebellisek — ut simul cum ipsis vellet sub hoc oppidum — t. i. Gyula — venire, ut vel exuratur vel capiatur. Nunc ergo ipse Kazon Bassa se se praeparat, *Holombegus Zanchiakus* Themesiensis nunc descendit Belgradum versus, ut gentes de Missia sursum huc adducat. [Pray: Epistolae Procerum Regni Hungariae III. 90. lap és utána Mogyorossy: Gyula hajdan és most.] Kászim ez évben budai pasa volt. „Solimanus. Cassòno budensi praefecto (is Tojgono successerat, donec alius mitteretur) in mandatis dat, ut Petrovitio . . . . copias auxiliares adjungat.“ [Istvánfi 228. lap.] Ferdinánd császár ez évben írja, hogy Ali pasa egyesülve a bosniai és temesvári pasa seregével, Szigeth ellen indúlt, — de a temesvári pasa neve nem fordul elő. [Miller: Epistolae Ferdinandi I. et Maximiliani II. 164.]

1557. *Kászim* ismét. (Bizonyos Beche jelentést tesz Csákyi Ákosnak szent Benedek előtti péntek napjáról, — azaz martius 19-éről, — hogy Kozon bassa jövő vasárnap Temesvárból kiinduland. [Magyar Leveles Tár I. 226.] Géway pedig

állítja, hogy Kasim pasa ez évi augusztus 19-én *másodszor* neveztetett ki budai pasának. Ebből kitetszik, hogy Kászim pasa 1552. óta nem viselvén folytonosan a temesvári pasaságot, időközben mások voltak e hivatalban.)

1557. *Arszlán-beg*. (Ferdinánd királynak Konstantinápolyban levő követének jelentése szerint Kaszim pasát még ez évben Arszlánbeg váltotta fel Temesvárott. Verancsics és Zay martius 1-én a pasai hivatalokban történt változásokról azt írják Ferdinándnak: Aly passam, quum hic furiosum ac turbulentum hominem esse judicent, Chazzunum vero astutum, et caventem pericula, ut jam et aetate et viribus effatum senem, majestas vestra considerare dignabitur, quosnam in eorum loca suffecerint: Budae nimirum Mehmet passam e Bosnensi zangziachatu notum, Themeswaro ac Lippae Arslanbegum a Ponto ipso pene revocatum, duo prorsus diversa ingenia, alterum mite (ut hic sentiunt) et simulandae paci peridoneum, cujus cura in vicinia vestrae majestatis Budae versabitur, alterum acre et ad arma promptum, Arslanbeghi videlicet, quem ad Transilvaniae limitem, et ad Giulae ac Varadini portas transtulerunt. [Verancsics IV. köt. 254.] Gévay állítása, hogy ez évben Kászim lett volna ismét budai pasa, nem egyezik Verancsics ezen jelentésével, ki ebben ismételve mondja, hogy Mehemet pasa neveztetett ki Budára. A fenn idézett Beche is azt írja 1557-ben: az budaj bassasagoth Memhetj bassanak atthak. [Magyar Leveles Tár, közli Szalay Ágoston I. 226. lap.] Egy 1559. évben kelt magánlevél hírként említi, hogy Thoygwn — íróinknál Tujgon — budai pasa meghalt, és hogy többi közt Kazwn pasát is említik utódjául. [Magyar Leveles Tár I. 329.] Ez adat, ha többet nem, legalább annyit látszik megmutatni, hogy Kaszim nem akkor lett budai pasa, mely időre azt Gévay mondja. — Verancsics 1558-ban levelet intéz Kászonhoz mint budai pasához [Katona XXIII. 3. köt.], Hammer pedig írja, hogy a meghalt Ali helyébe Kasim neveztetett ki Budára azonnal Sziget sikertelen ostroma után [augusztus 1557.], kire egy év leforgásával megint az előbbi beglerbeg Tujgon következett, ki megint egy év múlva Rustem pasának engedte át hivatalát. [Hammer II. 261.]

1559. *Lala Mustafa*. (Hammer II. köt. 267. Bárány Ágoston: Temes vármegye Emléke 94. lap. — Temesvárról nem sokára a perzsa határszélre tétetik át. Ezen pasát Schwicker már 1557. alatt sorolja fel.)

1562. *Malkodzs*. (Hammer II. 283. 284. Bethlen Farkas II. 15. lap. Istvánfi 255. ki öt Malcocius-nak írja. Budai Ferencz ki öt Melkotch-nak nevezi Balassa Menyhértről szóló czikkében. — Rustem, der Beglerbeg von Ofen, und Malkodsch, der Sandschak von Temesvár griffen mit vereinten Kräften die beiden Städte Szadthmár und Németi an. [Hammer II. 283.] Meg is hal ugyanez évben [ugyanott 284.] Ezt Istvánfi is mondja [Libro XXI. 258. lap mondván, hogy Temesvárról előbb a pécsi pasaságra tétetett át.] Hammer állítása szerint, hogy ez évben Rustem lett volna budai pasa, hibás. Istvánfinál Libro XXI. 225. lap olvasható, miként egyesült ez évben Malkodzs temesvári, Ibrahim budai pasával Szatmár-Németi ostromára. — Rustem már 1560-ban meghalt, és utódul Ali dalmatát kapta. [Istvánfi 243.] Sarkadi Nagy Mihály és Bartók Gábor: Szatmár-Németi sz. k. város egyházi és polgári története 246. lapján írják, hogy Makócs temesvári, és Ibrahim budai basa Szatmárt ostromolják, de ez eseményt korán teszik 1561-re.)

1564. *Malchus*. (Mikép hangzott ezen latinosult török név eredetileg, bizonytalan. Istvánfi szerint Malchus Temesvarii praefectus segítségére jött János Zsigmondnak, midőn ez Báthorit ostromolta. [Libro XXII. 273. lap Istvánfinál.] Mint fenebb láttuk, Istvánfi Malkodzs pasát Malcociusnak nevezi, kinek halálát is említi, tehát Malchus alatt bizonyosan más pasát ért.)

1565. *Hasan Prodovich*. (Pankotát foglalta el ez évben. (Hammer II. 309. Istvánfi libro XXII. 281. lap. Timon: Epitome 394. Ersch és Gruber. — Erdélyország Története Tára I. 29. lap.) A füleki magyarok Hasan-nak, az illyrek Prodovichnak hívták.)

1566. *Amhat*. (Sambucus Gyula és Sziget ostromának leírásában Bonfin kiadásában. — Szalay László IV. 340.) Bárány: Temes 94. lap kétkedve mondja: 1566-ban úgy tetszik Amhat basa.)

1567. *Hasan*. (Bethlen Farkas II. 170. Szegedi: Rubricae II. 172. — Régi Magyar Nyelvemlékek II. köt. hol Heszon-nak íratik. — Ez évben többször említettik a temesvári pasa Verancsics levelezéseiben, de neve kitétele nélkül. — A magyar akad. Évkönyve III. 134. lapja szerint gróf Zay levéltárában van ez évről a temesvári pasa levele gróf Zay Ferenczhez Simándról, török és magyar rabok kicserélése végett. — Miksa császár is gyakran szól leveleiben a temesvári beglerbégről, neve elhallgatásával. [Miller: Epistolae Ferdinandi et Maximiliani 204. 206. 207. 208. 386. 409—440. lap.] Haszán temesvári basa Dédest, Putnokot, Vadászt, Monokot megvette, s Borsodból, Gömörből, Abaujból 12000 embert magával hurczolt. [Szalay IV. 351.]

1568. . . . . (Emlékezés van a Beglerbegus Temesiensisről Verancsics levelében Mehemet nagyvezirhez, de név nélkül. [Verancsics V. 210—211. lap.]

1571. . . . . (Több író följegyzí a temesvári pasa részvétét a kor eseményeiben, de ez évre nevét nem említik. [Bethlen II. 239.]

1573. . . . . (Szalay a temesvári beglerbeget neve kitétele nélkül említi. A Magyar Történelemhez 130. lap.)

1574. *Dzsáfer*. (Catalog. Musei Nation. I. 309. — Ez évben Báthori István a török zultánnak Mehemet beget ajánlá a temesvári parancsnokságra. [Catal. Mus. Nat. I. 310.] Szalay: A Magyar Történelemhez 132. 133. 141. 143. 144. 173. lap. Helyesírásilag a név Chaffer, Gsafer, Gysafer stb. módon fordul elő. A 133. lapon olvasható levelet a tartalomjegyzék 1572. évre teszi, tán sajtóhibából, — a szöveg legalább 1574. évszámmal mutatja azt be.)

1575. . . . . (Szerepel a temesvári pasa, nevét nem tudjuk. [Bethlen II. 288.] — Daczó János követül küldetik a temesvári pasához.)

1576. . . . . (Báthori István ez évi július 10-én Békés Gáspárt megvervén, Balassa Bálintot foglyúl ejté. A zultán Konstantinápolyban december 17-én kelt levelével parancsolja ezen és több más tekintélyes fogoly kiadatását. Erre Báthori István erdélyi fejedelem Szokoli Mehemed nagyvezirhez írja, miszerint ezen követelést megtagadja, és levelét

így kezdi: „Az hatalmas császár és te nagyságod levelét megküldte az tömösvári pasa stb. [Szalay: Pesti Napló 1858. 60—2446. szám.] Ír ez évben Báthori Kristóf is Mehemed nagyvezirnek, mely alkalommal nyert tudomását előadja, hogy a hatalmas császár és a fényes porta meg akarná a temesvári basát változtatni. Kéri tehát Báthori, hogy a temesvári basa megmaradhasson. [Szalay: A Magyar Történelemhez 289—292. A levél érintett helye a fogalmazatban, melyből azt Szalay közlé, ki van törölve, mert a kérelmet helytelennek találta.] Murad zultán ez évben több levelet intéz a temesvári pasához [Szalay: A Magyar Történelemhez I. 312. 323. 321. 297.], a temesvári pasa pedig Báthori Kristófhhoz, és a kútfők annyi foglalkozásainak daczára e pasával, egyik sem emlegeti az ő nevét.)

1577. *Ferut*. (Körülbelül octoberben jött Temesvárra; mert novemberben azt írja Báthori Kristófnak, hogy mintegy 40 nappal azelőtt jött Temesvárra. [Szalay: A Magyar Történelemhez 335. 337. lap.] Neve ott így iratik az utóbbi lapon: Fewwh, de ez valószínűleg ugyanaz, ki alább.)

1578. *Ferut*. (Az ő február 19-én kelt levele, melyben a lippaiak számára sót rendel szerezni, olvasható Cat. Musei Nat. 314. Egy hasonló tartalmú; ez év elején kelt levelet intéz a temesvári pasa Báthori Kristófhhoz, melyet Szalay közöl „A Magyar Történelemhez“ című munka 345. lapján, de nincs érintve a pasa neve, azonban a könyv tartalom jegyzékében e levelet Szalay szintén Ferut-nak tulajdonítja, és azt mondja, hogy a pasa levelét Báthori Kristóf erdélyi fejedelem Gyulafehérvárott átvette február 9-én, a miből kivehető, hogy itt más levélről van szó, mint arról, mely fenebb február 19-én hasonló tárgyban kelt.)

1586. *Frenk Juszuf*, más melléknevén *Pájzen Juszuf*. (Kineveztetik ez év május első harmadában. Gévay: Budai Pasák.)

1590. *Mustafa*. (A temesvári pasa Mustafa Budára küldetik egy ottani lázadás lecsendesítésére és megvizsgálására. [Hammer II. 569. Gévay: Budai Pasák 14. lap. ki Szelanikit egyenesen hibáztatja, hogy Mustafát budai pasává teszi.] Bá-

rány azt írja: „1590. és *előbb is* Mustafa.“ Láttuk, hogy Mustafa 1590. előtt nem lehetett.)

1593. *Mazul*. (A temesvári pasa, neve kitétele nélkül említettik Bethlennél III. 142. 144. 147. 149. Hammer II. 587. — Egy régi korrajzban, melyben a rácok lázadásai a temesvári pasa ellen leíratnak, mondatik, miként verték meg a temesvári pasát május végén Lippa közt, és azután ostrom alá vették Becsét a Tiszánál. Mazul pasa, so zuvor zu Temesvár gewesen, ist ihnen sampt seinem Sohn und 11000 Türken entgegen gezogen, in Meinung das Schloss zu entsetzen. [Petrovics Frigyes Gyűjteménye I. köt. 65—69. a magyar akademia könyvtárában.] Ezen hadi működések 1594-ben történvén, úgy hiszem, ha Mazul *azelőtt* (zuvor) temesvári pasa volt, e hivatalt csak 1591—1593. viselhette. Bethlen szerint Sofi pasa a rácok elleni csatában fiát veszté el [III. köt. 230. lap.]. Petrovics Frigyes forrása azt írja, hogy az öreg temesvári pasa [mi nevű?] elesett három béggel együtt, fia azonban megmenekedett. A fenebbi szöveg szerint a Mazul szót személynévnek veszem, mire az is ösztönöz, hogy 1599-ben egy Mazul nevű pasa Eszéken telelt. [Brüsseli Okmánytár III. 117. lap.], különben a mazul szó annyit jelent, mint „hivatalból elbocsátott.“ Így írja Borsos Naplója 1620. január 29-ére: ez nap lön mazullá Görcsi Mehemet basa és Nakkas Hazon basa. Úgy hiszem, előfordúl e szó a Magyar Leveles Tár több helyein is. Olvassuk Verancsicsnál is II. 189., hogy Hrustan basa az jancsárokat mind mazullá tette. És alább: búsulnak a jancsárok, hogy mazullá tötték volna őket. — — A temesvári pasáról, neve kitétele nélkül, említés van ez év alatt Bethlennél II. 84. III. 147. 148. 164. lap.)

1594. *Szofi*. (Bethlen III. 225. lap. Bárány: Temes 94. lap.)

1594. *Hasan*, a kisebbik. (Ez év második felében ki-nevezve, a rácokat több ízben megveri. [Bethlen III. 236. 282. 313. 314.] Ugyanez évben írja a zultán Báthori Zsigmondnak, hogy Hasan temesvári pasát letette. [Bethlen III. 443. 444.]

1594. *Szofi Szindn*. (Még ez évi decemberben említettik

mint temesvári pasa. [Gévay: Budai Pasák, 15. lap.] Mint budai pasa részt vesz jövő évben Esztergom ostrománál.)

1595. *Szuleiman*, a szemöldökös. (Istvánfy 411. lap. Bárány, Schwicker.)

1595. *Michalidschlü Ahmed*. (Hammer mondja — Geschichte des osm. Reichs II. 605. 606. lap — hogy ez évben Esztergom ostroma augusztus 10-én kezdődött, és folyván már egy holnap óta, megjelent egy 20,000-nyi sereg, mely mérközni akart. A sereg egyik vezére volt a temesvári pasa, Michalidschlü Ahmed. — Gévay pedig úgy vélekedik, hogy Michalidschlü Ahmed először 1594. június 19-ke és 1595. május 5-ke közt volt temesvári pasa, és ez utóbbi napon neveztetett ki budai pasává. Ezen állítás nehezen, sőt épen nem egyeztethető a fenebbi adatokkal, hol az 1594. évben úgy is három temesvári pasa osztozik, és kik közül Szofi Szinan 1594. december havában hivataloskodik, Gévay saját közlése szerint, tehát oly időben, midőn szerinte Mihalidschlü Ahmed is viselte a temesvári pasa tisztségét. De 1595. elején sem lehetett Mihalidschlü Ahmed temesvári pasa, mert ezen időre is más név kínálkozik a pasaságra. Állítja továbbá Gévay: hogy Mihalidschlü Ahmed 1595. augusztusban ismét mint temesvári pasa említették, — és ezt elfogadom, ha nem is oly értelemben, hogy már másodszor nyerte a temesvári pasa méltóságát. Az ilykép megigazított időszámítás támogatást nyer azon tudósításban, hogy 1595. augusztus 13-án a temesvári Ahmed basa Facsádnál megveretik. [Erdélyi Történelmi Adatok. III. 28. lap.]

1596. *Michalidschlü Ahmed*. (Sub finem mensis januarii Achmetes basa Temesvariensis cum suo comitatu a Transilvanis caesus occubuit. [Erdélyi Történelmi Adatok 30. lap.] E szerint májusig nem húzta ki e méltóságot, és téves Gévaynak azon állítása, hogy májustól fogva Eger elfoglalásáig a budai pasaságot bírja. — Ez évre teszik még öt Bárány, Schwicker, Preyer, Böhm.)

1597. *Div Suleiman*. (Védi Temesvárt Báthori Zsigmond ellen. [Sagredo: Ottomanische Pforte I. 325. — Gévay: Ortelius redivivus et continuatus után ez évi augusztus 14-ke és september 12-ke közé teszi Suleiman temesvári pasaságát.

Ezen állítás összedől már csak azon tekintetből, hogy Temesvár vivatása Jósika István által october 17-től november 17-ig tartott, mely időben tehát Suleiman az ostromlott Temesvárbán volt. De még 1598. évben is neveztetik ő temesvári pasának.)

1598. *Div Suleiman*, a szemöldökös. (Csanádot ostromolja, Lugos mellett megveretik Barcsai András által. [Istvánfi 444. 445.] Ez évben lett budai pasa [Hammer II. 628.], csak Bél Mátyás már 1597-ben mondja történtenek ezen előléptetést. [Notitia Hungariae III. 338.] Suleiman temesvári pasa fenyegető fellépését Erdély ellen említi 1598. év alatt Szalay is [Magyarország Története IV. 412.] Ez évi october 11-én a budai pasa változott, Ahmed helyett az eddig volt temesvári Suleiman pasa neveztetvén ki budai pasává. [Hornyik: Kecskemét város Története II. 42. lap.] Csak ez évre teszi Bárány és követői.)

1598. *Ismael*. Nagyvárad ostromában 1598. september végével már mint temesvári pasa részt vett. [Erdélyi Történelmi Adatok III. köt. 36. lap.] A Sárospataki Magyar Krónika is írja, hogy „Ismael bassa Temesváriensis“ Váradot 1598. september 29-én ostromzár alá vette [Történelmi Tár IV. 60. lap.]. November 3-án kudarczczal visszavonúlt.)

1599. *Ismael*. (Többször szerepel történeteinkben ez évben a temesvári pasa, de neve elhallgatásával. [Bethlen IV. 262—265.]. Hihetőleg Ismael volt ez évben temesvári pasa, mert még csak a múlt év végén neveztetett ki azzá, és mert még 1601-ben találom e hivatalban.)

1600. *Ismael*.

1601. *Ismael*. (In autumno Hazan vezirius pacta pepigit cum Becta Agriensi, et Ismaeli Temesvariensi ob Transilvaniam recuperandam pro Sigismundo. [Bethlen V. 108. lap.]

1601. *Begtasch*. (Bektas temesvári, és Ismael egri pasák társaságában Borbély György Gyulafehérvárt visszafoglalja Bastától. [Bethlen V. 58.] Szolnoki születésü magyar volt. Nevének helyes írása nagyon változó: Bectas, Bektes, Bektás, Bechta, sőt Bettesse Böhmnél — tán mert Istvánfinál e név ablativusa Bectesse, — Gebhardinál Bektefs.)

1602. *Begtasch*. (Szamosközy. Istvánfi 481. 483. Szé-

kely Mózes Begtashoz menekedik Temesvárra, Begtas Facsádot megvívja [Bethlen V. 167. 168. 185.], a mi még a gyulafehérvári országgyűlés tartama alatt történt, mely december 10-ére hivatott össze.) (Csak ez évre teszik Begtasch kormányát Preyer, Schwicker, Böhm.)

1603. *Begtasch*. (Ortelius I. 347. — Bethlen V. 205. 241. — Basta hajdúú augusztus 8-án a vaskapunál megverték a Borbély alatti erdélyieket, kik Karansebesre, és innen Temesvárra menekedtek, hol Begtas pasa őket oltalma alá vette. Bethlen V. 459—462. Gebhardi: Siebenbürgen 195. 196. lap. Midőn Basta ez évben Lippa ostromához készült, Begtasch ezt meggátlandó, Temesvárból hadsereggel kivonult, és october 28-án a Maros mellett megállt. [Bethlen V. 499—504.] Istvánfi 488. 489. Kazy 26. 27. — Gévay egy szóval sem említi, hogy Begtas temesvári pasa lett volna.)

Hasan Karajasidzsi. Istvánfi azt írja, hogy az úgynevezett „fekete írnök“ vagy Karajaszidzsi, — Istvánfinál Carajazyges — ki Ázsiában veszedelmes lázadást támasztott a zultán ellen, Bosnia helytartójává kineveztetett, és midőn a tartomány lakói őt be nem akarák fogadni, temesvári pasának tétetett. De nem sokára azon ürügy alatt, hogy a várat keresztény kézre akará játszani, kivégeztetett. [Istvánfi XXXIII. 491. lap.] Hogy Karajaszidzsi 1603-ban vagy bár mikor lett volna temesvári pasa, sem Hammerben sem más írónál, Bárányt kivéve, nem olvastam; és bizonyos, hogy Istvánfi őt a szintén lázadó és rokonnevű testvérével, Deli Hasannal összezavarta, miként az életírási adatok is bizonyítják. — Bárány még abban is téved, hogy Begtasch kormányát 1604. évre teszi, és őt Karajaszidzsi utódjának nevezi.

1604. *Deli Hasan*, azaz: bolond Hasan. (September elején Bethlen Gábor Szendrőből jött Temesvárra, hogy Hasan pasával az erdélyi dolgokról értekezzék, és a teendőket megállapítsa. Itt ő a vár előtt tanyáztván, a Lippáról erre portyázó várkapitányok Dampierre-Duval Henrik, és Rákóczy Lajos által meglepetett, és elszélesztetvén övéivel, Bocskayval folytatott levelezését elvesztette. [Bethlen Farkas VI. 116—121. lap, hol a szerző azt is mondja, hogy Hazan Passa Praefectus Temesvariensis, qui in locum Bectae, illo Buden-

sis Purpurati officio condecorato, suffectus erat. Hammer szerint II. köt. 675. 676.] Deli Hasan nagy lázadó volt Ásiában, és Bosnia pasaságát nyerte; de midőn e tartomány az ő zsarolásai ellen fellázadt, a maga áttételét kérte Temesvárra, és így lett temesvári pasa. Különben Hasan Karajaszidzsi, avagy a fekete írneknek testvére volt, ki midőn a Dschanik hegyekben, a Feketetenger mellett meghalt, Deli Hasan, avagy Deli Husein állt a lázadás élére. — Mind az, a mi Bethlen Gáborral Temesvárnál ez évben fenebbi előadásom szerint történt, Istvánfi által úgy közöltetik, mintha ez alatt Begtas lett volna még temesvári pasa, és evvel mint barátjával értekezett volna Bethlen Gábor. [Istvánfi 496. 497. — Gebhardi: Siebenbürgen 199. lap.] Ezen időszámítás hibás, — mi abból is kitűnik, hogy Deli Hasan még 1605. évben is temesvári pasa, és Istvánfi, midőn az 1605. évi eseményeket tárgyalván közbeveti: Bectes purpuratus *nuper* e Temesiana praefectura ad Budensem translatus, — csak következetes maradt ezen hibájához, mert Begtasch már Hasan előtt lett budai pasa.)

1605. *Deli Hasan*. (A nagyvezír szabadúlni akart az ázsiai lázadás ezen egykori fejétől, és ezért egy intésénél fogva, a pasa zsarolásai és erőszakja által felháborodott temesváriak által a vadászaton megtámadtatott, és kíséretének nagyobb része agyonveretett; ő maga Belgrádra menekedett, hol a Kaimakam Terjaki Hasan Konstantinápolyból nyert meghatalmazás után, kivégeztette. [Hammer II. 691. 705.]

1607. *Dschanbulad*. (Félelmetes ázsiai lázadó volt, és temesvári pasává neveztetett ki. Alig volt azonban egy évig ezen új helytartóságában, a temesvári lakosok őt elűzték mint Deli Hasant. Dschanbulad Belgrádra futott, hol Murad pasa parancsára erőszakos halállal kimúlt, mint az említett másik ázsiai forradalmár. [Hammer II. 710—711.] Miután e sorsát nem ezen év végével érte, ha Dschanbulad alig — vagy majd egy esztendeig volt a temesvári pasa tisztében, hihetőleg már 1606-ban volt e hivattal felruházva. Dschanbulad kimaradt Báránynál, de említik Preyer, Schwicker, Böhm.)

1611. *Szulfikar*. (Báthori Gábor fejedelem július 29-én írt levelében a temesvári pasát felkéri segélyének siettetésére. [Kemény: Notitia Capituli Albensis I. 239.] Nevét összevetés

által nyerjük Borsos Tamás Naplójából, ki ez évre azt írja : Tömösvár felől is jöve, — t. i. Báthori segítségére — Szulfikar basával 10,000 török. [Erdélyország Történeti Tára I. 40. lap, kiadják gróf Kemény József, és Nagyajtai Kovács István.]

1612. *Mehemed.* (Bethlen Gábor barátja volt. Bőjti: De rebus Gabr. Bethlen, Rummy kiadásában.)

1614. *Szefer.* (Gévay szerint ez évi február közepe felé temesvári pasából budai pasává neveztetett ki.)

1616. *Mehemet,* (Bethlen Gábor egy Lippán 1616. június 14-én kelt levelében azt írja Hasan vezírpasának, hogy ő a török császár parancsára Lippát és öt még hozzá tartozó várat a temesvári beglerbegnek átadta: nos ipsi in manus Beglerbegi Temesváriensis, Spectabilis ac Magnifici Mehmet Bassae consignavimus. [Új Magyar Muzeum 1856. I. 20. lap.] A nevezett pasa maga pedig egy augusztus 6-án Bethlen Istvánhoz Temesvárról írt levelét így kezdi: Mehemet basa, isten kegyelmességéből tömösvári beglerbeg. [Erdélyi Történelmi Adatok, kiadja gróf Mikó Imre III. 331—333. lap.] Hogy hadi tekintetben Tömösvár Budától függött, kitetszik a budai pasának leveleiből, melyeket május havában Homonnai Györgyhez, és az erdélyi statusokhoz intézett. A levelek nyitánya ez: Mi vezér Ali basa, istennek engedelmeiből hatalmas és győzhetetlen császárunknak a tengeren innen levő várainak és hadainak, és Bosznán, Tömösváron, Egrön, Kanisán és több várain szerdárja, gondviselője és főhelytartója, mostan Budán. [Mikó Imre gróf: Erdélyi Történelmi Adatok III. 154. 158.] Hammer midőn azt írja, hogy Bethlen Gábor Aradot és Lippát a temesvári pasának átadá, nem közli annak nevét. [II. köt. 707—710. lap.] Mahommed pasa néven felsorolják Preyer, Böhm, Schwicker.)

1617. *Mehemet.*

1618. *Mehemet.* (Borsos Tamás fejedelmi követ a portánál, egy Konstantinápolyban február 13-án 1619. Bethlen István erdélyi gubernátorhoz intézett levelében egy Erdélyben vereséget szenvedő Mehemetről szól, ki azért igen „kisiet az tisztibe Tömösvárra.” [Mikó: Erdélyi Történelmi Adatok II. 306.] Ebből alig tévedve azt lehet kihozni, hogy az 1616.

alatt említett Mehemet pasa Temesvároott állt a dolog élén, míg 1619-ben utódot kapott.)

1619. *Deák Mehemet*. (Borsos Tamás erdélyi követ január 2-án látogatást tett ezen pasánál — Konstantinápolyban. [Erdélyi Történelmi Adatok II. 88. lap.] Kineveztetése azonban csak előleges vagy ideiglenes lehetett, mert Deák Mehemetet Konstantinápolyból el nem eresztették, és csak „31. die may adá meg derekasan az császár Deák Mehmet basának az tömösvári basaságot.“ [Borsos Tamás Naplója az idézett helyen 169. lap. Emlittetik még ugyanott 174. 178. 182. 184. lap.] Julius végén még nem volt Temesváron a pasa, hanem Borsossal még értekezett a Magyarország felé követendő út legjobb irányáról, de augustusban már megérkezhetett rendeltetése helyére, mert Borsos Tamás Konstantinápolyból szeptember 5-éről már levelet meneszt hozzá. [Mikó: Erdélyi Történelmi Adatok II. 205.]

1620. *Ibrahim*. (Temesvárról január 4-én Nagy Pál sebesi és lugasi bánhoz; január 5-én és még később is levelet intéz Bethlen Istvánhoz. [Erdélyi Történelmi Adatok III. 335—338. lap.] A január 5-én írt levélben ily czímmel él: „Én ki vagyok a hatalmas győzhetetlen császár beglerbegje, Ibrahim basa, a Dunán innét az ő végházainak főgondviselője és vigyázója Temesvárban.“ Ibrahim még ez évi december 30-án temesvári pasa; minthogy akkor még mint ilyen ír Bethlen Istvánhoz, [u. o. 340. lap.]

1621. *Juszip*. (Leveleket intézett Temesvárból october 1-én és 16-án Bethlen Istvánhoz. [Erdélyi Történelmi Adatok III. 347. 348.]

1622. *Deli Dervis*. (Ez évi october 14-én budai pasává kineveztetik, és Buda felé útban levén, hihetőleg october vége felé temesvári pasának tétetik. [Gévay: Budai Pasák 27.lap.]

1623. *Deli Dervis*. (Halálra lön ítélve ez évi január 9-én; de mielőtt ennek hírét venné, Temesvároott lóról lebukván meghal. [Gévay: A Budai Pasák, 27.] Hammer szerint [II. köt. 828. lap.] a letett budai és temesvári pasa vonakodtak hivatalukról lelépni, mert a rendeletet nem a zultán írta alá. Vajjon Deli Dervisről van-e itt szó, bizonytalan.)

1632. *Hadschi Aiwad Suleiman aga*. (Hammer III. 114.

lap.] ki a tartalomjegyzékben írja, hogy Dilawerpasa lett volna temesvári helytartó, és munkája III. 104. lapjára hivatkozik bizonyításul; az idézett helyen azonban Dilawerpasa Karamanba küldetik helytartóul.)

1633. *Hadschi Aiwad Suleiman aga.* (Schwicker: Geschichte des Temeser Banats, csak erre az egy évre sorolja fel; Preyer és Böhm ezen pasát nem ismerik, és általában 1616-tól 1636-ig nem emlitenek temesvári pasát.) Báránynál a hégzag 1604-től 1636-ig tart, miután az 1616. évi pasát sem ismeri.)

1634. *Hadschi Aiwad Suleiman aga.* (Martius havában, mint régi lázadó, jutalmát elvette a táborban, karddal feje vétetvén. [Hammer III. 126.]

1635. *Olacz.* (A törökök megveretnek Erdélyben Kornis által, és itt Olacz fogságba esik: Olac Beg von Temesvar sammt andern Bei ward gefangen. [Sagredo: Ottomanische Pforte I. köt. 424. 425. lap.] Tulajdon névnek veszem e szót, mert tisztán Olac áll Sagredónál, nem Olaj-bég, mely esetben még a névelő kitétele is kívántatnék, hogy a személynév minőségében kételkedhessünk.)

1636. *Bekir.* (Szalárdi írja: a tömösvári basa — nevét nem közli — a békesség után mindjárt portára behivattatván, a Szalontánál szerdársága alatt esett boldogtalan harczáért fejével fizetett. [Siralmas Krónika 131. lap az Újabb Nemzeti Könyvtárban.] Bekir Konstantinápolyban lefejeztetett. [Hammer III. 163.] A temesi szerdár october 6-án vonult ki Szalonta felé 12000 lovassal és 2000 jancsárral. Decemberben jött létre a béke, és a létrejövetelt biztosítandók, kezesek cseréltettek, kik az ellenfél táborába vágattak. A vezér, t. i. a temesvári pasa, a törökök részéről úri embereket rendelt ki, kik közül Ismael temesvári Alajbég, valamint a gyulai, vagy mások szerint lippai bég, nem utolsók valának; magyar részről Kemény János és Farkas Ferencz álltak ki. [Szalárdi 129. lap. Kemény János Önéletírása 280. lap. Szilágyi Sándor: I. Rákóczy György és Bethlen István versengéséről az Új Magyar Múzeumban 1856. I. 235.]

1640. *Vezir Szilihdar Mustafa.* (Gévay szerint kinevezetett február 27-én.)

1641. *Vezir Ipsir Mustafa*. (Gévay itt kissé érthetetlen, midőn azt írja: Vezir Ipsir Mustafa 1640. február 29-én lett silistriai pasa, utóbb rumeliai, meráti, váni, karamániai, aztán temesvári. Érthetetlen pedig azért, mert az előtte és utána való évben, majdnem hasonló nevű pasát látunk Temesváratt.)

1642. *Vezir Szilihdar Mustafa*. (IV. Murad zultán egykori mindenható kegyencze, ez évben letétetik és április második harmadában megfojtatik. Karamustafa nagyvezér már május 1-én ünneplé megöletését. [Gévay. — Hammer III. 225. 226. és a nemzékrendben.])

1643. *Vezir Ipsir Mustafa*. (Némileg kétséges módon feltüntetve Gévaynál 34. 35. lap.)

1644. . . . . [I. Rákóczy György rejtelmes Leveli, kiadva Ötvös Ágoston által 43. és 130. lap, egy temesvári pasáról szólnak, de neve nem fordul elő.]

1647. *Hamzapasazade Vezir Muhammed*. (November 2-án budai, néhány nap múlva temesvári, és csakhamar megint budai pasa lett. [Gévay.])

1648. *Fasli*. (Aische zultánnő férje lévén, Konstantinápolyban nagyon beszélték, hogy ő lesz nagyvezir. E hír lecsillapítása végett, Temesvárra küldték. [Hammer III. 341.] Temesvári pasa lett november első harmadában; 1650. évi decemberben boszniai pasául emlittetik [Gévay], és talán azon ideig volt temesvári pasa is.)

1649. *Fasli*.

1650. *Fasli*. (Neje, Ibrahim zultán leánya, az udvari csillagászt Huszein Efendit ajándékkal megnyeré, hogy eszközje ki férje Fasli pasa hazajövetelét. Az megtörtént, és a csillagász akkor az ajándékot visszaadni volt kénytelen. [Hammer III. 362.]

1651. *Karatsausch*. (Még mielőtt Temesvárra megérkezhetett volna, a zultán parancsára visszahívatott, és szeptember 14-én lenyakaztatott. [Hammer III. 386—388. lap.]

1653. *Emir*. (Hammer azt írja III. köt. 412. lap, hogy Emir pasa mint Surnasen elődje, Temesvárról Kanisára rendeltetett. E szerint Emir nevét nem jól írta Preyer és Schwicker Surnasen neve után.)

1653. *Surnasen*. (Előbb defterdár volt, azután helytartó lett. [Hammer III. 470. lap.])

1656. *Mohammed*, a sánta. (Letétetvén mint temesvári pasa, Kapudan pasa lesz. Hammer III. 470. lap.)

1658. *Csengizade Ali*. (Hammer III. 487. Szalárdi: Sirmalmas M. Krónika 405. lap.)

1659. *Csengizade Ali*. (Szalárdi 457. Gebhardi: Siebenbürgen 314. 315. — A budai pasa Szidi Ahmed Temesvárrott sereget gyűjt Rákóczy ellen.)

1660. *Ali*. (Seregével készen áll Temesvárnál; Szidi Ahmed pedig innen kivonul aprilis elején; Ali pasa főszerdár lett, és Szidi Ahmed budai pasa neki alárendeltetett. Mindketten Nagyvárad ellen indulnak. Ali a város bevétele után Temesvárra visszajő. [Szalárdi 509—512. 520. 531. 597. Hammer III. 514. 520. Gebhardi: Siebenbürgen 329. 337. Timon: Epitome 523. Petrityevity Horváth Kozma Önéletírása a Thaly Kálmán által szerkesztett Történelmi Kalászkokban 77—83. lap. Erdélyi Történelmi Adatok. IV. köt. 109. lap.]

1661. *Ali*. (Kemény János Önéletírása szerint Szalaynál: Ez évben bízott rá Konstantinápolyból az Erdély elleni hadi fővezérség. — Ali Nagyváradnál Szidi Ahmed pasát megöleti. Hammer III. 520. — Gévyay szerint Szidi Ahmed halálra ítéltetvén, június 17-én Temesvárrott megöletik. Szalayból az tűnik ki, hogy Ali június elején Temesvárból kiindult, azután ölette meg Szidi Ahmed vagy Szejdi Amhádot, miként néha íratik. [V. köt. 57.] Gebhardi: Siebenbürgen 342. lap. Ali seregeit Temesvárra visszavezeti, Hammer III. 529. lap. — Enyedi István II. Rákóczy György veszedelméről írván, a dolgot úgy adja elő, mintha Szidi Ahmed, 1660. évben konczoltatott volna fel a temesvári mezőkön. Erdélyi Történelmi Adatok IV. köt. 315. lap.) 1661. *Kucsuk Mehemet*. (Ötvös Ágoston a Delejtű 1859. évi 17. számában egy Szász-Meggyesen kárácson hó 25. napján I. Apafi Mihályhoz intézett levelet közöl a károlyfehérvári könyvtárból, melyben a fejedelmet magához hívja, hogy beszélgethessenek a Segesvárba indulás felől. A levelen az évszám nincs kiírva, és Ötvös azt 1661. évre teszi, és pedig véleményem szerint helyesen. A levélben t. i. hivatkozás van Ali pasára, kiről tudjuk, hogy 1664. február havában meg-

halt; tehát a levél ezen évnél előbb íratott. Apafi fejedelem székhelye ez időben Meggyes vala, de midőn a vele versengő Kemény János szorítá, Segesvár mellé táborba szállt, és onnan hívta be magához Kucsuk Mehemet Meggyesre, valamint levele a Segesvárra indulás körüli beszélgetés alatt bizonyosan azt értette, hogy Apafi Segesvárra mint biztosabb helyre menekedjen, miként valóban oda is vonta be magát, [Kazy: Histor. R. Hung. II. 250. lap.] a mi az 1662. év első napjaiban történhetett. Bizonyosan ezt a levelet idézi Veszely Károly a Gyulafehérvári Füzetek I-ben 113. lap, mint olyant, melyet Batthyány Ignác püspök az Erdélyi Fejedelmek Levelezéseinek első kötetében megőrzött. — Gebhardi: Siebenbürgen 343. lapon szintén jenei és temesvári pasának mondja Kucsuk Mehemetet 1661. évre, de már a következő lapon 1662. alatt ismét Ali nevezetik temesvári pasának. — A Segesvárra visszavonúlt Apafinak és vele maradt török dandárnak, Ali még kétezer válogatott lovast küldött segédére, Kucsuk Mehemet vezérlete alatt, kit Szalay itt [V. kötet 62. lap] csak jenei bégnek nevez. — Nem lehet tudni, hogy Kucsuk Mehemet — vagy miként Hammer és Szalay nevezik: Kucsuk Mohammed — meddig volt temesvári pasa; minden esetre még több felvilágosításra volna szükség azon viszony tekintetében, hogy ő temesvári pasa létére Meggyesen tartózkodott, míg Ali szerdár, kit történetíróink alig alig neveznek temesvári pasának, hadi intézkedéseit Temesvárból végzi, ide fekteti működése alapját, és innen bocsát ki többnemű rendeletet és levelet.)

1662. *Ali*. (Bél Mátyás: Notitia Hungariae I. 261. és III. 361. — Gebhardi: Siebenbürgen 343. lapon 1661. évre mondja, hogy Kucsuk Mehemet jenei és temesvári pasa volt; már a következő lapon azt írja 1662. évre, hogy az Apafi mellé adott pasa Kucsuk Mehemet a császári sereg kiűzetését sürgette, és a temesvári pasa Ali nagy fenyegetésekkel kívánta a megtámadást. — Segítséget küld Apafinak Kemény János ellen, mely utóbbi a csatában elesik. [Hammer III. 529. több tettei ugyanott 535—537. Szalay: Kemény János Önéletírásában. Elesvén Kemény János a csatában, Ali 1662. február 15-én Temesvárról intő levelet intéz az országhoz. Szalárdi 630. lap. — Ez évről van tőle egy május 24-én Zrínyinek írt

levél, melyben ezen szavak fordulnak elő: Postquam ex meo canisiensi generalatu discesseram, fui pasa in Eger, Temesvár, Jenő et ultra mare tenui talem principatum *), quem cum budensi, nec cum ullo veziriorum commutassem. [Szalay V. köt. 72. lap.] Végre egy junius 12-én 1662. kelt parancsa in castris ad Temesvár Cornidesnél [Szalay u. o. 71. lap.]

1663. *Ali.* (Ez év január havában báró Goes császári követ jött Temesvárra alkudozni — sikeretlenül. [Bél Mátyás: Notitia Hungariae I. 260. 261. Hammer III. 537. és II. 562. Sagredo után.] — Apafi parancsot nyer, hogy Alival egyesülve, a császár magyarországi területét megtámadják. Gebhardi: Siebenbürgen 349. Hormayr és Mednyánszky: Histor. Taschenbuch 1821. év 373. lap. Ali Passa Temesváriensis a békekötésre hatalmaztatott fel. Kazy II. 257. lap.)

1664. *Ali.* (Meghal Temesvárott február havában 86 éves korában [Hammer III. 548.]. Hatalmas ember volt, ki bár lovagias, Barcsai fejedelem lábaira 63 fontnyi vasat veretett, később ugyanazt Temesvárra hívta, igérvén, hogy fejedelmül fogja elismerni. Huszt alatt Rhédey Ferenczet és Lászlót, úgy Zólyomi Miklóst felhívta a fejedelemség elvállalására.)

1664. *Vezir Dzserrah Kászim.* (Gévay szerint még május havában jenei pasa volt, *utóbb* lett temesvári pasa. — Ricaut [II. köt. 18. lap] állítását, hogy ez évben Szidizade temesvári pasa Souches tábornokot az alig elfoglalt Lévából akarja kiűzni, alig lehet igazolni. Ha felteszszük hogy Dzserrah Kászim már május hóban lett temesvári pasa, akkor 1664. évben csak február havától májusig nem tudjuk volt-e és mily nevű temesvári pasa. De ezen pár hónap alatt sem

---

*) Mikor volt Ali a tengereu túli pasa, kitetszik Barcsainak egy 1660. évi leveléből Rákóczy Györgyhöz: Ali basát, ki tavál — tehát 1659-ben — a tengeren kapudán basa volt, rendelte a fényes porta újabban szerdárnak, ki egyenesen mellém jőjön, a budai vezér másfelől, melyet nagyságod nem sokára megtapasztalhat. — [Szalay V. 40. lap.] Látjuk, hogy Ali a Zrínyihez intézett levelében a maga tisztségeit nem időrendben mondá el, mert Ali mint 86 éves agg és temesvári pasa halt meg, holott levele szerint azt kellene különben érteni, hogy temesvári pasából lett jenei pasa, azután nyert provinciát a tengeren túl.

lehetett Szidizade temesvári pasa; mert mint ilyen azon időpontban neveztetik Ricaut által, midőn Souches tábornokot az *alig* elfoglalt Lévából akarta kiűzni. Léva május elején jött a császáriak kezére, és júliusban a törökök visszafoglalni kísérelték, — ezen hónapban lehetett mondani, hogy a császáriakat az *alig* elfoglalt Lévából akarták kiűzni. De július hóban már Dzserrah Kaszim volt temesvári, és a ki Souches tábornokot Lévában meg akarta támadni, nem is Szidizade, hanem Huszein nyitrai pasa volt.)

1665. *Vezir Dzserrah Kaszim*. (Miután Gévay szerint temesvári pasából 1666. évi ápril 7-én budai pasa lett, még ez évre ide sorolandó. — A Gazdasági Lapok 1857. évi 34. számában közlött Oglar sikulai bég levelében a temesvári pasáról van említés; neve elhallgatásával.)

1666. *Kucsuk Mehemet* ismét. (Kemény János meggyőzője, de különben Erdélynek már mint jenei pasa nagy ostorra, Zólyomit fogadja Temesvárotra. [Hammer III. 604. 605.])

1667. *Kucsuk Mehemet*; azaz a kicsiny Mehemet.

1670. *Kucsuk Mehemet*, egyszersmind jenei pasa. (I. Apafi Mihályhoz intézett egyik levelében, melyben kéri, hogy Bethlen Domonkost és Tisza fiait a gyulai jószágok pusztításától eltiltsa, Tömösvárnak és Jenőnek főpasájának írja magát. E levelen hiányzik a kelet helye és ideje, és Ötvös Ágoston, ki ezen okmányt a Delejtű 1859. évi folyamának 17. számában közli, úgy vélekedik, hogy valószínűleg Temesvártt kelt 1670. körül.)

1672. *Vezir Dzserrah Kaszim*, másodszor. (Április első napjaiban ismét jenei, *utóbb* másodszor is temesvári pasának neveztetik Gévaynál.)

1678. *Huszein*. (Bárány, Preyer, Böhm, Schwicker.)

1680. *Kászim*. (Mohammed zultán temesvári pasának nevezte ki, mert sebészi ügyességgel a zultán vérének meg tudta állítani. Később Souches által megveretvén, fejével kellett volna lakolnia; a zultán azonban, hogy életét megmenthesse, nővérének kezét adá neki, kit külső akadály miatt, és 19 évi házasság után, előbbi négy férje kezeiből szűzen vett át. Kászim egy álomital hatása alatt sebészi műtétet ezen akadályt is elhárítá, és a fejedelemlő legfőbb kegyét magának kiér-

demlé [Hammer III. 715.]. Schwicker felvette Kaszim nevét a temesvári pasák lajstromába: ellenben Bárány, Preyer és Böhmnél nem fordul elő.)

1682. *Szidizade Mohammed.* (Kirendeltetik Tököly Imre kurucz király támogatására. [Hammer III. 722.] Ez évben gróf Bethlen Miklós Tömösvárra egy ajándék paripával küldetik az erdélyi fejedelemtől az itteni pasához, kit Bethlen „néhai híres Sejdi Amhet budai vezér fia-“nak mond. [Bethlen Miklós Önéletírása, kiadva Szalay László által I. köt. 533.] A temesvári pasa neve is mutatja, hogy csakugyan az említett budai pasa fia volt.)

1683. *Achmed.* (Részt vesz Bécs ostromában, és a Löwelsáncznál áll seregével. [Hammer III. 737. lap. Ketteler Istvánfi folytatásában 580. lap.] — Achmed pasa levele april 7-éről lovak vásárlása végett olvasható a Magyar Sajtó 1855. évi 96. szám.; az eredeti a váczki kegyesrendiek könyvtárában. — Ricaut [Ottomanische Pforte] a bécsi ostrom elbeszélése közben a temesvári pasát majd Sehmed, majd Huszein pasának nevezi. — Hormayr és Mednyánszky, Histor. Taschenbuch 1824-ki folyam 304. lapon Ahmednek nevezi a temesvári pasát, midőn a 271. lapon Hasan-nak nevezte.)

1684. *Szidizade Mohammed.* (A török szerdár Esztergom ostromát határozta el, és e célra többek közt Szidizade Mohammed temesvári pasát is oda rendelte. Vácznál csatára került a dolog, melyben a temesvári pasa — kit ez alkalommal Hammer tán tollhibából Szidi Achmednek ír — elesik, és szörnyű hasa nagyon bámultatott [Hammer III. 760.]. E csata július 27-én történt.)

1685. *Achmed.* (Ricaut szerint ideiglenes kapudanpasa lett.)

1686. *Szaatschi Mohammed.* (Hammer III. 783. lap.)

1686. *Huszein Szilihdar.* (Ez évben a zultán egykori fegyverhordozója Huszein Szilihdar, ki miután 8 évig szilihdar volt, utóbb halebi, bagdadi, moszuli, temesvári helytartói méltósággal felruházva lön, Buda őrizetével és most a Dardanellakéval lett megbízva [Hammer III. 790.]. Nincs ugyan az idézett orientalistában kitéve, hogy Huszein Szilihdar a temesvári pasasággal épen 1686-ban volt felruházva; de miu-

tán a közelebb lefolyt évek mindegyikére tudjuk a temesvári pasa nevét, Huszein Szilihdar temesvári hivatalnokása 1686. évre tehető, melynek eseményei alatt őt Hammer említi. Elődje Szaatdschi Mohammed 1686. május havában említették, tehát lehető, hogy Huszein még ugyanez évben követte őt.)

1687. *Ibrahim*. (A fellázadt katonák által Temesvározt agyonveretik. [Hammer III. 813. ki ez eseményt, Rasidot követve 1688-ra teszi.] Dzsáfer pasa életírója 1687-re mondja, hogy akalziki Ibrahim agyonveretvén, helyébe Dzsáfer pasa küldetett.) Preyer, Schwicker és Böhm szintén 1688-ra helyezik Ibrahimot.)

1687. *Dzsáfer*. (A Belgrádon levő szeraszkiek, hallván Ibrahim pasa agyonveretését, azonnal Dzsáfert nevezte ki Temesvárra. [Hammer ezt 1687. évre teszi III. 813. és utána Schwicker 227. lap.] Dzsáfer életírója Ali ibn Mohamed, ki alkalmasint temesvári születésű volt, kéziratának tartalomjegyzékét így kezdi: „Dzsáfer pasának, ki aristotelesi bölcseséggel bírt, Temesvárba küldetése 1683-ban. Kr. u.” — Miután 1683-tól 1687-ig valamennyi temesvári pasa nevét tudjuk, Dzsáfer ezen küldetése folytán nem mint helytartó jöhetett Temesvárra 1683-ban. Különben Dzsáfer történetét még nem bírja egészen a magyar közönség [lásd erről Repiczkyt az Új Magyar Muzeum 1850. II. kötetében]. Balla Gergely Nagy-kőrösi Krónikájában Dzsáfer egy 1686. július 22-én kelt levele foglaltatik, mely szerint a nagy-kőrösiek fejadójukat nála megfizették. A kiadók azt vetik hozzá csilagban Dzsáfer nevéhez: Ekkor nándorfehérvári, később 1687—1697. temesvári helytartó. Ezen magyarázatból is kitetszik, hogy Dzsáfer 1687. év előtt másutt volt alkalmazva mint Temesvártt; más részt a magyarázat ellen is megjegyzendő, hogy nem is folytonosan volt 1697-ig e hivatalban, különben hogy nevezhette volna ki a zultán Dzsáfert *másodszor* temesvári pasává 1696. évben?)

1691. *Topal Huszein*. (Lippát az ostrom alól fölmenti. Hammer III. 850. Rasid után. — Preyer, Schwicker, Böhm csak ez évre.)

1692. *Topal Huszein*, azaz *sánta Huszein*.

1693. *Topal Huszein*. (Schwickernél ez évre Mustafa pasa; ki Böhm és Preyernél 1695. év alatt fordul elő.)

1694. *Topal Huszein*. (Schwickernél ez évre Dzsáfer pasa, a mi helytelen, mert Hammer szerint — III. köt 860. és 868. lap — Dzsáfer 1694. és 1695-ben Nándorfehérvár helytartója vala.)

1695. *Topal Huszein*. (A zultán Pancsován és Ali-Bináron át Temesvár felé közelgett, melynek várparancsnoka akkor Topal Huszein volt, [Hammer III. 881.] ki szeptemberben Lippa ellen indult a sereggel. Még ez évben Diarbekrbe jő. Bárány stb. — Ali ibn Mohammed, ez évi eseményeket közölvén, egyszersmind megénekli Dzsáfer pasának azon kegyetlen eljárását, miszerint 7 vagy 8 évi helytartósága alatt 7500 ráczot végeztetett ki, t. i. azokat, kik általa kisebb csatákban elfogattak, vagy bármiként is felzendültek a török hatalom ellen. Feltéve hogy Dzsáfer életirója itt olyan 7—8 esztendőért értett, melyeket mint temesvári pasa töltött, 1695. évtől vissza számítva legfeljebb csak 1687. évre érünk el, és így ebből is világos, hogy Dzsáfer nem lehetett 1683. év óta temesvári pasa, miként fen az 1687. év alatti bírálatban volt érintve. De azt sem lehet hinni, a nagykörösi krónika kiadói, és maga Ali ibn Mohammed állításának daczára, hogy Dzsáfer pasa 1687. évtől 1695-ig, sőt az elsőbbek szerint 1697. évig folytonosan lett volna temesvári pasa *); nem lehet pedig nem csak azért, mert Hammer 1691. évnél azt írja, hogy Lippa . . . . . wurde vom Statthalter Temesvárs Topal Hu-

---

*) Repiczky is úgy látszik Dzsáfernek hosszabb hivataloskodást tulajdonít, mint az általa fordított török kéziratból igazolhatni, midőn írja: „hogy szerzője 1687—1697-ig tehát tíz év alatt Dzsáfer pasának idejében Temesvárott élt, s oldalánál harczolt.“ Ali ibn Mohammed meglehet folytonosan élt ez időben Temesvárott, de akkor bizonyosan nem volt mindig Dzsáfer pasa oldalánál; valószínűbb azonban, hogy miután annak műhüldárja, azaz pecsétőre volt, a pasát Bosniába és Nándorfehérvárba követte, és vele visszajött Temesvárra. [Új Magyar Muzeum 1850. II. köt. 318. lap. — Dzsáfer pasát Preyer, Böhm, Schwicker először 1688-ban léptetik fel, másodszor 1697. évben, Schwickert kivéve, kinél Dzsáfer másod ízben 1694. évszámmal fordul elő, és így Dzsáfer elődjét Mustafát is 1693. év alatt hozza fel

sein pasa entsetzt, és hogy ugyane pasát még 1695-ben is találjuk Temesvárott, hanem mert maga Ali ibn Mohammed közleménye ezen felfogásnak ellenmond, midőn azt írja, hogy Tököly segítségével elkészvén, Erdélyből visszajött 1691-ben, és a visszatérés után vadászatot rendezvén, Temesvárból ember jött, ki őt arról tudósítá, miszerint a császár őt bosniai helytartóvá nevezte ki; később onnan Nándorfehérvárra parancsnokul küldetett, ezen várat erősíté, és 1693. évben Croy herczeg ellen igen vitézül védelmezé. Nem sokára — úgy írja a török író — Nándorfehérvárról Temesvárra gabonát szállított *). — Mind ez, úgy hiszem, azt mutatja, hogy Temesvár helytartói méltósága 1691. évtől 1695. évig nem volt Dzsáfer pasa kezében, ki, nem tudhatni mikor és miként, első ízben a temesvári pasa hivatalát letevé, ezt kútfőink tanúsága szerint 1696. évben nyerte el másodszor. Megjegyzem egyébiránt, hogy időtani nézeteim azon kivonatokon alapszanak, miket velem Repiczky közölt Dzsáfer pasának Ali ibn Mohammed által készített életírásából, melynek eredetije a magyar akadémia könyvtárában létezik, és ha egyszer fordításban tökéletesen fog a közönség kezében lenni, — és lenne bár minél előbb! — meglehet, bár nem valószínű, hogy egyik-másik állításomat módosítani fogja.

1695. *Mustafa*. (A nagyvezír Mohamed Elmas testvére volt, és belügyminister, ki miután hévvel küzdött a mellett, hogy csata elfogadása előtt Lugost kell erősíteni, a zultán kegyét veszté, mi azután — a tatárchán, a mufti és nagyvezír kérelmére, — a temesvári helytartóság reá való átruházásává szelidítettet. [Hammer III. 881. lap.]

1696. *Mustafa*. (Az Olas melletti csatában augusztus 20-án a Begánál megsebesül.)

1696. *Dzsáfer* másodszor. (Az augusztus 20-án történt csata után, a zultán harmad napra Temesvárra jött, és ott Dzsáfert ismét kinevezi temesvári helytartóvá. [Ali ibn Mohamed, Dzsáfer életírója.] Dzsáfer pasa és Tököly 1696. évben 12000 emberrel álltak Temesvárnál. [Ricaud II. 760.] Ez évben

---

*) Ezen működését nem kell összezavarni a rumeliai begével, ki 1694. esztendő nyarán Temesvár oltalmára kirendeltetett és novemberben megint visszatért Temesvárról. [Hammer III. 866.]

Aleppóba megy rövid időre helytartóul, de nem sokára visszahelyeztetett Temesvárra. Kucsuk Dzsáfernek is nevezetett kis alakjáról.)

1697. *Dzsáfer*. (A Drinápolyból Magyarország ellen induló zultánnak augustusban, mint temesvári pasa, Karánsebesen át Belgrádig elébe vonúl. [Hammer III. 897.] Új Magyar Muzeum 1850. folyam II. köt. 322. — A zentai csatában elesik. [Rasid Repiczknél: Új Magyar Muzeum 1851. I. köt. 29—33. lap. Theatrum Europaeum XV. köt. 120. lap.]

1697. *Abdi*. (A zultán által Temesvárott kinevezve, midőn a zentai csatából oda menekedett. [Hammer III. 902. lap. Bárány: Temes Emléke 51. Böhm, Preyer.] — Ellenben Schwicker, téved, midőn pasai hivatalát 1694. évre teszi.)

1700. *Ahmed*. (Egy augustus 21-én Temesvárott kelt levele olvasható Hornyiknál: Kecskemét város története II. 481. lap.)

1704. *Ibrahim*. (Mint nagy követ Bécsbe küldetvén, visszatérése után temesvári helytartóvá lett. [Schwicker 271. 298. lap. Preyer 54. Böhm 202. Bárány 95. lapon fordul elő.]

1706. *Ali Gümrükdshi*, azaz vámos. (Hammer IV. köt. 97. lap.)

1709. *Hasan*. (Rákóczy követeit Teleki Mihályt, Csákit és Pap Jánost ünnepélylyel fogadta. Hammer IV. köt. 109. lap.) [Böhm, Schwicker és Preyer öt 1711. évvel emlegetik.] Bárány oly módon fejezi ki magát, hogy Alit 1710. előtt Hasan basa váltá föl. [Temes emléke 95.]

1716. *Mustafa*. (Theatrum Europaeum. Hammer Antal: Geschichte der Pest im temesvarer Banate. Bárány: Temes Emléke 95. lap. Preyer, Böhm, Schwicker.) Bél Mátyás kéziratában Temes megyéről Mustafa pasa neve elő sem fordul, hanem csak Mehemet Aga Azebani Edwel neve, ki nála praefectus urbis. — Ezen várparancsnok, és Chadzi Mehemed írták alá a Jenő savoyi herczeggel kötött, és october 13-án kelt capitulatio-szerződést. [Des grossen Feldherrns Eugenii Heldenthaten III. köt. 937.]

Német katonai interregnum.

(A törökök kiűzetvén a magyar haza földjéből, azon terület mely a Maros, Tisza, alsó Duna és erdélyi szélek közt fekszik, egy közös igazgatást nyert — törvényhozáson kívül. A legfőbb hatóság ezen terület fölött Temesvárott székelte „Banatische Landesadministration czim alatt, mely katonai és cameralis alkotásu volt egyszersmind, és közvetlenül a bécsi cs. k. udvari haditanácstól, és udvari kamarától függött. Az említett terület 11 járásra volt felosztva, úgymint: Temesvár, Csanád, Csákova, Becskerek, Pancsova, Versecz, Új-Palánka, Lippa, Lugos és Facset, Karánsebes és Orsova Almással. A bántági Landes-Administration főnöke a tartomány hadi főparancsnoka volt, a temesvári várparancsnok ezen hatóság első katonai tanácsosa volt mindig.)

1716—1733. *Gróf Mercy Claudius Florimund*, cs. kir. altábornagy. (Elesett Parmánál a csatában 1734. június 29-én.)

1733—1736. *Báró Engelshofen Ferencz*. (Az említett időben ideiglenesen kormányozta az alkotott új tartományt. [Griselini I. 162. lap. Böhm I. 230.]

1736. *Gróf Hamilton András*. (Griselini I. 162. Böhm I. 227.230. Schwicker 331. Csak Preyer teszi 1734. évre, mely időben még Engelshofen elnökölt, kit ő csak 1740. évben említ.)

1737. *Gróf Neipperg Vilmos Reinhard*. (Griselini I. 163. Böhm I. 231. Schwicker 332. lap.)

1738. *Gróf Neipperg Vilmos Reinhard*. (A temesvári kir. kincstár levéltárában lelt adatok szerint még ez évben is volt egy ideig kormányzó.)

1739. *Báró Engelshofen Ferencz Antal Lipót*. (Griselini I. 174. Schwicker 357. lap. Böhm I. 252. egybehangzólag azt írják: Dem Grafen Neiperg folgte der Baron Succow im General Commando, és e szerint azt kellene gondolni, hogy Succow kormányozta ez évben a tartományt. Preyer Temesvári Monographiájának 114. lapján Succow altábornagyot mint hadi főparancsnokot csakugyan 1739. évszámmal hozza fel. Azonban levéltári adatokból kivettem, hogy ez évben a tartományi kormányzás elnökségét már ismét Engelshofen viselte. — Griselini I. köt 172. lap azt írja, hogy miután Neip-

perg rendeltetése a hadsereg melletti tartozkodás volt, mely Bánságban táborozott, 1739. év beálltával a tartomány ideiglenes kormányzása báró Engelshofenre ruháztatott; és hogy ez ideiglenes átruházás Engelshofenre ismételve történt ez évben, ezt Böhm is [I. 247. lap.] mondja, noha ezen állítása nem hangzik egybe avval, a mit fen Succowra vonatkozólag közlött. Succow meghalt 1740. martius 12-én.)

1740. *Gróf Scotti János.* (Ez időben várparancsnok volt ugyan, hanem hivatalos irományokon mint a tartományi kormány elnöke van aláírva, valamint 1741-ben is. — Preyer, ki 1739. évre Succow-ot nevezi hadi főparancsnokul, 1740. évben Engelshofent említi ily minőségben, tehát kormányelnökül.)

1741. *Gróf Scotti János.* (Hivatalos irományok szerint. Lásd a fenebbi megjegyzést.)

1742. *Báró Engelshofen Ferencz Antal Lipót.* (Griselini I. 176. és Böhm I. 254. szerint, Scotti várparancsnokul kineveztetvén — [e minőségben őt már korábban találjuk] — Engelshofen vette át a tartomány kormányzását. De Griselini és Böhm ezen különben igaz állítása nem vág össze azzal, a mit fenebb Neipperg utódját illetőleg közlöttek. Schwicker nem jött magával ellenkezésbe midőn 360. 361. írja, hogy Engelshofen 1742-ben a Landesregierungot vette át, mely kifejezést úgy látszik szándékosan különbözteti a General-Commando hatóságtól.)

1743—1751. *Báró Engelshofen Ferencz Antal Lipót.* (Helyíróink egyetértő állításai szerint. Előfordul ugyan Scotti 1743. évben egyedül, 1745. és 1746. évben Engelshofennel felváltva, mint a kormányhatóság elnöke: de alig szenved kétséget, hogy Scotti azon esetekben csak mint Engelshofen helyettese működött.)

Német polgári interregnum.

(A tartomány igazgatására új rendszer hozatott be. Mária Terézia 1751. october 2-án kelt rendeletével megszünteti a katonai, avagy inkább vegyes katonai és cameralis igazgatást, és rendeli hogy az eddigi „Administratio mixta Militaris

et Cameralis“ ezentúl tisztán polgári hatóság („pur provincialisch“) legyen, melynek elnöke ne szemléltessék többé a hadi főparancsnokban. Ezen utóbbinak szakmájához ezentúl csak a katonai ügyek tartozzanak. A most tisztán polgári „k. k. Landesadministration“ főnöke: elnöki czímmel élt. Ezen tartományi kormány a bécsi udvari kamarától függött, nem pedig mint Böhm véli az 1751. szeptember 22-én kelt császári határozat által életbe léptetett udvari küldöttségtől: Hofdeputation in Banaticis et Illyricis, melynek csak a szerbek ügyei „quoad religiosa et spiritualia“ voltak alárendelve. A General-Commando igazgatása alá adattak a haza azon részei, melyekből 1764—1767. az úgynevezett katonai határőrvidék alakíttatott.)

1751. *Báró Engelshofen Ferencz Antal Lipót.* (Ámbár az új rendszer szerint a tartomány politikai első hatósága elnökségére polgári egyén lett volna meghívandó, Engelshofen altábornagy még is kivételképen mint az administratio elnöke megerősítettetett [Böhm I. 258—259. Schwicker 366—368. lap.]

1752. 1753. *Báró Engelshofen Ferencz Antal Lipót.*

1753—1769. *Gróf Perlasz-Rialp,* az első polgári elnök. (Schwicker 368. lap. Böhm I. 260. Ezen két írótól eltérőleg Grisellini [I. köt. 179. lap] azt írja, hogy Perlasz már 1752-ben lépett elnöki hivatalába; ugyan ő szerinte 1768-ban szűnt volna meg az ő elnöksége.)

1769—1774. *Gróf Clary und Aldringen.* (Preyer és Böhm szerint 1769-ben lett Perlasz elnök utódja; Grisellini úgy vélekedik hogy elnöknek már 1768-ban neveztetett ki. I. köt. 185. — Schwicker állítja, hogy az elnökséget 1774. év elején tette le.

Itt alkalmat veszek magamnak Preyernek egy tévedése helyreigazítására, ki Temesvári Monographiájának 71. lapján azt írja, hogy az itteni rom. kath. székesegyház építése 1757. évben fejeztetett be, a mit ő a szentély fölötti bolthajtás következő felírásából hisz kivehetőnek: „Regnante Maria Theresia Imperatrice, Sedente Nicolao Episcopo, Gubernante L. B. ab Engelshofen, Ecclesia Cathedralis Csanadiensis Temesvarii rediviva.“ Minthogy azonban Stanislovich Miklós csak 1750. évig volt csanádi püspök, utódul már ez évben

Engl Antal grófot nyervén, világos hogy a templomnak előbb kellett elkészülni; második bizonyíték erre az, hogy mint tudjuk báró Engelshofen csak 1753. évig volt a politikai kormányzás élén, míg 1757. évben a tartomány már gróf Clary und Aldringent nevezte elnökének. — A Preyer hibáját szórúl szóra magáévá teszi Böhm I. köt. 254. lap.)

1774—1777. *Báró Brigido József*, de Brezovicza. (Schwicker 410. lap. Preyer 88. lap. Grisellini I. 190—193. lap. Böhm I. 272. lap. — Brigido 1777. évben, akkor már gróf, alelnökül a galíciai guberniumhoz tétetik át.)

1777—1779. *Báró Brigido Pompejus*; az előbbinek testvére. (Grisellini I. 193. Böhm I. 276. Schwicker 423. lap.)

Az alkotmány és municipiumok feltámasztása.

(Ezen időszakban Temes megye területe, mely 1552. óta részint a török részint a német igazgatási korlátlanóság által egy nagyobb tartomány kiegészítő részévé tétetett, ismét megalakult. A haza azon vidéke, melyen hajdanában Krassó, Temes, Torontál, Horom, Keve vármegyék, Szörény és Csanád megyék némely részeivel elterültek, 1779. óta Krassó, Temes és Torontál vármegyét képezi, és az anyaországba visszakebleztetett. Ide csatoltattak az ős Csanád megyének a Maros balpartján, majdnem Temesvárig kiágazott részei is; ellenben azoknak alsó szélei, valamint Szörény megye Karánsebestől Orsováig nyúló része, Horom és Keve ősi telepeivel együtt a bánsági katonai határvidék alakítására foglaltattak le.)

1779. *Gróf Niczky Kristóf*. (Eddig verőczei főispán, ápril 23-án neveztetett ki Temes vármegye főispánjává, és mint ilyen ünnepélyesen beigtattatott június 22-én. — Lehoczky már akkor szól ismét temesi főispánokról, mikor a megye még vissza sem volt állítva. Szerinte t. i. Sztáray Imrének, ki 1734-ben Ung megye főispánja vala, egy János nevű fia volt, ki Ung és Temes megye főispáni hivatalát viselte. Ezt, az emberi kort tekintve, már 1779. előtt kellett volna viselnie. Különös, hogy hasonló hibát azon történeti följegyzésekben is találunk, melyeket Szilágyi Sándor közöl a Történelmi Tár VI. köt. 99. lapján. Ott az 1743. évre áll: „Dno

Baroni Personali Grassalkovich Regina contulit Comititis titulum, id est, creavit eum Supremum Comitem Cottus *Temes*.“ Még egy báró Orczy Lászlót, Abauj megye főispánját, és kincstárnokot említ Lehoczky minden évszám nélkül Temes megye főispáni helytartójául. Ilyen nevű főnökei nem voltak Temes vármegyének.)

1785. Dozéri *Bachó János*, főispáni helyettes.

1790. Miháldi báró *Splényi József*.

1798. *Zombory Mihály*, főispáni helyettes.

1801. Eötvenesi *Lovász Zsigmond*, főispáni helyettes. (Niczky temesi főispánná lévén, Lovász lett az első alispán, és az maradt 1785. évig, végre triesti kormányzó is volt. [Schönwisner: Catalogus nummorum Hung. et Transilv. instituti Széchenyiani II. 290. lap.]

1804. Borosjenői *Muslay Antal*, főispáni helyettes. (Nagy Iván szerint 1780-ban lett kir. udvarnok, utóbb alnádor, a hét személyes tábla ülnöke, végre Csanád vármegye főispánja.)

1808. Eötvenesi *Lovász Zsigmond*, most már főispán.

1812. *Gróf Almásy Ignác*. (Kihirdetve július 31-én.)

1829. *Báró Gerliczy Mihály*, főispáni helyettes.

1836. Ebeczki *Tihanyi Ferencz*, főispáni helyettes.

1839. Ebeczki *Tihanyi Ferencz*, valóságos főispán.

1845. Sédeni báró *Ambrózy Lajos*, főispáni helyettes.

1848. Mácsai *Csernovics Péter*, főispán. (Hatósága tetlegesen megszüntetett, midőn a temesvári várparancsnok october 10-én az ostromállapotot kihirdeté.)

Az alkotmány felfüggesztése.

(A forradalom alatt Temesvárott egy császári haditanács gyakorolta hatalmát Temes, Krassó, Torontál megyék, és azok minden hatóságai fölött. Ezen haditanács engedélyezésével egy polgári hatóság alakult, „központi bánsági bizottmány“ név alatt, melynek polgári elnöke volt sédeni báró *Ambrózy Lajos*, mely minőségben volt 1849. augusztus 17-éig. Alatta működtek ez időben b. Stojanovics János Temesben, Deschan Achill Krassóban, mint császári biztosok. Zsivko-

vics Pantaleimon, temesvári g. n. e. püspök, és gróf Leiningen Keresztély ezredes, utóbb tábornok, szintén elnökei voltak a nevezett bizottmánynak. A forradalom után a régi megyei szervezet, sőt területi felosztás is megszűnt. A főispánok helyét oly tisztviselők foglalták el, kiket a bureaucraticus rendszer k. k. Regierungs - Commissär, később k. k. Kreis - Vorstand czímmel ruházott fel. Az előbbieket, t. i. a császári kir. kormánybiztosok Districts - Ober-Commissärektől függtek, és ilyen kettő volt azon új alkotású tartományban, melynek központja Temesvár vala. A temesvári Districts-Ober-Commissärtől függött Krassó és Temes megye, az utóbbtól kivévén a verseczi járást; a zombori Districts-Ober-Commissär hatósága alá tartozott Torontál és Bács megye, Temes vármegye verseczi járása, és Szerém megyének négy járása. Az egész tartomány legfőbb politikai hatósága volt a cs. k. Landesverwaltung, mely 1851. évi augusztus 30-án Landesregierung, 1853. évben cs. k. helytartótanács nevet vett föl. Ezen kormányhatóság főnöke: katonai és polgári kormányzó nevével élt.)

1849. Sédeni *bárá Ambrózy Lajos*, cs. k. kerületi főbiztos. (A forradalom befejezése után october végéig Districts-Ober-Commissär minőségben Temes és Krassó megyét igazgatta; mire azután Bécsbe hivatott.)

1849—1850. Foeni *Mocsonyi András*, cs. k. kerületi főbiztos. (Ambrózy utódja lett 1849. évi november 8-án, és ezen hivatalát 1850. május haváig viselte, midőn a cs. k. tartományi adóbizottmány — Steuer-Landes-Commission — főnökévé neveztetett. Ezen időtől fogva a temesi főbiztosi hivatal többé be nem töltetett, e hivatal is megszűnt, míg Zomborban Nicolics Izidor a maga kerületében e hivatalban megmaradt a megyék, vagy helyesebben a Kreisbehördék szervezéséig, a mi 1853-ban történt.)

1849. *Ostoics János*, cs. k. kormánybiztos Temesben, (Ambrózy a temesi terület politikai hatóságának tisztikarát kinevezte, s így lett Ostoics János kormánybiztos, alatta Capdebo János első alispán.)

1849—1850. *Lukács Ignác*, cs. k. kormánybiztos. (Még 1849. végén lépett e hivatalba, melyet 1850. év közepéig

viselt. Ezután főtörvényszéki tanácsos, 1860-ban a hétszemélyes tábla ülnöke lett. A forradalom előtt több évig Temes vármegye főjegyzője, 1847. évben országgyűlési követje volt.)

1850—1853. Baráczházi *Capdebo János*, cs. k. kormánybiztos. (Ezen hivataloskodása tartott 1850. augustustól 1853. szeptember végéig. — Ezen rendszer korában a verseczi kerület külön kormánybiztossal bírt, és pedig *Jagodics Pál* személyében.)

1853—1854. Báró *Schmidburg Victor*, az első cs. k. megyefőnök. (Szeptember 14-én 1852. évben kelt a császári határozat a járási hivatalok, megyei hatóságok, és helytartóságok szervezését illetőleg. Ezen császári határozat közhírré tettett a cs.k. belügy-, igazságügy- és pénzügy-ministerium 1853. január 19-én kelt rendeletével, a melynek alapján a temesi Kreisbehörde — a megyének a forradalom előtt bírt területi határával — megalakult 1853. october 1-én.)

1855—1858. Daublebsky báró *Sterneck Herman*, cs. k. megyefőnök.

1859—1860. *Marquet Alajos*, az utolsó temesi Kreisvorstand. (Hivatalát 1860. évi őszig viselte, és ezentúl betöltetlen maradt.)

Az alkotmány visszaállítása.

1861. Németi *Damaszkin János* főispán. (Még ez évi nov. 12-én leköszönt.)

1861. Sósikuti *Szabó József*, főispáni helyettes. — Hivatalban volt 1862. elejéig.)

1862. *Mihajlovics Miklós*, főispáni helyettes. — Az alkotmány szunnyadoz.

Jegyzet. A 233-dik lapon a 12-dik sorban az *ispán* szó után ki-maradt: *Petrovics Péter által fogadlatott, és a „temesi ispán.”*

III.

OKMÁNYI ADALÉK

BORBÁLA ÉS ERZSÉBET MAGYAR KIRÁLYNÉK
BIRTOKÁRÓL.

Azon kérdések közé, melyek hazánk történetében különös érdekléssel bírnak, kétséggel a királyné birtokviszonyai is tartoznak. Ez igazolásomul szolgáljon, hogy annak felvilágosítására néhány okmányi adalékot nyújtok.

Borbála királyné, gróf Cilly Hermán leánya, Zsigmond királynak második neje volt (eljegyeztetett 1401., a házasság megkötötetett 1406., Borbála meghalt 1451.). A király első neje Mária volt, a nagy I. Lajos, magyar és lengyel király leánya. Ez királyi születésénél fogva, s mivel atyja halála után tulajdonkép ő tiszteltetett meg a magyar királyi méltósággal, sokkal magasabban állt, semhogy külön királynéi birtokáról csak szó is lehetett volna. Zsigmond csak az által nyerte meg a koronát, hogy Mária őt magához emelte. Egészen másképp mutatkozik Borbála királyné állása, ki származására nézve egy előkelő grófi családnak ugyan, de koránt sem uralkodó háznak volt ivadéka, s kit a házasság részesített Zsigmond királyi méltóságában. A magyar jog, mely nők irányában mindig lovagilag bőkezű volt, sajátos szellemé-

nél fogva azt kívánta, hogy különösen a királyné úgy láttassék el, mikép rangjának megfelelő külső birtoka is legyen. Úgy látszik azonban, hogy Zsigmond, szokott könnyelműségének folytán, elég soká megfélejtkezett erről. Különben midőn, bármi oknál fogva, Borbálát 1419-ben Nagy-Váradon elzáratta, ez nem volt volna a legkeservesb inségnek általengedve. Csak miután vele ismét kibékült, látta el őt királynéi rangjához képest, nevezetes birtokkal. Erről az alább közlött okmányok adnak tanulságot, melyek értelmében Zsigmondnak két adományát kell megkülönböztetnünk. Először ugyan Slavóniában adott a királynénak terjedelmes jószágokat és bő jövedelmet. Az ezen adományról szóló adománylevelet feltalálnom mindeddig nem sikerült; azonban a királynak egy másik, Garai Miklós nádornak szóló későbbi adománya, melyről az adománylevelet közlöm, e tekintetben teljes bizonyosságot nyújt; egyszersmind az okot is tartalmazván, melynél fogva Zsigmond ezen birtokot mással felcserélte. A török veszély közeledése t. i. azt látszott javasolni, hogy slavóniai birtoka helyett a királynénak inkább hazánk biztosabb részeiben adassanak jószágok. Ezen második adományról már magokat az okmányokat közölhetem, melyeket Zsigmond az ország főurainak tanácsával 1424-ben adott ki. Látjuk ezekből, hogy Borbála királyné csaknem egész *Zólyom megyének*, *Bars* megyében *Saskő* várának tartozékaival együtt, továbbá az *alsó-magyarországi bányavárosoknak*; *Nógrád* megyében *Buják*, *Zonda* és *Agárd* váraknak, tartozékaikkal és több kisebb birtokkal együtt; úgy szintén *Trencsin* megyének és abban fekvő számos váraknak; *Diósgyőrnek*, *Miskolcznak*, *Ó-Budának*, és ezeken kívül *Pest*, *Heves*, *Fehér* és *Tolna* megyékben is terjedelmes jószágoknak, a *Csepel* szigetnek, s a *Kecskemét* és *Becse* városok környékén lakó *Kúnok földének* birtokában volt. E nevezetes birtoknak Bor-

bála királynét Zsigmond után mint özvegyet is kellendett illetni. Azonban azon adománylevelekből, melyeket Albert király neje Erzsébet királyné számára kiadott, látjuk, hogy Borbála botrányos magaviselete vejét arra bírta, mikép őt birtokától megfoszsza.

Erzsébet királyné, mint Zsigmond leánya, nem csak származásánál fogva volt anyjánál Borbála királynénál magasabb állású; hanem mint királyné is férjének Albertnek kormánytársa. Mindamellett nem érdeknélküli megtudnunk, hogy férjétől ő is királynéi birtokkal adományoztatott meg, s hogy ezen czím alatt, névszerint 20,000 arany forintnyi évi jövedelem fejében, a slavóniai nyestboradó (mardurinae) és a körmöczi kamara jövedelmei le voltak neki kötve, melyeken kívül terjedelmes jószágokat is bírt. Ezekről kimerítő tudósítást nem vagyok ugyan képes nyújtani: mindazáltal *Trencsin* és az ahhoz számított várak, *Zonda*, *Agárd*, *Tolnavár*, a *becsei kúnok* földe, *Diósgyőr*, *Miskolcz* és *Szeged* adományozásáról, habár talán csak példa gyanánt is, az okmányokat közlöm.

Ehhez képest okmányi közleményeim mintegy négy részből állnak, melyek is: I. *Zsigmondnak Borbála királyné régi adományára vonatkozó*, *Garai Miklós nádor számára kiadott oklevele*; II. *Zsigmond két adományleveléből Borbála királyné második adománya*; III. *Albert ausztriai hercegnek, és a magyarországi főuraknak Borbála királyné adományoztatását biztosító nyilatkozata*; és IV. *Albert királynak Erzsébet királyné számára kiadott néhány adománylevele*.

I.

Zsigmond király adománya Garai Miklós nádor számára, a Borbála királynénak azelőtt Slavóniában adományozott jószágokra és jövedelmekre vonatkozó, 1428.

12156

Nos Sigismundus Dei gracia Romanorum Rex Semper Augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Rex memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, quod nos, qui solita Regia liberalitate cunctorum nobis seruiencium actus strenuos laude dignaque et virtuosa merita Regio remuneracionis brauio metiri, eosque exinde fauoribus prosequi graciosis et premiis decorare solemus donativis, consideratis et in Regalibus nostris precordiis digna meditatione pensatis preclaris fidelitatis et laudabilibus, preconiiis merito attollendis, fidelitatum obsequiis et meritoriis seruitiis fidelis nostri grati et sincere dilecti Magnifici viri Nicolai de Gara dicti Regni nostri Hungarie Palatini, filii scilicet olim Nicolai similiter Palatini de dicta Gara, quibus idem sub diuersitate locorum et temporum cum sui sanguinis effusione ac nonnullorum fratrum, proximorum, clientum et familiarium suorum variis caedibus et continuis defectibus pro nostri regii honoris exaltacione, Regnorum nostrorum predictorum validis incrementis, non parcens rebus ac expensis ac bonorum suorum temporalium largifluis sumptribus, se diversis fortune casibus exponendo, et plerumque industria virtuosa viriliter insudando cum suprema et strenua agilitatis constancia nostro Regio culmini sacroque nostro diademati semper iuxta nostre Maiestatis libitum studuit et anhelat cum omni fidelitatis feruore in futurum complacere, per que et alia similia et maiora fidelitatis opera noster Regius animus conquieuit, ac Regni nostri statum pacificum et quietem optatam in omnibus reportauit. Horum intuitu volentes eidem sinum Regalis nostre munificentie Regio aperire cum fauore, quoddam castrum nostrum Regale *Soploncha* vocatum in Regno nostro Sclauonie situatum dudum per defectum seminis condam Osvaldi dicti Poharos de Kapy ad manus nostras Regias rite et legitime devolutum, et alias ex speciali nostra dispositione simul cum castris utrisque *Kemplek*, et *Kukaproncha* appellatis et ciuitate similiter *Kapruncha*, ac Districtu *Velike*, et possessionibus *Garygh*, *Gersenche*, et *Palichna* in Crysensi, ac ciuitate *Montis Grecensis de Zagrabia* in Zagrabienſi Comitatus, necnon vniuersis mardurinſis dicti Regni nostri Sclauonie, preterea ciuitate *Posegawar* cum castro Comitatuque ac mardurinſis in eodem Comitatu exigi solitis; ceterum ciuitate Vereuche similiter cum Comitatu et mardurinſis ac decimis ejusdem, cunctisque possessionibus et aliis pertinenciis dictorum castrorum, Comitatum, oppidorum, Districtuum, villarum et tenutorum; *ex certis et rationalibus*

causis animum nostrum moventibus, Serenissime Principi, domine Barbare Regine Regnorum predictorum, conthorali nostre carissime pro sui status et honoris conservacione vita sibi nobiscum comite, ac etiam post nostrum decessum, si nos prius quam ipsam mori contingat, ad tempora vite sue, eadem tamen sub nostro nomine viduitatem conseruante, donatum, dispositum, et collatum demumque propter insultus Turcorum, Crucis Christi persecutorum et nostrorum notiorum emulorum ipsas partes continuo invadendum, de beneplacita voluntate ac instanti et continua petitione predictae domine Barbare Regine, mutata ipsa nostra dispositione ab eadem domina Regina: similiter cum aliis castris, comitatibus, Civitatibus, Districtibus, oppidis, possessionibus, videlicet castris Trynchen cum Comitatu Trynchiniensi, ac Zwcha, Orozlinkw, Biztricia, Hracho, Ztrechen et Owar appellatis, ac loco Castri Budyethyn tunc rationabilibus ex causis in suis edificiis rupti, desolati et aboliti; preterea Comitatu ac civitate et domo nostris Zoliensi; item similiter civitatibus Brezenbanja et Carpona denominatis; ceterum castris nostris Dobronya, Lypcha et Vegles nurenpatri in eodem Zoliensi, ac Saaskw in Barisiensi; item Civitatibus montanarum nostrarum, videlicet Bystriciensis, alias Novizolio, et Libetha vocatis in predicto Zoliensi Comitatibus existentibus, item Crempnech, Sebnych, Kwnysperg et Bakabana, universisque oppidis, villis, possessionibus ac pertinenciis et utilitatibus eorundem Castrorum, Comitatum, Civitatum, Districtuum, urburarum ac domus nostrarum, super quibus omnibus premissis dicta domina Barbara Regina sponte et liberaliter ac sufficienter extiterat contenta; viceversa in manus nostras Regias remutatum, reannexum et reaplicatum, ac hucusque erga dictum Nicolaum Palatinum a nostra Majestate pro decem millibus florenorum auri titulo pignoris habitum, et jam per nos pro eadem summa pecunie ab eodem redemptum et liberatum; simul cum oppidis Bodogazzonfalwa et Zenthmyhalfalwa vocatis ac tributis in iisdem exigi consuetis nec non villis, possessionibus et prediis Terdynch, Modruswelgh, Chakanwelgh, Bagdasynwelgh, Mylowynwelgh, Zagjancz, Klethkowelgh, Kwthfew, Dragynfalwa, Potechya, Iwanchfalwa, Kopynch, Alsowturya, Kewzepsowturya, Felsewturya, Bertalanfalwa alio nomine Pethkfalwa, Sumech; item penes fluuium Ilowa, Benedekfalwa, Csakanowch, Wranowycha, Pwsthyanch, Ilyanch, Wokenwelgh, Bykfaallya, Hwzzywfalwa, Palfolwa, Zwynarowch, Simonfalwa, Koztanowch, Samsonwelgh, Abrakwelgh, Raynahegh, Wochynfalwa, Myhalfalwa, Andreasfalwa, Kopynch, Grusnycha, Pankfalwa, Blaskfalwa, Wokonych, Kaplynych, Varallya, Preborwelgh, Emrechwaydafalwa, Skodynch, Andreasfalwa, Zrepeshegh, Modrynafalwa, Mykolyanch, Globochyanch, Kapynch, alia Kapynch, Zlobochina, Selozlawfalwa, Malkofalwa, Felsewzegerye, Kezepsowzegerye, Alsowzegerye, Dragonyafalwa, Zwhacha, Ztankoueuch et Ztank vocatis cunctis etiam aliis juribus, jurisdictionibus, tenutis, vsibus,

fructibus, obuencionibus, pertinencijs et vtilitatibus et vtilitatum quarumlibet integritatibus ad dictum Castrum Soploneza quocunque titulo et nominis vocabulo spectantibus et ab olim tentis et possessis et certa nostre Majestatis sciencia et nostre Regie potestatis plenitudine, ac de ipsius domine Barbare Regine, conthoralis nostre percare, Prelatorumque et Baronum nostrorum ad id accedente consensu consilioque prematuro eorundem omni eo jure, quo idem castrum cum dictis suis pertinencijs et vtilitatibus preuia vel quacunque alia ratione seu modo ac forma et titulo nostre Regie rite incumbit collationi, prefato Nicolao Gara, et per eum illi vel illis, cui videlicet aut quibus idem in vita pariter et in morte juxta sue voluntatis libitum legaverit, commiserit, et de eodem disposuerit, ubi vero et in casu, quo ipse sine dispositione temporali eximeretur ab humanis, tunc in Magnificam dominam Anna vocatam conjugem suam, et suos heredes masculinos ab eadem domina Anna moderna conjuge sua procreatos et procreandos; si autem ipse et dicta domina Anna consors sua castigatione Diuina, quod absit, in heredibus deficerent masculinis, extunc in heredes ipsius domine Anne sexus feminei, consimiliter per ipsum ab eadem domina Anna generatas et generandas jugiter et in eum derivandum, redundandum, et devolvendum dedimus, donauimus et contulimus, ymo damus, donamus et conferimus per ipsum, dictosque suos successores, ac illum aut illos, cui vel quibus modo quo supra in vita vel in morte de eisdem disposuerit, jure perpetuo et irreuocabiliter possidere, tenere pariter et habere, saluo jure alieno. Et ne ipsius Nicolai Palatini premissa preclara seruicia et laudedigna merita per quempiam imposterum labente temporis curriculo in nihilum retractari contingat, assumpsimus et expresse pollicemur nostro et successorum nostrorum, Regum scilicet Hungarie nominibus, jam dictum Nicolaum Palatinum, et suos posteros ac heredes, seu illos quibus premissam faceret dispositionem, in pacifico et reali dominio predicti castri nostri Soploneha et omnium suarum pertinenciarum et tenutorum supradictorum contra quoslibet causidicos et actores, litigiososque impetitores conseruare ac tueri semper et expedire proprijs nostris et eorundem successorum nostrorum Regum Hungarie sumptibus et expensis. Si vero id facere nollemus vel non possemus, aut dicti nostri successores Reges nollent recusando, et ipse Nicolaus Palatinus, aut sui heredes, seu ex dicta sua dispositione sui posteris, per quoscunque causidicos et actores quicquam de dicto castro Soploneha et suis pertinencijs per juris formam amitterent; extunc nos et dicti nostri successores Reges huiusmodi defectum amissionis in similibus possessionibus ac juribus nostris possessionarijs, quantitate, qualitate et fructuositate equipollentibus, in dicto Regno nostro Sclauonie inter fluuios Zaua et Draua existentibus eidem Nicolao et dictis suis posteris refundere et realiter reintegrare teneamur et teneantur dicti nostri successores effectiue. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum

mediante, quas in formam nostri priuilegij redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum Posonij die Dominico proximo ante festum Beati Andree Apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo nono, Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quadragesimo tercio, Romanorum vigesimo et Bohemie decimo.

(Eredetie pázens formában a budai kir. kamarai levéltárban.)

II.

1) *Zsigmond király adománylevele Borbála királyné számára, Zólyom vármegyéről, Lipcse, Wegles és Saskő várairól, az alsó-magyarországi bányavárosokról stb. 1424.*

Nos Sigismundus Dei gracia Romanorum Rex Semper Augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Rex memorie commendantes tenore presencium significamus quibus expedit vniuersis: quod nos, qui ex suscepte Regie dignitatis officio, sicuti cunctorum nobis subjectorum commodis, profectibus et vtilitatibus sedule et iugiter inuigilare tenemur, sic non minus, ymo precipue et potissime Regie nostre perspicacitatis interest, studio salubriori sue mentis aciem cum omnimoda diligencia ad ea, que honorem, commodum et utilitatem status Excellencie Reginalis conspiciant, dirigere et propensius conuertere, rimando et sollicite pensando, quomodo, qualiter, vnde, et de quibus Reginalis Celsitudo presertim viduitatis tempore secundum sui status et honoris exigenciam in solita sue Serenitatis gloria vita perfruatur mundiali; hac igitur consideracione ducti, ne Reginalis Excellencia sue fraudata privilegio dignitatis rerum et bonorum temporalium senciatur quoquomodo detrimenta, quinpotius earundem gaudeat se inuenisse copiosam vbertatem; sane prouida deliberacione, maturoque tractatu ac digesto, Prelatorum et Baronum nostrorum fidelium consilio prehabito, *Comitatum nostrum Zoliensem*, et civitates nostras similiter Zoliensem cum domo nostra Regia in eadem habita, ac *Brezenbanya* et *Corpona* vocatas, nec non castra nostra *Dobronya*, *Lypche* et *Wegles* nuncupata in eodem Comitatu Zoliensi habitas et situata, simul cum oppidis similiter Dobronya et Babazeky, et *Nemetpelsewch* appellatis; nec non villis *Tothpelsewch*, *Dwbowa*, *Wasekethew*, *Berzenche*, alia *Berzenche*, et tertia *Berzenche*, *Porwba*, *Twrowa*, *Bucha* et *Oztralwka* vocatis, ac tributis in prefatis oppido Dobronya et villa Oztraluka exigi consuetis, ad prefatum castrum Dobronya; item oppido Lypche cum tributo in eodem habito, ac villis *Felsewlehota*, *Togarth*, *Petwrléhota*, *Lupea*, *Kysgaran*, *Jechene*, *Predavia*, *Samoscia*, *Zenth Miklós*, utraque *Zenthandras*, *Malychkafalwa*, *Luchatheu*, *Hedel*, *Podgoriche*, *Prehod*, *Zelche*, *Razthoka*, *Sokfalwa*, *Mocha*, *Ponyk lybera*, *Kysponik*, *Dubrawyche* et *Powraznik* nominatis, ad prefatum castrum

Lypche ; item tributo circa prenotatum castrum Wegles exigi consueto , ac villis Zalathna , Kyszalathna , Othowa , Horhagh , Zolna , Zebenyn , Cheren , Chethey et Lehota nuncupatis ad idem castrum Wegles ; item porcionibus in villis Lyskowch , et Kyralfalwa habitis , nec non aliis villis Halazy , Ardo , Nagreth , Lwkocza , Bagyon , cum tributo ibidem habito , Trebnya , Themye et Mothfalwa appellatis , ad prefatam domum nostram Zoliensem spectantibus ; item castrum nostrum *Saskw* vocatum in Comitatu Borsiensi existens et habitum , olim Nobilibus de Cethnek sub ea condicione datum , vt quandocunque castrum Hrusow ipsis nobilibus daremus , nobis idem castrum *Saskw* per eos restitutum remittere tenerentur , quod quidem castrum Hrusow dudum per nos quondam Leustathyo Palatino in perpetuum datum extiterat , et propter non confirmationem huiusmodi litterarum nostrarum donacionalium , que infra certum tempus juxta nostrum Generale Decretum superinde stabilitum fieri debuisset , ad nos devolutum , dictis nobilis de Chethnek loco prefati castri *Saskw* duximus conferendum , simul cum villis infrascriptis , videlicet Ladamer Waralya , Machar , Thepliche , Theplafew , Zekeyl , Culpa , Cusuble , Perk , Kerlyk , Wyhne , Rohztho , Kepystie , Vydriche , Nadasfalwa , Alsotharnoka , Felsewtharnoka , Sarach , Kelechen , Wamostharnoka , Zoby , Lednow , et Beserethe , ac prediis Kwrth et Hwlimb nominatis , nec non tributis in prescriptis villis Ladamer et Wamostharnoka exigi solitis , ad ipsum castrum *Saskw* pertinentibus , vniversisque aliis eorundem castrorum , civitatnm , oppidorum , villarum et prediorum vtilitatibus et pertinenciis , ac juribus , vsibus fructibus , daciis , collectis , censibus et obuentionibus , quibuscunque nominibus vocitatis , sub ipsorum et earum veris metis et antiquis limitibus , quibus ipsa et eodem hucusque tenta fuerunt et possesse ; preterea *Civitates Montanarum nostrarum* , videlicet *Bistriciensem* alias *Novizolium* , nec non *Lybeta* vocatas in predicto Zoliensi existentes ; item *Crempnych* , *Sebnych* , *Kwnygspergh* , *Bakabanya* , et oppida seu villas *Feyerbanya* , *Hodrych* et *Golthpah* , in Borsiensi Comitatibus habitas ; cum veris et consuetis earum annuis censibus , Illustrissime Principi domine Barbare , Regnorum predictorum Regine , consorti nostre carissime , vita sibi nobiscum comite , ac eciam post decessum nostrum , si nos prius quam ipsam mori contingat , ad tempora vite sue , eadem tamen sub nomine nostro viduitatem conseruante , prout eciam prius et vigore aliarum litterarum nostrarum exinde confectarum , ipsum Comitatum , nec non castra et ciuitates , ipsorumque et earum pertinencias et vtilitates predictas , simul cum quibusuis aliis castris nostris ac civitatibus , oppidis , districtibus , possessionibus et villis in Regno nostro Sclauonie et vltra fluuium Drawe situatis et adjacentibus ; nec non similiter ipsorum et earum pertinenciis ; item vniversis mardurinis in ipso Regno nostro Slavonie , ac in Comitatibus de Werewche , et de Posega dicari et exigi consuetis , sub eadem con-

dicione sibi donatis, et nunc per nos rationabilibus de causis pro aliis castris nostris et eorum tenutis, similiter aliis litteris nostris de et superinde emanatis mediantibus, eidem domine Regine eciam modo premissis per nos nouiter collatis, manibus nostris Regiis reapplicatis et reannexis, dedisse dinoscimur et contulisse, denuo et ex nouo omni eo iure, quo ipse Comitatus, dictaque castra et ciuitates, ipsorumque et earum tenuta et pertinencie prenotate nostre Regie incumbunt collacioni et donacioni, ex certa nostre Majestatis sciencia, et de manibus nostris Regiis, dedimus, donauimus et contulimus, ymo damus, donamus et conferimus et appropriamus, tenenda, regenda et possidenda, gubernanda pariter et habenda, saluo iure alieno; talibus condicionibus insertis; vt nec ipsa domina Regina, neque ipsius Comes Zoliensis, ac officiales sui, quacunque honoris auctoritate fungentes, se de factis vrburarum seu montanarum nostrarum, aut iudiciorum expedicionibus, iuribusque et iurisdiccionibus Comitum ipsarum vrburarum nostrarum pro tempore constituti ullo vnquam tempore; de iurisdiccione quoque et iudicatu magistri Thawarnicorum nostrorum Regalium, sibi in pretactis ciuitatibus Nouizolii alio nomine Bystriciensi, ac Lybeta, nec non Cremnych, Sebnych, Kwnygspergh, Bakabanya, Feyerbanya, Hodrych et Gulthpah appellatis competenti, in presenti vita nobis fruentibus, in toto vel in aliqua parte intromittere seu ingerere quouis quesito colore possit et valeat, ac audeant vel presumant; nobis autem Altissimi disponente iudicio, priusquam ipsa domina Regina ex hac luce migrantibus, eadem domina Regina suum Magistrum Thawarnicorum in predictis ciuitatibus et oppidis Nouizolii alio nomine Bistrichiensi, et Lybetha, nec non Crempnich, Sebnych, Kwnygsperg, Bakabanya, Feyerbanya, Hodrych et Golthpach vocatis, constituere possit, qui vniuersas causas incolarum earundem ciuitatum ac oppidorum predictorum, quas Magister Thawarnicorum nostrorum iudicare consuevit et definire, iudicandi et discuciendi plenam habebit potestatem. Hoc eciam expresso, quod sumpna pecuniarum, ex veris et consuetis censibus annualibus jam fatarum ciuitatum ac oppidorum et villarum, utputa Bystriciensis aliter Nouizolii, ac Lybeta, item Crempnich, Sebnych, Kwnygspergh, Bakabanya, Feyerbanya, Hodrych et Gulthpah appellatarum, dumtaxat ipsi domine Regine proueniens, in sortem octo millium florenorum auri eidem domine Regine de prouentibus vrburarum nostrarum predictarum singulis annis vsque vite sue spacia per nos serie aliarum litterarum nostrarum exinde confectarum, aministrari debere deputatorum debeat computari, et quolibet anno de eisdem octo millibus florenis auri pro nostra Majestate relaxari atque defalcari, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Quas in formam nostri priuilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum in Vissegrad feria secunda proxima ante festum Beati Vrban Pape anno Domini millesimo quadrin-

gentesimo quarto, Regnorum nostrorum anno Hungarie XXXVIII. Romanorum XVI. Bohemie IV.

(Eredetie pápens formában a bécsi cs. kir. titkos levéltárban.)

Ugyanazon adományhoz tartozik még:

alv.: 287107

a) Zsigmond király iktatási parancsa a sághi konventhez, „datum in Tata feria quarta proxima post festum Beati Dyonisij martiris“ 1424.: „Cum nos Comitatum nostrum Zoliensem, et ciuitates nostras similiter Zoliensem cum domo nostra Regia in eadem habita, ac Brezonbanya et Corpona vocatas; nec non castra nostra Dobronya, Lypche et Wegles nuncupata in eodem Comitatu Zoliensi habita et situata, simul cum oppidis similiter Dobronya, ac Babazeky, et Nemethpelsewch appellatis, nec non villis stb. ad prefatam domum nostram Zoliensem spectantibus et pertinentibus, aliisque vniuersis eorundem castrorum, civitatum, oppidorum, villarum et prediorum vtilitatibus et pertinencijs, vsibus fructibus, dacijs, collectis, censibus et obuencionibus quibuscumque, Illustrissime Principi domine Barbare predictorum Regnorum Regine, consorti nostre carissime vigore aliarum litterarum nostrarum donacionalium exinde confectarum, sub condicionibus et declarationibus litteris nostris in eisdem clarius specificatis, noue nostre donacionis titulo in perpetuum duxerimus conferendum“; hogy az iktatás történjék, s hogy „contradictores si qui fuerint, euocetis ipsos contra eandem dominam Reginam, Palatinalem in Presenciam ad terminum competentem, rationem contradiccionis eorum reddituros; et posthec hanc huiusmodi possessionarie introduccionis et statucionis seriem cum nominibus contradictorum et euocatorum, si qui fuerint, terminoque assignato, eidem Palatino more solito rescribatis.“

b) A sághi konvent bizonyáglevele függő pecsét alatt „datum 26-o die introduccionis et statucionis“, hogy az iktatás „in festo Beatorum Simonis et Jude Apostolorum“ 1424. megtörtént, melynél királyi ember volt „Johannes filius Petri de Radwan“, conventbeli bizonyság pedig „frater Laurencius ordinis nostri presbiter.“ Ellenmondás nem történt.

c) Zsigmond király iktatási parancsa a Garam melletti sz. Benedeki konventhez „datum in Tata feria quarta proxima post festum Beati Dyonsii martiris.“ 1424. „Cum nos castrum nostrum Saskew vocatum in Comitatu Borsiensi existens, simul cum villis Ladamer stb. ad ipsum castrum Saskew pertinentibus stb.“ (mint a. alatt.)

d) A Garam melletti sz. Benedeki konvent bizonyáglevele függő pecsét alatt, „datum 16. die introduccionis et statucionis“, hogy az iktatás „in festo Omnium Sanctorum et sequentibus diebus in facie ipsius castri Saskew“ 1424. megtörtént, melynél királyi ember volt „Johannes Chygan de Nytrazegh“, conventbeli bizonyság pedig „religiosus

frater Gregorius sacerdos Conventus nostri.“ Ellenmondás ugyan nem történt, de a convent ekkép nyilatkozik: „Saluo tamen iure nostri Monasterij in prescriptis possessionibus, videlicet Wydriche, Nadasfalwa, et vnus sessionis cum media in Teplafew, ac vnus curie seu sessionis in Teplyche, nec non molendini vnus lapidis molaris ibidem currentis intra metas possessionum dicti Monasterij nostri Lehothka, Apathy et Mindzenth vocatarum habitis; saluaque porcione nostra in tributis Ladamer et Tharnoka exigi solitis remanente.“

e) Zsigmond király iktatási parancsa a Garam melletti szent Benedeki konventhez „datum Bude feria secunda proxima post festum Concepcionis Virginis Gloriose“ 1424.: „Cum nos ciuitates montanarum nostrarum, videlicet Crempnych, Sebnych, Kwnygspergh, Bakabanya, et oppida seu villas Feyerbanya, Hodrych et Gulthpah vocatas, in Comitatu Borsiensi existentes, cum veris et consuetis earum annuis censibus, Serenissime Principi domine Barbare stb. vita sibi comite vigore aliarum litterarum nostrarum exinde confectarum sub condicionibus, clausulis et articulis in eisdem alijs litteris nostris contentis, declaratis et specificatis, duxerimus conferendas, velimusque ipsam in dominium earundem per nostrum et vestrum homines legitime facere introduci“ stb. (mint *a.* alatt) „contradictores euocetis contra eandem dominam Reginam Palatinalem in Presenciam.“ stb.

f) A Garam melletti sz. Benedeki konvent bizonyságlevelé függő pecsét alatt „datum 16-o die introduccionis et statucionis“, 1425. hogy az iktatás „in festo Beati Thome Apostoli et sequentibus diebus in faciebus dictarum ciuitatum Crempnych, Sebnych, Kwnygspergh, Bakabanya, et oppidorum Feyerbanya, Hadrych et Gulthpah, vicinis et commetaneis convocatis“ 1424. megtörtént, melynél királyi ember volt „Stephanus dictus Cheh de Marosfalwa“, conventbeli bizonyság pedig „religiosus frater Nicolaus sacerdos Conventus nostri.“ Ellenmondás nem történt.

g) Zsigmond király iktatási parancsa a sághi konventhez „datum Bude feria secunda proxima post festum Concepcionis Virginis Gloriose“ 1424.: „Cum nos ciuitates montanarum nostrarum Bistriciensem alias Nouizolium, nec non Lybetha vocatas in Comitatu Zoliensi existentes cum veris et consuetis earum annuis censibus ac vtilitatibus et pertinencijs vniuersis Serenissime Principi domine Barbare stb. vita sibi comite vigore aliarum litterarum nostrarum donacionalium exinde confectarum sub condicionibus stb. (mint *e.* alatt.)

h) A sághi konvent bizonyságlevelé függő pecsét alatt „datum 16-o die introduccionis“, 1425.“, hogy az iktatás „in festo Beati Thome Apostoli et sequentibus diebus in faciebus dictarum ciuitatum“ stb. 1424. megtörtént, melynél királyi ember volt „Johannes filius Petri de Radwan“, conventbeli bizonyság pedig „frater Laurencius ordinis nostri presbiter.“ Ellenmondás nem történt.

i) Zsigmond királynak ezen adományról ünnepélyesen és privilegiális formában kettős pecsét alatt kiadott adománylevele, „datum per manus Reverendi in Christo patris domini Johannis Episcopi Zagrabienensis, ac aule nostre et Reginalis Maiestatum Sumpmi Cellarii, anno Domini 1425. VIII. Kalendas Februarii.“

(Ezen okmányok eredetiei őriztetnek a bécsi cs. k. titkos levéltárban.)

2) *Zsigmond király adománylevele Borbála királyné számára Buják, Zonda és Agárd várairól, és több más jószágokról. 1424.*

Nos Sigismundus Dei gracia Romanorum Rex semper Augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Rex memorie commendantes tenore presencium significamus quibus expedit vniuersis: Quod nos, qui ex suscepta Regie dignitatis officio, sicuti cunctorum nobis subjectorum commodis, profectibus et vtilitatibus sedule et jugitur inuigilare tenemur; sic non minus, ymmo precipue et potissime Regie nostre perspicacitatis interest, studio salubriori sue mentis eciam cum omnimoda diligencia ad ea, que honorem, commodum et utilitatem status Excellencie Reginalis (concernunt, etc.) presertim viduitatis tempore, secundum sui status et honoris exigenciam in solita sue Serenitatis gloria, vita perfruatur mundiali. Hac igitur consideratione ducti, ne Reginalis apex Excellencie sue fraudata priuilegio dignitatis, rerum ac bonorum temporalium senciatur quoquomodo detrimenta, quinocius earundem gaudeat se inuenisse copiosam vbertatem, sane provida deliberacione, maturoque tractatu ac digesto Prelatorum, et Baronum ac Procerum Regni nostri consilio prehabito, castrum nostrum *Buyak* vocatum, cum villis, tributis, ac vniuersis pertinenciis et vtilitatibus ad idem spectantibus; item aliud castrum nostrum *Zonda* appellatum, pridem per notam infidelitatis Jacobi filii Johannis filii Dominici de Paztoh, per ipsum Jacobum preteritis disturbiorum temporibus, adherendo nostris infidelibus contra nostrum Culmen commissam et perpetratam, a nobisque nondum debito tempore per nos ad hoc deputato gratiam obtinentis, aliis eciam rationabilibus de causis, nostris Regiis manibus de jure deuoluta, in Comitatu Newgradiensi habita, similiter cum villis, tributis et cunctis pertinenciis, nec non possessionem *Agard* in eodem Newgradiensi per defectum seminis quondam Stephani de Galsa ad nos deuolutam; item possessionem *Bodogazzonhathucana* appellatam, alias Nicolao filio Stephani de Wajda per nostram Majestatem donatam, et tandem propter non confirmacionem ipsius nostre donacionis ad nos rursum redactam, in Pestiensis Comitatus habitas; item possessiones nostras *Koka*, *Almas*, *Zambok* populosas, ac *Raby* et *Zentheged* desertas, in prefato Pestiensis, nec non possessiones *Ench*, *Taas*, *Terebes* et *Roznok* nuncupatas in Heweswyuariensi, ac *Samsonhaza* cum loco castri *Feyerkw* appellati, ac porcionem possessionariam in *Kazar*

habitam, et possessionem *Zewres* nominatam in predicto Newgradiensi Comitatus existentem, quas quondam Andree litterato alias de Tethen ea ratione, ut in casu quo eidem Andree litterato alias possessiones consimiles assignaremus, easdem nobis resignare teneretur, contuleramus; que tandem per ipsum Andream litteratum pro castro nostro Kapi vocato, in Comitatu de Sarus existenti, per defectum seminis quondam Oswaldi Paharas in nos deuoluto, eidem Andree litterato assignato, nobis existunt restitute; item uniuersas tricesimas nostras in quibuscunque locis sub Corona Regni nostri Hungarie habitas et exigi consuetas, simul cum vniuersis et cunctis prefatorum castrorum, villarum, possessionum, tributorum et tricesimarum vtilitatibus, nec non vsibus fructibus, daciis, collectis, censibus et quibuslibet obuencionibus, quibuscunque nominibus vocitatis, sub ipsorum et earum veris metis et antiquis limitacionibus, quibus ipsa et eadem hucusque tenta fuerunt et possesse, Illustrissime Principi domine Barbare, Regnorum predictorum Regine, consorti nostre carissime, vita sibi nobiscum comite, ac etiam post decessum nostrum, si nos prius quam ipsam mori contingat, ad tempora vite sue, eadem tamen sub nomine nostro viduitatem conservante, prout et quemadmodum etiam prius et antea, vigoreque aliarum litterarumstrarum exinde confectarum, ipsa castra et possessiones, ipsorumque et earum pertinencias et vtilitates, nec non tricesimas predictas simul cum quibusdam aliis nostris castris et ciuitatibus, oppidis, districtibus, possessionibus et villis in Regno nostro Sclavonie et vltra fluuium Draue situatis et adjacentibus; nec non similiter ipsorum et earum pertinenciis, item vniuersis mardurinis in ipso Regno nostro Sclavonie, ac in Comitatus de Werewche et de Posega dicari et exigi consuetis, sub eadem condicione sibi donatis, et nunc per nos certis et racionalibus de causis pro aliis castris nostris et eorum tenutis similiter aliis litteris nostris de et superinde emanatis, eidem domine Regine etiam modo premissis nouiter collatis, manibus nostris Regiis reapplicatis et reannexis, dedisse dinoscimur et donasse, de nouo et ex nouo, omni eo iure, quo ipsa castra nostra, ipsorumque pertinencie, nec non possessiones et tricesime prescripte, nostre Regie incumbunt collacioni, ex certa nostre Majestatis sciencia, de manibus nostris Regiis dedimus, donauimus et contulimus, ymmo damus, donamus et conferimus ac appropriamus, tenendas, regendas possidendas, gubernandas pariter et habendas, salvo iure alieno, harumstrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Quas in formam nostri priuilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum in Wissegrad feria secunda proxima ante festum Beati Urbani Pape, anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo quarto, Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. trigesimo octauo, Romanorum quartodecimo, et Bohemie quarto.

(Eredetie pázens formában a bécsi cs. k. ttkos levéltárban.)

Ezen adományhoz tartozik még:

a) Zsigmond király iktatási parancsa „Cum nos“ a váczai káptalanhoz „datum Bude in vigilia festi Penthecostes“ (junius 10.) 1424. Buják és Zonda váraira és tartozékaira; Agárd és Sámsonháza jószágokra, Fejérkö várára, a Kazárdban lévő birtokrészre és „Zewres“-re nézve Nógrád megyében.

k) A váczai káptalan jelentése „datum 15. die introduccionis et statucionis“ 1424., mely „feria quarta proxima post festum Visitacionis Virginis Gloriose“ (juliuss 5-kén) történt; egészben ellenmondás nélkül, azonban ellenmondással Surányban lévő néhány telekre és a chory-i erdőre nézve.

c) Zsigmond király iktatási parancsa „Cum nos“ az egri káptalanhoz, „datum Bude in festo Beate Margarethe virginis et martiris“ (juliuss 13-kán.) 1424. a zondai várhoz tartozó Tas, Encz, Terebes és Rosnuk jószágokra, és a bujáki várhoz tartozó nagyhatvani vámhelyre nézve Heves-Ujvár vármegyében.

d) Az egri káptalan jelentése „datum 16-o die introduccionis et statucionis“ 1424., mely „die Dominico ante festum Beati Jacobi Apostoli“ (juliuss 23-kán) történt; ellenmondás nélkül.

e) Zsigmond király iktatási parancsa „Cum nos“ az óbudai káptalanhoz „datum Bude in festo Beate Margarethe Virginis et martiris“ (juliuss 13-ban) 1424. Zonda várához tartozó Kóka, Sambok, Almás és Boldogfalwa helységekre nézve Pest megyében.

f) Az óbudai káptalan jelentése „datum 16-o die introduccionis et statucionis“ 1424. az iktatásról, mely „feria secunda immediate sequenti“ (juliuss 17-kén) történt; ellenmondás nélkül.

g) Zsigmond királynak ezen adományról ünnepélyesen és privilegiális formában kettős pecsége alatt kiadott adománylevele; „datum per manus Reverendi in Christo patris domini Johannis Episcopi Zagrabiensis, ac aule nostre et Reginalis Maiestatum Sumpmi Cancellarij anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo quarto, VI. Kalendas Septembris.“

(Ezen okmányok eredetieit őriztetnek a bécsi cs. k. titkos levéltárban.)

III.

Albert ausztriai herczegnek és több magyarországi főuraknak Borbála királyné adományoztatását és királynéi birtokát biztosító nyilatkozata. 1424.

(N)os Albertus Dei gracia Dux Austrie Marchioque Morauie; item Prelati, Barones, Milites et Nobiles Regni Hungarie, videlicet Georgius Archiepiscopus Strigoniensis, Johannes Zagrabiensis, Sacri Romani Imperij, Regieque et Reginalis Maiestatum Hungarie Sump-

mus Cancellarius, Thomas Agriensis et Nicolaus Waciensis Episcopi, Petrus de Rozgon Wesprimiensis et Ladizlaus de Marczaly Chanadiensis Electi Ecclesiarum; necnon Nicolaus de Gara, prefati Regni Hungarie Palatinus, Nicolaus de Chaak Wayuoda Transsiluanus, Comes Stephanus Kompolth de Nana Judex Curie Regie, Pipo de Ozora Comes Themessiensis, Johannes de Maroth alias Banus Machouiensis, Albertus de Vngh Prior Aurane, ac Regnorum Dalmacie et Croacie Banus, Petrus filius Herrici de Berzewycze Tauarnicorum, Ladislaus filius Johannis Wayuode de Thamasy Janitorum, Stephanus de Bathor Dapiferorum, Ladislaus similiter Kompolth de dicta Nana Pincernarum, Nicolaus de Peren Agazonum Regalium Magistri, Paulus Bissenus de Ezdege, alias Regni Sclauonie Banus, Johannes de prefata Rozgon, Sumpmus Thesaurarius Regie Maiestatis, Petrus Cheh de Lewa, pridem similiter Agazonum Regalium Magister, Petrus filius Detrici Palatini de Pelsewcz Siculorum, Georgius filius Leustachij Palatini de Ilswa Zoliensis, Matheus et Emericus de Palowcz Capitanei Castri Dyosgewr vocati, Heweswyuariensis et Borsodiensis, ac Stephanus de eadem Rozgon, Jauriensis Comitatum Comites; memorie commendantes tenore presentium significamus quibus expedit vniuersis, quod nos matura inter nos deliberacione, et sano consilio prehabitis, non coacti sed voluntarie, prouide, et libenter, non indubie credentes, id ad huius Regni Hungarie et omnium aliorum Regnorum atque parcium ipsius ditioni subiectorum, eademque Regna et partes inhabitancium, laudem et gloriam pacisque commodum et vtilitatem proficuum fieri et prouenire, donacioni et collacioni, per Inuictissimum Principem et dominum, dominum Sigismundum Dei gracia Romanorum Regem semper Augustum, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Regem, Dominum nostrum naturalem, Serenissime Principi domine Barbare eorundem Regnorum Regine, consorti sue carissime, et Domine nostre graciousissime, de castris suis Regijs, ad Coronam Regni Hungarie iugiter et ab antiquo spectantibus, ac eorundem tenutis et pertinencijs, videlicet *Trinchiniensi* cum Comitatu Trinchinensi, necnon *Zuchya*, *Orczlankw*, *Bestricia*, *Hrycchow*, *Strechen* et *Owar* vocatis, ac tenutis, possessionibus, villis et pertinencijs cuiusdam castri *Bugyetin* nuncupati, nunc certis de causis in suis edificijs rupti, destructi et aboliti, locoque et situ eiusdem castri, loco, et respectu aliorum quorundam castrorum ac ciuitatum, oppidorum, districtuum, possessionum, vtpote vtriusque castri *Kemlek*, necnon alterius castri *Kwkaproncza* appellatorum, cum ciuitate similiter *Kaproncza* et villa *Zentipetur* vocatis cum vado, item castri *Soploneza* nominati, necnon districtus *Welyke* nuncupati, ac possessionum *Garygh*, *Gersecze* et *Palychna* vocatarum, omnino in Comitatu Crisiensi, prefati Regni Sclauonie habitaram et existencium; item ciuitatis *Montisgrencensis* de *Zagrabia* in Comitatu Zagrabiansi site, ac ciuitatis *Posegawar*, cum

castro et Comitatu mardurinisque in eodem Comitatu exigi consuetis; item ciuitatis *Wewecze* similiter cum Comitatu et mardurinis ac decimis eiusdem Comitatus, alijsque vtilitatibus et obuencionibus eorundem et ipsarum quibuslibet, necnon vniuersarum marduriaarum predicti Regni Sclauonie, per ipsum dominum nostrum Regem prius et vigore aliarum litterarum suarum exinde confectarum, ipsi domine nostre Regine pro status honoris sui conseruatione datorum et collatarum, et per eundem dominum nostrum Regem certis de causis rursum manibus suis Regiis reappropriatorum et reannexarum; item deputationi — — — — — singulis annis, octo millium florenorum auri puri de prouentibus Regijs, de Camera et vrburis ac montanis *Crempniciensibus* Fisco Regio prouenientibus, in reconpensam mardurinarum predictarum ceterorumque prouentuum pecunialium, necnon vinorum, bladorum, porcorum et aliarum obuencionum predictorum castrorum, ciuitatum oppidorum, districtuum, possessionum, et villarum in predicto Regno Sclauonie existentium, et ipsi domine nostre Regine hactenus administrari consuetarum et solitorum; ceterum modo simili donacioni castri *Bwyak* vocati, cum villis, tributis et vtilitatibus, ad idem spectantibus; ac alterius castri *Zonda* appellati, pridem per notam infidelitatis Jacobi filij Johannis filij Dominici de Paztoh, per ipsum Jacobum preteritis disturbiorum temporibus, contra suum Culmen Regium commissam, ab eodemque debito tempore ad hoc deputato gratiam non obtinentis, alijs eciam rationabilibus de causis suis Regijs manibus deuoluti, in Comitatu Newgradiensi habiti, similiter cum villis tributis et cunctis pertinencijs; necnon possessionis *Agard* in eodem Newgradiensi, per defectum seminis condam Stephani de Galsa; item possessionis *Bodogazzonhathwana* appellate, alias Nicolao filio Stephani de Wayda, per dictum dominum nostrum Regem donate, et tandem propter non confirmationem ipsius donacionis rursum manibus ipsius domini nostri Regis deriuatarum, in Pestiensibus Comitatibus habitarum, necnon possessionum *Koka*, *Almas*, *Sambok* populosarum, ac *Raby* et *Zentheged* desertarum in prefato Pestiensibus, possessionumque *Ench*, *Taas*, *Terebes* et *Roznuk* nuncupatarum in Heweswyuariensi, necnon *Sampsonhaza* cum loco castri *Feyerkw* appellati, ac porcionis possessionarie in *Kazar* habite, et possessionis *Zewres* nominate in Newgradiensi predictis Comitatibus situatorum, quas idem dominus noster Rex, condam Andree litterato, alias de Teten, ita vt in casu quo eidem Andree litterato alias possessiones consimiles assignaret, easdem sibi resignare teneretur, contulisset, que tandem per eundem Andream litteratum pro castro Kapy vocato in Comitatu de Sarus existenti, per defectum seminis condam Osualdi Paharos, ad manus ipsius domini nostri Regis deuoluto et eidem Andree litterato assignato, fuis·ent restitute; item vniuersarum tricesimarum Regalium in quibuscumque locis, sub Corona huius Regni Hungarie habitarum et

exigi consuetarum, item modo simili collationi ciuitatum ac oppidorum, necnon possessionum et villarum infra nominatorum et subscriptarum, scilicet ciuitatis *Veteris Budensis, cum suo castro et villis Sancti Jacobi ac Kelenfewlde* vocatis, et tributo in eadem villa Sancti Jacobi habito, item *Insule magne, Chepel* nuncupate juxta Budam site, simulcum vniuersis villis et possessionibus, intra et extra eandem Insulam existentibus, et signanter *Demps d, Gubach, Z nth Lewryncz, Hara:th* et *Zenth Dyenes* in Pestiensis; item *Adon* cum equacijs ibidem habitis, necnon *Bessenew* et *Kerezthwr* appellatis in Albensi; item oppidi seu ciuitatis *Kechkemeth*, cum tributo in eadem habito, ac vnacum *Comanis Reginalibus*, prope eandem *Kechkemeth*, ac circa ciuitatem *Bechee* conmorantibus, necnon possessione *Felcghaz* vocata, eciam prope ipsam ciuitatem *Kechkemeth* existenti; item possessionum *Martonwasara, Gude'lew* vocatarum, cum tributo et equacijs in eadem Martonwasara exigi consueto et habitis, similiter per defectum seminis prefati condam Osualdi Paharos, ad ipsum dominum nostrum Regem deuolutarum et redactis; item possessionum *Teten* et *Gardon*, appellatarum, similiter cum equacijs in eadem Gardon habitis in Albensi, ipsum dominum nostrum Regem concambialis permutacionis titulo concernencium et tangentibus; item possessionis *Ewrkyn*, alias *Ladizlao* filio Pauli de Borosyenew, per ipsum dominum nostrum Regem collate et propter non confirmationem ipsius donacionis iterum ad manus eiusdem domini nostri Regis reuolute; necnon possessionum *Sery* et *Kerekeghaz*, ac porcionum possessionariarum in possessionibus *Pechet* et *Gumerew* habitatum, eciam per defectum seminis condam Sigismundi Hertel ciuis Budensis, consimiliter ad manus ipsius domini nostri Regis deuentarum; ac possessionis *Halaztelek* vocate in dicto Pestiensis, necnon possessionum *Laczkhaza* et *Zenth Emrehfalwa*, in prefato Albensi Comitatus existencium, a Magnificis Jacobo alias *Wayuoda Transsiluaniensi*, et *Dauid* pridem dicti Regni *Selauonie Bano*, filijs videlicet *Laczk* de *Zanthow*, similiter per modum concambij, pro possessione *Galsa* per defectum seminis prefati Stephani de dicta *Galsa*, ad dictum dominum Regem redacta, et per ipsum jam fate domine Regine deuentarum; necnon oppidi *Tolnawar* nuncupati in Comitatu Tolnensi, cum tributo et possessione *Kystolna* ad idem oppidum spectantibus; preter hec donacioni *Comitatus Zoliensis* predicti, et *Ciuitatis* similiter *Zoliensis*, cum domo Regia in eadem *Zolio* habita, necnon castrorum *Dobronya, Lypche* et *Wygles* nuncupatorum, simulcum alij ciuitatibus, villis, tributis et pertinencijs ipsorum Comitatus et Castrorum vniuersis, item ciuitatis *Corpona* nuncupate in Comitatu Borsiensi site, necnon castri Regalis *Saskw* vocati, olym nobilibus de *Chetuek* per ipsum dominum nostrum Regem ea condicione dati, vt dum castrum *Hrussow* ipsis nobilibus idem dominus noster Rex daret, idem castrum *Saskw* sibi remittere tenerentur, quod quidem castrum [Hrussow per prefatum dominum nostrum Regem

condam Leustachio Palatino in perpetuum donatum, et tandem propter non confirmationem huiusmodi donacionis viceversa ad ipsum reuolutum, dictis nobilibus de Chethnek loco prefati castri Saskw duxisset idem dominus noster Rex conferendum. Que quidem omnia premissa castra, ciuitates, oppida, Comitatus, possessiones, tenuta, ville ipsorumque et earum cuncte pertinencie, simul cum prescriptis castris, oppidis, ciuitatibus, districtibus, possessionibus, Comitatibus, villis, ipsorumque et earum vtilitatibus, prouentibus, obuencionibus et pertinencijs, necnon mardurin in prefato Regno Sclauonie, ac in Comitatibus Crisiensi, Zagrabiensi ac de Werewcze et de Posega habitis ac situatis et existentibus, demptis predictis castris Trinchiniensi et eius Comitatu, ac Zucehya, Oroszlankw, Bistricia, Hryechow, Strechen et Owar vocatis, ac pertinencijs dicti castri Bugyetin, vt prefertur, diruti, ipsorumque et earum vtilitatibus, et similiter pertinencijs, ipsi domine nostre Regine per pretactum dominum nostrum Regem nouiter collatis, mediantibus dictis suis prioribus litteris eidem domine nostre Regine donata fuere et collate, denuo et ex nouo factis, prout et quemadmodum in litteris eiusdem domini nostri Regis nouissime sub secreto sue Serenitatis sigillo patenter emanatis et confectis, coram nobisque specietenus exhibitis, per singula inscripta sunt et specificate existunt, interfuimus, et omnia prescripta de nostris consilio, sciencia et deliberacione processisse et facta fuisse ac esse dicimus, asserimus et profiteamur. In quorum omnium premissorum fidem et testimonium presentibus litteris sigilla nostra duximus apponenda. Datum Bude in festo Beati Urbani Pape, anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo quarto.

(Eredetie a bécsi cs. kir. titkos levéltárban. Az attól eredetileg függő 26 pecsét közül még 18 megvan.)

IV.

Albert királynak Erzsébet királyné számára, kelt „Bude in festo Beati Barnabe Apostoli,“ azaz június 11-kén 1439. kiadott négy, és kelt „in progressu nostro exercituali contra Turcas Kysdii in festo Beati Stephani Regis“ azaz augusztus 20-kán 1439. kiadott egy adományát közzé tette már gr. Teleki József. Névszerint:

1) Albert király az országosan összegyűlt karok és rendek megegyezésével *Trencsin*, *Sudcha*, *Oroszlánykö*, *Besztercze* és *Óvár* várait, minden tartozandóságaikkal, melyeket eddig Borbála özvegy királyné bírt, de a melyeknek további birtokára magát a hon ellen-seégeivel szövetekezése által érdemeltenné tette, feleségének Erzsébet királynénak adományozza, és levelét nem csak saját királyi titkos, hanem Hedervári Lőrincz nádor és Báthori István országbíró pecséteivel is hitelesíti. Kelt Budán június 11-kén 1439.

(Hunyadiak Kora Magyarországon X. köt. 43. l.)

2) Ugyancsak Albert megint az országgyűlés megegyezésével *Diósgyőr* várát, valamint *Chalamia* helységet Hont megyében, minden tartozandóságaikkal, melyek hasonlólag Borbála özvegy királyné birtokában voltak, ugyanazon oknál fogva Erzsébet királynénak adományozza ugyanazon pecsétek alatt. Kelt Budán június 11-kén 1439.

(U. o. 47. l.)

3) Ugyancsak Albert *Zonda* várát tartozandóságaival, valamint *Tolnavár* mezővárosát és a *Becse-szigetbéli kúnokat*, melyek csak ugyan Borbála özvegykirálynénak birtokában voltak, megint ezen okból és ugyanazon pecsétek alatt Erzsébet királynénak adományozza. Kelt Budán június 11-kén 1439.

(U. o. 50. l.)

4) Ugyancsak Albert megint az országgyűlés megegyezésével *Szeged* várát minden tartozandóságaival Erzsébet királynénak adományozza ugyanazon pecsétek alatt. Kelt Budán június 11-kén 1439.

(U. o. 53. l.)

5) Albert király feleségének Erzsébet királynénak háztartásra 20,000 aranyforintot rendel évenként, még pedig a slavóniai nyusztjövédelmet (*mardurinae*) 6000 aranyforintba számítva, a többi 14,000 ftot a körmöczi bánya és pénzverő kamara jövedelméből parancsolja kifizettetni. Kelt Kisdyben augusztus 20-kán 1439.

(U. o. 65. l.)

Ezen okmányok első hármának Borbála özvegykirálynéra vonatkozó szavai a következők:

„ — — — , quia domina Barbara Regina , socrus nostra , antefati vtpote condam domini Imperatoris (Sigismundi) relictā , que multiplicium bonorum et rerum temporalium copiosa affluentia in hoc Regno nostro magnifice abundabat , malo freta consilio , relictis huiusmodi bonis , que ipsa Regno in eodem possidebat , atque in manus infidelium , nobisque et regnicolis nostris nociuorum hominum traditis , non coacta , sed sue malicie effrenata voluntate , de ipso Regno nostro ad Polonie Regem , nostrum et eiusdem Regni nostri emulum , se transferens , maluit dignitatem suam pusillanimitate ipsius Regis subdere dicioni , quam in ipso Regno nostro grandi honore donata , et nulli defectui subiecta , sui status libertate potiri , inibique constituta plurima Regno nostro detrimenta procurare non verens , seipsam ad quorumcunque bonorum in Regno nostro inantea fiendam conseruationem , omnium iudicio inhabilem reddidit et indignam. Ob hoc nos de cetero antefatam dominam Barbaram Reginam , ut eo minus sue intencionis prauitas ac voluntas malignandi , in nostri preiudicium quicquam efficere valeat , quo sibi minor suberit temporalitatum facultas , nolentes quibuscunque bonis et vtilitatibus Regni nostri frui et

gaudere , maturaque prehabita deliberacione , cupientes et volentes illa bona , quorum possessione antefata domina Barbara Regina indigna apparuit , vsui et conseruacioni status honorificeque direccioni curie Serenissime Principis domine Elizabeth Regine Hungarie etc. conthoralis nostre carissime, antelati utputa domini Imperatoris nate, ex eadem domina Barbara procreate, coaptari et provida deputacione applicari — — — stb.“

I G A Z Í T Á S O K.

I.

LIPTAY IMRE TÖRÖK KÖVETSÉGÉHEZ.

Liptay Imrének a Történelmi Tár I. köt. 199—206. ll. közlött 1619. évi török követségi utasításába oly tévedések csúsztak be, melyek annak értelmét lényegesen megzavarták. Tudniillik azon eredeti példányban, — mely azóta tölem az érdeklött követ utódai kezébe ment át, — a *belső ív visszajárva* volt beillesztve, és a selyemzsinórral úgy megerősítve, hogy ezen felcserélés lemásoláskor a figyelmet kikerülte. Azóta azonban mind a gr. Mikó Imre Erdélyi Tört. Adatok III.köt. 204—210. lapjain közlött utasítás által, mind pedig Botka Tivadar úr által a M. Tudományos Értekező II. köt. 122—123. lapjain tett észrevételek alapján figyelmessé tétetvén, sőt az utóbb nevezett tudósnek 1862. nov. 3-káról hozzám intézett levele folytán, mely szerint az általam használt példányt a t. családnál megvizsgálta, — meggyőződván az ezen ívfelcserelésből támadt zavar okáról, sietek azt itt helyes értelmére visszaállítani; melynél fogva következő kiigazításnak kell történni a Tört. Tár I. kötetében, úgymint a 201. lapon a 23. sorban e szavak után „*hanem pénzért és fizetésért kereskednek vele*“ következni kell a 203. lap 17. sorában előjövő e szavaknak: „*és másoknak is szolgáltatnak*“ folyton folyva egész a 205. lapi 19. sorig és ezen szavakig „*hanem csak Amhatbasa.*“ Itt félben kell szakasztani a folytatást és visszamenni az említett 201. lap 23. sorára, hol összekötés eszközendő e szavakkal: „*Az köve nagy mód nélkül stb.*“ folyton menve egész a 203-dik lap 17. soráig és e szavakig: „*többől mind kiégették.*“ E szavak után szükség azonnal a 205. lap 19. sorára szökni és folyton folytatni e szavaktól kezdve: „*negyedfél száz rabnál többet*“ — egész végeig.

NAGY IVÁN.

II.

UTÓJEGYZET A „SÁROSPATAKI KRÓNIKÁHOZ.

(IV. köt. 43—87. ll.).

Mióta e krónika megjelent, gr. Mikó Imre úr „Erdélyi Történelmi Adatok“ című kútfőgyűjteménye III. kötetében (Kolosv. 1858.) világot látott a marosvásárhelyi Teleki-könyvtár eredeti kéziratából *Sepsi Laczkó Máté*, Lórándfi Mihály udvari concionátorának Krónikája 1521—1624., melyből, közvetve v. közvetlenül írta ki Sattzai István 1703-ban a magáét, melyet mint névtelent a Tört. Tár IV. kötetében adtam.

Az eredeti és teljes munka kiadásából kitűnt 1) a szerző neve; 2) kora, mely szerint Laczkó Máté 1619-ben kezdte azt; s így be van bizonyítva belső okokra épített azon állításom (IV. 43. lap,) hogy daczára három, a krónikában előforduló, s a XVII. század második felére mutató helynek, „az író Bátori Gábor időszakában virágzott“; s hogy 3) e későbbi helyek *interpolációk* (IV. 45, 46. l.). T. i. az eredeti krónika nagy érdemű kiadója (Erd. Tö. t. Ad. III. 7. l.) világosan írja, hogy „vannak még az eredeti kézirat szélén *oldaljegyzések*, részint magától a szerzőtől, részint egykorú vagy *később időbeli* két olvasótól, kik közül egyik 1575-ben (helyesben 1697-ben) élt és olvasta el e krónikát“; s ha van mit fájlalnunk, az csak az, hogy e későbbi *interpolációk* a nagyon tiszt. kiadó által részint mellőztettek (mint az mely 1697-re vonatkozással nálunk a 64. l. elején áll, sőt, ha nem csalódom, a 63. l. alján e passussal kezdődik: „Ilyen tanácsból . . .), részint nem jeleltettek ki, p. o. zárjelekkel (mint az, mely nálunk a 84. l. harmadik szakaszában fordul elő, s a kolosvári kiadás 144. l. ötödik szakaszában találhatók). Mind ezek figyelembe-vételéből 4) kitűnik az eredeti szerző nyugottabb felfogása, mely hitelét neveli; de érdekesen mutatják az *interpolációk* a század végén is az egyik felekezeti érzéseit, melyeknek az interpolátor alkalmasint hűkifejezője volt.

Mind ezek, s a két szöveg összevetése után a „Sárospataki Krónika“ már most nem egyébként mutatkozik, mint a Sepsi Laczkó Máté krónikája másolatának, részint csak kivonatának, s nem is mindenütt hű, hanem (bár a lényegét nem érintőleg) stilizált kivonatának; s történetünk s irodalmunk egyformán hálára van a nmélt. kiadó iránt, kiadásaért, lekötelezve; s az én közlésemnek már csak azon kicsiny érdeme marad, hogy nem kevés helyet tartalmaz, mely az eredeti krónika kiadásában vagy mint *oldaljegyzet*, s így *interpolatio*, hiányzik, vagy abban ki nem jöhetett; minél fogva a történetbúvár Laczkó mellett a mi szövegünket sem fogja figyelem nélkül hagyhatni.

TOLDY FERENCZ.

A TÖRTÉNELMI TÁR

ELSŐ TIZENKÉT KÖTETÉNEK

RENDSZERES TÁRGYMUTATÓJA.

---

1. TÖRVÉNYEK.

Az Aranybulla. (Knauz Nándor). X. 205—218. Az Endre kir. Aranybullája; egy 1318.évi hiteles másolatának, úgy Endre kir. arany pecsétének s Mátyás kir. egy arany pecsétének (e kettőnek aranyban nyomatott) hasonmásával.

Az 1397-ki országgyűlés végzeménye (Knauz Nándor). III. 191—242.

2. OKMÁNYTÁR. REGESTÁK.

Liptói Regestrum 1391-ből (Érdy János). IV. 3—42.

Okmányi Kalászat I—XXXII. 1102—1702. (Wenzel Gusztáv). II. 169—215.

Okleveli Adalékok Magyarország régibb történetéhez, a XIV. században. (Mooyer E. F.). VI. 171—204.

Okmányi Adalék Borbála és Erzsébet királynék királynéi birtokaik ismeretéhez. (Wenzel Gusztáv). XII. 268—286.

Magyar Regesták a bécsi cs. levéltárból 1118—1605. (Horváth Mihály). IX. 3—96.

A budai káptalan regestái 1148—1649. (Knauz Nándor). XII. 3—156.

Magyar Regesták a szepesi káptalan, jászai s leleszi conventek, Kassa és Sopron városok s több magánosok levéltáraiból s gyűjteményeiből 1228—1643. (Horváth Mihály). IX. 99—176. és XI. 127—196.

Kismartoni Regesták 1617—45. (Horváth Mihály). X. 3—110.

Római Magyar Regesták Dudik után (Nagy Iván). IV. 227—260.

Magyar Történeti Adatok Svédhonban (Nagy Iván). III. 255—59.

3. STÁTUSFÉRFIAK LEVELEI.

Báthori István lengyel király Levelei 1576—85. (Ötvös Ágoston). VIII. 211—244. A király egy magyar levelének hasonmásával.

Gr. Eszterházy Miklós nádor Leveli 1626—45. (*Ráth Károly*). VIII. 3—208. Tizennyolez hasonmással.

Királyi, nádori, s némely más nevezetes Levelék Nógrádhoz 1663—66. (*Nagy Iván*). X. 113—202.

Zrínyi Miklós bán két levele 1659, 63. (*Ráth Károly*). VII. 251—4. Zrínyi aláírása hasonmásával.

4. DIPLOMATIAI ACTÁK.

A turáni békekötés 1381. (*Wenzel Gusztáv*). XI. 3—124.

Liptay Imre török követsége 1619-ben. (*Nagy Iván*). I. 195—210. XII. 287.

A eperjesi béke 1633. (*Szilágyi Sándor*). VIII. 252—9.

A szatmári békepontok szövegének egybehasonlító vizsgálata (*Szilágyi István*). VII. 213—242.

5. ÁLLAM- ÉS JOGTÖRTÉNET.

A Hedervári Ferencz jószágai fölötti Per és Ítélet 1523-ban (*Wenzel Gusztáv*). VI. 3—80.

6. PÉNZÜGY S KERESKEDELMI TÖRTÉNET.

Magyarország pénzügyi állapotjához a XVI. században (*Szilágyi Sándor*). VIII. 247—252. — (*Nagy Iván*). XI. 233—8.

A Anjouk alatti Kereskedelmi Történetünkhöz (*Horváth Mihály*). VII. 245—251.

7. MEGYE- ÉS HELYTÖRTÉNET.

Temes vármegye főispánjai, a temesvári pasák, és tartományi elnökök. (*Pesty Frigyes*). XII. 159—267.

A Győr vármegyei Hódoltságról 1526—1688. (*Ráth Károly*). VII. 3—91.

Győr vármegyének 1642-ben összeírt sérelmi jegyzőkönyve a török ellen. (*Ráth Károly*). VII. 92—123.

Hivatalos nyomozások a török adó s hódítások körül Borsodban, a XVII. század 1. felében. Adalékul a törökmagyar kori beltörténet-hez (*Kazinczy Gábor*). VI. 103—167.

A soproni kapitányság és kir. adóról szóló oklevelek. (*Ráth Károly*). I. 143—172.

Budai Regesták a magyar történet legrégibb idejétől 1541-ig. (*Wenzel G.*). Első korszak 1241-ig. Második korszak, Zsigmond királyig : A) Az anjoui királyok uralkodásáig I. 71—124. — B) Az anjoui királyok korában IV. 91—182.

Buda és Pest történetéhez toldalék, 1598—1602. (*Podhradczky*). VI. 264.

Székesfejérvár régi állapotát ismertető Oklevelek, 1471—1688. (*Podhradczky József*). VI. 233—244.

Miskolcz városa Jegyzőkönyvéből kivonatok 1678—85. (*Podhradczky*). VI. 262—4.

A diósgyőri vár. (*Podhradczky J.*) VII. 257, 8. — (*Nagy Iván*). XI. 231—3.

8. NÉPFAJTÖRTÉNET.

A palóc nemzet, és palóc krónika, orosz és lengyel évkönyvek nyomán. (Jerney János). I. 3—68.

9. HADI TÖRTÉNET.

Hunyadi János hat legnagyobb csatája, melyet Szultán Murád és Mohammed ellen vítt. Szádüddin Effendi után törökből. (Vámbéry Ármin). XI. 199—230.

A mohácsi ütközet török forrásokból (Repiczky János). I. 127—140.

10. EMLÉKIRATOK. NAPLÓK. KRÓNIKÁK.

Egy Névtelennek éjjegyzetei 1427—1554. (Toldy Ferencz). III. 263—4.

Gritti Alajost illető eredeti emlékiratok (Nagy Iván). III. 3—116. Egy czímerrajzzal.

Egy névtelen orvos Ephemerisei 1532—40. és 1543, 44. (Szilágyi Sándor). VI. 87—90.

Keçheti Márton veszprémi püspök Ephemerisei 1534, 1537—48. (Szilágyi Sándor). VI. 83—7.

Sárospataki Magyar Krónika 1523—1615. (Toldy Ferencz). IV. 45—87. Utójegyzet hozzá XII. 288.

Egy kis deák Krónika 1610—13. (Toldy Ferencz). VI. 260.

Révay László, Révay Márton és Esterházy Zsófia fiok, Naplójából, 1600—1655. (Dualszky János). III. 245—254.

Gróf Rhédei László Naplója 1653—7. (Vass József). I. 213—234.

Névtelen feljegyzései 1661. (Szilágyi Sándor). VI. 91—3.

Csányi János Magyar Krónikája 1670—1704. Okmányos függelékekkel (Paur Iván). V. 7—231.

Egy Névtelen följegyzései. 1481, 82, 1501, 65, 1730. (Szilágyi Sándor). VI. 90—1.

11. ORSZÁGOS EMBEREK TÖRTÉNETE.

Martinúziának (Podhradczky József). I. 237—266.

Mihály vajda jelleme s tetteire vonatkozó okmányok. 1600—1. (Gr. Kemény József). III. 119—188.

Adalék Bethlen Gábor jelleméről. (Podhradczky József). VI. 246—53.

Oklevelek Bethlen Gábor 1619—21 hadjáratai történetéhez. (Szilágyi Sándor). IV. 185—224.

Kemény János kora és fejedelemsége, új adatokkal illusztrálva (Szilágyi Sándor). VII. 127—210.

Rimay János szüléi. (Nagy Iván). XI. 238, 9.

Magyar főemberek Nekrológja 1621—1752. — 94—98.

— — — — — Előmozdításai és halálai 1739—1748. — 97—100. 1.

12. DIPLOMATIKA. PECSÉTTAN.

A magyarországi káptalanok és konventek, mint hiemes és hitelen helyek története. (Jerney János). II. 1—166. száz pecsétrajjal.

A váczai káptalannak legrégibb pecsége (Érdy János). VI. 257. pecsétraajzzal.

Két magyar köriratú pecsét 1500. évről (Lugossy József), I. 175—191. Két pecsétraajzzal.

Adalék a magyar köriratú pecsétek ismeretéhez (Ráth Károly). III. 260—2.

Még néhány magyar köriratú pecsét. (Nagy Iván). VI. 258—9.

13. NEMZÉKTAN.

Családtani adalékok (Botka Tivadar). X. 221—37.

Tököllyiekről anyakönyvi kivonatok (Szilágyi Sándor). VI. 91.

14. EPIGRAPHIKA.

Feliratok Egerben, Liszka-Olasziban, Kisgyőrött, Nádasdi Ferenczé. VII. 259—61. Kassán, Sajó-Ládon, Nyárs-Ardón. IX. 242, 3. Bánffy Annáé X. 238. (Podhradczky).

Szelepcsény Mihályé. Bánffy Annáé s annak jelentősége. Gezti. Jánosné XI. 239—40. (Nagy Iván).

15. TUDOMÁNYTÖRTÉNET.

Magyar tanulók Wittenbergben Melanchthon haláláig 1522—1560. (Révész Imre). VI. 207—230.

A jénai egyetemen tanult magyarok s erdélyiek névsora 1550—1850. (Révész Imre). IX. 219—238.

A bázeli egyetemen tanult magyarok névsora 1600—1852. (Révész Imre). IX. 239—242.

Soproni tudósok (Ráth Károly). IX. 213—218.

Okmányok az erdélyi tudóstársasági igyekezetek történeteéhez 1793—1845. (Szilágyi Sándor). IX. 179—209.

16. APRÓ VEGYES KÖZLÉSEK.

Apró jegyzetek (Podhradczky). Erdődy János. Mátyás király. II. Ulászló. II. Lajos. Schwendi Lázár. Csupor Pál. Pápóczi prépostság és perjelség. VII. 262—6. — Egy 1517-ki végintézetből IX. 242. — Sz. Ilona királyné hymnusa. Kézai. N. Bánya utcái 1472. Az érsek-újvári jószágok felosztása 1617. A csejtei várnagy utasítása 1630. X. 238—40.

Id. Rákóczy Györgynek, mint Borsod vármegye főispánjának esküje. (Podhradczky József). VI. 244—6.

III. Ferdinánd utalvánja Fischer Regina számára lélekváltságért 1646. (Podhradczky József). VI. 253—4. l.

Egy erkölcstörténeti adat. (Körüljáró lélek 1767.) (Podhradczky József). VI. 254—6. l.

TOLDY FERENCZ, szerkesztő.